Americký sen

Elvis Presley ve fotografii a jeho vizuální vliv na pop kulturu

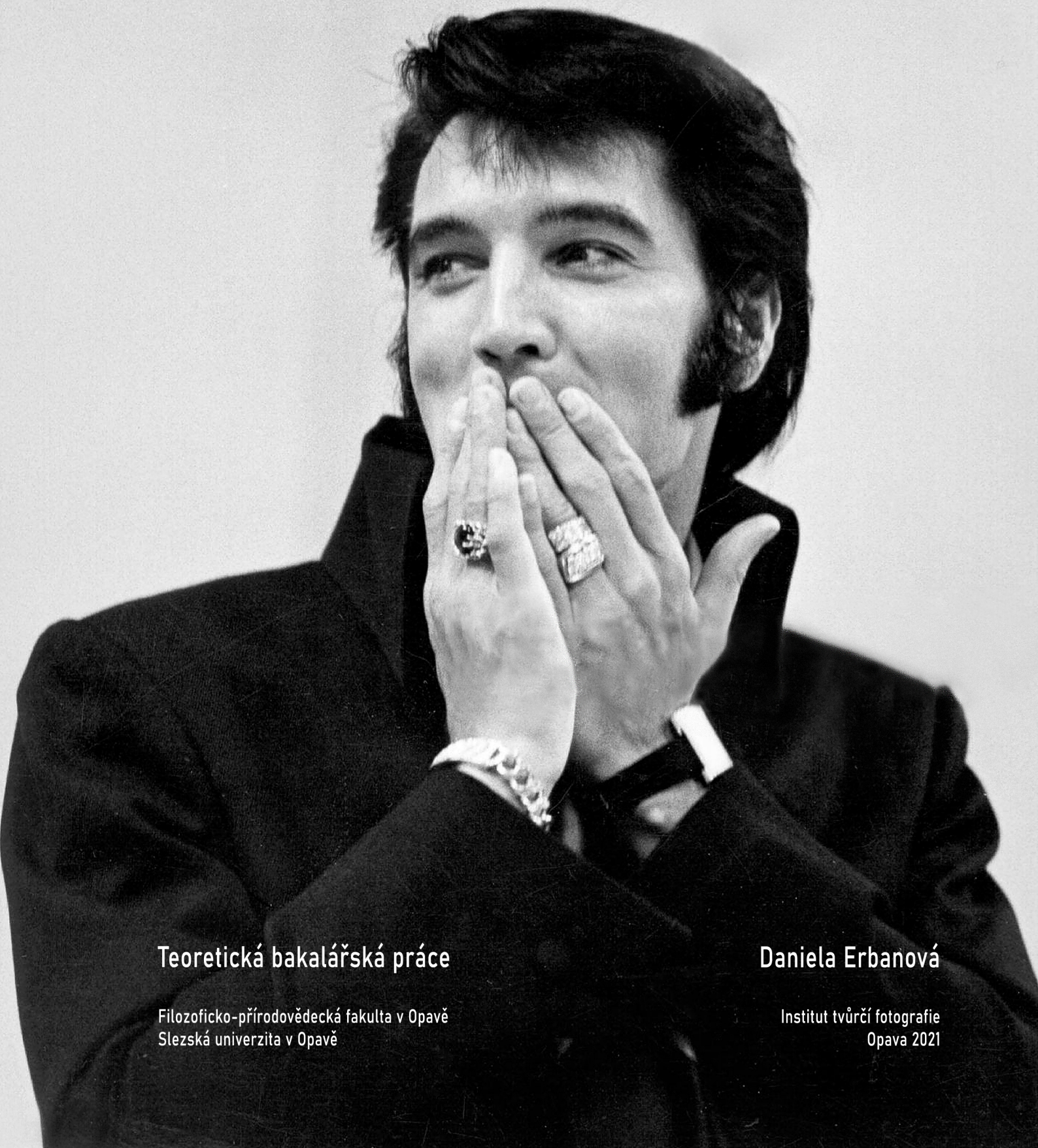

Teoretická bakalářská práce

Daniela Erbanová

Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě
Slezská univerzita v Opavě

Institut tvůrčí fotografie
Opava 2021

Americký sen

Elvis Presley ve fotografii a jeho vizuální vliv na pop kulturu

American Dream – Elvis Presley in photographs and his visual influence on pop culture

Teoretická bakalářská práce

Mgr. Daniela Erbanová

Slezská univerzita v Opavě
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě
Institut tvůrčí fotografie

Obor: tvůrčí fotografie
Vedoucí práce: doc. Mgr. Václav Podestát
Oponent: doc. Mgr. Jiří Siostrzonek, Ph. D.

Opava 2021

Abstrakt

Cílem mé teoretické bakalářské práce je zmapovat vývoj fotografického portrétu jedné z nejvýznamnějších ikon pop kultury 20. století, amerického idolu Elvise Presleyho, a to od intimních momentek z počátku jeho kariéry až po univerzální symboliku v období, kdy už byl superhvězdou. Představuji ho prostřednictvím několika set záběrů pořízených mnoha fotografy při rozličných příležitostech a na nejrůznějších místech, od zpěvákova útlého dětství až do jeho předčasné smrti. Jednotlivým autorům věnuji krátké medailony zaměřené na stručnou charakteristiku jejich tvorby. Zkoumám rovněž přesahy Presleyho působení na světové kulturní a společenské scéně až do současnosti, v kontextu jeho životního příběhu a okolností, které ho provázely.

Klíčová slova: Elvis Presley, fotografický portrét, dokumentární fotografie, inscenovaná fotografie, módní fotografie, hudba, film, výtvarné umění, imidž, pop kultura

Abstract

The goal of my theoretical bachelor thesis is to map the development of the photographic portrait of Elvis Presley, the American idol and one of the most significant icons of the 20th century world's pop culture. My research is focused on intimate candid photos from the very beginning of his career as well as on universal symbolic pictures, which show him mainly as a super famous star in his prime. This includes several hundreds of various images from different times and places covering the whole life of the singer – from his very young age until his premature death. I present those in the context of his own unique story. The authors of the photographs are shortly introduced and characterized by their other works, too. I also study Presley's influence on current social and cultural affairs.

Key words: Elvis Presley, portrait photography, documentary photography, staged photography, fashion photography, music, film, fine art, image, pop culture

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Akademický rok: 2020/2021

Zadávající ústav:	Institut tvůrčí fotografie
Studentka:	Mgr. Daniela Erbanová
UČO:	30639
Program:	Filmové, televizní a fotografické umění a nová média
Obor:	Tvůrčí fotografie
Téma práce:	T: Americký sen - Elvis Presley ve fotografii a jeho vizuální vliv na pop kulturu
Téma práce anglicky:	T: American Dream - Elvis Presley in photographs and his visual influence on pop culture
Zadání:	Mapování vývoje portrétu Elvise Presleyho - od intimních momentek na počátku kariéry až po univerzální symboliku a anonymitu superhvězdy.
Literatura:	Wertheimer, A. - Elvis Presley and the Birth of Rock'n'Roll, Taschen, 2015 Guralnick, P. - Poslední vlak do Memphisu, Simon and Simon Publisher, 1996 Mundy, J. - Elvis Fashion, From Memphis to Vegas, Elvis Presley Enterprises, 2003 Rijff, G. - Elvis, the Cool King, Atomium Books, 1990 Curtin, J. - Unseen Elvis, Candids of the King, Little, Brown and Company, 1992 Doll, S. - Elvis, American Idol, Publication International, 2010 Schröer, A. - Private Presley: The Missing Years - Elvis in Germany, William Morrow and Company, 1993
Vedoucí práce:	doc. Mgr. Václav Podestát
Datum zadání práce:	25. 2. 2021

Souhlasím se zadáním (podpis, datum):

.....
prof. PhDr. Vladimír Birgus
vedoucí ústavu

Poděkování

Děkuji vedoucímu své bakalářské práce doc. Mgr. Václavu Podestátovi za cenné rady a motivující připomínky, kterými mě provázel při jejím vzniku. Mé vřelé díky a velké uznání patří také Bobu Pakesovi, provozovateli erudovaných webových stránek Elvis - Echoes Of the Past, za sdílení jeho hlubokých znalostí a trpělivost, s jakou se mi věnoval. Velmi vděčná jsem i svému skvělému kamarádovi Richardu Slámovi in memoriam, který mě k tématu mé práce nepřímo přivedl. Ráda bych rovněž poděkovala své rodině a všem blízkým přátelům, že to se mnou (a s Elvisem) celou tu dobu vydrželi a mnozí z nich mi aktivně pomáhali. A především děkuji Elvisi Aaronu Presleymu za jeho inspirativní život a tvorbu, jelikož bez něj by tato práce nikdy nevznikla.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jsem pouze uvedené zdroje.

Souhlas

Souhlasím, aby tato bakalářská práce byla zařazena do Univerzitní knihovny Slezské univerzity v Opavě, do knihovny Uměleckoprůmyslového muzea v Praze a zveřejněna na internetových stránkách Institutu tvůrčí fotografie Filozoficko-přírodovědecké fakulty Slezské univerzity v Opavě.

Opava, duben 2021

Obsah

	Úvod	11
1.	**Kdo byl Elvis Presley?**	13
1.1	Rodina, domov, zázemí	15
1.2	Dětská léta, Tupelo, 1935-48	17
1.3	Mládí - Lauderdale Courts a střední škola Humes High v Memphisu, 1948-53	19
2.	**Vstup na hudební scénu**	23
2.1	První místní úspěchy, Memphis a okolí, 1953-55	23
2.2	Zrodila se hvězda, 1956-58	29
3.	**V ústraní**	69
3.1	Syn své vlasti – vojín Presley, 1958-60	71
3.2	Na stříbrném plátně, 1960-69	91
3.3	Intermezzo – rodinné období, 1967-73	113
4.	**Návrat na vrchol**	121
4.1	Znovuzrození – Comeback Special, 1968	123
4.2	Dobytí Las Vegas, 1969-72	131
4.3	Princ z jiné planety, Madison Square Garden, červen 1972	143
4.4	Pozdrav z Havaje, leden 1973	147
5.	**Volný pád**	153
6.	**Král je mrtev (…ať žije král!)**	167
7.	**Elvisova silná témata**	171
7.1	Móda	171
7.2	Motorismus	182
7.3	Sport	192
7.4	Fanoušci	199
8.	**Ozvěny, odlesky, přesahy**	213
	Závěr	227
	Poznámka autorky	229
	Jmenný rejstřík	233
	Seznam zkratek	236
	Použité zdroje	237

Úvod

Svou teoretickou bakalářskou práci jsem se rozhodla věnovat fotografiím zachycujícím zpěváka a herce **Elvise Aarona[1] Presleyho** (*1935 – †1977), jehož vliv na kulturní a společenské dění považuji za zcela zásadní, od 50. let 20. století až dodnes neopakovatelný, nenahraditelný a do značné míry také nereprodukovatelný. Vydala jsem se po fotografických stopách tohoto amerického idolu tak, jak byl v průběhu svého života a kariéry v šoubyznysu zachycen na snímcích velmi různorodého původu a kvality. Věnovala jsem se při tom také jeho vizuálním přesahům do některých jiných oborů, a to i v současnosti, více než čtyřicet let po jeho předčasné smrti.

Mým cílem bylo zmapovat portrét Elvise v čase i prostoru a prozkoumat tak jeho dosavadní působení na pop kulturu. Od intimních momentek pořízených před a během stoupání na piedestal světové hudební superhvězdy, přes jeho pobyt v armádě, více než dekádu strávenou natáčením filmů v Hollywoodu, až po návrat k živým koncertům, v nichž pokračoval do konce svého života.

V průběhu tohoto rozsáhlého bádání, připomínajícího podrobností záběru a zkoumáním některých detailů místy až detektivní pátrání, které celkově zabralo několik let, se mi, jak doufám, podařilo odkrýt některé již takřka zapomenuté okolnosti, jež vznik konkrétních snímků provázely. Stejně jako příběhy fotografů, kteří je pořídili, a jejichž jména, na rozdíl od ikonických snímků Elvise, v mnoha případech už téměř nikdo nezná, neboť se jejich práce a autorská práva k nim mezitím v tichosti staly majetkem mnoha tiskových agentur, fotobank či soukromých sbírek a archivů.

Při svém průzkumu jsem využila nejrůznějších zdrojů – dobových i novodobých tiskovin, reklamních materiálů a knižních publikací, autentických audio a video záznamů, oficiálních i neoficiálních internetových stránek věnovaných Elvisovi, včetně mnohdy velmi plodných diskusí pod příspěvky, které tyto stránky obsahují. Navštívila jsem také internetové aukce a kontaktovala společnost Elvis Presley Enterprises, která spravuje zpěvákovo někdejší sídlo Graceland, nyní muzeum s rozsáhlým archivem fotografií a dalších memorabilií v Memphisu v Tennessee, od roku 1982 zpřístupněné veřejnosti zpěvákovou bývalou manželkou Priscillou Beaulieu Presleyovou.

Věřím, že má práce prostřednictvím posbíraných dat a bohatého obrazového doprovodu přiblíží čtenářům portrét osobnosti Elvise Presleyho nejen jako výjimečně a mnohostranně nadaného umělce, jenž postupem času přerostl do univerzálně a jasně rozeznatelného symbolu, ale i jako člověka – běžného smrtelníka, kterému se podařilo prožít sice poměrně krátký, leč o to intenzivnější a výjimečnější život, navíc do jisté míry stále obestřený tajemstvím. Život, který mnoha fotografům určitě stálo za to dokumentovat, a jehož odlesky a ozvěny můžeme ve společnosti a kultuře zřetelně pozorovat dodnes.

[1] Původně se jeho prostřední jméno psalo s jedním „a“ - Aron. Na biblické Aaron si ho Elvis změnil až v dospělosti.

„Nejsem svatý, ale vždy jsem se snažil vyvarovat toho,
abych jakkoliv poškodil svou rodinu nebo urazil Boha.
Myslím, že každý mladý člověk potřebuje mít naději
a také pocit, že někam patří. Pokud můžu udělat
nebo říct něco, aby se ten člověk tak cítil,
pak věřím, že jsem tomuto světu
aspoň něčím přispěl.“

Elvis Presley

1. Kdo byl Elvis Presley?

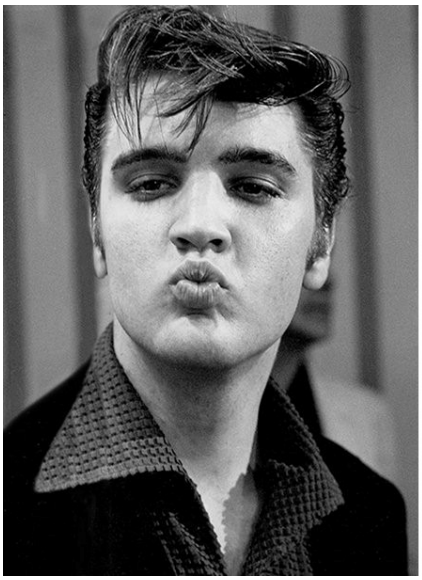

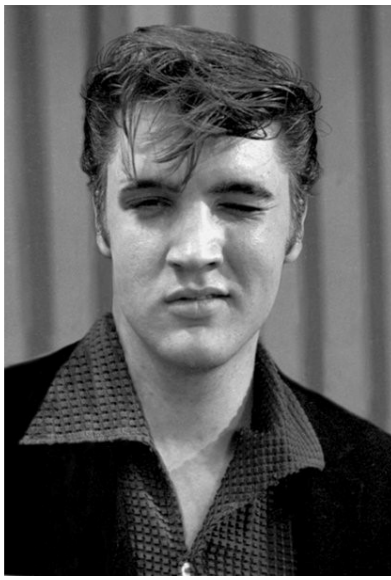

Obr. 1 a 2 – Polibek od Elvise, druhá polovina 50. let, autor neznámý. Zdroj: elvisthemusic.com

Jak jen co nejlépe a zároveň co nejjednodušeji vystihnout podstatu člověka, o jehož portrétech se chystám psát? Kdo to vlastně přesně byl, tenhle Elvis Aaron Presley? Famózní zpěvák s nezaměnitelnou barvou hlasu o rozsahu tři nebo čtyři oktávy[2]? Podceňovaný herec, jehož potenciál nebyl plně využit? Hrdý vlastenec oddaný rodné Americe, který to rád dával okatě najevo? Milující syn, manžel a rodič, jenž ale zároveň svými nevypočitatelnými výbuchy vzteku dokázal decimovat své nejbližší? Venkovský prosťáček z jihu, kterému ke slávě dopomohl především jeho prohnaný manažer? Rebel a sexuální symbol, jehož divoké a do té doby nevídané taneční kreace na pódiu byly zdrojem jak nadšeného přijetí a obdivu mladé generace, tak i rezolutního odmítání příslušníků té starší, navíc s pod povrchem zřetelně bublajícím rasovým podtextem? Štědrý lidumil, který by se pro ostatní rozdal? Charismatický bavič s osobitým smyslem pro humor? Paranoidní střelec a sběratel zbraní? Hluboce věřící, pokorný člověk, který doprostřed rockového koncertu dokázal bez mrknutí oka zařadit gospel či spirituál? Nepochopený introvert, samotář a snílek, který po většinu života hledal především sám sebe a pídil se po účelu svého pozemského bytí? Byl ztělesněním tzv. amerického snu? Nebo byl spíš obětí své vlastní slávy i nenaplněných ambic? Či snad od všeho trochu? A věděl vůbec on sám, kým ve skutečnosti je a jak vlastně působí na své okolí?

To vše jsem se při shromažďování materiálů pro tuto práci pokusila zjistit. O Presleym byl napsán nespočet knih s bohatým obrazovým doprovodem (z nichž jsem mnohé přečetla) a natočena spousta dokumentárních i hraných filmů, které jsem viděla nejspíš úplně všechny. A přesto, nebo možná právě proto, jsem dospěla k názoru, že nejlepším způsobem, jak pochopit fenomén Elvis, je vytvořit si s ním blízký osobní vztah především studiem autentických záznamů. Prohlédnout si videa pořízená během jeho vystoupení, poslechnout si audionahrávky rozhovorů a tiskových konferencí s ním. A v neposlední řadě hlavně fotografie jeho osoby. Tam se mi snad podařilo na většinu otázek nalézt odpovědi, které se zde chystám prezentovat.

[2] Některé zdroje uvádějí 2 a 1/3 oktávy, jiné 3, další 4 oktávy a 1 tón.

Vedle významného přínosu pro svět hudby, jímž se Elvis Presley nepochybně stal, bylo právě médium fotografie jedním z velmi důležitých segmentů, které významně posilovaly popularitu zpěváka. Dělo se tak jak prostřednictvím tištěných sdělovacích prostředků, jakými byla nejrůznější periodika (noviny, časopisy, bulletiny), tak i rozmanitých reklamních materiálů. Portréty Presleyho byly vydávány jako upomínkové předměty, tiskly se na odznaky (tzv. placky, vůbec první svého druhu), dokonce i na spodní prádlo, nebo se třeba přibalovaly ke žvýkačkám.

Fotografie vždy měla a doposud má ve světě hudby a filmu důležité postavení. Bez fotografických obrazů, které napomáhají lépe uchovávat či oživovat vzpomínky, by i ty nejzářivější hvězdy zhasínaly mnohem rychleji a v proudu času by neměly šanci obstát. Domnívám se však, že nic takového Elvisi Presleymu ještě dlouho nehrozí, a myslím, že dokážu vysvětlit, proč.

Pro přehlednější systematizaci nashomážděných obrazových materiálů jsem se rozhodla práci rozčlenit do několika oddílů, a to nejprve chronologicky, následně pak i tematicky.

Obr. 3 – Elvis Presley na prahu své kariéry, jak ho reportér deníku Commercial Appeal zachytil na schodišti v zákulisí Ellis Auditoria v Memphisu, kde zpěvák se svými doprovodnými muzikanty vystoupil 15. června 1956. V tu dobu již začínal být známý nejen na jihu, ale díky vystoupením v několika televizních pořadech po celých Spojených státech. Ta pravá „Elvisománie" ale měla teprve vypuknout na podzim téhož roku díky účinkování v šou Eda Sullivana a také natočení prvního hraného filmu Love Me Tender.
Autor fotografie: Barney Sellers
Zdroj: vintag.es

1.1 Rodina, domov, zázemí

Klíčová životní událost číslo jedna - dvojče bez dvojčete… Tak se v městečku East Tupelo ve státě Mississippi 8. ledna 1935 nad ránem narodil Elvis Aron Presley, něco málo přes půl hodiny po svém mrtvém bratrovi Jesse Garonovi, do extrémně chudých poměrů. Tak chudých, že se z jeho dětství nezachovalo příliš mnoho snímků, a u těch, jež se přece jen dochovaly dodnes, nejsou jejich autoři většinou vůbec známi.

Obr. 4 – Zleva matka Gladys, dvouletý Elvis a otec Vernon, snímek z roku 1937, autor neznámý. Fotografie z Elvisova nočního stolku, kde ji měl stále vystavenou. Zdroj: Elvis Presley Enterprises, Inc.

Zejména mladá matka Gladys si k přeživšímu dítěti, které se díky převozu do nemocnice nakonec podařilo zachránit, vytvořila silné citové pouto, jež bylo vzájemné a o to silnější zvláště poté, kdy otec Vernon skončil ve vězení kvůli padělání šeku.

Jeho žena s teprve tříletým synem tak v důsledku toho přišla i o miniaturní dřevěný domek, který nezvládala splácet a byl jí zabaven, a tak střídavě přebývali u nejrůznějších příbuzných. Vernon nakonec nestrávil za mřížemi rozsudkem vyměřené tři roky, nýbrž osm měsíců, ale i to stačilo, aby tímto incidentem rodina zůstala víceméně trvale poznamenána. Otci se nedařilo sehnat stálé zaměstnání a matka musela pracovat o to víc, aby se uživili. Sklízela bavlnu, dělala servírku, pradlenu, švadlenu nebo pomocnou zdravotní sestru, často i více profesí zároveň. Už tehdy Elvis prohlašoval, že až vyroste, chce se věnovat takovému povolání, které by mu pomohlo rodiče zajistit tak, aby už se nikdy nemuseli dřít.

Elvis k matce odmala vzhlížel a snažil se jí všelijak pomáhat, vyvinuli si mezi sebou navzájem dokonce svou vlastní, speciální řeč plnou zdrobnělin a výrazů, jimž nikdo jiný nerozuměl. Gladys syna na oplátku střežila jako oko v hlavě a neustále se o něj strachovala. Ještě na prahu jeho dospělosti se k němu pořád chovala jako k malému dítěti. Například do školy ho doprovázela až do pozdní puberty, za což se posléze styděl a jeho oblíbenosti v kolektivu to rozhodně nikterak nepomohlo.

1.2 Dětská léta, Tupelo, 1935–48

Obr. 5 – Elvis ve věku 3 až 4 roky, 1938–39, autor neznámý. Zdroj: quora.com

Zakřiknutý chlapec se slámově blonďatými vlasy a velkýma modrýma očima. Spíše průměrný, nenápadný žák, který neměl příliš přátel. Nevynikal dokonce ani v hudební výchově. S kluky si moc nehrál, více si rozuměl s děvčaty. Spolužáci ve škole ho šikanovali, protože byl jiný. Hlavně pak v pubertě, kdy svou odlišnost ještě podpořil výstředním stylem účesu a oblékání. Byl to vysmívaný maminčin mazánek, který ke svým 11. narozeninám nechtěl kytaru, ale bicykl nebo vzduchovku. Jenže kytara byla levnější. Jízdního kola se ale zanedlouho přece jen dočkal, jak dokazuje snímek pořízený v létě 1948, krátce před stěhováním do Memphisu v Tennessee.

Fotografie s bicyklem je však zajímavá i místopisně – dokazuje totiž, že Elvis se už v dětství pohyboval v Tupelu v černošské čtvrti, nedaleko hudbou, rytmy, vůněmi a barvami hýřícího ghetta Shake Rag. Právě tam se dá vystopovat jeho první setkání s blues a afroamerickými vlivy, které později ovlivnily styl jeho vystupování a prezentace na pódiu, za něž si často vysloužil nelichotivé přezdívky především od tzv. „bílé střední vrstvy," pro niž byl Presley zpočátku tak nepřijatelný, že proti němu sepisovala petice.

Obr. 6 – Ze školního tabla, 1947–48, Milam Junior High School, Tupelo. Zdroj: twitter.com/VisitGraceland

Obr. 7 – Třináctiletý Elvis v létě roku 1948 v černošské čtvrti poblíž ghetta Shake Rag, Tupelo, Mississippi. Zdroj: postcardsmississippi.blogspot.com

1.3 Mládí - Lauderdale Courts a střední škola Humes High v Memphisu, 1948-53

Presleyovi neměli v Tupelu nikdy na růžích ustláno, často se stěhovali, otec rodiny Vernon neustále měnil zaměstnání, pokud tedy zrovna nějaké měl. Tíživá situace nakonec vyústila v překotný odjezd „za lepším" do Memphisu v Tennessee počátkem listopadu 1948. Celá akce byla naplánována na víkend, aby Elvis nezameškal ani jediný den školy. Rodina prodala nábytek, zbytek majetku naložila na střechu starého Plymouthu a Tupelo opustila jednou provždy.

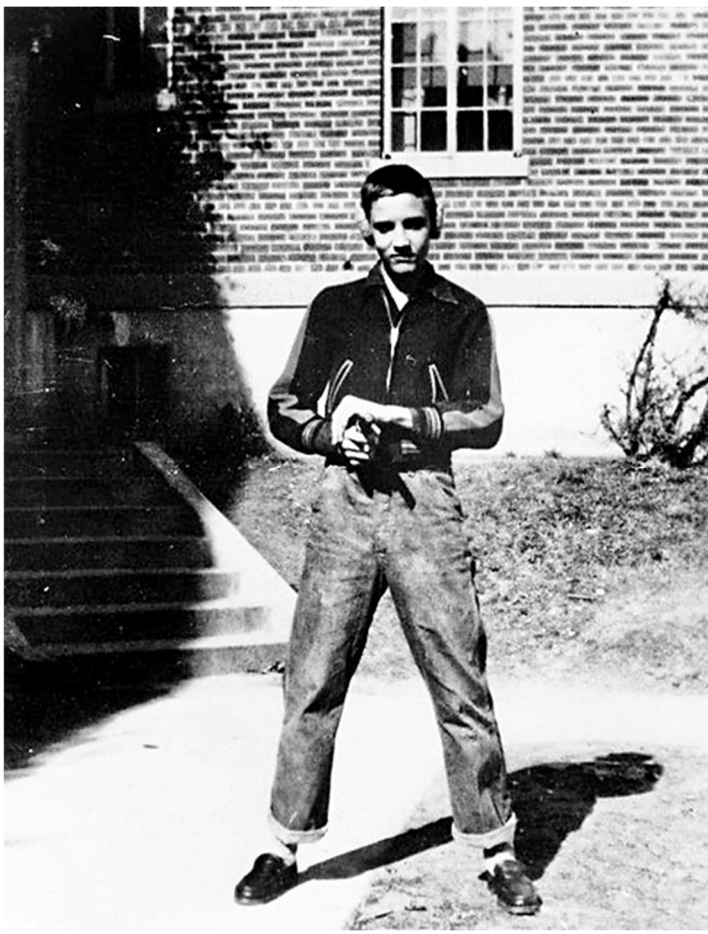

Obr. 8 – Čtrnáctiletý Elvis tasí pistoli jako kovboj, 1949, Lauderdale Courts, Memphis, autor neznámý. Zdroj: elvisinfonet.com

V Memphisu se ubytovali nejprve v jednom, potom v dalším penzionu. Tam ale dlouho nepobyli, za tři čtvrtě roku už se stěhovali do přiděleného městského bytu pro sociálně slabší rodiny v Lauderdale Courts, poměrně rozsáhlého komplexu bytových domů z červených cihel v blízkosti centra. Významně si tak polepšili – z původní titěrné dřevěné chatrče v Tupelu se najednou ocitli v třípokojovém bytě s tekoucí vodou, splachovacím záchodem a vlastní koupelnou, vůbec poprvé měli dokonce i vanu. Přesto jim ale coby chudým lidem stále zůstávala nálepka „white trash," v překladu „bílej šmejd." Být černoch a být chudý bylo v té době totiž v pořádku, avšak pro bělochy toto pravidlo zdaleka neplatilo. Pokud bílá rodina nepatřila výdělkem alespoň do střední vrstvy, byla označována za spodinu.

Podmínkou pro získání bytu byl nízký příjem rodiny. Právě ten ale Presleyovy nakonec za pár let z Lauderdale Courts také vystěhoval, když v úhrnu o pár dolarů přesáhli úřady stanovený limit. Poté už v bytovce dál bydlet nesměli. Museli se odstěhovat a putovali opět chvíli z jednoho pronájmu do dalšího, než se Elvisovi začalo dařit natolik, aby rodičům pořídil jejich první vlastní dům v klidné čtvrti v ulici Audubon Drive.

V Memphisu začal Elvis navštěvovat střední školu Humes High, na níž v červnu roku 1953 posléze úspěšně odmaturoval. Ani zde se v podstatě až do konce posledního ročníku s nikým výrazně nedružil

Obr. 9 – Čtrnáctiletý Elvis se svou dívkou Betty Ann McMahanovou, rok 1949, Lauderdale Courts, Memphis, autorkou snímku je jejich někdejší sousedka Margaret Cranfillová.
Zdroj: elvisdaily.com

a v kolektivu působil spíše jako exot. Koncem puberty začal dost experimentovat s módou a také se svými vlasy. Nosil je delší než ostatní, patku si pomocí pomády (a někdy rovněž maminčiny trvalé ondulace či černého krému na boty, aby působil o něco drsněji) vyčesával vysoko nahoru. Zhlédl se také v řidičích nákladáků a po jejich vzoru si nechal kolem uší narůst dlouhé kotlety.

Ani ve svém novém bydlišti se obecně nikterak nevyhýbal některým místům vyhrazeným obvykle pouze „barevným" Američanům, ba naopak, spíše je cíleně vyhledával. Učarovala mu zejména slavná Beale Street plná hudebních klubů, z nichž se linulo blues, fascinovaně lepil své čelo a nos na výlohu obchodu s oděvy bratrů Lanských, kde se oblékali černošští hudebníci. Stejně jako dříve v Tupelu se ale nebránil ani návštěvám kostelů a náboženských shromáždění, kde do sebe jako houba nasával pro změnu gospely, spirituály a tradicionály v podání jak černochů, tak i bělochů. Snil o tom, že jednou si snad taky sám zazpívá v gospelovém kvartetu, která zbožňovala a často poslouchala jeho matka Gladys. Osobně se ale na veřejnosti zpívat styděl, ačkoliv už se nějakou dobu dokázal sám doprovázet na kytaru a ve hře na nástroj se usilovně snažil čím dál víc zdokonalovat.

Obr. 10 – Sedmnáctiletý Elvis se svými přáteli v roce 1952, Lauderdale Courts, Memphis, autor neznámý.
Zdroj: takingcare-of-business.tumblr.com

Ostýchavý nicméně zůstával i nadále, jak před svými vrstevníky, tak i před ostatními spolužáky, kteří si ho nepřestávali škodolibě dobírat.

Každopádně právě v Lauderdale Courts už si přece jen pár přátel získal, i když jakékoliv vztahy obecně nenavazoval nikterak snadno, což mu údajně vydrželo až do dospělosti. V Lauderdale se prý ale ostatních příliš stranit nešlo, žila tam poměrně těsně sevřená komunita lidí. Začala se o něj rovněž výrazněji zajímat děvčata, především ze sousedství, ačkoliv i tak byl v lepším případě mnohdy stále považován za podivína s vizáží „hillbilly cat," tedy něco jako „venkovského hejska," v tom o něco horším rovnou za „zženštilou padavku."

Obr. 11 – Elvis zhruba ve svých 16 až 17 letech, s vizáží tzv. „hillbilly cat", fotografie z roku 1951-52, autor neznámý. Snímek s největší pravděpodobností pochází z tabla střední školy Humes High v Memphisu.
Zdroj: Elvis Presley Enterprises, Inc.

Během studií se snažil přispívat do rodinného rozpočtu nejrůznějšími brigádami – sekal například sousedům trávník či pracoval jako uvaděč v jednom z místních kin. Za vydělané peníze si kupoval gramofonové desky nebo třeba oblečení, které si vždy pečlivě vybíral, zbytek výplaty odevzdával rodičům. Jeho otec v té době už téměř nepracoval, prý kvůli bolestem zad.

Nejspíš prvním serióznějším náznakem, že by to s kariérou zpěváka mohl snad myslet i vážně, bylo zřejmě jeho vystoupení na školní slavnosti v maturitním ročníku v závěru školního roku 1952/1953, kde sklidil naprosto nečekaný úspěch. Po vysvědčení však Elvis okamžitě nastoupil do zaměstnání, jež mu zprostředkoval úřad práce, kam se přihlásil ihned po skončení školy. Nejprve pracoval ve strojírenské dílně, později se učil na elektrikáře ve firmě Crown Electric, pro kterou také jezdil s malým nákladákem a obstarával po městě a okolí různé zakázky. Byl to tedy zcela obyčejný mladý muž se stálým zaměstnáním, které mu vyhovovalo (nákladní auto řídil rád, vždyť právě kvůli tomu si už dlouho předtím nechal narůst charakteristické kotlety), a víceméně pevnou pracovní dobou. Majitele firmy, manžele Tiplerovy, svým vzhledem nikterak nepohoršoval a navíc byl u nich velmi oblíben. Později navštěvovali i jeho koncerty a v jeho muzikálním snažení ho podporovali.

Láska k hudbě a její nadšené studium z nejrůznějších zdrojů, především z drahocenných gramofonových desek a několika rozhlasových stanic určených pro černošské i bělošské posluchače, pečlivé analyzování hudebních stylů a experimenty s vlastním hlasem i doprovodnými nástroji, které nakonec vyústily v novou syntézu a originální pojetí třeba i již notně letitých šlágrů… ty ho neopustily nikdy.

„Když jsem se poprvé objevil na pódiu, vyděsilo mě to k smrti.
Vůbec jsem netušil, co má znamenat všechen ten jekot.
Neuvědomoval jsem si, že se mé tělo hýbe. Bylo to
pro mě přirozené. Ptal jsem se svého manažera
v zákulisí: Co jsem provedl? Co jsem udělal?
A on mi na to řekl: Ať už to bylo cokoliv,
vrať se tam zpátky a udělej to znovu.“

Elvis Presley

2. Vstup na hudební scénu

Hudba provázela Elvise Presleyho odmalička, fascinovala ho téměř ve všech svých podobách, snad s výjimkou jazzu, kterému dle svých slov příliš nerozuměl. Už jako dvouletý se snažil napodobovat zpěváky v kostelech a na různých setkáních věřících.

Později, během školních let, mu učarovala country, čímž si rovněž vysloužil nálepku „vidláka." Stejně tak ho ale zajímalo černošské rhythm & blues. Neznal noty, neuměl je číst, a tak akordy a styl hry na kytaru odkoukával od kohokoliv, kdo byl ochoten mu to ukázat a věnovat mu svůj drahocenný čas. Učil se nejprve od svého strýce, později od staršího kamaráda, syna jedné z přítelkyň své matky, jíž bylo snaživého mladíka líto. Podobně se jako samouk následně potýkal také s piánem a později s baskytarou. Pro vybití přebytečné energie občas usedl za bicí nebo do rukou popadl třeba akordeon.

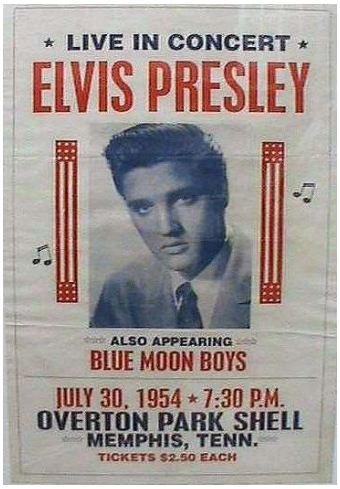

Obr. 12 – Plakát na Elvisův první placený koncert, 30. 7. 1954, Memphis. Zdroj: pinterest.com

2.1 První místní úspěchy, Memphis a okolí, 1953-55

Jedním z největších omylů interpretace Presleyho cesty ke slávě bývá tvrzení, že měl prostě obrovské štěstí, protože byl ve správný čas na správném místě. Neměl a nebyl. Nic takového se totiž ve skutečnosti nestalo, realita byla tomuto oblíbenému klišé na hony vzdálená a ač se může zdát, že se podivínský mladík stal jako zázrakem hvězdou takřka přes noc, nebylo tomu tak ani zdaleka.

Úspěchy se zprvu nedostavovaly vůbec, později jen velmi pozvolna a postupně, v důsledku dennodenní dřiny a pravidelného hraní v nejrůznějších zapadlých klubech a tělocvičnách, takřka večer co večer, vždy až po práci. To vše ale přišlo na pořad dne až od léta roku 1954, kdy se díky prvním nahrávkám v memphiském studiu Sun Records Sama Phillipse dal Elvis dohromady s dalšími muzikanty – doprovodným

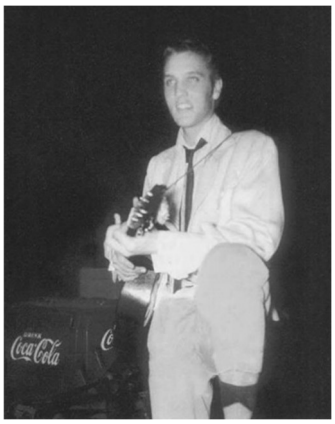

Obr. 13 – Snímek ze zákulisí výše uvedeného koncertu, 30. 7. 1954, Memphis. Zdroj: pinterest.com

kytaristou jménem Scotty Moore a kontrabasistou Billem Blackem, takzvanými Blue Moon Boys. Společně pak skoro denně nakládali nástroje na střechu auta a vyráželi odehrát svá vystoupení. Elvis často řídil.

Obr. 14 – Dvacetiletý Elvis (vpravo) během jednoho ze svých raných koncertů pro pořad Louisiana Hayride v tělocvičně střední školy v městečku Gilmer v Texasu, 26. září 1955.
Autor snímku: David Topp (student)
Zdroj: scottymoore.net

Výrazněji dařit se začalo až v červenci 1954, kdy se éterem rozezněl Presleyho první úspěšný singl „That's All Right (Mama)" a rádiové vlny prokázaly svou magickou moc. K „nastrojenému podivínovi" z Humes High se najednou začali hlásit jak jeho vrstevníci, tak i mladší spolužáci, jelikož diskžokej Dewey Phillips byl schopen jeho průlomový singl pouštět tucetkrát dokola. Devatenáctiletého zpěváka si vzápětí pozval do vysílání, kde pak vzhledem k chytře položené otázce, na jaké střední škole že to vlastně studoval, vyšlo jasně najevo, že Elvis je běloch. Americký jih byl tehdy stále silně segregovaný a mnozí ho díky poslechu jeho stylu zpěvu mylně považovali za černocha. Humes High byla ovšem ryze bělošská škola. Rozhlas tak velmi výrazně přispěl k šíření Elvisovy (tehdy ještě nepříliš vědomé) snahy o integraci, stejně jako k jeho strmě stoupající popularitě a neméně intenzivnímu zatracování.

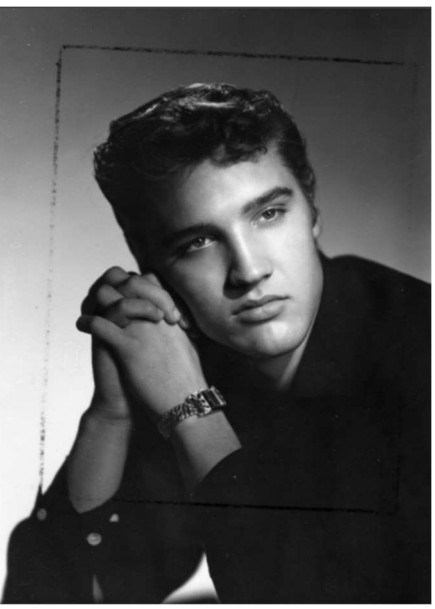

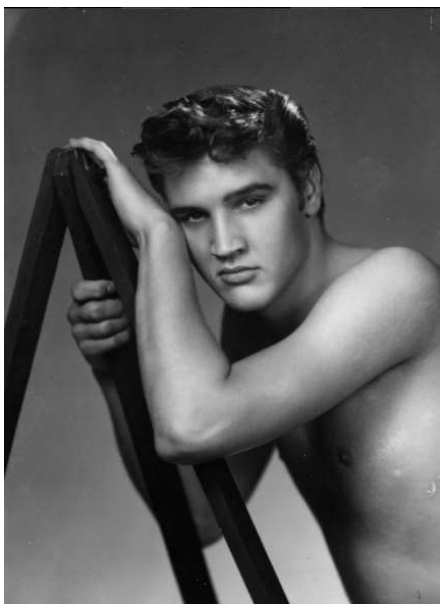

Obr. 15 a 16 – První studiové portréty tehdy sotva dvacetiletého Elvise určené pro propagační účely vytvořil v ateliéru v Memphisu v listopadu v roce 1954 a následně v roce 1955 profesionální fotograf William Speer.
Na snímku vlevo naznačen výřez posléze použitý na oficiálním promo fotu.
Zdroj: elvisechoesofthepast.com

V té době se také již častěji začínají objevovat fotografie jeho osoby, většinou dokumentární povahy, zachycující jak jeho osobitý styl oblékání a česání, tak i vystupování na pódiu a interakci s fanoušky.

Mezi autory nejranějších studiových portrétů Elvise lze zařadit fotografa **Williama Speera** (*1917 - †2006), tehdejšího majitele a provozovatele ateliéru Blue Light Studio v Memphisu. Právě k němu vyslal na podzim roku 1954 a zkraje roku následujícího zpěváka jeho tehdejší manažer

Bob Neal, aby mu pořídil propagační snímky určené pro vzrůstající počet fanoušků (a především fanynek). Speer na fotografování s Elvisem vzpomínal s tím, že už tehdy v něm viděl potenciál filmové hvězdy. Sotva dvacetiletý Presley se na focení dostavil v saku a košili, ale fotografovu manželku posléze napadlo v druhé půli sezení zpěváka požádat, aby se vysvlékl do půli těla. Chlapci se do toho příliš nechtělo, dost se styděl, ale nakonec souhlasil. Vznikla tak série celkem dvanácti půvabných snímků velmi mladého Elvise, z nichž jeden byl v roce 2015 u příležitosti zpěvákových nedožitých 80. narozenin v USA použit na poštovní známku.

Obr. 17 – Poštovní známka s jedním z portrétů od Williama Speera vydaná v roce 2015 v USA. Zdroj: elvisechoesofthepast.com

Podobně blízko, ač ne s tak elegantním výsledkem, se k mladému Presleymu dostal již o pár měsíců dříve, v červenci roku 1954, jiný místní fotograf – **Jim Reid** (*1930 - †2006). Byl to dlouholetý fotoreportér dnes již zaniklého deníku *Memphis Press-Scimitar*. Ten měl pak vzhledem ke svému působišti přímo v Memphisu možnost být zpěvákovi průběžně nablízku až do jeho smrti. Na jeho snímku, pořízeném přímo v redakci novin, ovšem Elvis působí úplně jinak – spíše jako člen nějakého gangu mladistvých delikventů, a to i díky zřetelně zachycené problematické pleti, která ho tou dobou trápila. Zajímavým detailem je rovněž chybějící (či nedopnutý) knoflík na kapse Elvisova saka, který fotograf neohlídal.

Obr. 18 – Portrét Elvise Presleyho pořízený 27. 7. 1954 fotoreportérem Jimem Reidem v redakci deníku Memphis Press-Scimitar. Zdroj: kniha Fond Memories of Elvis; bellazon.com

Své propagační snímky Elvise nechalo ještě v roce 1954 vyrobit i jeho mateřské nahrávací studio Sun Records, jehož majitel Sam Phillips mladého zpěváka osobně nabízel, kde jen mohl.

Po úspěšném vstupu na hudební scénu odstartovaném singlem, jehož obě strany

Obr. 19 – Propagační portrét Sun Records, 1954. Zdroj: wikimedia.org

bodovaly vysoko v hitparádách, což byla rarita, začali Elvis se Scottym a Billem koncertovat i dále od Memphisu a postupně se prosadili v jižní části Spojených států, například v Texasu, Louisianě, Arkansasu, ale i na Floridě. Právě tam, konkrétně během koncertu v Tampě uspořádaném 31. července 1955, vznikl jeden z nejslavnějších snímků dokumentujících nástup rokenrolu. Pořídil ho **William V. „Red" Robertson** z tamního fotografického ateliéru Robertson & Fresh, kterého pro tento účel najal Presleyho manažer. Fotografie (resp. velký výřez z ní) byla o rok později použita na titulní stranu Presleyho první LP desky, zatímco snímky ze zadní strany alba pořídil až v prosinci 1955 ve studiu RCA Victor v New Yorku slavný fotograf celebrit **William S. „Popsie" Randolph** (*1920 - †1978). Titulní snímek alba byl původně mylně také připisován jemu, jelikož je jediným autorem, k němuž se vzadu na obalu desky váže fotografický kredit. Ve skutečnosti však Popsie Randolph pořídil pouze menší sérii snímků z nahrávání v newyorském studiu, z nichž se nakonec tři dostaly na zadní stranu zmíněného Elvisova dlouhohrajícího debutu.

Obr. 20 – Snímek z koncertu v Tampě na Floridě pořízený 31. 7. 1955. Autor: William V. „Red" Robertson Zdroj: elvis-atouchofgold.com

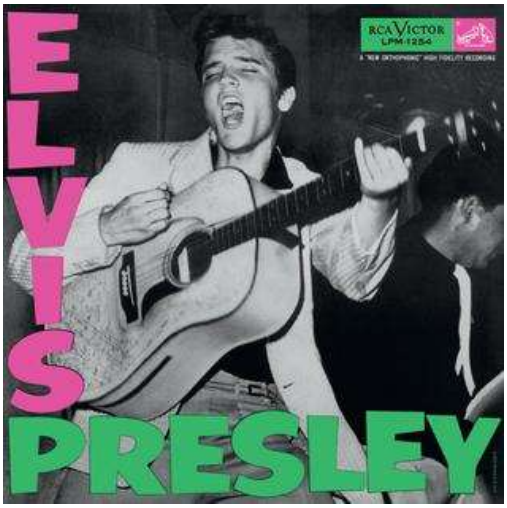

Obr. 21 – Obal Elvisova prvního LP s výřezem ze snímku vlevo. Deska vyšla 23. 3. 1956. Zdroj: wikipedia.com

Rok 1955 se nesl v duchu prvních, ač většinou nesmělých a zatím spíš jen matně tušených úspěchů na koncertním poli. Elvis totiž na tehdejší matadory hudebního průmyslu stále působil spíše jako pouťová atrakce. Někteří byli zcela zděšeni jeho zjevem, popisovali ho jako výstředního frajírka s mastnými vlasy, co kromě růžového saka či košile snad dokonce nosil i make-up, používal řasenku a oční stíny, maloval si linky, případně si na hlavu dokázal naplácat zbytky trvalé od své matky.

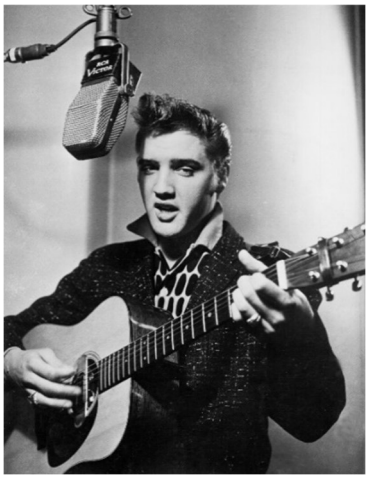

Obr. 22 – Portrét pořízený „Popsiem" Randolphem v prosinci 1955. Zdroj: media.pl.canalplus.com

Trefou do černého bylo nepochybně až první účinkování a později také dlouhodobé angažmá v Louisiana Hayride ve Shreveportu, což byl v té době jeden z masově nejoblíbenějších rozhlasových a později televizních country pořadů v éteru, přenášený bezmála dvěma sty stanic do osmadvaceti amerických států.

V březnu 1955 se Elvis setkal a zhruba po půl roce (jako neplnoletý ještě v zastoupení svých rodičů) podepsal smlouvu s novým

manažerem Tomem Parkerem, známým spíše pod titulem Plukovník. Byl to muž středních let, navíc ilegální imigrant z Holandska (což ale přede všemi tajil), kolotočář a gambler s ostrými lokty, který se rád chlubil historkou, jak kdysi barvil vrabce na žluto a prodával je jako kanáry. Ve druhé polovině 50. let urychlil Presleyho raketový vzestup tím, že ho prosadil v masmédiích, zejména pak v poměrně nové televizi. Dokázal pro svého „zlatého hocha" vyjednat pohádkové honoráře a vynalézavě ho propagoval, kupříkladu pomocí nejrůznějších upomínkových předmětů. Zároveň však byl Plukovník i tím, kdo Elvise po návratu z armády v roce 1960 stále brzdil v kreativitě, po pracovní stránce ho přetěžoval, a nakonec tak s největší pravděpodobností byl jednou z příčin zpěvákova definitivního konce.

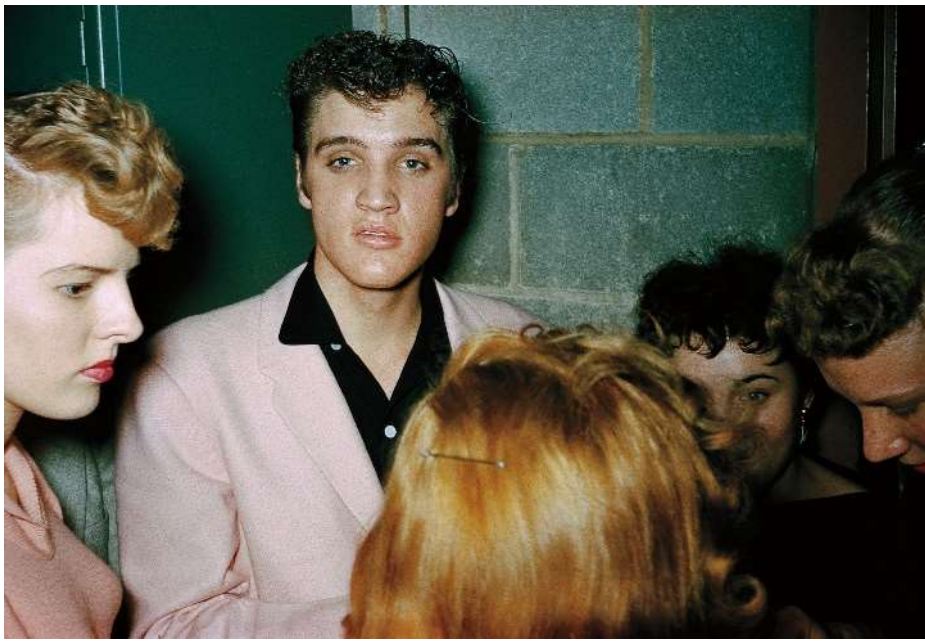

Obr. 23 a 24 – Elvis ve svých 20 letech, v období experimentů s trvalou ondulací, jak ho 20. října 1955 zachytil v Clevelandu v Ohiu tamní DJ Tommy Edwards. Na dolním snímku s kolegou muzikantem Billem Haleym (vlevo). Zdroj: elvispresleymusic.com.au

Jméno Elvis Presley, jeho neobvyklý zjev a divoké natřásání na pódiu, kterým se původně snažil maskovat hlavně svou obří a jen stěží ovladatelnou trému, než z něj bedlivým pozorováním reakcí publika vypiloval něco, co ho začalo charakterizovat, se postupně stávaly velmi známými mezi posluchači především na americkém jihu, v takzvaném Dixielandu (či v oblasti zvané „Southern Belt" – Jižní pás).

Skutečně přelomovým se stal až rok 1956. Tehdy se zrodila hvězda národního a záhy i celosvětového formátu, fotografovaná „horem dolem." Pro takzvaného „bílého negra," jak se Presleyho nezdráhali pejorativně nazývat někteří kolegové z branže, jimž byl jeho styl trnem v oku a úspěch u publika mu nepokrytě záviděli, se v té době změnilo úplně všechno. A jeho život se obrátil naruby.

2.2 Zrodila se hvězda, 1956-58

Plukovník Thomas Parker přesměroval Elvise z malého, lokálního memphiského nahrávacího studia Sun Records ke gigantovi na trhu, jímž nebyl nikdo jiný, než společnost RCA (Radio Corporation of America), konkrétně její gramofonová a nahrávací divize RCA Victor. Ta od Sun Records odkoupila Presleyho smlouvu i doposud vydané nahrávky a začala svou vycházející hvězdu postupně propagovat ve velkém stylu. Meteorický vzestup pojistilo vydání hitového singlu „Heartbreak Hotel" v lednu 1956, následované již zmíněnou první dlouhohrající deskou. A začaly se dít neuvěřitelné věci.

Obr. 25 – Elvis (vlevo) při vystoupení se svou doprovodnou skupinou při natáčení pořadu Stage Show bratří Dorseyových, 17. března 1956. Autor snímku: Alfred Wertheimer Zdroj: kniha Elvis Presley and the Birth of Rock and Roll, bostonglobe.com

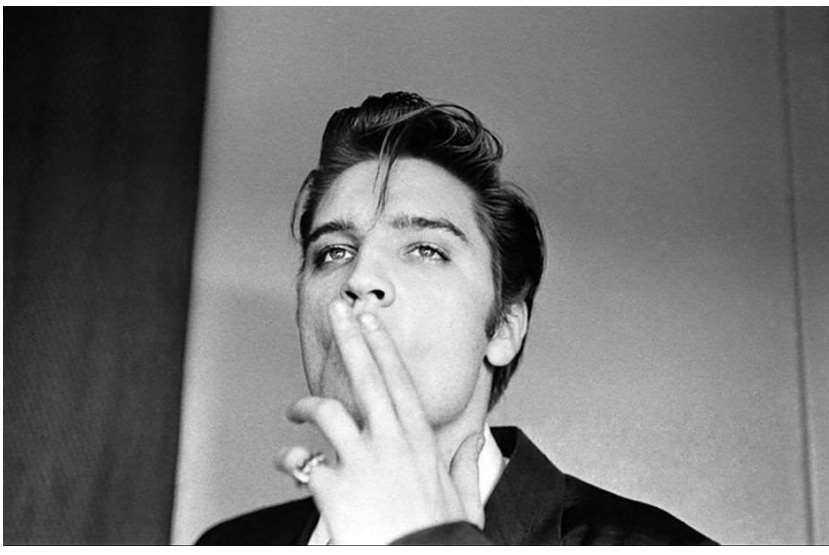

Obr. 26 – Jednadvacetiletý Elvis na nearanžovaném portrétu, 1956. Autor snímku: Alfred Wertheimer Zdroj: kniha Elvis Presley and the Birth of Rock and 'Roll

Rok 1956 byl skutečně zásadní. Mohla za to především vystoupení v několika veřejností velmi sledovaných televizních pořadech (Stage Show bratří Dorseyových, Milton Berle Show, Steve Allen Show, Ed Sullivan Show). Díky nim se z jednadvacetiletého mladíka stala celebrita celonárodního, a velmi brzy i světového formátu. Na druhé straně způsobil také generační šok a vzpouru. Mnoho hudebních legend i současných hvězd (ne-li takřka všechny) odkazuje při popisu, kde v počátcích kariéry čerpaly inspiraci pro svou vlastní tvorbu, právě k Elvisovi v letech 1956 až 1958. A bylo to taktéž období, kdy Presleyho cestu ke slávě začali šířeji zachycovat profesionální fotografové, ať už šlo o fotoreportéry a dokumentaristy z lokálních či národních periodik, další portrétní a studiové fotografy nebo umělce na volné noze, kteří si k Elvisovi často našli velmi osobitý přístup. Na počátku jeho kariéry to ještě bylo možné, byl vstřícný, otevřený všemu novému, a navíc ho v tom ještě nikdo neomezoval.

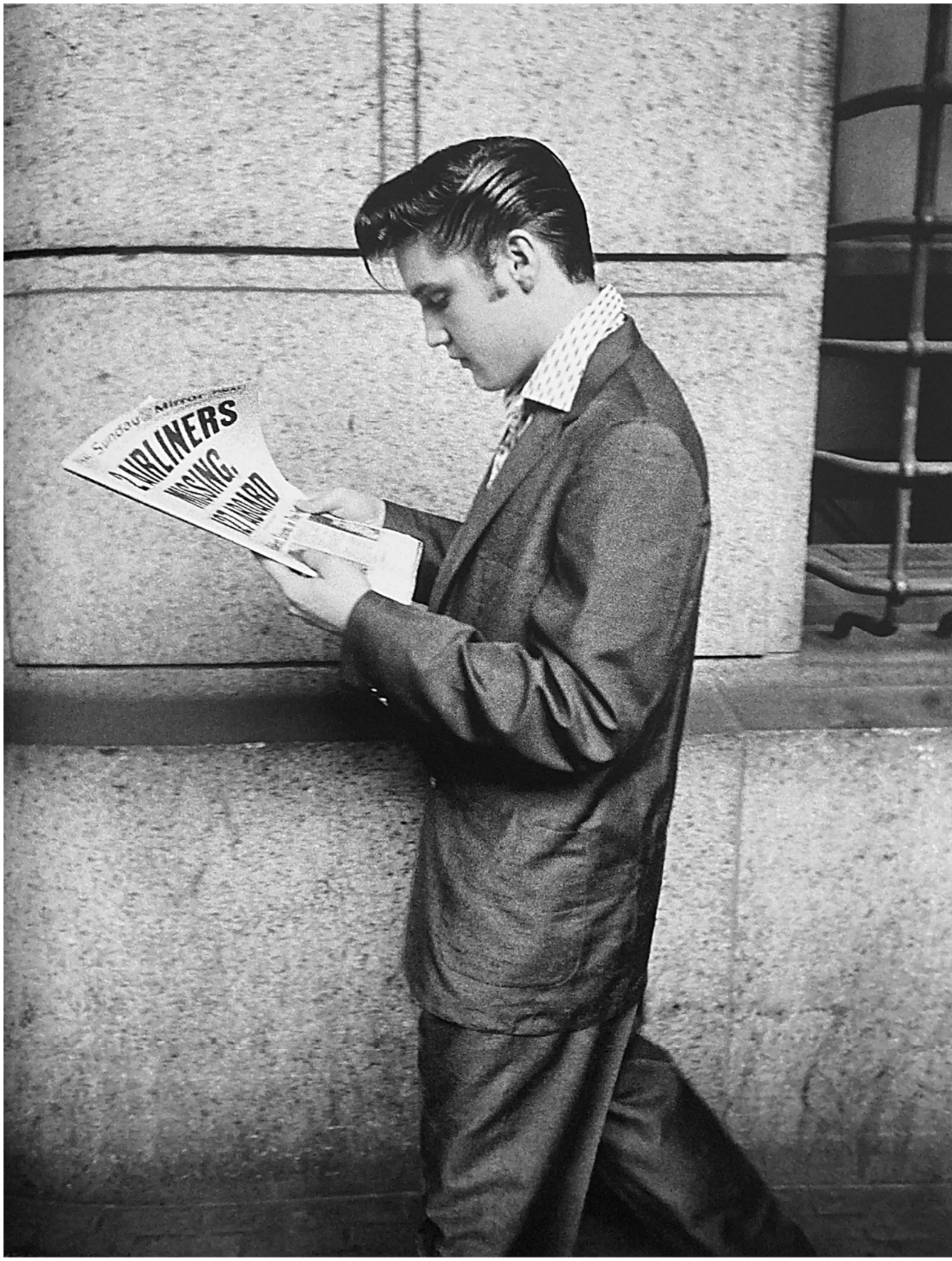

Obr. 27 a 28 – Elvis si při čekání na taxík v New Yorku čte v novinách článek o zmizení dvou letadel. Sám krátce předtím zažil nouzové přistání a létat se od té doby bál. Snímky byly pořízeny 1. července 1956.
Autor fotografií: Alfred Wertheimer
Zdroj: kniha Elvis Presley and the Birth of Rock and Roll, Taschen, 2015

Presleyho mateřská nahrávací společnost RCA Victor v čele s tehdejší vedoucí propagace Anne Fulchinovou se rozhodla, že by bylo vhodné mladého zpěváka na vzestupu zachytit pomocí série dokumentárních snímků, posléze publikovaných v bulletinu The Amazing Elvis Presley. K tomuto účelu se právě v roce 1956 rozhodla najmout talentovaného mladého fotografa na volné noze, **Alfreda Wertheimera** (*1929 - †2014). Jak se postupem času ukázalo, byla to geniální volba a krok správným směrem.

Alfred Wertheimer, původně rodák z německého Koburku, ve svých šesti letech uprchl spolu se svou rodinou z nacistického Německa do New Yorku. Tam vystudoval reklamní design na škole Cooper Union (Cooperova unie pro rozvoj vědy a umění), a posléze se začal živit hlavně fotografováním zakázek pro různé časopisy (např. *Life*, *Harper's Bazaar*).

Obr. 29 – Snímek nazvaný „Starburst" (Výbuch hvězdy).
Elvis během koncertu v Russwood Parku v Memphisu, 4. července 1956.
Autor snímku: Alfred Wertheimer
Zdroj: kniha Elvis Presley and the Birth of Rock and Roll, Taschen, 2015

Když ho počátkem roku Fulchinová oslovila s nabídkou, zda by pro RCA fotografoval Elvise Presleyho z Memphisu, Wertheimer se zeptal: „Elvise koho?" Jméno budoucí superhvězdy mu tehdy vůbec nic neříkalo. Nicméně souhlasil. V letech 1956 až 1958 tak pořídil zhruba 2500 snímků mladíka, který se měl stát legendou. Wertheimerova série je jedinečná tím, že měl jako tzv. freelancer (fotograf na volné noze) na rozdíl od většiny svých jinde trvale angažovaných kolegů z branže volnou ruku v tom, kdy a kam bude zpěváka doprovázet, jaký čas a prostor své tvorbě věnuje. To úzce souviselo se situacemi, v nichž se mu Presleyho podařilo zachytit. Mezi ty nejcennější určitě patří velmi intimní momentky pořízené ať už u Presleyů doma v Memphisu, v zákulisí Elvisových vystoupení nebo při cestování s ním, které zabralo celé dlouhé hodiny.

Obr. 30 a 31 – Portrét pořízený 4. července 1956 cestou vlakem domů z New Yorku do Memphisu, kterou Elvis strávil střídavě četbou komiksů, spánkem či hrou s obří plyšovou pandou, kterou dostal od manažera Parkera (snímek na předchozí straně).
Autor fotografií: Alfred Wertheimer
Zdroj: kniha Elvis Presley and the Birth of Rock and Roll, Taschen, 2015

Obr. 32 – Snímek „The Kiss" (Polibek), pořízený o přestávce mezi dvěma koncerty v zákulisí Mosque Theater v Richmondu ve Virginii, kde Elvis vystoupil 30. června 1956. Autor fotografie: Alfred Wertheimer Zdroj: kniha Elvis Presley and the Birth of Rock' and Roll, Taschen, 2015

V kolekci samozřejmě nechybí ani koncertní snímky či fotografie pořízené v nahrávacím či v televizním studiu při natáčení, bohatě doprovázené scénami z příprav a ze zákulisí. Skvělou výpovědní hodnotu mají i další momentky, výmluvně zachycující nálady a citová rozpoložení, jimiž Elvis v okamžiku stisku spouště právě procházel. Skutečně slavné se ale všechny staly až po smrti „krále rokenrolu" v roce 1977.

Zřejmě nejznámějším Wertheimerovým snímkem je fotografie nazvaná „The Kiss" (Polibek), pořízená 30. června 1956 na schodišti Mosque Theater v Richmondu, kde Elvis Presley odehrál dva koncerty. K záběru se váže zajímavý příběh. Jméno dívky, s níž mladý Elvis flirtuje na zadním schodišti divadla a s níž si na tomto nejslavnějším záběru nakonec vyměňuje polibek špičkou jazyka, totiž dlouho nebylo známé. Wertheimer ji po dlouhých 55 let popisoval jen jako „jednu z Presleyho tehdejších známostí." Teprve v roce 2011 byla identita slečny na snímku konečně potvrzena – je jí Barbara Grayová, žena s velmi pestrou minulostí, v roce 1956 známá pod jménem Bobbi Owensová. Už tehdy to byla rozvedená paní s dítětem, která se k Elvisovi dostala tak, že mu (pouhých pár dní před vznikem ikonické fotografie) po vyhecování přáteli opilá zatelefonovala do hotelu a domluvila si s ním schůzku.

Přihlásila se po letech sama, po pár neúspěšných pokusech fotografa kontaktovat se jí to nakonec podařilo a Wertheimera pomocí důkazů krátce před jeho smrtí přesvědčila, že dámou na snímku je skutečně ona. V průběhu let se totiž ozvalo velké množství žen, které s vidinou podílu na zisku tvrdily, že byly při intimní chvilce s Elvisem zachyceny právě ony, podobně, jako se tomu dělo u fotografie „Day V-J in Times Square" (Den vítězství na Times Square) ze 14. srpna 1945 od Alfreda Eisenstaedta.

Obr. 33 až 37 – Elvis Presley a Bobbi Owensová v Richmondu ve Virginii, 30. června 1956.
Autor snímků: Alfred Wertheimer
Zdroj: vintag.es

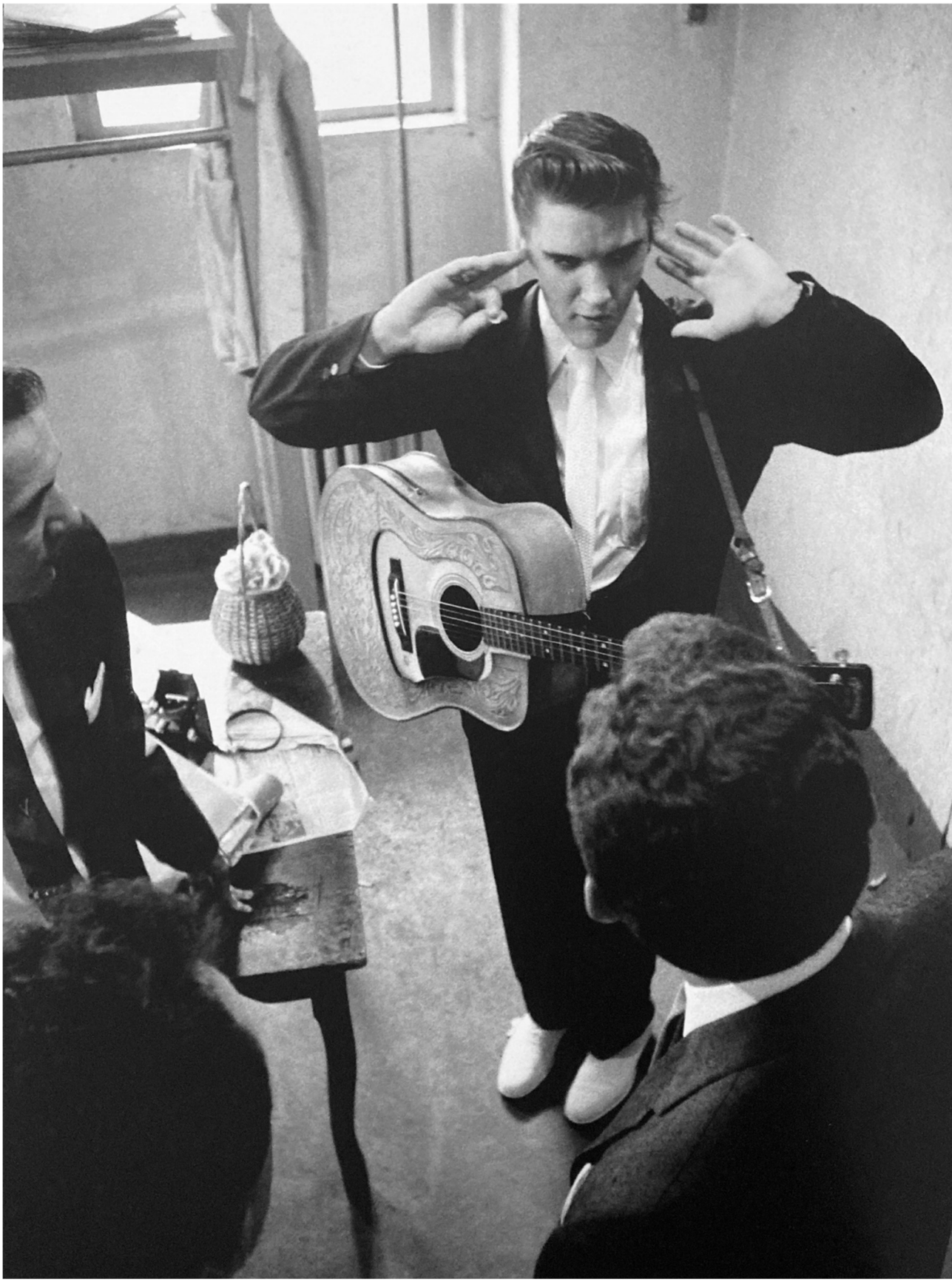

Obr. 38 – Elvis si zacpává uši před řevem fanynek během zkoušky v zákulisí Mosque Theater v Richmondu ve Virginii, kde vystoupil 30. června 1956. Posléze je otevřeným oknem požádal, aby se utišily. A ony ho poslechly.
Autor fotografie: Alfred Wertheimer
Zdroj: kniha Elvis Presley and the Birth of Rock and Roll, Taschen, 2015

Obr. 39 – Čas na pár gospelů… Elvis před zkouškou vystoupení ve Steve Allen Show, New York, 29. června 1956. Autor fotografie: Alfred Wertheimer; zdroj: kniha Elvis Presley and the Birth of Rock and Roll, Taschen, 2015

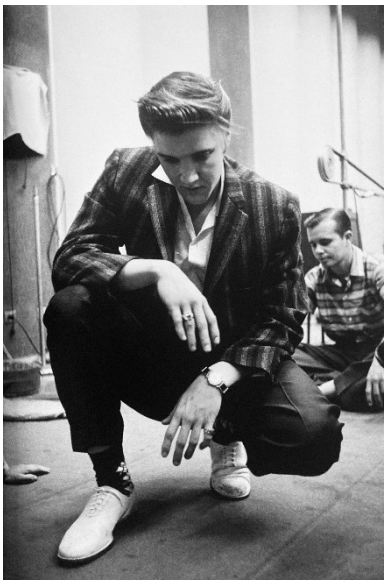

Obr. 40 a 41 – V nahrávacím studiu RCA Victor v New Yorku, 2. července 1956.
Autor snímků: Alfred Wertheimer
Zdroj: kniha Elvis Presley and the Birth of Rock and Roll, Taschen, 2015

Dle slov Grayové jí však nešlo ani tak o výdělek, jako spíš hlavně o to, aby byla fotografie (a stejně tak řada jejích dalších portrétů s Elvisem), průběžně hojně propagovaná mimo jiné v Gracelandu, spojena také konečně i s jejím jménem.

Ikonické hravé momentce zvané „Polibek" však předcházela řada dalších zajímavých záběrů, a spousta jiných kvalitních fotografií následovala ještě poté. Tehdy šestadvacetiletý fotograf totiž učinil správné rozhodnutí ve správnou chvíli – na vlastní náklady objel se zpěvákem kromě natáčení v New Yorku ještě řadu dalších míst, doprovázel ho nad rámec zadané zakázky na několik koncertů, a pak i vlakem domů, do Memphisu, kde s ním vlezl například také do čerstvě napuštěného bazénu na dvoře za domem Presleyových.

Obr. 42 – Elvis poslouchá 2. července 1956 ve studiu RCA Victor v New Yorku playback k čerstvě nahrané písni „Don't Be Cruel."
Autor fotografie: Alfred Wertheimer; zdroj: sirmonfineart.com

Obr. 43 – S bratranci Billym, Bobbym a s Pepsi v ruce, Memphis, 4. 7. 1956.
Autor snímku: Alfred Wertheimer
Zdroj: kniha Elvis Presley and the Birth of Rock and Roll, Taschen, 2015

Podařilo se mu zachytit jedinečné a vlastně i poslední „veřejně dostupné" intimní okamžiky v životě mladého Presleyho těsně předtím, než byl definitivně katapultován na post nedosažitelné modly a megastar. Wertheimer měl také neobyčejné štěstí v tom, že se k Elvisovi dostal ve chvíli, kdy veškeré jeho fotografování nezačal blokovat zpěvákův manažer.

S velmi mladým Elvisem Presleym na vzestupu si jen o něco málo starší fotograf navíc vyhovoval i povahově – oba byli spíše mlčenliví, zádumčiví introverti, takže si vzájemně nepřekáželi. Fotograf tvrdil (a z mnoha jeho snímků je to patrné), že ho Presley většinu času víceméně vůbec nevnímal. Přijal ho jako součást dění kolem sebe a nebránil se ani snímkům z bezprostřední blízkosti, pořízeným širokoúhlým objektivem třeba i z menší než metrové vzdálenosti. Wertheimer však zároveň ctil i zpěvákovo soukromí a například ve chvílích odpočinku ho naopak sledoval raději zpovzdálí. Právě to, kromě Wertheimerova vytříbeného pohledu a vkusu, činí z jeho souboru fotografií s Elvisem unikátní, kompaktní celek, vypovídající nejen o počátku Presleyho kariéry.

Snímky skvěle vystihují atmosféru doby, v níž vznikly (2. pol. 50. let 20. století), a nástup rokenrolu, který Presley sice úplně původně „nevynalezl," zato ale velmi významně napomohl jeho masovému šíření mezi mladou generací. Díky citu pro výběr skladeb, vlastním nápadům s jejich aranžmá, a v neposlední řadě i vzhledem k působivému emotivnímu podání a zajímavé práci s hlasem, jenž se stal jeho hlavním hudebním nástrojem, dokázal nadchnout.

Obr. 44 – S Elvisem v bazénu za jeho prvním vlastním domem na Audubon Drive, kam za ním fotograf neváhal skočit, 4. července 1956, Memphis.
Autor snímku: Alfred Wertheimer
Zdroj: kniha Elvis Presley and the Birth of Rock and Roll

Obr. 45 – Na nádraží v Richmondu ve Virginii, 30. června 1956.
Autor snímku: Alfred Wertheimer
Zdroj: elvisinfonet.com

Obr. 46 – Znaven čtením pošty usnul před vystoupením v televizní Stage Show, 17. března 1956, hotel Warwick, New York.
Autor snímku: Alfred Wertheimer
Zdroj: vintag.es

Obr. 47 – S přítelkyní Barbarou Hearnovou v obývacím pokoji ve svém domě na Audubon Drive zkouší, zda se na jeho písně vůbec dá tančit. 4. července 1956, Memphis.
Autor snímku: Alfred Wertheimer
Zdroj: today.com

Obr. 48, 49 – Vlakem domů a jedna z posledních procházek Memphisem, 4. července 1956.
Autor snímků: Alfred Wertheimer
Zdroj: kniha Elvis Presley and the Birth of Rock'n'Roll, Taschen, 2015

Obr. 50 až 52 – Elvis s rodiči v domě na Audubon Drive v Memphisu, který obývali v roce 1956. Snímky jsou z května. Autor fotografií: Phillip A. Harrington Zdroj: harringtonarchive.com, shorpy.com

Jako bělochovi bez rasových předsudků se mu podařilo tzv. „otevřít dveře" pro do té doby striktně černošské hudební žánry, aby pronikly do hlavního hudebního proudu, a sám byl naopak respektován mezi černými hudebníky, jejichž skladby často přejímal a prezentoval svým vlastním stylem. Jak později trefně poznamenal Keith Richards, kytarista skupiny Rolling Stones: „Před Elvisem bylo všechno jenom černobílé. Pak přišel on, a najednou jako by začali promítat nádherně barevný film, natočený na Technicolor."[3]

Podobně se o Presleym vyjádřil i John Lennon, který se s ním osobně setkal v roce 1965 v Los Angeles, když „britská invaze" dobývala Ameriku a někdejší „rokenrolový král" se tou dobou ironií osudu užíral nudou v Hollywoodu. „Před Elvisem nebylo nic," prohlásil frontman Beatles.[4]

V roce 1956, který byl pro Elvise skutečně převratným, se k němu postupně propracovali ještě další fotografové více i méně zvučných jmen, angažovaní nejrůznějšími periodiky či institucemi. Přímo k Presleyům domů, kteří tehdy ještě nebydleli v Gracelandu,[5] nýbrž v domě na adrese Audubon Drive 1034 v Memphisu, se za účelem fotografování nastupující hvězdy dostal kromě Alfreda Wertheimera například ještě **Phillip A. Harrington** (*1920 – †2009), absolvent prestižní newyorské fotografické školy Clarence H. Whitea, později zkušený fotograf mnoha deníků a oblíbených obrázkových časopisů, jako *Look* či *National Geographic*. Jeho snímky ze zpěvákova domova, zejména ty, na nichž je Elvis s rodiči nebo ostatními blízkými příbuznými, s nimiž byli Presleyovi v úzkém kontaktu, jsou rovněž značně intimní a mají nemalou výpovědní hodnotu.

[3] Zdroj YouTube.com – Keith Richards on Elvis Presley
[4] Zdroj Graceland.com – Quotes about Elvis
[5] Sídlo Graceland Elvis Presley zakoupil na přání svých rodičů na jaře roku 1957 za cenu 102.500 dolarů.

Zatímco Harringtonovy i Wertheimerovy záběry jsou nearanžované a víceméně ryze dokumentárního charakteru, fotoreportér dalšího memphiského deníku *Commercial Appeal* **Bob Williams** (*1924 - †2021) v téže Elvisově ložnici plné plyšáků v domě na Audubon Drive vytvořil první snímky typu „pin-up," nad nimiž jistě zaplesalo srdce nejedné mladé fanynky. Williams pak vzhledem k tomu, že byl přímo z Memphisu, měl k Presleymu přístup po zbytek jeho života, stejně jako již dříve zmíněný Jim Reid pracující pro deník *Memphis Press-Scimitar*. Oba v průběhu dvou desetiletí vytvořili zajímavé záběry vypovídající jak o životě a kariéře Presleyho, tak i o lidech a prostředí, jež ho v průběhu času obklopovaly. Ke snímkům obou těchto autorů se ještě budu vracet v následujících oddílech.

Pro memphiský deník *Commercial Appeal* fotografoval Presleyho již od února roku 1955 také **Robert W. Dye**, který potenciál zpěváka objevil velmi záhy, a zachycoval ho poté zejména na koncertech, společenských akcích a také v jejich zákulisí.

Zajímavostí je, že syn tohoto fotoreportéra, Robert Dye mladší, pracoval donedávna dvanáct let rovněž jako fotograf a archivář pro společnost Elvis Presley Enterprises v Gracelandu, kde pořizoval například portréty Presleyho rodiny a přátel nebo také dokumentoval každoroční festivalovou a pietní akci zvanou Elvis Week, jež se tamtéž pravidelně koná vždy v polovině srpna, jako vzpomínka u příležitosti výročí zpěvákova úmrtí.

Stejně tak pro memphiské noviny *Commercial Appeal* Elvise fotografovali také další jejich kmenoví fotoreportéři **Barney Sellers**, **Charles Nicholas** a **Dave Darnell**, k jejichž práci se dostanu ještě na dalších stranách.

Obr. 53 – S telefonem v téže ložnici, září 1956.
Autor snímku: Bob Williams
Zdroj: pinterest.com

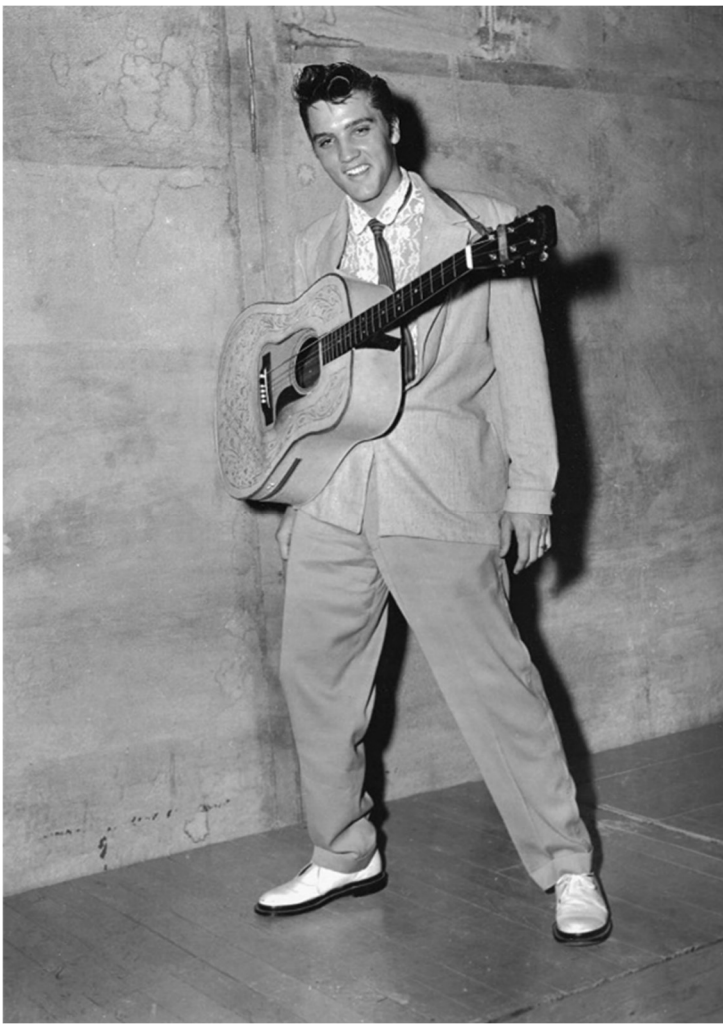

Obr. 54 – V zákulisí Overton Park Shell, Memphis, 5. srpna 1955.
Autor snímku: Robert W. Dye
Zdroj: memphismagazine.com

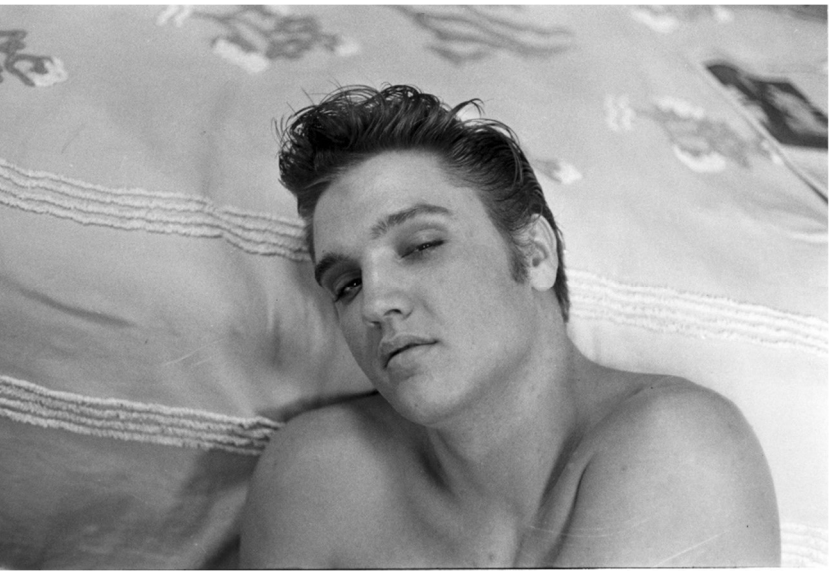

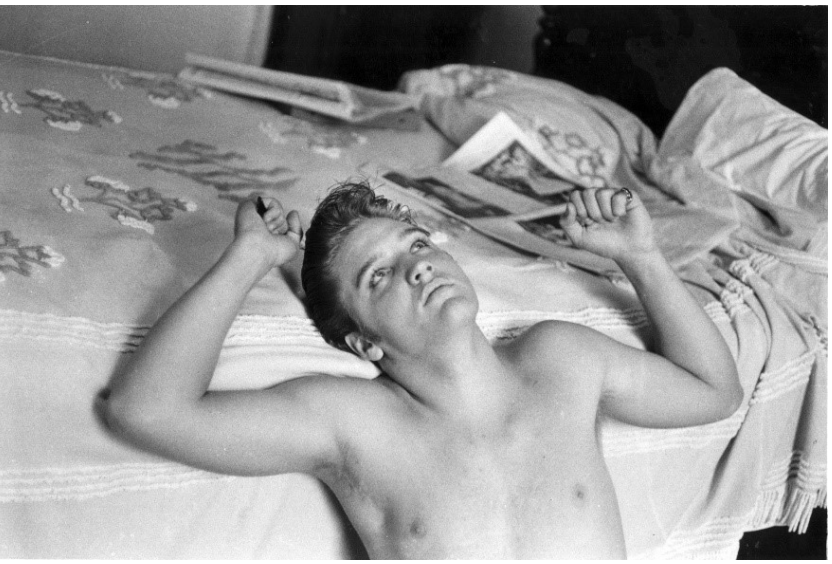

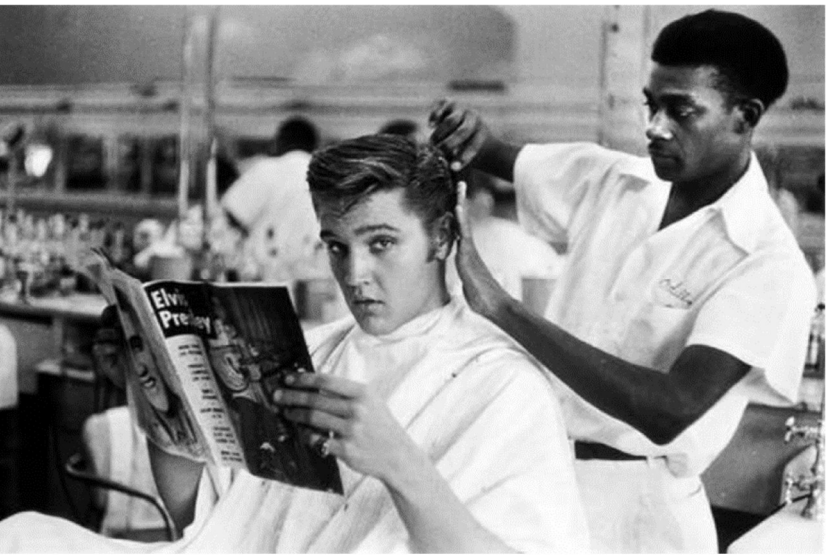

Obr. 55 až 57 – V hotelu Peabody a v holičství Jim's Barber Shop, Memphis, červenec 1956.
Autor snímků: Lloyd Shearer; zdroj: pinterest.com

Překvapivě mnohem odvážněji než kolegové profesionální fotografové si s Presleym v roli modela počínal v červenci 1956 bulvární novinář a sloupkař **Lloyd Shearer** (*1916 - †2001), který s ním pro magazín *Parade* vedl rozhovor v memphiském hotelu Peabody, při čemž byl Presley do půl těla vysvlečen a pózoval u postele nebo se Shearerem nechal fotografovat při úpravě účesu v křesle u kadeřníka.

Smyslné Shearerovy „pin-up" snímky Presleyho „nahoře bez" bych se, vzhledem k době, kdy vznikly, nezdráhala označit za jakési „padesátkové soft porno." Jsou vyzývavé a od všech ostatních pořízených v přibližně téže době se svým pojetím výrazně liší. Zachycují zpěváka tak, jak o něm v té době nejspíš snily jeho příznivkyně, kvílící už při jeho tanci na pódiu. Jako zosobněné, lákavé a nebezpečné, přísně zakázané ovoce.

A přesně v takovém duchu a sebeprezentaci pokračoval i při svých živých vystoupeních, která vzhledem k jeho neustále stoupající popularitě začala být také mnohem šířeji fotograficky pokrývána. Zejména pak ta osvědčeně úspěšná na jihu USA, např. v Louisianě a na Floridě, kde se už rok předtím, 13. května 1955, jeden z jeho koncertů v Jacksonvillu stal Elvisovi málem osudným. V tomto období pravidelně experimentoval, co vše jeho publikum ještě snese. Mikrofon za sebou tahal jako smeták, občas zpíval i vleže. Zjevně ale nepředpokládal, že fanynky

vezmou jeho rozloučení: „Sejdeme se v zákulisí, holky," tak vážně a bude před nimi muset prchat, protože na něm doslova rozsápou oblečení. Stěží si tehdy výskokem na přepážku ve sprchách zachránil alespoň trenýrky, a i ty se z něj pokoušely servat. O veškeré ostatní šatstvo, roztrhané na cáry jako suvenýry, přišel, včetně bot. Vyděsilo ho to k smrti, absolutně netušil, co provedl. Zato jeho (tehdy ještě budoucí) manažer Tom Parker už měl v tu chvíli jasno. Incident mu otevřel oči. Poznal, jak obrovský potenciál pro šoubyznys v sobě mladík skrývá.

Část Elvisova letního turné po Floridě bohatě zdokumentoval tehdejší fotograf deníku *St. Petersburg Times* **Bob Moreland** (*1926 – †2002), který své snímky později v roce 1989 souhrnně publikoval v knize nazvané Elvis, the Cool King.

Kromě fotografií pořízených během vystoupení v Tampě, které výmluvně zachycují davové šílenství, jež tyto akce provázelo, obsahuje Morelandův soubor ještě zajímavé snímky ze zákulisí, ať už s Presleyho bratranci, kteří ho na turné běžně doprovázeli coby jeho první ochranka, nebo při interakci s fanynkami, jimž ochotně rozdával autogramy.

Další fotograficky zajímavá situace nastala v momentě, kdy Elvis v Tampě poskytl rozhovor fotografově mladé kolegyni, reportérce Anne Roweové z téhož deníku. Ta měla očividně co dělat, aby nakonec při psaní článku zůstala objektivní, protože zpěvákovi se evidentně líbila a věnoval jí (zřejmě napůl instinktivně, napůl již promyšleně) svou plnou pozornost, včetně mnoha žertů, gest, dotyků a polibků. Mezitím se bavil ještě s reportérem vyslaným z rozhlasové stanice,

Obr. 58 – Při vystoupení v New Orleans, 12. srpna 1956.
Autor snímku: Jay B. Leviton
Zdroj: kniha Elvis: Close-Up, Simon & Schuster, 1988

Obr. 59 – Jeden ze dvou koncertů v Tampě na Floridě, 5. 8. 1956.
Autor snímku: Bob Moreland
Zdroj: kniha Elvis, the Cool King, Atomium Books, 1989

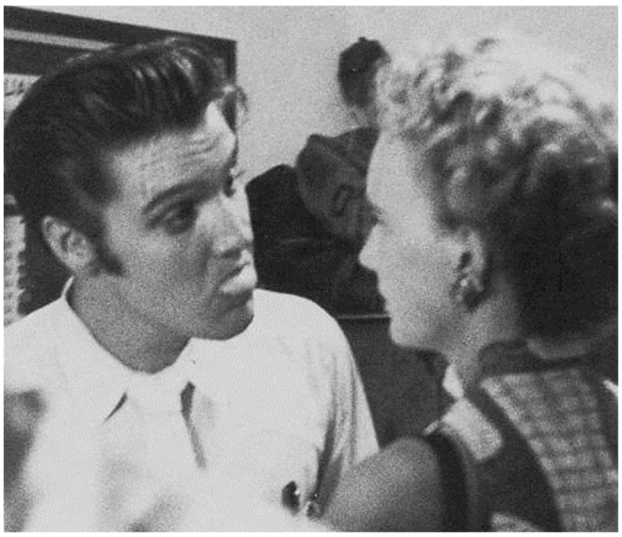

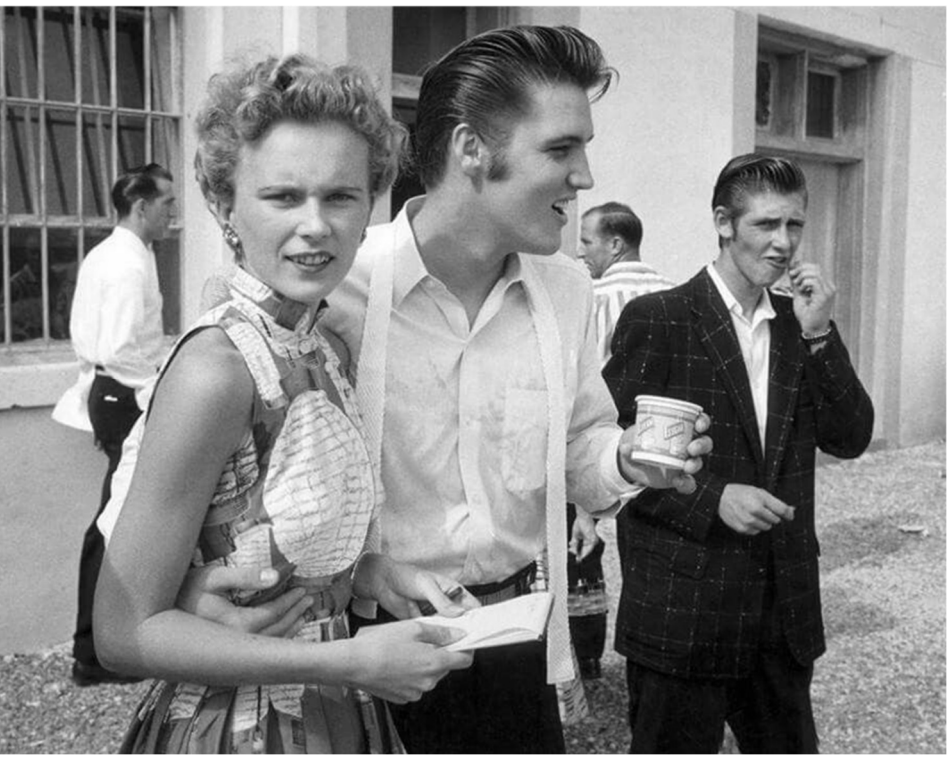

Obr. 60 až 65 – Elvis 5. srpna 1956 v Tampě na Floridě při rozhovoru s novinářkou z deníku St. Petersburg Times Anne Roweovou, které věnoval svou plnou pozornost.

Následující den o něm v těchto novinách vyšel veskrze pozitivní článek, na svou dobu poměrně neobvyklý, protože o Presleym neobsahoval jediné negativní slovo, nezesměšňoval Elvisovy pohyby na pódiu a nevysmíval se ani jeho silnému jižanskému přízvuku. Mladá novinářka popsala čím dál slavnějšího zpěváka věcně, jako obyčejného mladíka, kterému nevadí vzít do ruky koště a zamést si ve vlastní šatně.

Autor fotografií: Bob Moreland
Zdroj: kniha Elvis, the Cool King, Atomium Books, 1989

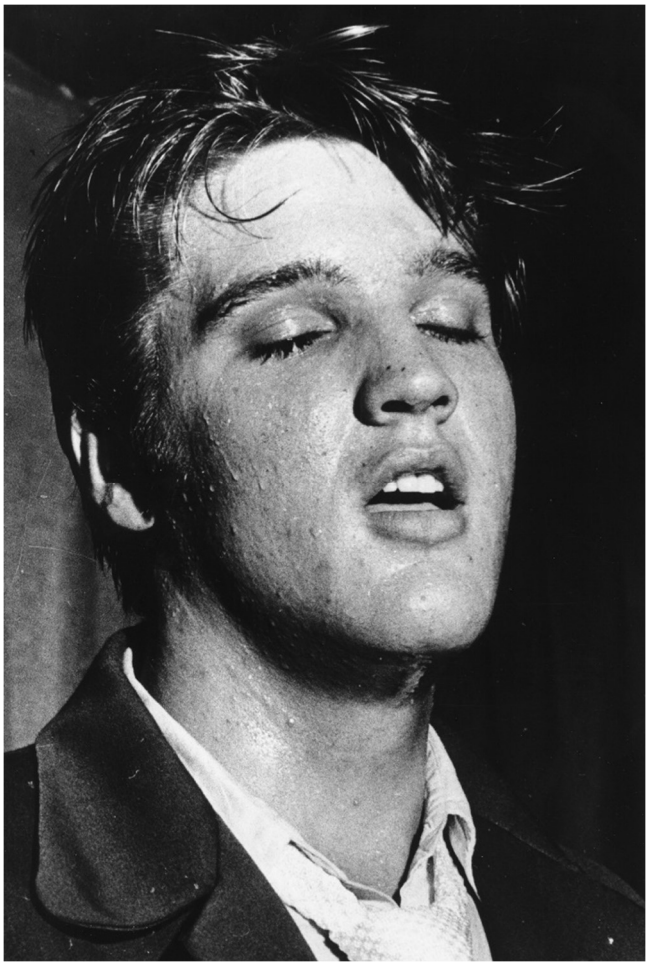

Obr. 66 – Portrét Elvise pořízený při koncertu v Tampě na Floridě 5. 8. 1956. Tento záběr (jde o výřez) byl následně oceněn v soutěži pořádané NPPA. Autor snímku: Bob Moreland
Zdroj: kniha Elvis, the Cool King, Atomium Books, 1989

a při tom se stihl nenuceně cpát zmrzlinou a napájet kávou z kelímku.

Kromě těchto momentek se však Bobu Morelandovi povedlo také pár velmi zajímavých portrétů, které ve světě umělecké fotografie s přehledem obstojí i po desetiletích od svého vzniku. S detailním záběrem na Presleyho zasněnou, zpocenou tvář se značně nedokonalou pletí, pořízeným během jeho vystoupení, autor v následujícím roce 1957 získal jednu z hlavních cen v soutěži pořádané institucemi National Press Photographers Association (NPPA) a Encyclopaedia Britannica.

Působivý je rovněž snímek podmračeného Presleyho u zbrusu nového bílého vozu Lincoln Continental, který si počátkem srpna právě na Floridě pořídil poté, co mu fanynky pomalovaly srdíčky a telefonními čísly popsaly jeho předchozí auto téže značky a typu, vyvedené ovšem v laku šeříkového odstínu. Elvisově vášni pro motorová vozidla, ať už šlo o auta či motocykly, a fotografiím s tímto tématem spojeným se ale ještě chci a budu věnovat v samostatné kapitole.

Zpěvák byl velkým obdivovatelem hereckých hvězd Jamese Deana a Marlona Branda, sám se již také intenzivně připravoval na vlastní hereckou dráhu, a byl přesvědčen, že dramatické záběry „zachmuřených ostrých hochů" mají trvalejší a vyšší uměleckou hodnotu než ty, na nichž se fotografovaný objekt „směje od ucha k uchu." Proto se do těchto grimas a póz snažil sám co nejčastěji stylizovat, pokud ho autor při vzniku snímku požádal o spolupráci.

Podle podobného klíče si v tomto období také upravoval vlasy, včetně jejich barvy, strojil se a líčil. Také k tomuto zásadnímu tématu (pro Presleyho imidž a tedy i fotografie s ním) se ještě podrobněji vrátím později, rovněž v samostatném oddíle doplněném výběrem vhodných ilustračních záběrů obsahujících i výše zmíněné rysy. Zajímavostí rovněž je, že v pozdějším věku, zejména během let strávených natáčením filmů v Hollywoodu, už Presley neměl s ateliérovými fotografy tolik trpělivosti a na fotografování promo snímků za sebe často posílal dubléry, než byla světla nastavena tak, že stačilo už jen mačkat spoušť a Elvisův pobyt ve studiu se tak zkrátil pouze na dobu nezbytně nutnou k pořízení těchto často dost složitě (a mnohdy i podivně) komponovaných záběrů. Více k tomu rovněž v samostatném oddíle.

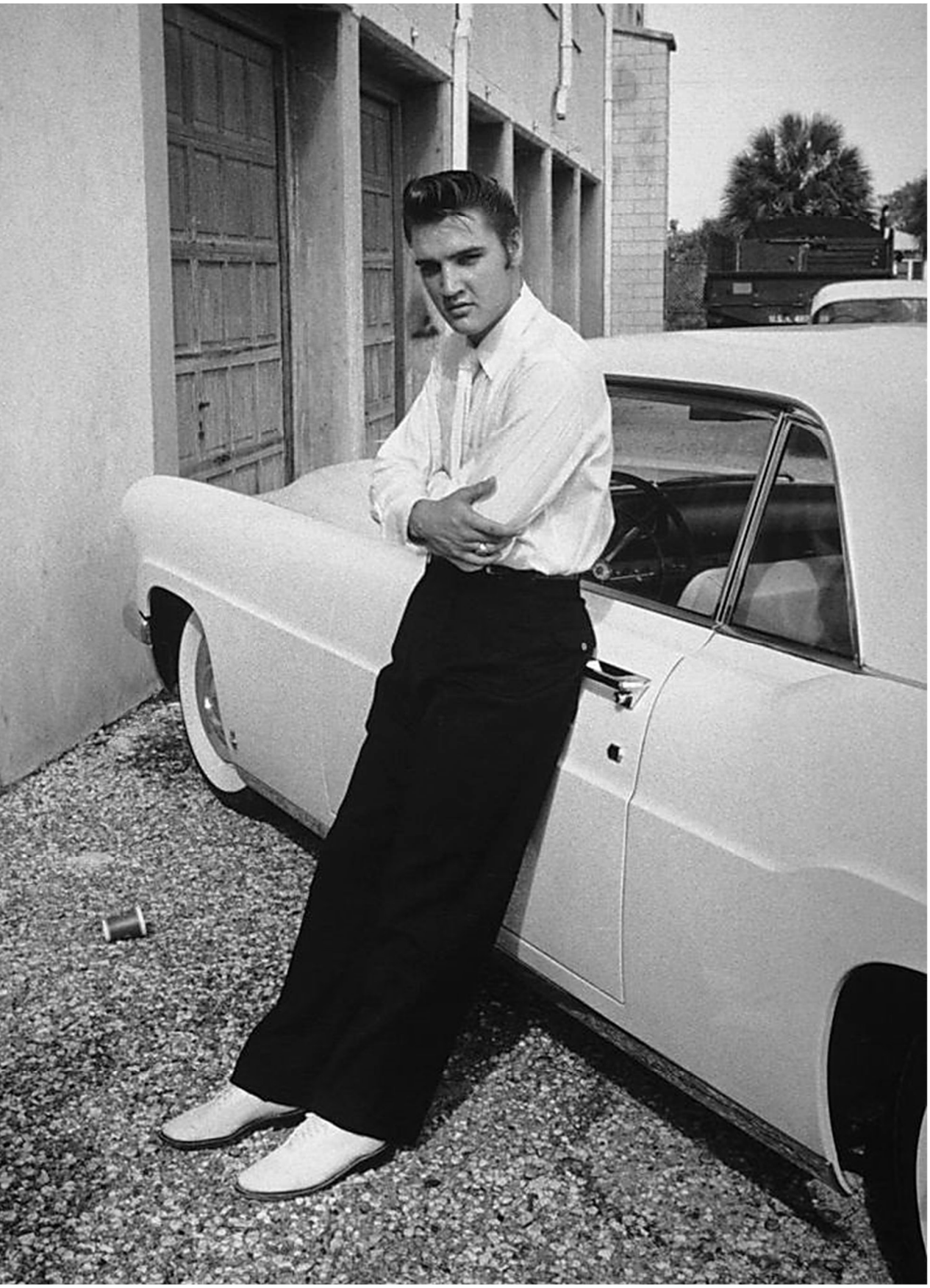

Obr. 67 – Elvis se svým novým Lincolnem Continental, 5. srpna 1956 v Tampě na Floridě.
Autor fotografie: Bob Moreland
Zdroj: kniha Elvis, the Cool King, Atomium Books, 1989

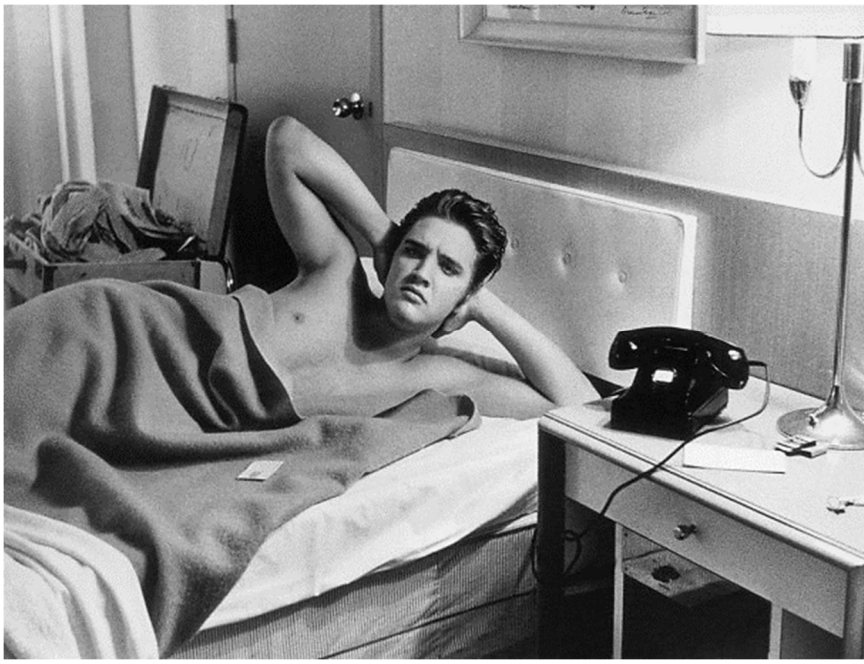

Obr. 68 – Elvis v pokoji hotelu v New Orleans, obálka knihy Elvis: Close-Up.
Autor snímku: Jay B. Leviton
Zdroj: kniha Elvis: Close-Up, Simon & Schuster, 1988

Presleyho velice úspěšné turné po jihu Spojených států v roce 1956 dokumentoval pro časopis *Collier's,*[6] kde však nakonec jeho snímky nestihly vyjít, také fotograf na volné noze **Jay Bennet Leviton** (*1923 – †2013), absolvent Cornell University, který za druhé světové války sloužil u fotografické jednotky v Itálii. Spolu se svou manželkou Joyce Brownovou, reportérkou vydavatelství magazínů *Time* a *Life*, pracoval na mnoha tématech, která fotograficky pokrýval, například bohatě dokumentoval akce hnutí za lidská práva. Živil se rovněž jako reklamní fotograf, mezi jeho nejvýznamnější korporátní klienty patřily společnosti Coca-Cola a později počítačový gigant IBM.

Leviton se, mimo jiné, nachomýtl ke zdokumentování jedné ze zajímavých marketingových akcí zorganizované Plukovníkem ve spolupráci s populárním časopisem *Hit Parader*.

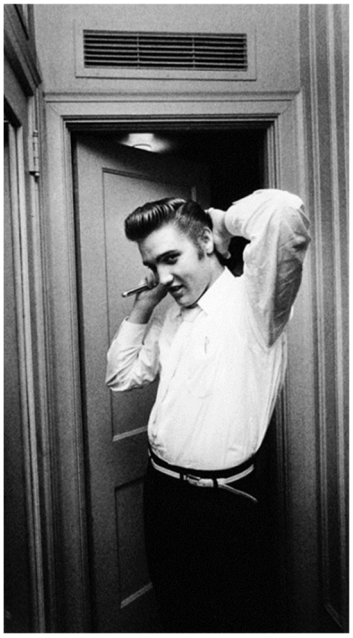

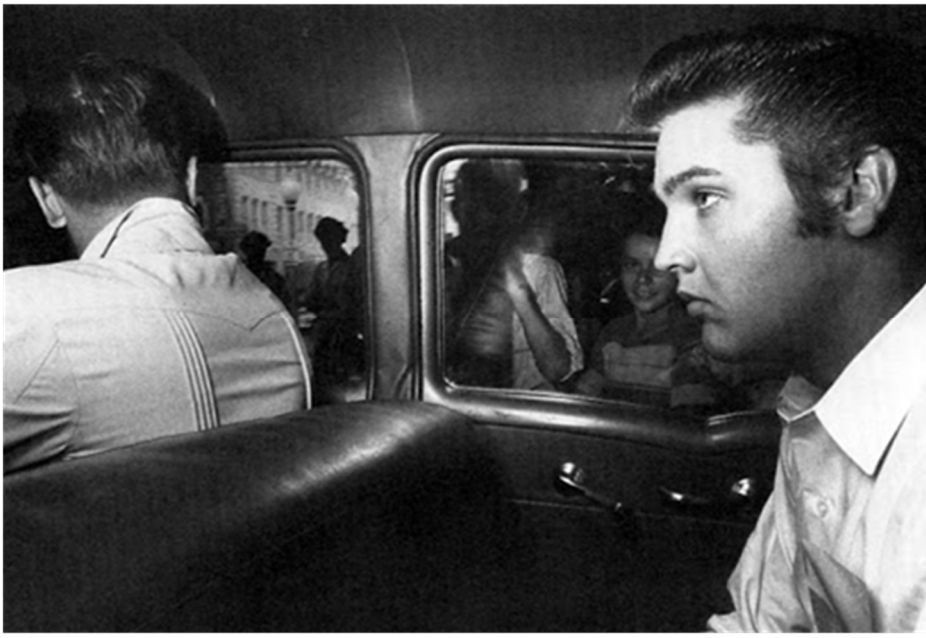

Obr. 69 a 70 – Elvis s doprovodem projíždí Jacksonvillem na Floridě (vpravo), 10. srpna 1956; při úpravě vlasů na chodbě (vlevo).
Autor snímků: Jay B. Leviton
Zdroj: kniha Elvis: Close-Up, Simon & Schuster, 1988

[6] Časopis Collier's vycházející v USA jako týdeník již od roku 1888 ironií osudu definitivně zanikl krátce po připravené reportáži, která už v něm nestihla být zveřejněna.

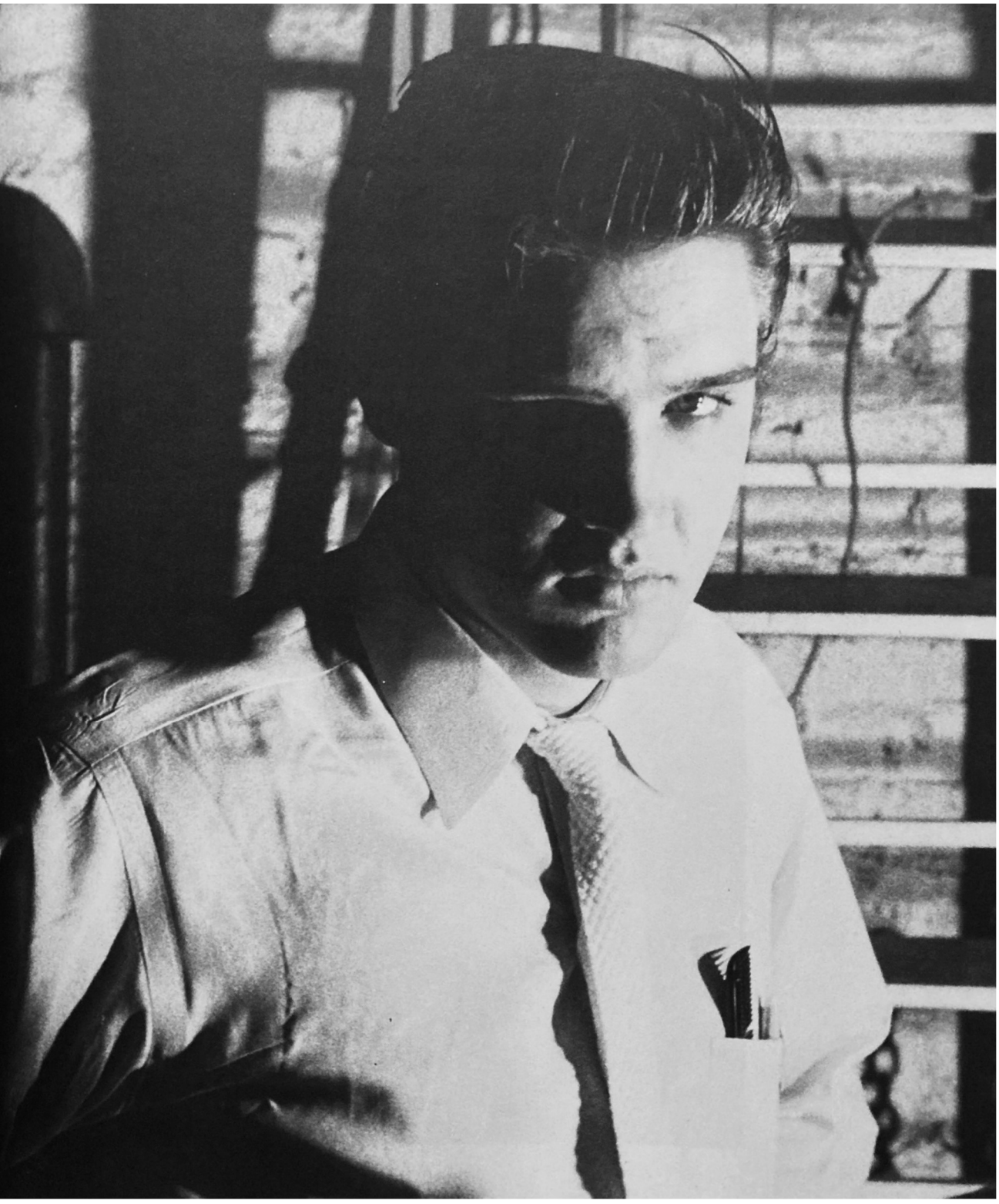

Obr. 71 – „Jednooký" (již brzy) králem… Díky dramatickému osvětlení s hlubokými stíny vznikl tento zajímavý portrét. Také na této fotografii se Elvis tváří vážně, hledí přímo do objektivu a ani trochu se neusmívá, ve stylu svého oblíbeného herce Jamese Deana, jehož si oblíbil zejména ve filmu Rebel bez příčiny. Portrét byl shodou okolností pořízen v Jacksonvillu, kde na Elvise kvůli stížnostem ohledně jeho chování na pódiu přišla dohlédnout speciální mravnostní komise v čele se soudcem Marionem W. Goodingem, jenž měl na zpěváka pro všechny případy předem připravený zatykač, pokud by se Elvis choval „vulgárně a nepřístojně." Presley s kapelou ve městě vystupovali dva dny, v pátek 10. a v sobotu 11. srpna 1956. V každém z nich odehráli tři zcela vyprodaná představení, každé pro sál o kapacitě 2200 diváků, z toho jedno odpoledne a další dvě pak večer. Bouřlivé ovace publika vyvolalo, když Elvis místo vlnění boky provokativně kroužil jen palcem či malíčkem ruky. Soudce si ho za to pozval do své kanceláře, aby mu domluvil. Komise sice celkově spokojena nebyla a její členové zuřili, ale na použití zatykače nakonec přece jen nedošlo.
Autor snímku: Jay B. Leviton
Zdroj: kniha Elvis: Close-Up, Simon & Schuster, 1988

Obr. 72 a 73 – Elvis s Andreou June Stephensovou, která s ním vyhrála rande prostřednictvím soutěže v časopise Hit Parader. Autor snímků: Jay B. Leviton
Zdroj: kniha Elvis: Close-Up, Simon & Schuster, 1988

Do Jacksonvillu na Floridě za Elvisem přiletěla z Atlanty v Georgii Andrea June Stephensová, která svou esejí „Proč se chci setkat s Elvisem Presleym" od *Hit Paraderu* vyhrála se zpěvákem domluvenou schůzku. Akce tohoto typu pak pokračovaly i v jiných magazínech, například v německém časopise *Bravo* během Presleyho vojenské služby na americké základně ve Friedbergu v tehdejším Západním Německu.

Vítězka soutěže Andrea June zažila kromě rande s Elvisem, které zahrnovalo koncert a večeři, ještě jednu zajímavou věc. Když spolu vycházeli z hotelu, jedna z fanynek omdlela. Elvis ji hned osobně křísil.

Z koncertní šňůry s Elvisem, k němuž se podobně jako Wertheimer a Moreland také dostal velmi blízko, vydal Leviton po letech společně s renomovaným nizozemským autorem Gerem J. Rijffem v roce 1987 (resp. pak ještě i 1988) fotografickou publikaci nazvanou Elvis: Close-Up. Rijffova publikace s Morelandovými snímky pojmenovaná Elvis, the Cool King, pak vyšla o rok později.

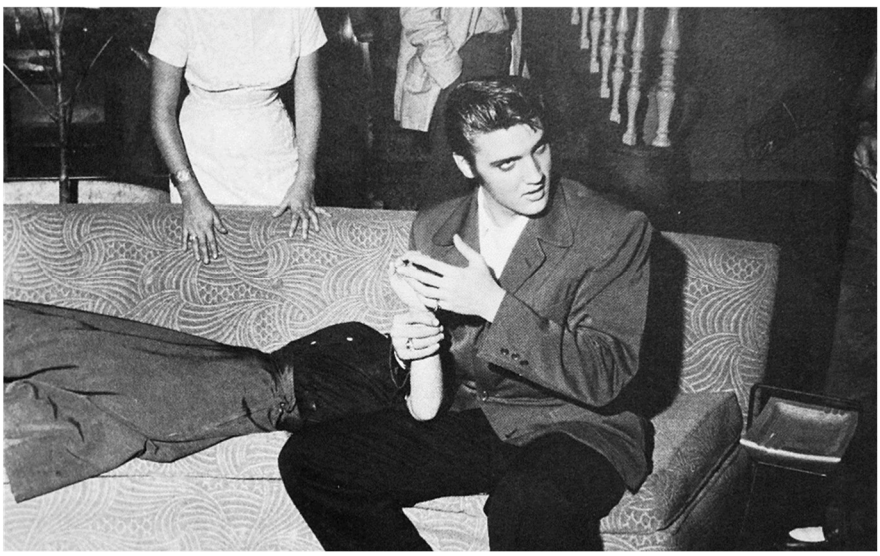

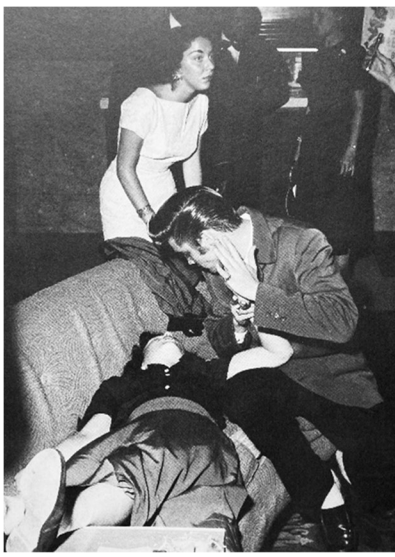

Obr. 74 a 75 – Křišení zemdlelé fanynky. Autor snímků: Jay B. Leviton; zdroj: kniha Elvis: Close-Up, Simon & Schuster, 1988

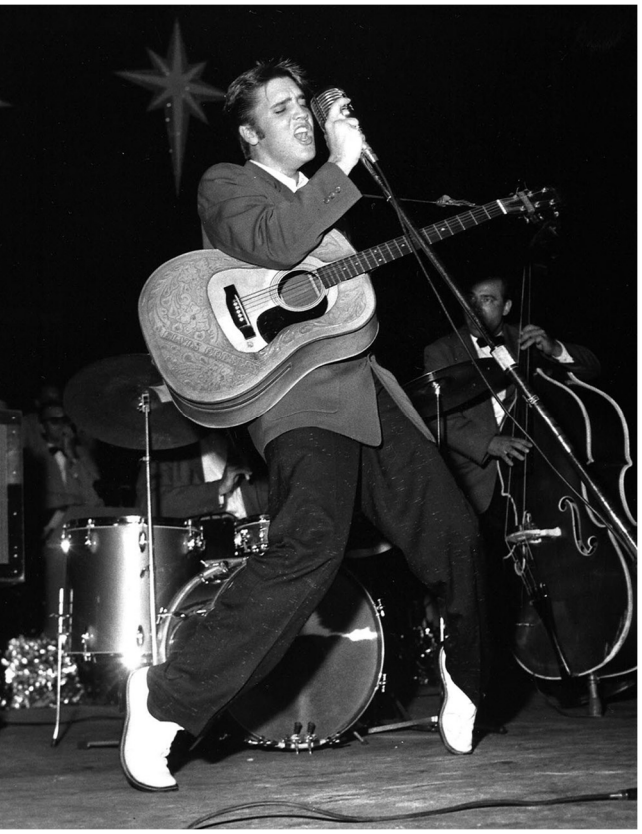

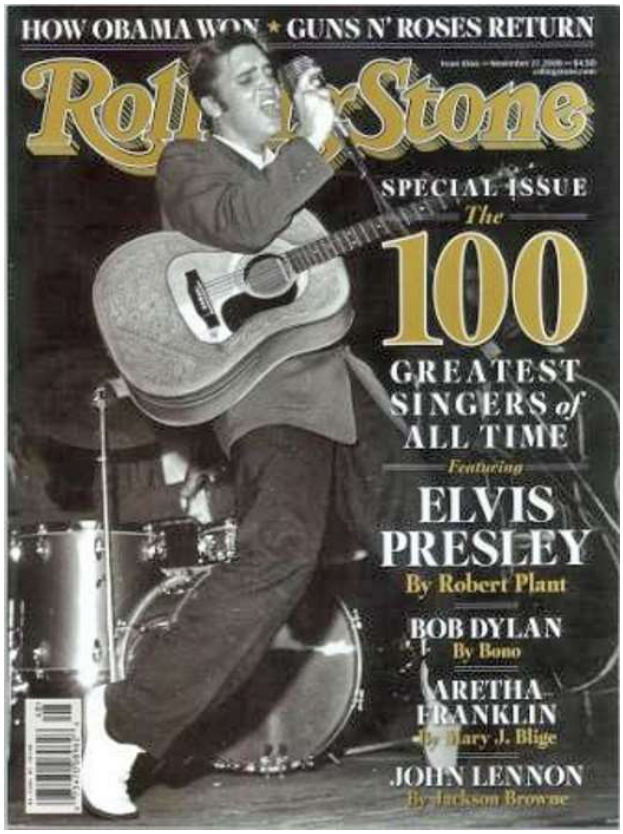

Obr. 76 a 77 – Fotografii z koncertu v Miami na Floridě (vlevo), pořízenou 3. srpna 1956, použil časopis Rolling Stone i na obálku (vpravo) svého zvláštního čísla věnovaného žebříčku 100 nejlepších zpěváků všech dob. Speciál vyšel 27. listopadu 2008.
Autor snímku: Charles Trainor
Zdroj: rollingstone.com; time.com

Presleyho v akci, konkrétně při koncertu v Miami na Floridě, výstižně zachytil také tamní fotograf celebrit **Charles Trainor** (*1927 – †1987), který pracoval pro významné obrázkové magazíny, jakými byly *Life*, *Look* a *Rolling Stone*. Trainor v Miami dokumentoval hudební dění pravidelně, v jeho bohatém portfoliu jsou kromě mladého Presleyho k nalezení například snímky Beatles, kteří ve městě později rovněž koncertovali. Právě jeho fotografii Elvise při tanci na špičkách během miamského koncertu si na obálku svého speciálního čísla věnovaného stovce nejlepších zpěváků všech dob vybral časopis *Rolling Stone* i retrospektivně, po dvaapadesáti letech od pořízení záběru.

Presleyho turné, obvykle hned s několika vystoupeními během jednoho dne, nebraly v letech 1956 až 1958 konce, bývaly vyprodány a zpěvák ze sebe vydával maximum, jak dokazují mnohé fotografie.

Zejména pak, při podzimním návratu do rodného Tupela, kde Elvis 26. září 1956 vystoupil na zemědělské výstavě Mississippi-Alabama Fair and Dairy Show, pořídil několik dnes již notoricky známých záběrů fotograf hollywoodských hvězd **Roger Marshutz** (*1929 – †2007), často také najímaný časopisem *Photoplay*. Na kompozičně nejlepším z nich se zpěvák z pódia směrem k výskajícímu publiku natahuje s milimetrovou přesností tak, aby se vřeštící fanynky mohly dotknout pouze konečků jeho prstů a nikdo tak nepřišel k úhoně. Licencované Marshutzovy snímky se dosud velmi dobře prodávají v nejrůznějších fotobankách i mimo ně – od reprintů fotografií do rámečku na zeď, přes snímky reprodukované při různých příležitostech v tištěných i elektronických médiích, až po velkoformátové plakáty, nebo je také často najdete na suvenýrech a upomínkových předmětech všemožného typu - na pouzdrech na mobily, jako potisk triček,

Obr. 78 – Interakce s publikem při vystoupení na Mississippi-Alabama Fair and Dairy Show v rodném Tupelu, 26. září 1956.
Autor snímku: Roger Marshutz
Zdroj: time.com

kabelek, deštníků či dokonce rychleschnoucích osušek. Kromě Presleyho Marshutz fotografoval i jiné americké ikony – například Marilyn Monroeovou, Audrey Hepburnovou nebo Paula Newmana.

Obr. 79 – Hound Dog, Steve Allen Show, New York, 1. července 1956.
Autor snímku: Alfred Wertheimer
Zdroj: mutualart.com

Výčtem autorů fotografií z různých vystoupení a především živých koncertů, kterých Presley v tomto období odehrál značné množství, by se dalo pokračovat ještě na několika dalších stranách, zaměřím se proto hlavně na ty, které nad ostatními vyčnívají buď kvalitou záběru, nebo okolnostmi, jež jejich vznik provázely.

A mezi ně nesporně opět patří snímky Newyorčana Alfreda Wertheimera, který zdokumentoval Elvisova televizní vystoupení jak ve Stage Show bratří Dorseyových v březnu 1956, tak i počátkem července téhož roku jeho účast v populárním pořadu Steva Allena. Ten dostal obskurní nápad navléct Presleyho do smokinku a při interpretaci písně „Hound Dog," což byl v té době jeho hit, před něj na stoličku posadit fenu živého loveckého psa, baseta, s cylindrem na hlavě. Elvis se, vzhledem ke své problematické reputaci, zvláštnímu přání této produkce podřídil, ale později konkrétně na toto vystoupení

Obr. 80 – Elvis naslouchá instrukcím moderátora televizního pořadu Steva Allena ve studiu NBC v New Yorku, 1. července 1956.
Autor fotografie: Alfred Wertheimer; zdroj: sirmonfineart.com

nevzpomínal příliš s láskou. Připadalo mu ponižující, a právem, neboť Allen se tím zpěváka a rokenrol snažil zesměšnit. To však nemění nic na skutečnosti, že během této akce Wertheimer pořídil další skvělé snímky, přičemž byl jeden z nich využit na obal singlu s dotčenou písní.

Elvis s hochy zavítal v dubnu roku 1956 také do Las Vegas, kde byli podle původního plánu angažováni na čtrnáct dní jako součást větší šou s mnoha účinkujícími. Jejich tamní koncerty se však v té době setkaly jen s velice vlažným přijetím – do „města hříchu, které nikdy nespí" tehdy jezdilo úplně jiné publikum, než Presleyho obvykle dokázalo ocenit. Byli to především boháči středního věku, kterým Elvisova hudba ani styl nic neříkaly. Částečný úspěch tam zaznamenala pouze odpolední vystoupení vyhrazená mládeži. Pobyt byl ale nakonec oproti původní smlouvě o týden zkrácen, nemělo cenu se tam trápit déle. Pro zpěváka to ale i přes toto fiasko byla zajímavá zkušenost. Ve volném čase hojně navštěvoval koncerty jiných celebrit, seznamoval se s prostředím… a učil se, jak měl ve zvyku. Veškeré zážitky opět ukládal do paměti, analyzoval je a třídil, aby je později ve své kariéře mohl plně zúročit.

Obr. 81 – Před hotelem New Frontier, Las Vegas, duben 1956.
Autor snímku: fotograf časopisu DIG
Zdroj: pinterest.com

Bylo to rovněž ještě období, kdy manažer Parker hojně najímal různé fotografy a fotografická studia, aby pak příznivcům Presleyho mohl při koncertech nabízet jeho propagační snímky, neboť právě jednotlivé fotografie se kvůli sbírání autogramů prodávaly ze všeho nejlépe. Jednou z firem, která pak ve velkém množila snímky pořízené v dubnu 1956 v Las Vegas, byla newyorská společnost **Moss Photo Service**.

Blíže neznámý fotoreportér magazínu *DIG* zachytil Presleyho pózujícího ve stoje či vsedě venku před hotelem New Frontier. Elvis při tom byl oblečen do svých typicky výstředních, na muže té doby až příliš křiklavě barevných šatů – například růžového či světle zeleného blejzru. Snímky nikterak nevynikají kompoziční ani technickou kvalitou, pozadí je většinou až příliš rušivé a modelovi občas cosi trčí ze zad či z hlavy, případně mu chybí prsty, nicméně některé z nich v barvě skvěle dokumentují zpěvákův vyhraněný styl oblékání, a proto se k nim ještě vrátím v kapitole věnované Elvisovi a módě, jež byla nedílnou součástí jeho vizuálu.

Vystoupení ve Vegas se samozřejmě neobešlo bez Elvisových typických tanečních kreací. Zpěvák na „polomrtvé publikum" zkoušel cokoliv, aby ho rozehřál. Fungovalo to však jen na mládež, usedlé diváky středního věku nebavil ani přesto, že právě na pódiu ve Vegas dostal svou další zlatou desku, tentokrát za singl „Heartbreak Hotel."

Při prvním z koncertů v honosném sále Venus Room dnes již neexistujícího výše zmíněného hotelu zachytil Presleyho v akci a typické póze při tanci na špičkách fotograf **John Ralph Hamilton** (*1923 - †1997), tehdy mladý fotožurnalista a absolvent Art Center School of Photography v Los Angeles.

Později se proslavil především jako autor snímků z natáčení nejrůznějších filmových produkcí. Známé jsou především jeho záběry scén a zákulisí z filmů režiséra Johna Forda s hercem Johnem Waynem. Fotografoval také Elizabeth Taylorovou, během své kariéry pokryl natáčení téměř osmi desítek filmů. Věnoval se rovněž módní, reklamní, portrétní i krajinářské fotografii. Ze známých obrázkových časopisů pracoval pravidelně například pro *Life*, *Look*, *Time* či *Esquire*. Jeho portfolio obsahuje portréty téměř 800 celebrit, včetně dalších hudebních ikon, jakými byli Beatles či Michael Jackson.

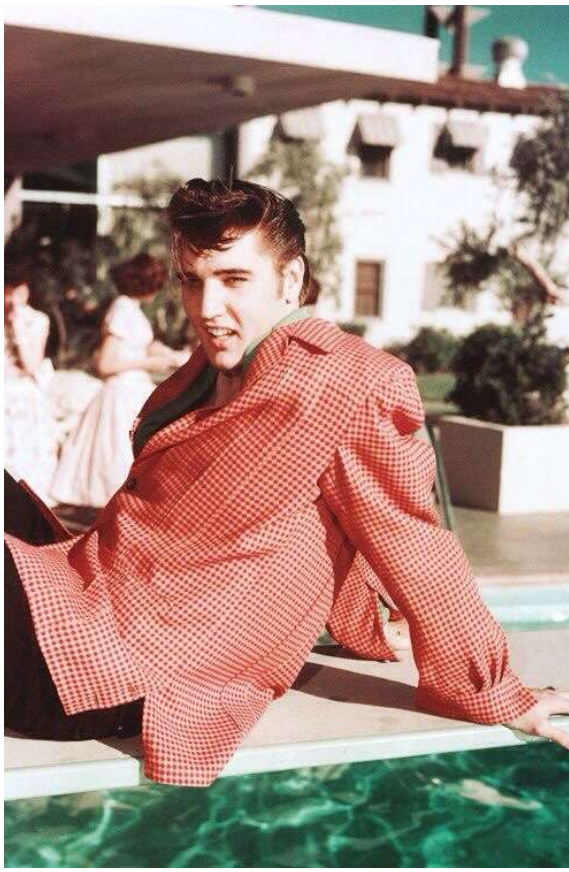

Obr. 82 – Před hotelem New Frontier, Las Vegas, duben 1956.
Autor snímku: reportér časopisu DIG
Zdroj: pinterest.com

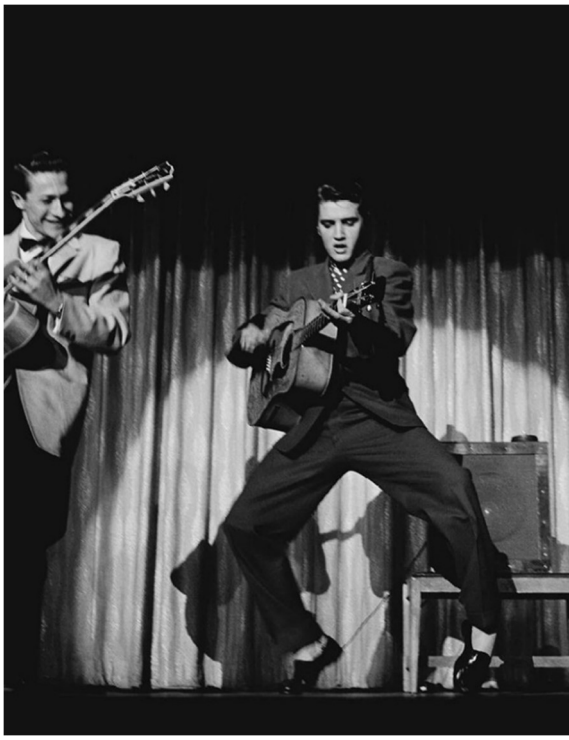

Obr. 83 – Elvis a Scotty Moore při prvním vystoupení v Las Vegas, 23. dubna 1956.
Autor snímku: John R. Hamilton
Zdroj: johnhamiltoncollection.com

Obr. 84 – Portrét k propagaci filmu Love Me Tender, září 1956.
Autor snímku: Frank Powolny
Zdroj: pinterest.com

Krátce po srpnovém turné po jihu USA, během nějž vzniklo snad nejvíce snímků pořízených různými autory, odstartoval jednadvacetiletý Presley svou hereckou kariéru v Hollywoodu. Původně tam podepsal smlouvu na tři filmy, v nichž, jak doufal, měl především hrát, nikoliv zpívat. To se ale záhy změnilo, v podstatě navždy. Prvním filmem, který natočil, byl snímek s dějem a dobrodružnou zápletkou z konce občanské války s názvem „The Reno Brothers," který byl nakonec do kin s velkou pompou uveden pod jménem „Love Me Tender" (Miluj mě něžně), podle titulní písně a zároveň Elvisova zbrusu nového hitu.

Právě při natáčení tohoto filmu se Presley setkal s legendárním hollywoodským fotografem **Frankem Powolnym** (*1901 - †1986), který pocházel z rodiny českého původu. Do Ameriky emigrovali v roce 1913. Powolny začal fotografovat ještě před příjezdem do Spojených států, když ve svých šesti letech dostal od svého otce, také fotografa, svůj první deskový fotoaparát. V Americe se František, nyní již Frank, nejdříve věnoval sochařství, nicméně po skončení vojenské služby a přesídlení do Los Angeles v roce 1921 se záhy stal pomocným kameramanem a asistentem režie u Charlieho Chaplina. Fotografoval nicméně

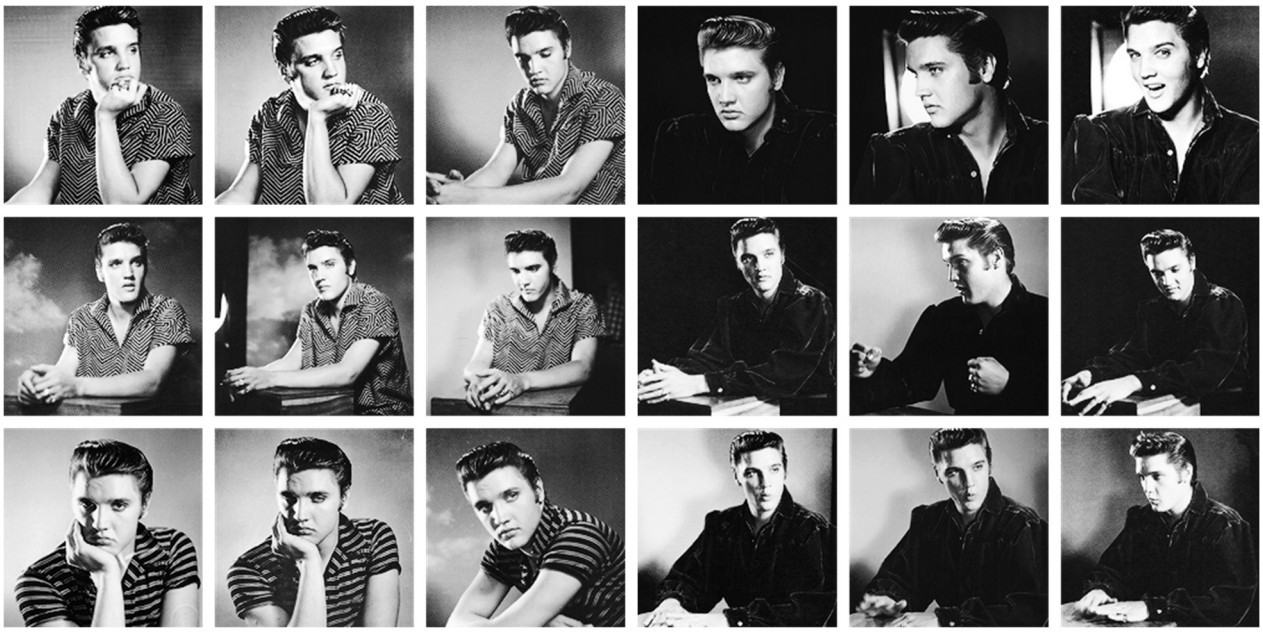

Obr. 85 a 86 – Dva archy kontaktů (3x3) s náhledy portrétů Elvise pro propagaci jeho filmu Love Me Tender, září 1956.
Autor fotografií: Frank Powolny (s asistentem)
Zdroj: twitter.com/funfairtom

Obr. 87 a 88 – Snímky z exteriérů pořízené při natáčení scény s pluhem, film Love Me Tender, Kalifornie, 1956.
Autor fotografií: pravděpodobně Frank Powolny (nebo některý z jeho asistentů)
Zdroj: morrissonhotelgallery.com – Lynn Goldsmith Collection

Obr. 89 – Portrét Elvise k propagaci filmu Love Me Tender, 1956.
Autor fotografie: Frank Powolny
Zdroj: rockandrollphotogallery.com – Lynn Goldsmith Collection

stále, a proto se také na doporučení dostal už jako kmenový zaměstnanec společnosti Fox Film Corporation (později 20th Century Fox) k režiséru Johnu Fordovi. Tak v roce 1925 odstartovala Powolného kariéra slavného a žádaného hollywoodského fotografa, která trvala dlouhých jednačtyřicet let.

Kromě Elvise Presleyho fotografoval Powolny samozřejmě mnohé další tehdejší hvězdy zvučných jmen, jakými byla například Marilyn Monroeová, Clark Gable, Marlene Dietrichová, Shirley Templeová, John Wayne, Steve McQueen, Elizabeth Taylorová, Kirk Douglas, Frank Sinatra a stovky dalších slavných osobností, včetně významných politiků, kteří navštívili filmové ateliéry 20th Century Fox.

Jeho snímky Presleyho, zejména ty portrétní, pořízené v ateliéru, se kromě pečlivých kompozic a precizního nasvícení vyznačují zpravidla také velmi kvalitním technickým zpracováním. V době natáčení filmu „Love Me Tender" byl Frank Powolny v Hollywoodu ostříleným pětapadesátiletým matadorem, jehož dlouhodobá láska k fotografii a letitá praxe byly v jeho práci znát. Elvise Powolny později fotografoval ještě při dvou příležitostech – při natáčení westernu „Flaming Star" (Zářivá hvězda) v roce 1960 a také filmu „Wild In the Country" (Ztracená země) o rok později. Jeho snímky – portréty Marylin Monroeové a také Elvise Presleyho coby indiánského míšence ve „Flaming Star" posléze inspirovaly Andyho Warhola k vytvoření série pop-artových obrazů, k nimž se ještě vrátím v jiné kapitole.

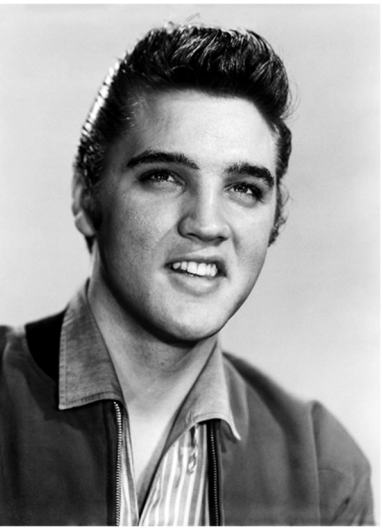

Obr. 90 a 91 – Portrét Elvise k propagaci nové LP desky, 1956.
Autor snímků: David B. Hecht
Zdroj: pinterest.com

V Hollywoodu se k Presleymu postupně dostali ještě další fotografové konkurenčních filmových studií, a to zejména **Virgil Apger** z MGM a **Bud Fraker**

z Paramount Pictures. Také k jejich práci se ještě šířeji dostanu v samostatné kapitole věnované Elvisovu působení ve filmovém průmyslu.

V roce 1956 najala Presleyho mateřská nahrávací společnost RCA pro pořízení nových promo snímků výtvarníka **Davida B. Hechta** (*1916 - †2013). Ten se zpěvákem pracoval v ateliéru a vytvořil jak několik černobílých portrétů, tak i snímky, na nichž Elvis pózuje s kytarou a fotograf si při jejich tvorbě zajímavě pohrál s barvou. Jeden z nich byl pak použit na obal druhé Presleyho dlouhohrající desky „Elvis," která byla vydána v listopadu 1956.

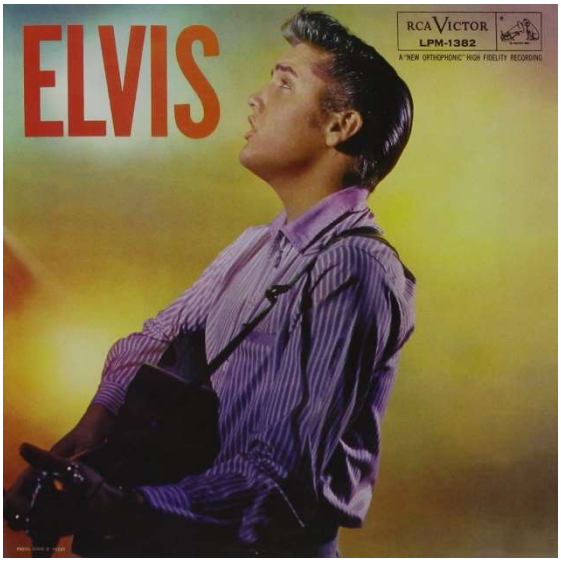

Obr. 92 a 93 – Obal LP desky z konce roku 1956, na niž byl použit jeden ze snímků, u nichž fotograf experimentoval s barvami.
Autor fotografií: David B. Hecht
Zdroj: pinterest.com

Koncem roku 1956 se k Elvisovi velmi blízko dostal také tehdy terpve sedmnáctiletý student střední školy v Clevelandu v Ohiu jménem **Lew Allen** (*1939), jenž byl coby vášnivý fotoreportér místních studentských novin pozván, aby fotografoval Presleyho koncert, který se konal 23. listopadu v městské aréně. Shodou okolností byli novináři a fotografové z tamních třech hlavních periodik zrovna ve stávce, a tak byl mladičký Allen jediným, který tuto akci obrazově zdokumentoval.

Dostal se i do zákulisí, kde se mu podařilo pořídit poněkud komický portrét Elvise s jeho typickým přidrzlým úsměškem lehce nakřivo a navíc s podmalovanýma očima vykulenýma tak, až trochu připomíná upíra ze ságy Stmívání. Kromě tohoto originálního snímku zachytil zpěváka také v již obligátním obležení fanynek, ale rovněž třeba při telefonním hovoru, a samozřejmě i při zpěvu a tanci během samotného vystoupení. Po letech vydal kolekci svých fotografií knižně ve spolupráci s editorem Mikem McCartneym v luxusní (zpracováním i cenově) publikaci s limitovaným nákladem, určené především sběratelům.

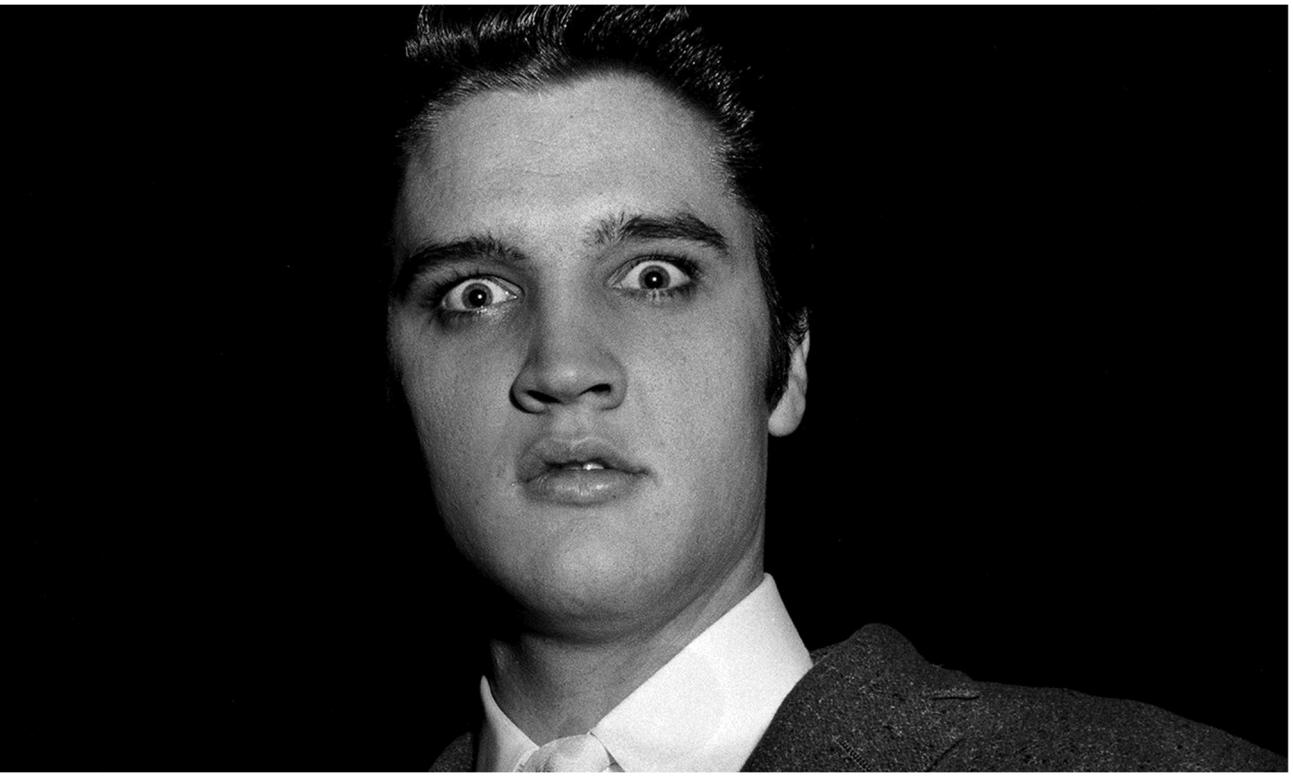

Obr. 94 – Portrét „vytřeštěného“ Elvise v zákulisí clevelandského koncertu 23. listopadu 1956.
Jde o výřez ze záběru původně komponovaného na výšku.
Autor fotografie: Lew Allen
Zdroj: genesis-publications.com

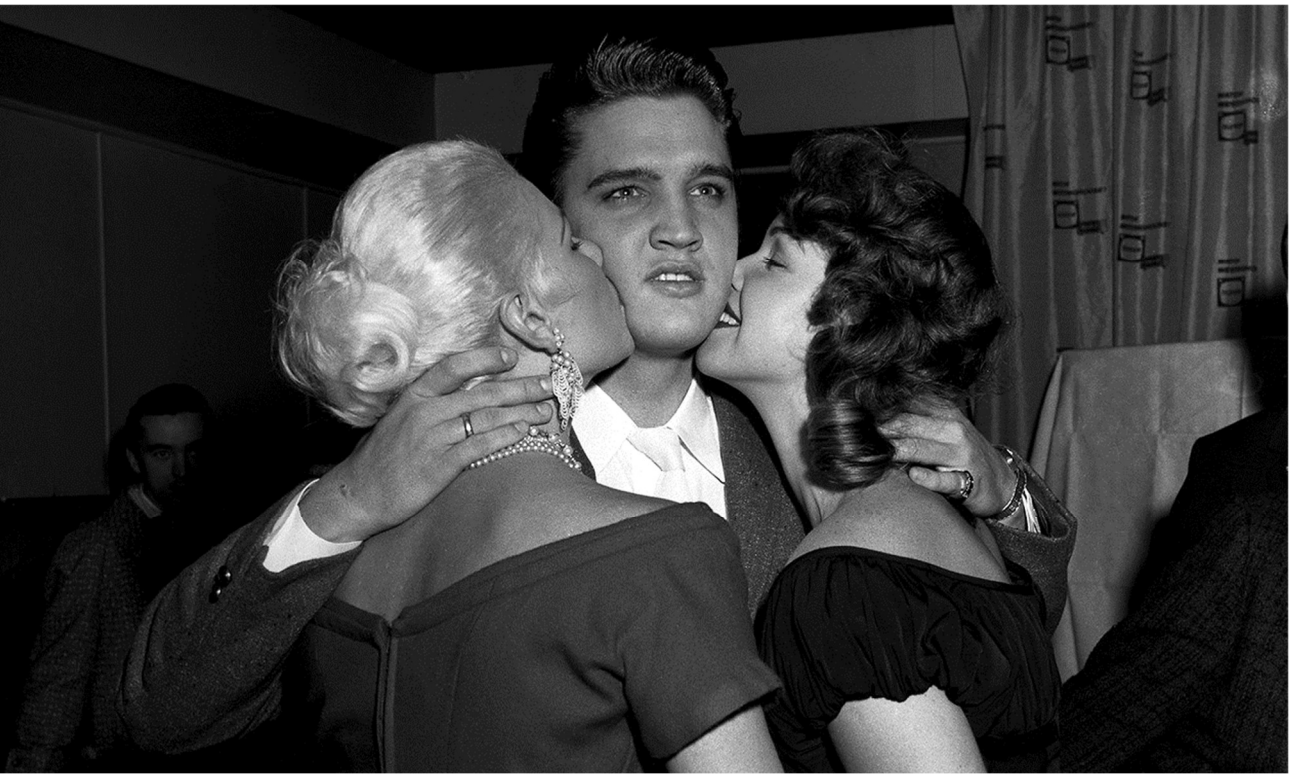

Obr. 95 – Elvis Presley v objetí svých fanynek v zákulisí koncertu v Clevelandu v Ohiu,
který se uskutečnil v tamní aréně 23. listopadu 1956.
Autor snímku: Lew Allen
Zdroj: genesis-publications.com

Počátkem zimy, 4. prosince 1956, se v memphiském nahrávacím studiu Sun Records víceméně náhodně sešla čtveřice později velmi slavných hudebníků, kteří spolu začali spontánně jamovat. Byli to Carl Perkins, Jerry Lee Lewis, Elvis Presley a Johnny Cash, který dorazil o něco později na zavolání majitele firmy Sama Phillipse. Ten celý hudební dýchánek posléze nahrál a vydal z něho dlouhohrající desku nazvanou „The Million Dollar Quartet" (podle článku, který o této jam session záhy vyšel v místních novinách).

Do akce byl totiž přivolán i tehdejší reportér deníku *Memphis Press-Scimitar* Bob Johnson spolu s kolegou fotografem **Georgem Piercem**. Právě on je autorem fotografie z této sešlosti, která byla již nesčetněkrát reprodukována jak v mnohých tištěných publikacích věnovaných Elvisovi či ostatním účastníkům, tak na internetu a nejrůznějších sociálních sítích, a stejně tak byla celkem logicky použita i na obal výše zmíněného improvizovaného alba vydaného napřed v Evropě v roce 1981 se 17 stopami, ve Spojených státech pak deska vyšla v roce 1990 a po objevení dalších nahrávek už na ní bylo plných sto minut hudby.

Rok 1957 se nesl v duchu natáčení dalších dvou filmů – od ledna do března „Loving You" a téměř vzápětí následoval ještě v květnu a červnu „Jailhouse Rock." První z nich se tentokrát točil pod křídly Paramount Pictures, druhý pod značkou Metro-Goldwyn-Mayer (MGM). Přestávky mezi filmováním byly proloženy dalšími koncerty.

Obr. 96 a 97 – Million Dollar Quartet, 4. prosince 1956. Nahoře originální snímek z deníku Memphis Press-Scimitar, dole totéž foto na obálce desky z jam session.
Autor snímku: George Pierce
Zdroj: wikipedia.com; bol.com

„Loving You" byl Elvisův první barevný film, v němž navíc poprvé ztvárnil hlavní roli, a proto si pro svou značně autobiografickou úlohu po poradě s maskérem nechal nabarvit své (jinak původně plavé) vlasy na tmavo. Byl přesvědčen, že to zvýší jeho sex-appeal a že to na velkém plátně bude v kontrastu s jeho ocelově modrýma očima vypadat lépe. Po návratu z vojny v roce 1960 si pak záhy vlasy, obočí i řasy barvil načerno už trvale.

Ve filmu „Loving You" lze v závěrečné koncertní scéně zahlédnout v komparzu mezi publikem i Presleyho rodiče Gladys a Vernona, kteří synovu synovu zpěvu a tanci nadšeně aplaudují (zejména Gladys). Po předčasné smrti své matky o rok později už se pak Elvis právě na tento film odmítal znovu dívat.

Obr. 98 a 99 – Vlevo scéna z natáčení filmu Loving You, vpravo studiový propagační portrét pořízený pro tentýž film.
Autoři fotografií: pravděpodobně Bill Avery či Mal Bulloch (snímek vlevo), Bud Fraker (snímek vpravo)
Zdroj: rockandrollphotogallery.com – Lynn Goldsmith Collection; pinterest.com

Pro Paramount Pictures fotografovali Elvise při natáčení **Bill Avery** (*1917 - †2002) a **Mal Bulloch** (*1913 - †1971), v ateliéru kvůli propagaci pak **Bud Fraker** (*1916 - †2002). Ten v roce 1934 začal studovat fotografii na Los Angeles City College a zároveň pracovat jako laborant ve fotokomoře studia Columbia Pictures, kterému šéfoval jeho bratr. Později se sám stal ředitelem ateliéru studiové fotografie při Columbii a poštěstilo se mu tak fotografovat řadu celebrit. V roce 1942 přešel do Paramount Pictures, ve 40. až 60. letech minulého století tam vedl oddělení studiové a portrétní fotografie a stal se autorem mnoha notoricky známých záběrů, mimo jiné například portrétoval Audrey Hepburnovou.

Obr. 100 – Elvis před svým novým domem v roce 1957.
Autor fotografie: neznámý
Zdroj: gettyimages.com

Po skončení natáčení „Loving You" se Elvis krátce zastavil doma v Memphisu, aby si prohlédl nový dům, jenž byl Presleyovým nabídnut ke koupi. Od jara se tam pak rodina začala postupně stěhovat - do velkolepého sídla Graceland, postaveného v koloniálním slohu, s rozlehlým pozemkem, které Elvis na přání své matky zakoupil v březnu 1957 na samém okraji Memphisu. Dům na Audubon Drive jim totiž již dávno nevyhovoval a neustálé obléhání fanoušky začalo být trnem v oku i sousedům, kteří na takový rozruch ve své klidné čtvrti nebyli zvyklí. Dokonce za Elvisem přišli s dotazem, jakou na dům splácí hypotéku, a že ho od něj rádi vykoupí, pokud se odstěhuje. Původně jim sice

Obr. 101 a 102 – Elvis s herečkou a svou tehdejší známostí Yvonne Limeovou v Gracelandu krátce po pořízení domu, v dubnu 1957.
Autor fotografií: Bob Williams
Zdroj: pinterest.com; elvispresleymusic.com.au

vtipně navrhl, že naopak on odkoupí všechny jejich okolní domy, neboť žádnou hypotéku nesplácí, ale nakonec přece jen nechal své rodiče, aby se začali poohlížet po nějaké jiné nemovitosti, která by se jim líbila a byla o něco více stranou od okolí.

Gladys nebyla zpočátku s nabízenými domy spokojena, než jim makléřka posléze doporučila právě Graceland. I Elvisovi se dům zamlouval, velký pozemek vyhovoval také přáním jeho matky, která chtěla hlavně chovat vlastní slepice a okopávat zeleninovou zahrádku, a tak bylo rozhodnuto. Zpěvák s rodinou a některými nejbližšími přáteli pak dům obýval až do konce svého života, pokud zrovna nefilmoval v Los Angeles nebo nekoncertoval v Las Vegas či nebyl na turné, na něž vyjížděl několikrát do roka.

Zrenovovat, zařídit a udržovat luxusní sídlo o třiadvaceti pokojích stálo nemalé peníze, neboť Elvis už si v té době potrpěl na luxus a zařízení nejmodernějšího typu, aby mu pokud možno už nic nepřipomínalo chudobu z jeho dětství a útlého mládí. Mnoho z interiérů a exteriérů bylo zařízeno na zakázku. Veřejnosti nejvíce na očích byla (a doposud je) tzv. Hudební brána, kterou Elvis nechal osadit vjezd do objektu a kam se často přicházel či přijížděl pozdravit s fanoušky, například v sedle svého koně.

Do domu si také rád zval hosty, kterým ho pyšně předváděl – jednou z prvních návštěv byla o Velikonocích 1957 hollywoodská hvězdička Yvonne Limeová, s níž Elvis tou dobou po natáčení filmu „Loving You" krátce chodil. Při obhlídce a zařizování sídla je spolu vyfotografoval již dříve zmíněný Bob Williams, fotoreportér memphiské mutace deníku *Commercial Appeal*.

Obr. 103 – Elvis pózuje s čerstvě nainstalovanou, na zakázku vyrobenou „Hudební bránou," Graceland, Memphis, 22. dubna 1957.
Autor fotografie: (zřejmě) Bob Williams
Zdroj: kniha Elvis, American Idol, Publication International, 2010

Elvis Presley je spolu se svými rodiči a babičkou v Gracelandu nakonec také pochován.

Ročník 1957 už nebyl koncertně tak hektický, protože zhruba půl roku zabralo natáčení filmů v Hollywoodu, takže Elvis během něj vyrazil jen na tři delší šňůry, nicméně vystoupení i tak provázely čím dál hlasitější ovace, pročež hudebníci na pódiu často neslyšeli vlastního slova, natož akordu. Na přelomu března a dubna 1957 vyrazil Elvis na devítídenní turné pro změnu po severu Spojených států (Chicago, St. Louis, Fort Wayne, Detroit, Buffalo, Philadelphia) a poprvé a naposledy v kariéře zazpíval také v zahraničí, a to konkrétně v Kanadě (Toronto, Ottawa, později v létě rovněž Vancouver).

Obr. 104 – Elvis a návrhář Nudie Cohn, 1957.
Autor fotografie: neznámý
Zdroj: billboard.com

Po vystoupeních ve třech televizních šou Eda Sullivana, z nichž při tom třetím (6. ledna 1957) už směl být z mravnostních důvodů preventivně zabírán jen od pasu nahoru, aby svými pohyby nepohoršoval, se Elvis stal národní senzací. Jen na propagačních předmětech s Presleym se za rok 1956 vydělalo kolem 20 milionů dolarů, Elvis navíc díky rekordním prodejům alb obdržel několik zlatých desek. Plukovník Parker proto usoudil, že popularitu jeho „zlatého

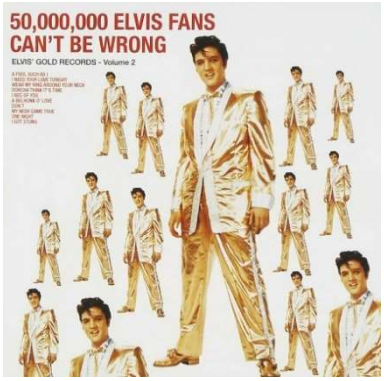

Obr. 105 – Obal druhého LP se zlatými hity.
Autor fotografie: neznámý
Zdroj: wikipedia.com

dolu" je třeba podpořit i „zlatým balením." Proto najal hollywoodského krejčího a módního návrháře Nudieho Cohna (vlastním jménem Nuta Kotljarenko, původem z Ukrajiny), aby pro Elvise vytvořil speciální outfit, tzv. „zlaté lamé." Šlo o oblek tvořený zlatým (skutečným zlatem potaženým) sakem a kalhotami, zdobený falešnými diamanty, doplněný nařasenou košilí, zlatým motýlkem, párem zlatých bot a opaskem. Celá ta legrace vyšla na 10 tisíc dolarů. Ironií osudu se však Presleymu zrovna tento drahocenný obleček příliš nezamlouval, připadal mu spíš jako karnevalový kostým a necítil se v něm dobře. Navíc byl pro koncertování i nepraktický – poté, co si v něm při jednom z vystoupení na pódiu klekl, odřel si z kolen značné množství zlatých šupinek a jeho manažer ho poté důrazně požádal, aby už to víckrát nedělal. Elvis to vyřešil tak, že posléze z outfitu nosil už jen sako, pásek a boty. V kompletním „zlatém lamé" vystoupil naposledy v životě 2. dubna 1957 na koncertě v Torontu.

Fotografie Elvise Presleyho oděného do zlata od hlavy až k patě byla také několikanásobně použita, třeba na obal v pořadí již druhého alba tvořeného výběrem z jeho nahrávek, za něž obdržel zlatou desku. To bylo vydáno v listopadu 1959 a kromě oficiálního názvu Elvis' Golden Records bylo při pozdějších reedicích opatřeno ještě výmluvným titulem „50 milionů Elvisových fanoušků se přece nemýlí."

Den před Torontem ho na koncertě v Buffalu ve státě New York fotografoval **Robert L. Smith** (*1930 - †2020), kmenový fotoreportér deníku *Buffalo News* a posléze také dlouholetý oficiální fotograf Buffalo Bills, profesionálního týmu hráčů amerického fotbalu. Zejména za své snímky z prostředí sportu obdržel mnoho fotografických ocenění, například od tiskové agentury Associated Press (AP), United Press (nyní UPI) či Page One a vydobyl si za svou kariéru post ceněného fotožurnalisty. Jeho snímky Elvise řádícího při výše zmíněném prvním koncertu v Memorial Auditoriu v Buffalu jsou také víceméně jediné, které se z této akce dochovaly. A je z nich patrné, že zpěvák stále vkládal do svých vystoupení maximum elánu. Také zde před svým publikem Elvis poklekl, ale zlaté šmouhy to na podlaze tentokrát nezanechalo, neboť kalhoty raději vyměnil za černé.

Obr. 106 a 107 – Elvis oblečený zčásti ve „zlatém lamé" se svými doprovodnými hudebníky při vystoupení v Buffalu, 1. dubna 1957.
Autor fotografií: Robert L. Smith
Zdroj: elvispresleymusic.com.au

Obr. 108 – S Judy Tylerovou, promo snímek k Jailhouse Rock, 1957.
Autor fotografie: Virgil Apger
Zdroj: artphotolimited.com

Květen až červen 1957 zabralo Elvisovi natáčení jeho (v pořadí třetího a ve finále veleúspěšného, dalo by se říci kultovního) hraného filmu „Jailhouse Rock" (Vězeňský rock), kde ztvárnil hlavní roli Vince Everetta, mladíka, který skončí ve vězení kvůli neúmyslnému zabití při hospodské rvačce. Za mřížemi se od spoluvězně naučí hrát na kytaru, a dál už příběh více či méně reflektuje Presleyho vlastní cestu ke slávě.

Tento film je pro vnímání obrazu Elvise Presleyho velmi stěžejní. Natáčel se ve studiích společnosti MGM v Culver City v Kalifornii a ke zpěvákovi se tak dostal fotograf Virgil Apger, jež se nemalou měrou podílel na „vypěstování image" Elvise coby fenomenálního tanečníka, když ho zachytil v několika z dnešního pohledu již ikonických pózách. Presley byl spoluautorem choreografie ke slavné titulní skladbě, při níž kromě jiných zdařilých akrobatických kousků předvádí i tanec u tyče.

Hudební doprovod v tomto filmu zajišťovali zpěvákovi ještě jeho vlastní hudebníci, tedy Scotty Moore na kytaru, Bill Black na basu (kontrabas i baskytaru) a D. J. Fontana na bicí. V dalších filmech už pak

Obr. 109 – Elvis při taneční scéně k titulní písni filmu Jailhouse Rock, natočenému společností MGM v květnu až červnu 1957.
Autor fotografie: Virgil Apger
Zdroj: kniha Elvis, American Idol, Publication International, 2010

byli nahrazeni jinými muzikanty. Hlavní hereckou partnerkou se ve Vězeňském rocku stala Presleymu půvabná broadwayská herečka Judy Tylerová, jež spolu s manželem tragicky zahynula při autonehodě, když se bezprostředně po dotáčkách vraceli z Los Angeles domů do New Yorku. Elvise její smrt zdrtila natolik, že se pak odmítl zúčastnit premiéry filmu.

K fotografiím Virgila Apgera, jeho stručné biografii a charakteristice jeho díla během kariéry u MGM se ještě podrobněji vrátím v kapitole Na stříbrném plátně, stejně jako k pracem jeho kolegů z konkurenčních produkcí 20th Century Fox a Paramount Pictures.

V závěru roku ještě Elvis s kapelou koncertoval poprvé v kariéře na Havaji, kam se pak rád vracel jak pracovně, tak i soukromě.

Těsně před Vánoci, 20. prosince 1957, si zpěvák vyzvedl oficiální povolávací rozkaz do armády. Již téměř rok předtím, počátkem ledna, byl v Memphisu podroben odvodní zdravotní prohlídce, která jeho stav klasifikovala jako 1A, tedy vynikající. Do poslední chvíle sice doufal, že se vojenské službě vyhne a jeho daňové odvody budou pro Spojené státy zajímavější, než fyzický odvod jeho osoby mezi vojáky, nakonec se ale podřídil radě svého manažera Parkera, aby šel všem příkladem, a dokázal především střední a starší generaci, doposud skeptické k jeho výkonům na pódiu i ve filmu, že přece není žádná padavka a „službu vlasti“ splní ve standardní dvouleté lhůtě. Navíc bez jakýchkoliv výhod oproti ostatním, na pozici řadového vojáka, jak bylo předem dohodnuto mezi Parkerem a velením amerických ozbrojených sil. Během vojenské služby mu Parker striktně zakázal koncertovat i nahrávat případný další materiál pro vydání desky.

Pouze čtyři dny po obdržení povolávacího rozkazu Presley požádal o odklad data nástupu, a to kvůli dalšímu rozpracovanému hollywoodskému projektu. Byl jím film „King Creole“ v režii proslulého Michaela Curtize (točil slavnou „Casablancu“). Tento film, natáčený mezi 20. lednem a 10. březnem 1958, Elvis zpětně ze svých celkem 31 hraných snímků považoval za nejlepší, v jakém kdy hrál. Co se fotografování týče, potkal se při něm opět s Budem Frakerem z Paramount Pictures, s nímž už měl zkušenosti z předchozího filmování snímku „Loving You.“

Obr. 110 – S Judy Tylerovou na promo snímku k filmu Jailhouse Rock, 1957.
Autor fotografie: Virgil Apger
Zdroj: walmart.com

Obr. 111 – Ve filmu King Creole, 1958.
Autor fotografie: Bud Fraker nebo Bill Avery
Zdroj: pinterest.com

„Někteří lidé podupávají nohama, jiní luskají prsty a další se kývou dopředu a dozadu. Já dělám nejspíš tohle všechno najednou.“

„Smysl pro rytmus buď máte, nebo nemáte. A když ano, pak není co řešit.“

„Nepokouším se být sexy... Mé pohyby prostě vyjadřují, co cítím.“

Elvis Presley

3. V ústraní

Plukovník Tom Parker, manažer Elvise Presleyho, jemuž jeho klient bezvýhradně věřil, dokonce víc než svému vlastnímu otci, měl za to, že pro zpěváka bude dobré, když se na čas „uklidí" pod ochranná křídla Armády Spojených států. A tak se také stalo. Elvis byl odveden, aby sloužil nejprve prvních pár měsíců základního výcviku v Texasu, a posléze na americké základně ve Friedbergu v tehdejším Západním Německu. Zabilo se tím hned několik much jednou ranou – Elvis se odvděčil své vlasti za vše, co mu do té doby umožnila dokázat a prožít, a umlčel tím i své dosavadní odpůrce, kteří chtě nechtě ocenili, že se vojně nevyhnul a ani pro sebe nežádal žádné zvláštní výhody. A také se z něj na čas stalo „nedostatkové zboží."

Zároveň však v tomto období navždy přišel o svou milovanou matku Gladys, pro niž bylo velmi těžké vstřebávat už jen důsledky synovy nesmírné popularity, a jeho odvod do armády i chystané odvelení na základnu v Německu vše jen zhoršily. S její smrtí se Elvis v podstatě nikdy nevyrovnal, poté, co zemřela, truchlil nad ní a byl k neutišení několik týdnů. Podle svědků, kteří ho znali i předtím, se po této smutné události celkově povahově změnil, ještě více se uzavřel do sebe a už nikdy nebyl jako dřív.

V armádě se navíc neustále strachoval o to, aby na něj jeho příznivci nezapomněli. Leč zcela zbytečně. Po propuštění z vojenské služby se ukázalo, že jeho oblíbenost nikterak neklesla. Kromě toho začal být zajímavý pro širší spektrum publika. Pro mladší generaci, která zatím stihla dorůst, i pro tu starší, která na něj mezitím změnila názor.

Ani na vojně se neocitl zcela mimo zájem fotografů, tentokrát ale hlavně fotoreportérů a svých příznivců, kteří mu zůstali věrni i v zahraničí, často vybaveni fotoaparáty při jakékoliv, byť sebenepatrnější příležitosti, kdy se jim jejich idol podařilo zastihnout mimo kasárna nebo manévry v terénu.

Z vojenské služby si Elvis také přivezl s sebou domů do Memphisu hned několik nových přátel a po nějakém čase i svou budoucí manželku a matku své jediné dcery, tehdy mladičkou Priscillu Beaulieuovou.

Obr. 112 – Při vojenské přísaze, jak ho 24. března 1958 mezi ostatními branci zachytil fotoreportér memphiského deníku Commercial Appeal.
Autor fotografie: Barney Sellers
Zdroj: today.com

3.1 Syn své vlasti – vojín Presley, 1958-60

Poté, co díky udělenému šedesátidennímu odkladu nástupu na vojnu Elvis dotočil film „King Creole," během dvou let svůj již čtvrtý v pořadí, byl 24. března 1958 časně ráno v Memphisu odveden do armády jako vojín č. 53310761 a krátce poté spolu s dalšími branci odvezen autobusem do zhruba dvě stě kilometrů vzdáleného tábora v pevnosti Fort Chaffee v Arkansasu. Tam mu za enormního zájmu médií zkrátili vlasy, změřili ho, zvážili, podrobil se další zdravotní prohlídce a nafasoval potřebnou vojenskou výbavu.

To vše se odehrálo s novináři, fotografy a kameramany z různých štábů sledující doslova každý jeho krok. Ani návštěva kantýny se bez jejich asistence neobešla. Jedním z těchto fotoreportérů, kterému se podařilo zachytit Presleyho na samém prahu jeho vojenské služby, byl fotograf **Don Cravens** (*1921 - †2013), který Presleyho znal už od jeho prvního nahrávání ve studiu RCA a jeho odvod do armády dokumentoval pro časopis *Life*.

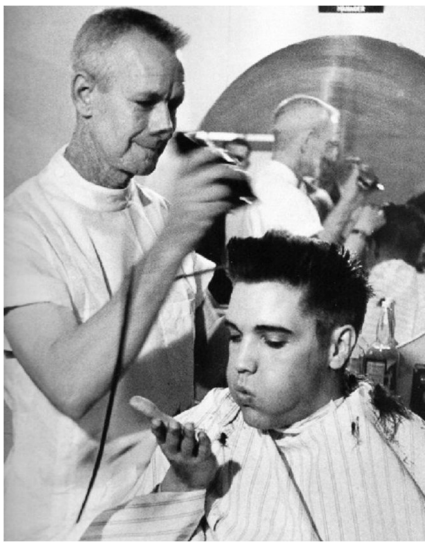

Obr. 113 – Sestřih, Fort Chaffee.
Autor: Don Cravens
Zdroj: pinterest.com

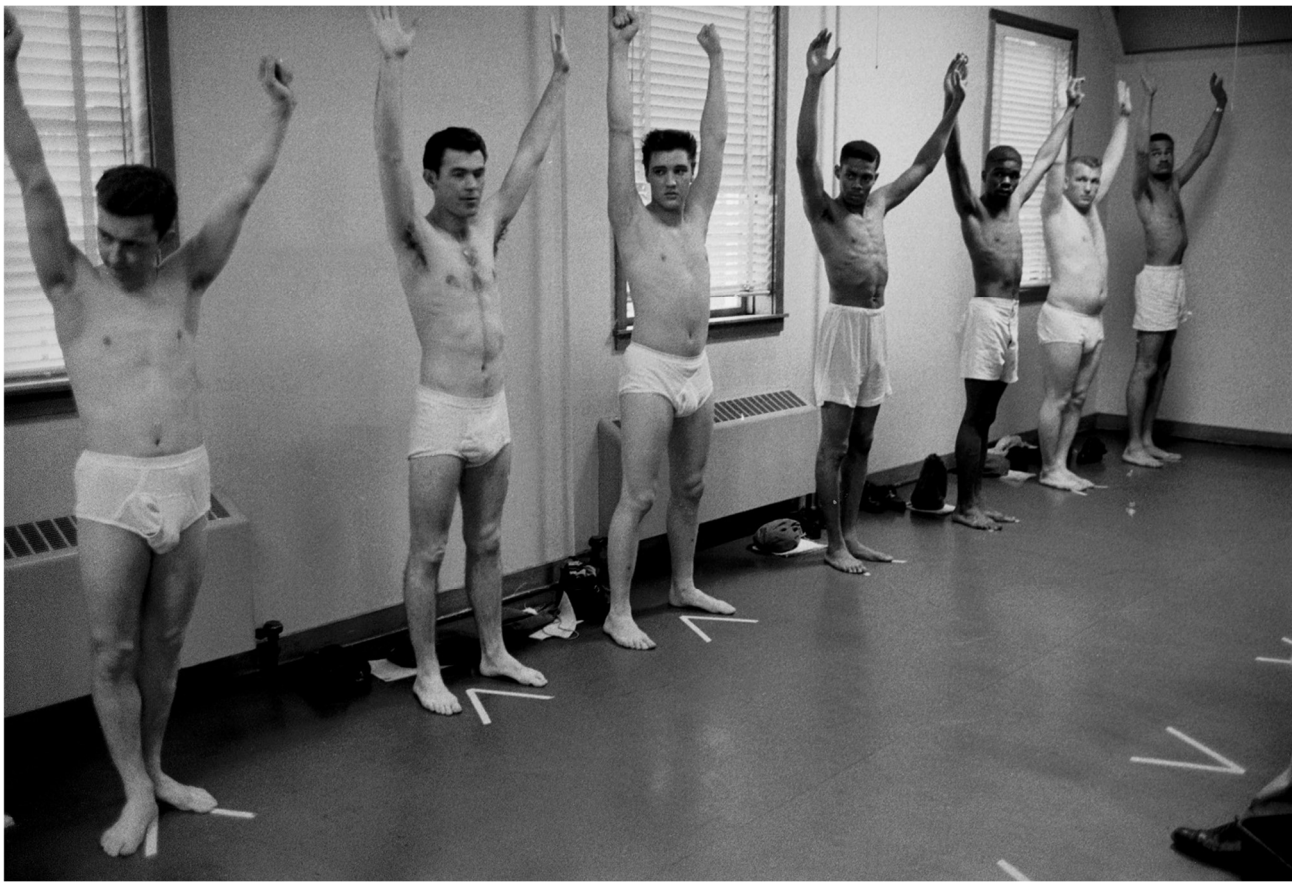

Obr. 114 a 115 (na následující straně) – Elvis (třetí zleva) při testu fyzické způsobilosti s ostatními nově odvedenými vojáky na základně ve Fort Chaffee v Arkansasu a (na str. 72) při zdravotní prohlídce v Kennedyho veteránské nemocnici v Memphisu, 24. března 1958.
Autor fotografií: Don Cravens; zdroj: mashable.com

Cravens byl jak zkušeným válečným fotografem a kameramanem, dokumentujícím třeba vylodění v Normandii nebo Norimberský proces s nacistickými zločinci, jako byl Herman Göring, tak i zběhlým fotoreportérem zejména na americkém jihu, kde vydatně pokrýval sociální nepokoje spojené s desegregací černochů a bělochů a dobou Martina Luthera Kinga. K Presleymu se pak dostal na celý měsíc i při jeho pobytu v Německu, kdy zpěvák s rodinou a pár přáteli obýval dům v Bad Nauheimu. Pro tuto zakázku ho pak najal Presleyho manažer Parker, jehož velkým přáním bylo, aby Cravens zpěváka fotografoval na barevný film. Elvise Cravens později na zakázku portrétoval i po návratu do Ameriky v roce 1960.

Ve Fort Chaffee v Arkansasu slavný voják pobyl jen krátce, necelé čtyři dny. Záhy byl přidělen ke 2. obrněné divizi, známé pod názvem „Hell On Wheels“ (Peklo na kolech) ve Fort Hoodu v Texasu, poblíž města Killeen. Cítil se tam po předchozím kolotoči, kdy mu styl jeho života téměř nedovoloval se ani na chvilku zastavit, velmi osamělý. V červnu dostal první dovolenou a okamžitě zamířil domů do Memphisu. A protože pečoval o oba své rodiče, které už několik let oficiálně živil, bylo mu povoleno, aby se Vernon s Gladys posléze přistěhovali do Texasu za ním a mohl tam s nimi bydlet. Měli ve Fort Hoodu pronajatý malý domek.

Již tehdy však bylo jasné, že Elvis bude převelen ke 3. dělostřelecké divizi, která měla brzy putovat do zámoří. Zdravotní stav jeho matky byl v té době již velmi špatný a neustále se zhoršoval, a tak musela s manželem brzy odjet zpět do Memphisu, kde byla okamžitě hospitalizována. Elvis ji v nemocnici stihl ještě navštívit, než 14. srpna nad ránem zemřela. Poté se totálně zhroutil a nebyl schopen fungovat několik týdnů.

V den Gladysina pohřbu se k Presleyům domů opět dostal místní fotoreportér Jim Reid z lokálního deníku *Memphis Press-Scimitar*. Zachytil zdrceného Elvise, jak sedí s otcem před domem na schodech a vzájemně se utěšují. Jde o velmi emotivní záběr (str. 77), který hovoří sám za sebe a nepotřebuje obsáhlého komentáře. Co se novinářské etiky a jejích hranic týče, to už je jiná věc, tam by se leccos komentovat dalo.

Obr. 116 až 118 – Elvis s nafasovanou výbavou (nahoře) míří do kasáren (dole a na str. 74).
Autor fotografií: Don Cravens
Zdroj: mashable.com; pinterest.com

PRESLEY

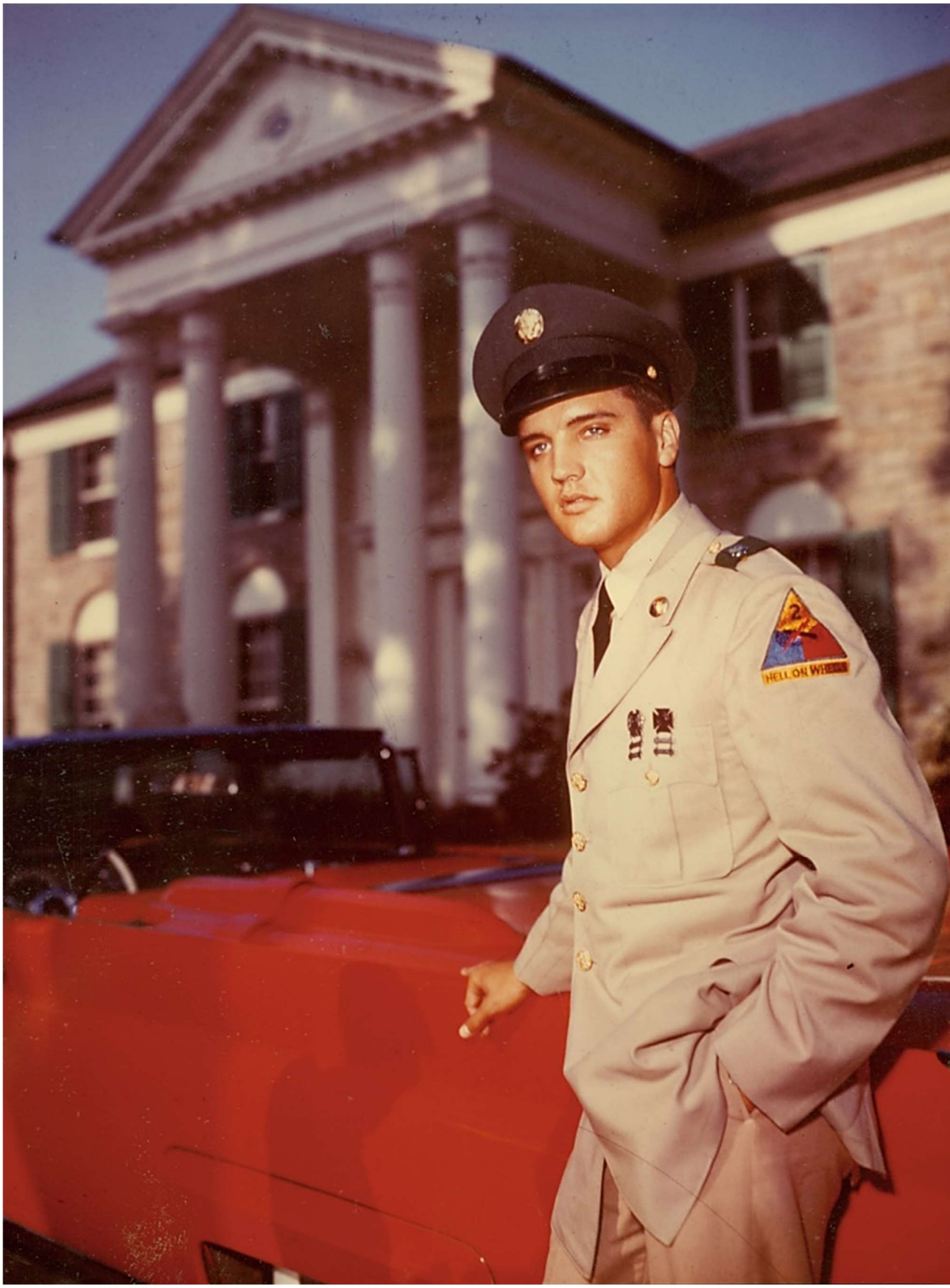

Obr. 119 – Elvis v červnu 1958 před svým sídlem Graceland v Memphisu během první dovolené (opušťáku) na vojně, když ještě pobýval na základně Fort Hood v Texasu. Tam záhy přestěhoval i své rodiče, aby si byli nablízku. Ve Fort Hoodu absolvoval základní výcvik.
Autor fotografie: neznámý (pravděpodobně Bob Williams)
Zdroj: pinterest.com

Obr. 120 – Elvis s rodiči Vernonem a Gladys doma v Memphisu během první dovolené na vojně v červnu 1958. Zdravotní stav Elvisovy matky byl v té době již špatný a velmi rychle se horšil.
Autor fotografie: Jim Reid
Zdroj: kniha Fond Memories of Elvis, Pyramid Press Photos, 1987

Obr. 121 – Elvis a Vernon Presleyovi na schodech před domem v Gracelandu truchlí nad smrtí Elvisovy matky Gladys, která zemřela 14. srpna 1958 po delší nemoci v memphiské Metodistické nemocnici.
Autor fotografie: Jim Reid
Zdroj: kniha Fond Memories of Elvis, Pyramid Press Photos, 1987

Obr. 122 – Vojín Presley (vpravo) s vypůjčeným vakem nastupuje 22. září 1958 v Brooklynu na loď USS Randall plující do Německa.
Autor fotografie: Alfred Wertheimer
Zdroj: kniha Elvis Presley and the Birth of Rock and Roll, Taschen, 2015

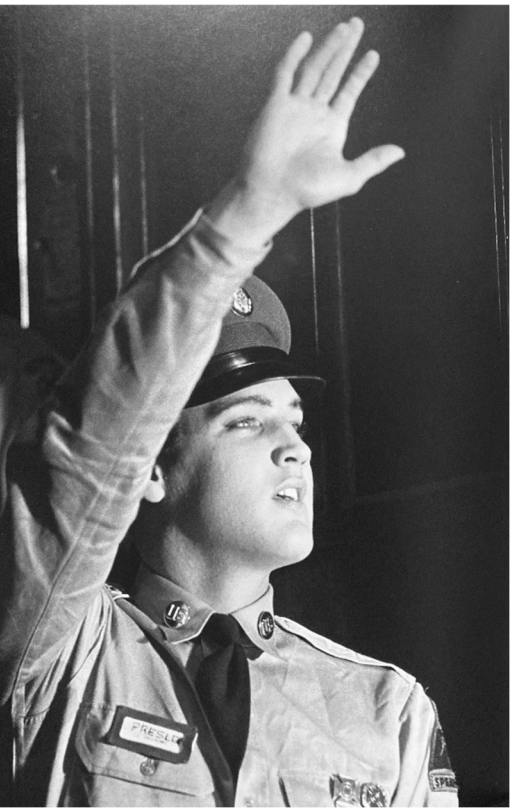

Obr. 123 - Elvis mává na rozloučenou.
Autor fotografie: Alfred Wertheimer
Zdroj: pinterest.com

Jen pár týdnů po pohřbu matky nasedl Elvis v Texasu nejprve na vlak, který ho spolu s dalšími vojáky odvezl do New Yorku, do brooklynského vojenského terminálu, aby tam nastoupil na loď USS Randall a odplul do německého Bremerhavenu, odkud se pak přemístil na základnu ve Friedbergu a brzy také do Bad Nauheimu, kde bydlel.

Jelikož byl tehdy ve světě šoubyznysu hvězdou první velikosti sledovanou na každém kroku, tak se samozřejmě ani jeho odjezd z Ameriky neobešel bez zuřivé mediální masáže, vydatně podpořené Tomem Parkerem. Tisková konference v Brooklynu trvala téměř hodinu, zkrácený záznam z ní se pak spolu s Elvisovým vánočním vzkazem pro fanoušky prodával pod názvem „Elvis Sails!“ (Elvis odplouvá). Mezitím v přístavu už nervózně podupával dav nejen Elvisových příznivců, ale především fotografů a kameramanů, navzájem se odstrkujících kvůli dobrému místu pro záběr, až bude hvězda nastupovat na loď. Byl mezi nimi opět i talentovaný Alfred Wertheimer, na počátku Elvisovy cesty ke slávě najatý společností RCA. Kdosi se zeptal, zda si Elvis ponese svůj vak s věcmi. Odpověď zněla, že ne, protože výstroj už je naložena na lodi. To se ovšem novinářům nelíbilo, a tak armádní tiskový mluvčí navrhl, že by se pytel dal vypůjčit.

A tak se i stalo. Po skončení tiskovky rozdal Elvis ještě několik autogramů, políbil vojandu vybranou speciálně pro tuto příležitost, a pak s vypůjčeným vakem na rameni přešel z mola po můstku směrem na loď. Celkem osmkrát, aby vyhověl všem reportérům usilujícím o ten nejlepší záběr. Vojenský orchestr k tomu hrál skladby, které Elvise předtím proslavily - „Tutti Frutti," „All Shook Up," „Hound Dog" nebo „Don't Be Cruel." Loď se slavným vojákem mávajícím na rozloučenou pak konečně odrazila od mola.

Obr. 124, 125 – Elvis pózuje fotoreportérům ve Friedbergu, říjen 1958.
Autor fotografií: Vittoriano Rastelli
Zdroj: wikipedia.com

V Německu pobyl Elvis v kasárnách Ray Barracks pouhých pět dní, než se spolu se svým doprovodem, opět coby živitel rodiny, přestěhoval nejprve do jednoho, pak do druhého hotelu poblíž. Z obou ho vyhodili, neboť s přáteli způsobovali dlouho do noci nepříjemný hluk, a tak si pak na zbytek svého pobytu pronajal pro sebe a své blízké, včetně otce Vernona a babičky Minnie Mae, samostatný dům v nedalekém Bad Nauheimu.

Jeho vojenský život během cvičení a plnění povinností, jež měl schválně nastaveny úplně stejné, jako kdokoliv jiný, se ničím příliš nevymykal, snad s výjimkou několika dovolených, které strávil výlety do Paříže či Mnichova, kde s oblibou navštěvoval luxusní noční podniky typu Moulin Rouge. Tam se družil s tanečnicemi, stejně jako v Bad Nauheimu randil s některými svými fanynkami a v domě večer co večer pořádal pro své kamarády nějakou sešlost, aby nikdy nebyl sám. Nicméně kdekoliv veřejně vystoupit a zazpívat, ať už na vojenské či na civilní půdě, měl od svého manažera přísně zakázáno, ačkoliv o to armáda samozřejmě od začátku jevila zájem. Ve volném čase nesměl vojín Presley ani nahrávat žádný nový materiál na budoucí hudební alba. Byl to další z Parkerových marketingových tahů. Jednak tím měl Elvis dokázat, že jako voják dokáže své vlasti sloužit se ctí a bez jakýchkoliv výhod, ale hlavně Plukovník neměl sebemenší zájem na tom, aby svou „zlatou husu" v této době prodával pod cenou. Držel proto Elvise na uzdě, aby tak připravil půdu pro jeho triumfální návrat v březnu 1960.

Samozřejmě, že i v Německu či Paříži se občas s Elvisem konala tisková konference nebo oficiální fototermín, ale nebylo jich mnoho. Při jednom vyfotografoval zpěváka v uniformě **Vittoriano Rastelli** (*1936), italský fotoreportér na volné noze, který pracoval pro magazíny *Epoca*, *Stern* či *Time*. Rastelliho snímky Elvise čistícího poutač jeho praporu nebo Elvise s tankem (ač jinak jezdil s džípem) jsou poměrně známé.

Obr. 126 – Během prvních tří dnů pobytu Elvise ve Friedbergu počátkem října 1958 armáda ještě svolila, aby ke zpěvákovi mohli novináři.
Autor fotografie: Robert Lebeck
Zdroj: pinterest.com

Podobně se k Presleymu dostal krátce po jeho příjezdu do Německa v kasárnách Ray Barracks také německý fotožurnalista a sběratel historických fotografií **Robert Lebeck** (*1929 - †2014). Coby fotograf byl Lebeck samoukem, který v roce 1952 začínal jako fotoreportér na volné noze. Přispíval do různých novin v Heidelbergu, později se vypracoval a začal fotografovat pro časopisy *Illustrierte wie Revue* a *Kristall*, a také pro magazín *Stern*, jehož byl třicet let kmenovým zaměstnancem. Koncem sedmdesátých let působil rovněž krátce jako šéfeditor v časopise *Geo*, později se ale vrátil zpět do *Sternu*.

Právě během vojenské služby a zejména pak v Německu přišel Elvis Presley poprvé více do styku s návykovými amfetaminy, tehdy legálními, na předpis, které mu pomáhaly zvládat denní i noční cvičení a zároveň vést společenský život, na nějž byl zvyklý. Od dětství trpěl chronickou nespavostí a býval náměsíčný. Léky na spaní a utišení bolesti navíc brala i jeho matka, neshledával je proto nijak závadnými. Nehledal v nich tehdy ani útěchu, ani pozdvižení. Začal je brát, aby mohl fungovat, jak potřeboval a jak se od něj očekávalo.

Věnoval se také svým fanouškům, kteří pravidelně obléhali dům, jenž si pronajal. Zvláště některé z fanynek byly značně dotěrné. Jedna z nich, patnáctiletá Siegrid Schutzová, byla během svého prázdninového pobytu v Bad Nauheimu v létě 1959 obzvlášť vytrvalá a podařilo se jí shromáždit rozsáhlou sbírku snímků, na nichž se zpěvákem pózuje. Trávila před Presleyho domem téměř každý den ze tří týdnů, kdy ve městě

pobývala. Pak se tam ještě krátce vrátila v lednu 1960 a Elvise opět vyhledala. Nutno dodat, že jeho výraz na některých z fotografií hovoří za vše, ačkoliv jinak býval ke svým příznivcům vstřícný a svému publiku byl až do konce života vděčný. Nakonec si v Bad Nauheimu pro udílení autogramů vyhradil „úřední hodiny" vždy mezi půl osmou a půl devátou večer, kdy pravidelně vycházel ven k brance a podepisoval se.

Obr. 127 až 130 – Voják Elvis Presley před svým domem v Bad Nauheimu se svou věrnou fanynkou, patnáctiletou Siegrid Schutzovou (s tmavými vlasy). Siegrid ho pravidelně navštěvovala v létě 1959 a krátce pak ještě v lednu 1960.
Autor snímků: neznámý, pravděpodobně někdo ze Siegridiných či Elvisových přátel
Zdroj: kniha Private Presley: The Missing Years – Elvis in Germany, William Morrow and Company, 1993

Některé fanynky, které ho zaujaly, byly pak zvány i dál, aby ve společnosti Elvise a jeho přátel strávily večer či noc. Takto se k němu ke konci jeho německého pobytu dostala i tehdy teprve čtrnáctiletá Priscilla Beaulieuová, původem z Texasu - Presleyho budoucí manželka, kterou s sebou za zpěvákem na návštěvu k jejímu vlastnímu úžasu přivedl letec Currie Grant. Ten ji předtím potkal, poněkud ztracenou a bezprizorní, v americkém klubu ve Wiesbadenu. Elvise zaujala na první pohled a jejich vztah byl prý od počátku velmi intenzivní, ač podle svědků i Priscilly samé až do jejich svatby v podstatě nevinný. Elvis si byl dobře vědom, že vztah s nezletilou dívkou by znamenal konec jeho hvězdné kariéry, jak se to shodou okolností tou dobou přihodilo Jerrymu Lee Lewisovi, takže byl velmi obezřetný a známost dlouho tajil.

Mezitím coby voják nadále plnil veškeré své služební povinnosti – například se učil zacházet s bazukou, osadil pomník obětem 1. světové války, učil se číst vojenské mapy a plnit nejrůznější mise při manévrech, jak dokazují autentické záběry z terénu pořízené členy americké armády. V kasárnách se zdržoval jen po dobu nezbytně nutnou k plnění úkolů, které se po něm žádaly, a jen výjimečně vzal do ruky kytaru a neformálně bavil ostatní vojáky, což bylo fotograficky také hojně zdokumentováno. Osvědčil se, a tak byl v závěru své služby, zhruba měsíc před jejím skončením, povýšen do hodnosti seržanta.

Obr. 131 – Vojín č. 53310761 (vpravo) se během cvičení v terénu učí správně zacházet s bazukou. Ačkoliv byl na mnoha fotografiích během vojenské služby Elvis Presley zachycen v tanku nebo poblíž tanku, ve skutečnosti v armádě jezdil s džípem (vlevo).
Fotokredit: Armáda Spojených států amerických
Zdroj: kniha Private Presley: The Missing Years – Elvis in Germany, William Morrow and Company, 1993

Obr. 132 až 136 – Elvis během vojenské služby u 3. dělostřelecké divize v německém Friedbergu a okolí.
Fotokredit: James Whitmore nebo Loomis Dean (vpravo dole); Armáda Spojených států amerických
Zdroj: kniha Private Presley: The Missing Years – Elvis in Germany, William Morrow and Company, 1993;
kniha Elvis Presley – Unseen Urchives, Parragon Publishing, 2006

Obr. 137 – Koncem ledna 1960, krátce před propuštěním z armády počátkem března, byl Elvis Presley povýšen do hodnosti seržanta. Na snímku předvádí uniformu s našitými novými znaky již po povýšení.
Autor fotografie: neznámý (zřejmě Gus Scheuttler nebo James Whitmore)
Zdroj: pinterest.com

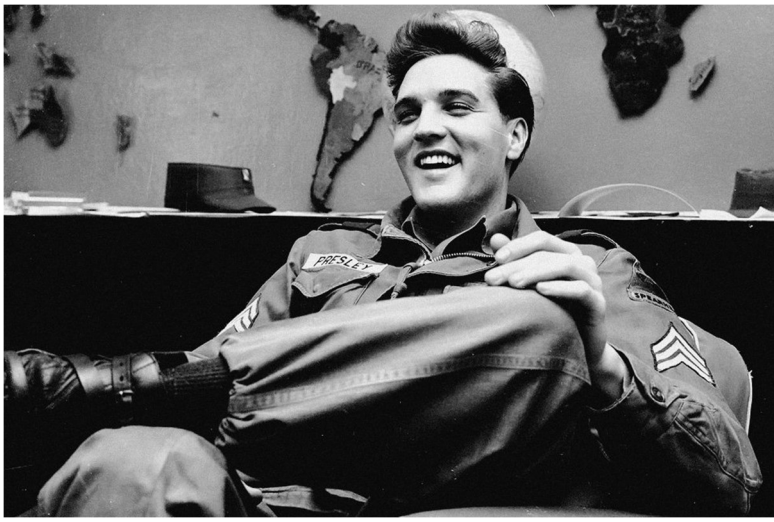

Obr. 138 – Během rozhovoru pro vojenské noviny Stars and Stripes.
Autor fotografie: Gus Scheuttler
Zdroj: stripes.com

Krátce po svém povýšení si však seržant Elvis Presley i jeho rodina v Bad Nauheimu pomalu začali balit věci a chystat se k návratu do Spojených států. Před odletem z Německa i po příletu do Ameriky následovaly samozřejmě obligátní tiskové konference s masovou účastí novinářů. Také samotná cesta na letiště, při níž Presleyho doprovázela i krátce po ranveji k letadlu tehdy už po uši zamilovaná Priscilla, se neobešla bez fotoreportérů ani davů fanoušků, kteří se shlukli jak ve Frankfurtu nad Mohanem v den odletu 2. března, tak potom i o den později v Americe v New Jersey, kam Elvis přiletěl po krátkém mezipřistání ve Skotsku, což byl za celý život jeho jediný pobyt na britské půdě.

Ještě v Německu, zhruba dva týdny před odjezdem, poskytl zpěvák své jediné interview novinám *Star and Stripes* (Hvězdy a pruhy), vydávaným americkým ministerstvem obrany. Fotografoval ho při něm jejich německý kmenový fotoreportér **Günter „Gus" Scheuttler** (*1933 - †2012).

Obr. 139 – Elvis na tiskové konferenci uspořádané 1. března 1960 (den před odletem do USA) ještě v německém Friedbergu.
Autor fotografie: James Whitmore
Zdroj: life.com

Obr. 140 – Elvis s Priscillou v autě při cestě na letiště ve Frankfurtu, odkud 2. března 1960 v podvečer odletěl zpět do Spojených států.
Autor fotografie: James Whitmore
Zdroj: life.com

Den před odletem se 1. března v přetopeném a k prasknutí nacpaném armádním klubu ve Friedbergu s Presleym uskutečnila tisková konference, jejíž atmosféru velmi výstižně zachytil zkušený a talentovaný fotoreportér magazínu *Life* **James Whitmore** (*1926 - †1966), později umělecký ředitel Encyclopaedia Britannica. Fotografoval Presleyho i předtím, při plnění jeho povinností v rámci vojny. A nakonec zdokumentoval také Presleyho cestu na letiště ve Frankfurtu, včetně Priscilly.

Další fotograf časopisu *Life* **Albert „Al" Fenn** (*1913 - †1995) už si slavného vojáka končícího v armádě „služebně převzal" na letišti v americkém New Jersey, kam Presley doletěl za vydatné sněhové vánice 3. března ráno. Čekala ho tam Nancy Sinatrová s pozváním na do televizního pořadu jejího otce Franka (Sinatry), který časem pochopil, že nemá smysl Elvise dál osočovat a bude všeobecně přínosnější s ním raději vycházet v dobrém. Jako dárek na usmířenou mu proto po své dceři poslal několik ručně šitých košil

Obr. 141 – Odlet z Frankfurtu, 2. března 1960.
Autor fotografie: James Whitmore
Zdroj: life.com

Obr. 142 – Po přistání v New Jersey zpěváka na domácí půdě kromě davu fanynek a novinářů vítala i hustá sněhová vánice.
Autor fotografie: Al Fenn
Zdroj: life.com

Obr. 143 až 145 (na str. 89) – Světelně zajímavé portréty Elvise Presleyho pořízené u něj doma v Gracelandu těsně po návratu z armády a propuštění do civilu počátkem března 1960.
Autor fotografií: Henri Dauman
Zdroj: daumanpictures.com

od svého krejčího. O dva dny později byl Elvis Presley z Armády Spojených států amerických definitivně propuštěn do civilu.

Po návratu domů do Memphisu ho přímo v Gracelandu čekala ještě další tisková konference, rozhovor a také velký dort ve tvaru kytary na přivítanou. Při této příležitosti vytvořil pár kompozičně a světelně zajímavých Elvisových portrétů francouzský fotograf **Henri Dauman** (*1933). Ten do Ameriky přicestoval v roce 1950 jako sedmnáctiletý sirotek za svým strýcem poté, co ve Francii krátce asistoval módnímu fotografovi a fotografoval portréty několika celebrit pro Radio Luxembourg. V Americe nejprve pracoval v továrně na spodní prádlo, ale fotografovat nepřestával, a tak se časem vypracoval a pravidelně přispíval například do časopisu *Life* či *Newsweek*, pracoval však také pro italský magazín *Epoca* či francouzský *L'Express*. V Americe také proslul jako bojovník za autorská práva fotografů pod záštitou American Society of Media Photographers (ASMP, Americká společnost fotoreportérů).

Po návratu domů v březnu 1960 čekala Elvise Presleyho nahrávací frekvence v Nashvillu, aby pak 26. března v Miami na Floridě vystoupil v televizním speciálu firmy Timex nazvaném „Welcome Home, Elvis," jehož hostitelem byl jeho někdejší odpůrce Frank Sinatra. Elvis se v úvodu tohoto pořadu objevil ještě ve vojenské uniformě, byť už jen vypůjčené. Šou byla odvysílána 12. května na stanici ABC a uzavřela se tím kapitola Presleyho coby vojáka (tedy s výjimkou následného natáčení filmu „G. I. Blues").

Z armády se už nevrátil předchozí přidrzlý výrostek, který rád provokoval.

Elvis se v Německu změnil. Zhubnul. Zvážněl. Dospěl.

3.2 Na stříbrném plátně, 1960-69

Své první čtyři hrané filmy z celkového počtu jednatřiceti natočil Elvis Presley už před nástupem na vojnu v letech 1956 až 1958, jak jsem uvedla již dříve. A tehdy se také v Hollywoodu seznámil v podstatě se všemi fotografy tamních významných filmových studií, s nimiž pak spolupracoval až do konce své herecké kariéry v roce 1969, kdy natočil svůj poslední film „Change of Habit" (Změna zvyku) a s herectvím pak už nadobro skončil.

Ze všeho nejdříve spolupracoval už v roce 1956 během natáčení filmu „Love Me Tender" (Miluj mě něžně) s **Frankem Powolnym**, kterého jsem už zmínila na str. 56. Ten zřejmě kromě (některých velmi zdařilých) sólových propagačních portrétů Elvise vytvořil i další snímky – dvojportréty s jeho hereckou partnerkou Debrou Pagetovou, do níž byl zpěvák v době natáčení filmu platonicky zamilován.

Powolného ovšem dlouhodobě nejvíce proslavily jeho ateliérové snímky pro další Presleyho film natočený v roce 1960 v produkci společnosti 20th Century Fox, jímž byl western „Flaming Star" (Zářivá hvězda). V něm si Presley zahrál míšence - napůl bělocha, napůl indiána. Zajímavostí v této souvislosti je vlastní rodinný původ Presleyho – jeho prapraprababičkou z matčiny strany, jíž zpěvák rád připisoval genetické zásluhy o své výrazné lícní kosti, byla čistokrevná indiánka Bílá ranní holubice z kmene Čerokézů. Elvis původně dostal pro ztvárnění této role hnědé kontaktní čočky, aby působil autentičtěji. Modrooký indián se totiž filmařům moc nehodil.

Právě fotografie Elvise pro film „Flaming Star" záhy opakovaně proslavil svými sítotisky pop-artový umělec **Andy Warhol**, který původní Powolného záběry využil jako předlohy pro své velkoformátové obrazy, jejichž ceny se v současnosti pohybují v desítkách milionů – např. černobílý sítotisk „Double Elvis" se v roce 2019 v aukční síni Christie's vydražil za 53 milionů amerických dolarů.

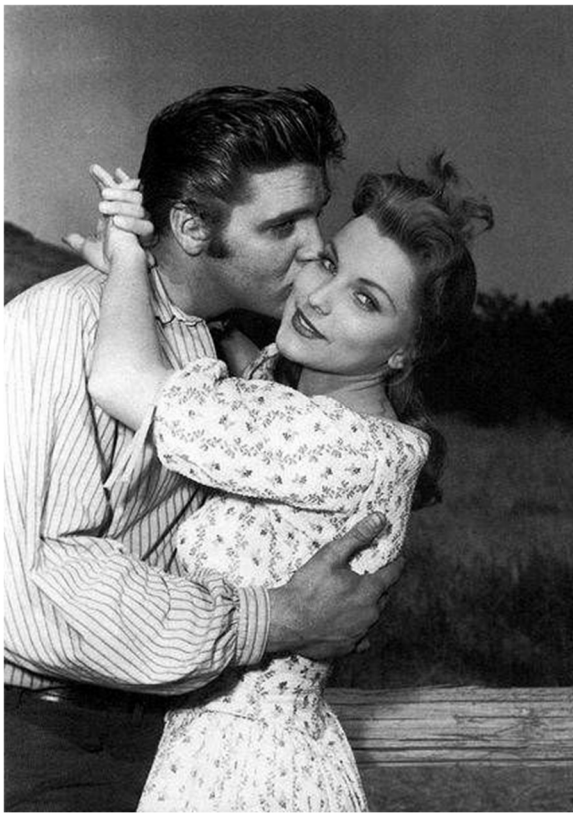

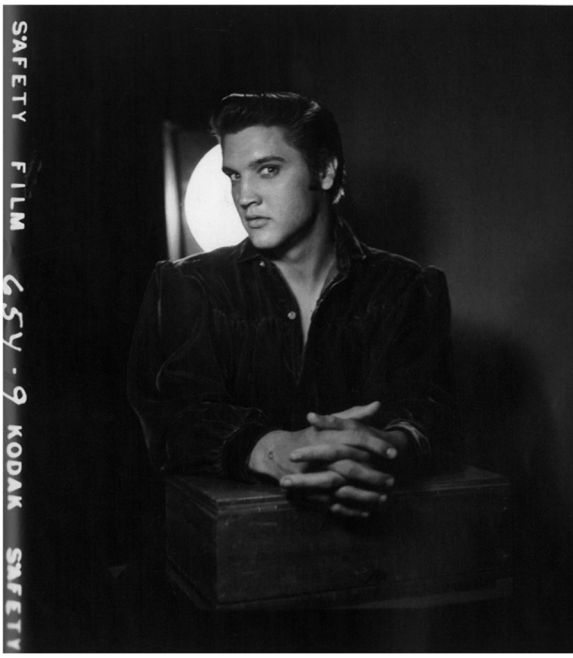

Obr. 146, 147 – Promo snímky, Love Me Tender.
Autor fotografií: Frank Powolny s asistentem
Zdroj: pinterest.com, elvicities.com

Warhol Powolného snímek Elvise s pistolí v ruce znásobil dvakrát, třikrát nebo i osmkrát, přičemž záběry někdy překryl přes sebe, jindy je komponoval vedle sebe. Jeho série Elvisů vznikla v proslulé newyorské „Továrně“ (The Factory) dva roky po pořízení originální Powolného fotografie, tedy v roce 1963, a v témže roce z ní byla uspořádána výstava v galerii Ferus v Los Angeles. Elvis Warhola fascinoval podobně, jako další americká ikona - herečka Marilyn Monroeová.

Obr. 148 – Propagační portrét k filmu Flaming Star, 1960.
Autor fotografie: Frank Powolny
Zdroj: elvicities.com

Frank Powolny poté Presleyho fotografoval ještě o rok později po natočení „Flaming Star,“ v roce 1961, kdy rovněž v produkci 20th Century Fox vznikl další snímek „Wild In the Country“ (Ztracená země). Nutno dodat, že oba tyto filmy, v nichž Elvis ztvárnil ještě spíše dramatické než muzikálové role, nezaznamenaly až takové kasovní úspěchy, jako ty, v nichž nešlo ani tak o zápletku, jako především o to, že v nich Presley vydatně zpíval. To v důsledku znamenalo odklon od seriózních rolí a „uvrtání“ Elvise (k jeho vzrůstající nelibosti) do nekonečné řady úloh všelijakých zpívajících vojáků, sportovců, pilotů, automobilových závodníků či fotografů, jež si publikum žádalo více a které byly z pohledu manažera Parkera sázkou na jistotu, co se týkalo zisku. Vznikly tak (až na pár výjimek) muzikály s povrchním dějem a s hudbou (rovněž s pár výjimkami) přinejmenším diskutabilní kvality. Nicméně to stále byly filmy, na nichž hollywoodská studia ani Presley s Parkerem rozhodně neprodělávali.

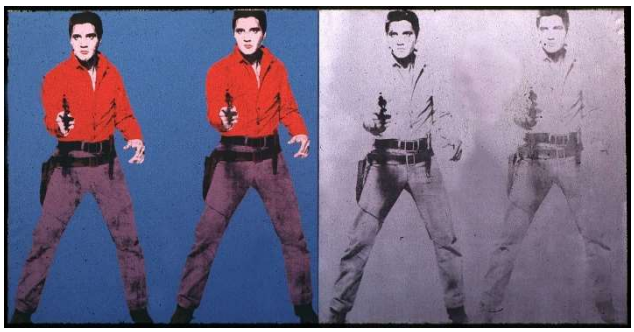

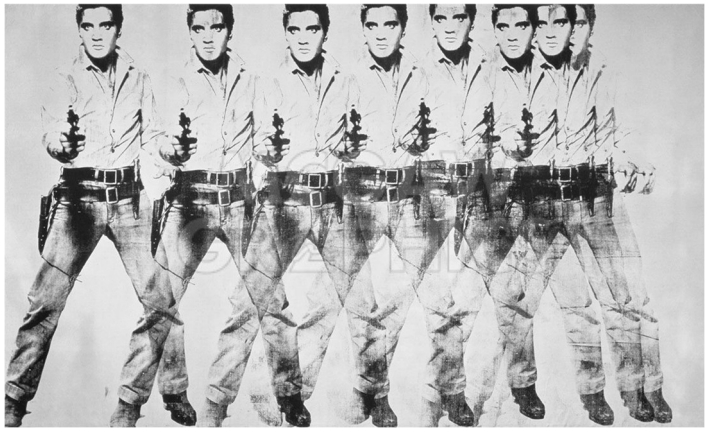

Obr. 149 až 152 – Andy Warhol (vpravo nahoře s Bobem Dylanem) a jeho série „násobných“ Elvisů vytvořená ze snímku Franka Powolného.
Autor fotografií: Nat Finkelstein (vpravo nahoře), repro
Zdroj: pinterest.com, moma.com, revolverwarholgallery.com

Obr. 153 – Originální propagační fotografie vytvořená Frankem Powolným pro film Flaming Star v roce 1960.
Autor snímku: Frank Powolny
Zdroj: elvicities.com

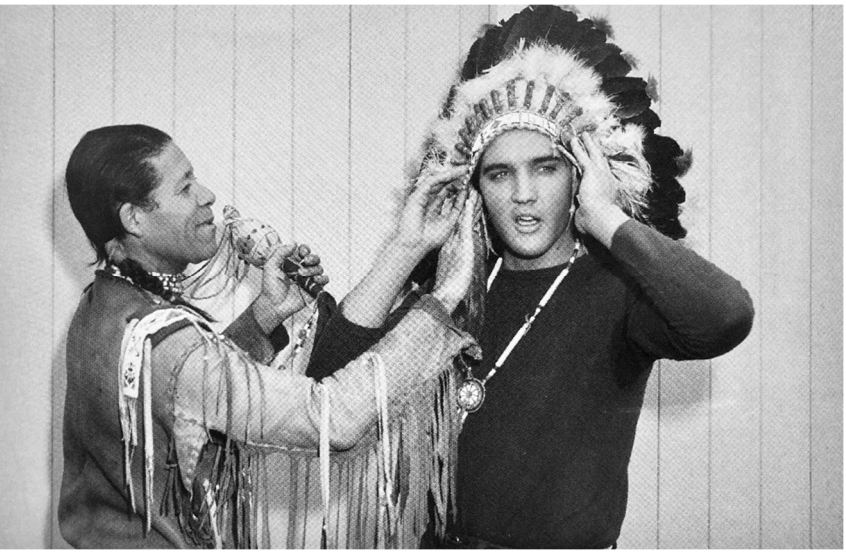

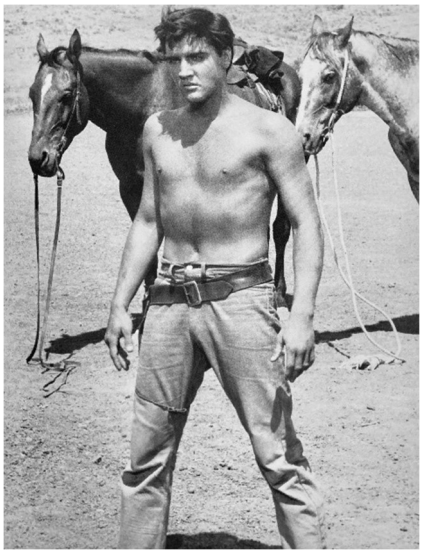

Obr. 154 a 155 – Elvis přijímá dar od náčelníka Wah-Nee-Oty (vlevo), vpravo scéna z natáčení filmu Flaming Star, léto-podzim 1960. Autor fotografií: neznámý (snímek vpravo zřejmě Frank Powolny či jeho asistent) Zdroj: kniha Elvis Presley – Unseen Urchives, Parragon Publishing, 2006

Syna bílého osadníka a indiánské matky Elvis ztvárnil přesvědčivě, takže mu za to z pověření Indiánského kmenového koncilu věnoval péřovou čelenku dokonce i skutečný indiánský náčelník Wah-Nee-Ota, což byl také herec a hudebník. Domorodí Američané tak ocenili Elvisovo pojetí role, stejně jako on byl hrdý na svou částečně indiánskou krev.

Během natáčení westernu „Flaming Star“ neuměl Elvis ještě tak dobře jezdit na koni, takže scény se zvířaty, která měl jinak velmi rád, pro něj byly dosti obtížné. V pozdějším filmu „Charro!“ z roku 1968, kde si zahrál kovboje-psance, na jehož hlavu byla vypsána odměna, už jízdu v sedle zvládal natolik, že odmítl dubléra.

Posledními snímky, které Frank Powolny s Elvisem Presleym stvořil, byly promo fotografie (především portréty) k filmu „Wild In the Country“ z roku 1961, který následoval hned po „Flaming Star.“

Prvním Presleyho filmem hned po návratu z armády v roce 1960 však byla ironií osudu muzikálová romantická komedie nazvaná „G. I. Blues“ (Vojenské blues). Elvis si v ní zahrál po boku tehdejší Sinatrovy snoubenky Juliet Prowseové vojáka, který kvůli sázce s kamarády usiluje o srdce kabaretní tanečnice. Film se stal kasovním trhákem a LP se skladbami z něj se rekordně dlouho drželo na vrcholech žebříčků. Šlo ale také přesně o ten typ jednoduchého děje s plytkou, povrchní zápletkou, které v Presleyho herecké a posléze i hudební kariéře vedly

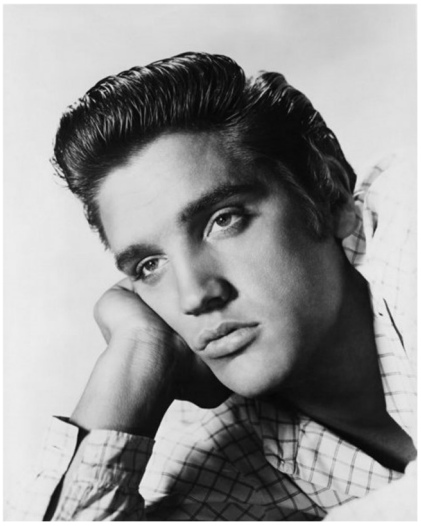

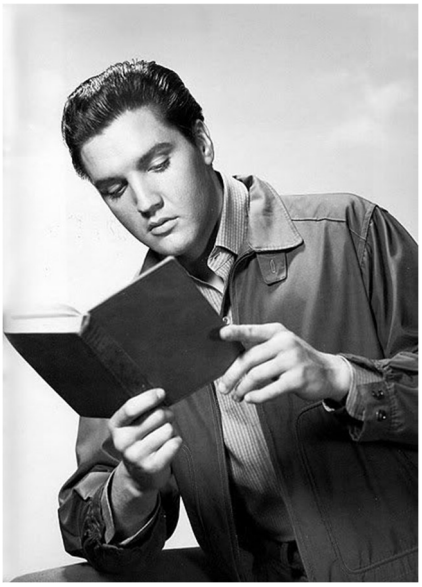

Obr. 156, 157 – Propagační portrét (nahoře), 1956, dole z roku 1961 (k filmu Wild In the Country). Autor: Frank Powolny; zdroj: elvicities.com

k nevyhnutelnému úpadku, stagnaci a jeho vlastnímu znechucení Hollywoodem a hlavně scénáři, které mu byly předkládány jako na běžícím pásu (a k nimž ho bohužel vázaly smlouvy, z nichž se nedalo úplně jednoduše vyvléknout, což Elvisův manažer Tom Parker neopomínal průběžně zdůrazňovat, stejně jako ekonomickou stránku celé věci a její případné dopady).

Při natáčení „G. I. Blues" se Elvis opět setkal s dlouholetým fotografem Paramount Studios **Budem Frakerem**, s nímž spolupracoval již při pořizování promo snímků k filmům „Loving You" (1957) a „King Creole" (1958), pro něž Fraker vytvořil několik zajímavých portrétů. Stejně jako Frank Powolny z 20th Century Fox a Virgil Apger z MGM byl tento fotograf zkušeným studiovým matadorem zvyklým kreativně pracovat s mnoha nejvyhlášenějšími filmovými hvězdami té doby.

Presley se zejména v počátku své filmové kariéry ochotně podřizoval všem požadavkům, které se na něho při vlastním natáčení, před ním i po něm kladly. Stejně jako to předtím dělal s hudbou, i tentokrát do sebe absorboval veškeré informace a zpětně si je sám pro sebe analyzoval a třídil, aby je následně mohl prakticky využít a při další příležitosti pokud možno podal lepší výkon, než při té minulé. Ovšem jeho nervozita a od přírody značně hyperaktivní povaha, kvůli níž nedokázal příliš dlouho vydržet v klidu a pokud možno se moc nehýbat, byla zejména při fotografování v ateliéru značně na obtíž. Neměl trpělivost na to, aby tam vydržel sedět a pokojně čekat, než si fotograf nastaví světla a vše pečlivě změří pro správnou expozici. A jak byl Elvis čím dál nespokojenější i s kvalitou filmů, v nichž byl nucen hrát, začal za sebe i k fotografům napřed posílat náhradníky - dublery, než se sám osobně dostavil až na výsledné zmáčknutí spouště, když už byla potřebná scéna plně připravena a správně nasvícena. Měl kolem sebe ve své družině naštěstí dost dobrovolníků, kteří za něj ochotně zaskočili.

Obr. 158, 159 – Propagační snímky k filmu King Creole, který Elvis natáčel na jaře roku 1958.
Autor fotografií: Bud Fraker
Zdroj: elvicities.com

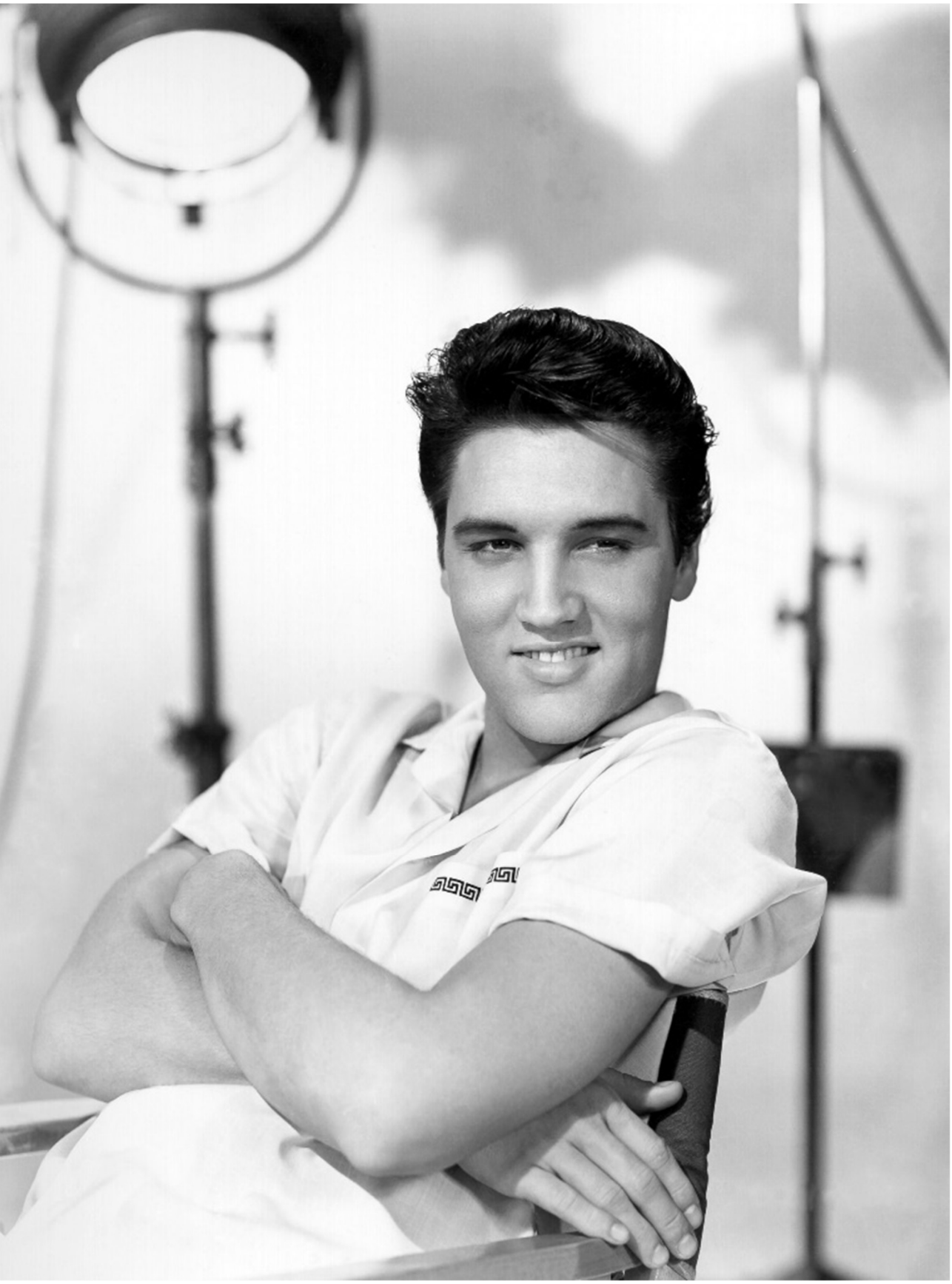

Obr. 160 – Neformální portrét Elvise Presleyho pořízený ve fotografickém studiu, pravděpodobně v roce 1960.
Autor snímku: Bud Fraker
Zdroj: elvicities.com

Obr. 161 – Elvis Presley v objetí s kolegyní, herečkou Juliet Prowseovou, která hrála po jeho boku v G. I. Blues v roce 1960.
Autor fotografie: Bud Fraker
Zdroj: elvicities.com

Bud Fraker s Presleym spolupracoval ještě při mnoha dalších filmech, v nichž zpěvák hrál (a zpíval), a to zejména těch „úpadkových," točených podle scénáře „přes kopírák," v nichž se měnilo pouze prostředí, případně povolání hlavního hrdiny a herečky, které mu sekundovaly, leč děj zůstával stále stejně mělký, a také s písněmi, které ho doprovázely, to šlo setrvale od deseti k pěti. Jak už jsem zmínila, našly se sice i výjimky, ale postupem času ubývaly a vyskytovaly se pouze ojediněle. A tomu také odpovídaly fotografie, které tyto „muzikály pro náctileté" doprovázely a často tak už předem vypovídaly o tom, co lze od filmu očekávat. Takovými filmy byly například „Blue Hawaii" (1961), „Follow That Dream" (1962), „Kid Galahad" (1962) či „Girls! Girls! Girls" (1962), následované snímky „It Happened At the World's Fair (1963), „Fun In Acapulco" (1963) a „Kissin' Cousins" (1964).

Obr. 162, 163 – Propagační fotografie k filmu Blue Hawaii natočenému v roce 1961.
Autor snímků: Bud Fraker
Zdroj: elvicities.com

Asi nejodvážnější, a také nejabsurdnější fotografické kompozice vytvořil Fraker s Presleym v ateliéru při fotografování promo snímků pro film „Blue Hawaii" v roce 1961. Šlo opět o romantickou veselohru typu předešlého úspěšného „G. I. Blues," prošpikovanou mnoha krásnými ženami a celkem 14 písněmi zatím ještě celkem slušné úrovně (včetně Presleyho světového hitu „Can't Help Falling In Love"). Film se, jak napovídá jeho název, natáčel v březnu a dubnu 1961 na Havaji, a tomu samozřejmě musely odpovídat i fotografie určené pro jeho propagaci, ať už šlo o portréty či skupinové snímky. Bud Fraker si s nimi ve studiu poradil originálním způsobem, jenž je ve svém výsledku vskutku veselý.

Elvis ve filmu se svými hereckými kamarády nejen hraje na ukulele a zpívá, ale také hojně surfuje v mořských vlnách, takže je většinu děje kromě nezbytné strakaté havajské košile oblečen hlavně do plavek či kraťasů (ironií osudu tento outfit v reálném životě neměl vůbec rád, neboť se domníval, že jeho nohy jsou příliš hubené a nevzhledné). A právě takto byl zachycen i na většině promo snímků, samozřejmě v obležení filmových krasavic. Kompozice jsou ovšem úsměvné zejména díky pózám a výrazům hlavních aktérů, včetně Presleyho, jehož postava již splňuje klasické klišé floutka, který si z dívek nemůže pořádně vybrat.

Obr. 164 – Elvis Presley na propagačním portrétu k muzikálové romantické komedii Blue Hawaii, natočené v roce 1961.
Autor fotografie: Bud Fraker
Zdroj: elvicities.com

Obr. 165 až 167 – Elvis s hereckými partnerkami na promo snímcích k muzikálové romantické komedii Blue Hawaii z roku 1961.
Autor fotografií: Bud Fraker
Zdroj: elvicities.com

Obr. 168 až 171 – Momentky ze setkání Sophie Lorenové s Elvisem Presleym v jídelně Paramount Studios v únoru 1958.
Autor snímků: Bob Willoughby
Zdroj: galleryviewer.com

Stylově velmi podobných záběrů určených pro propagaci filmů, v nichž Elvis Presley během své kariéry v Hollywoodu hrál, a na nichž se obvykle objímá či líbá se svými ženskými hereckými protějšky, případně ještě jeho samostatných portrétů vznikla za ta léta, kdy se na stříbrném plátně objevoval pravidelně třikrát do roka, celá řada. A proto se nyní zaměřím převážně už jen na fotografie, které se svým pojetím těm ostatním něčím vymykají.

Mezi ně rozhodně patří neformální záběry z náhodného setkání Elvise, tehdy v Hollywoodu ještě celkem nováčka, s již velmi slavnou herečkou Sophií Lorenovou, shodou okolností jeho vrstevnicí. Potkali se v únoru 1958 v kantýně Paramount Studios, pro které tehdy Elvis točil svůj poslední film před vojnou, jímž byl „King Creole." Lorenová vstoupila do jídelny a všimla si Presleyho, který už tam seděl. Rozhodla se, že se mu půjde představit, což v praxi znamenalo, že mu rovnou vyskočila na klín a začala mu cuchat vlasy, popsal později jejich setkání hollywoodský fotoreportér a studiový fotograf **Bob Willoughby** (*1927 - †2009), který je při něm zachytil. Obě hvězdy si podle jeho slov spontánně krátce popovídaly, dokonce i o možné budoucí spolupráci, která se však nakonec nikdy neuskutečnila. Z tohoto setkání vznikla díky přítomnosti a pohotovosti

Willoughbyho série několika milých momentek, na nichž oba aktéři působí mladistvým a bezstarostným dojmem, skoro jako by tvořili skutečný milenecký pár.

Nejikoničtější snímky s Elvisem, které jsou až do současnosti povědomé i široké veřejnosti včetně lidí, kteří se nepovažují za Presleyho fanoušky, vytvořil v roce 1957 v samém počátku Presleyho herecké kariéry při natáčení „Jailhouse rock" hollywoodský fotograf společnosti MGM **Virgil Apger** (*1903 - †1994). Tomu se během dlouholeté spolupráce na propagaci Presleyho filmů podařilo postupem času stvořit vskutku monumentální dílo, navíc podpořené výborným technickým zpracováním fotografií.

Apger s fotografií začínal už v útlém dětství a mládí, když jeho otec, tehdy šerif v Goodlandu v Idahu, pořizoval snímky zadržených kriminálníků. Poté mladý Virgil pracoval jako uvaděč a asistent promítače v tamním jediném městském kině. Později, v roce 1929, si ho jako svého asistenta najal jeho švagr, Eugene Robert Richee, jenž provozoval portrétní galerii při Paramount Studios. Apger pro Richeeho vyvolával negativy, obsluhoval sušičky a také vyráběl zvětšeniny. Později na tuto zkušenost vzpomínal s tím, že při každém takovém sezení Richee obvykle nepořídil méně než sto negativů. Fotografovalo se samozřejmě na velkoformátové deskové přístroje. Již tehdy si Apger navykl spolupracovat s celebritami, a také si zručně osvojil techniku svícení. V práci asistenta po odchodu od Paramountu pokračoval pro Clarence S. Bulla v ateliéru MGM.

Příležitost k osamostatnění se poskytla Apgerovi mladá herečka Jean Harlowová, která ho požádala, aby ji v roce 1935 fotografoval pro film „China Seas" (Čínská moře bouří). Pak už ji fotografoval pro všechny její snímky a zanedlouho vystřídal Bulla ve funkci šéfa portrétního studia MGM. Ke hvězdám, s nimiž během své dlouhé kariéry přišel do styku, se choval s úctou a obvykle respektoval jejich přání, například co se týkalo použitého ohniska či druhu osvětlení. Byl brilantní po kreativní i technické stránce, za což si mimo jiné v roce 1942 vysloužil jako jediný fotograf dokonce Oscara, a to za nejlepší propagační snímek k filmu „Mrs. Miniver" (Paní Miniverová). Postupně fotografoval takové hvězdy, jakými byla například Joan Crawfordová, Ava Gardnerová, Grace Kellyová či Elizabeth Taylorová.

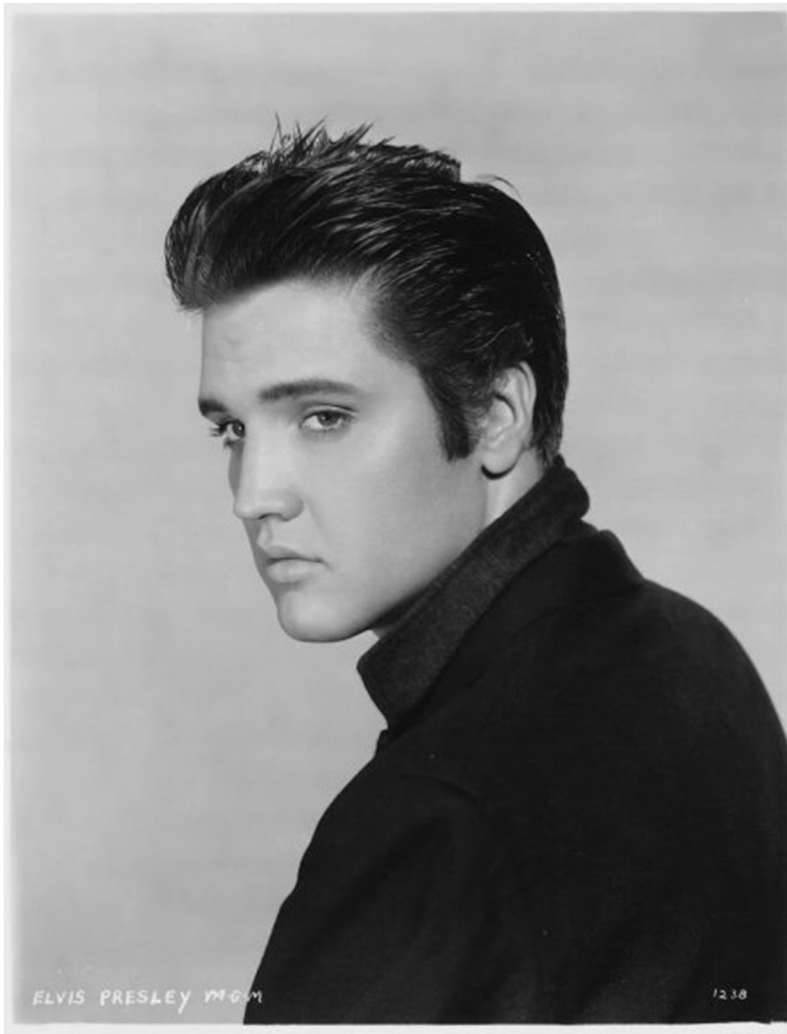

Obr. 172 – Portrét postavy Vince Everetta z filmu Jailhouse Rock, kterého si Elvis zahrál v roce 1957. Tato fotografie patří do dnešní doby mezi nejčastěji reprodukované snímky zpěváka.
Autor fotografie: Virgil Apger
Zdroj: elvicities.com, pinterest.com

Obr. 173 až 176 – Kultovní snímky tanečních póz z Presleyho vlastní choreografie k filmu Jailhouse Rock natočenému v roce 1957.
Autor fotografií: Virgil Apger
Zdroj: elvicities.com, pinterest.com

Obr. 177 – Jeden z ikonických promo snímků k filmu Jailhouse Rock, 1957. Fotografie se dodnes často reprodukuje na memorabiliích nebo nejrůznějších propagačních předmětech, jako jsou například různé samolepky, trička, šperky apod.
Autor snímku: Virgil Apger
Zdroj: pinterest.com

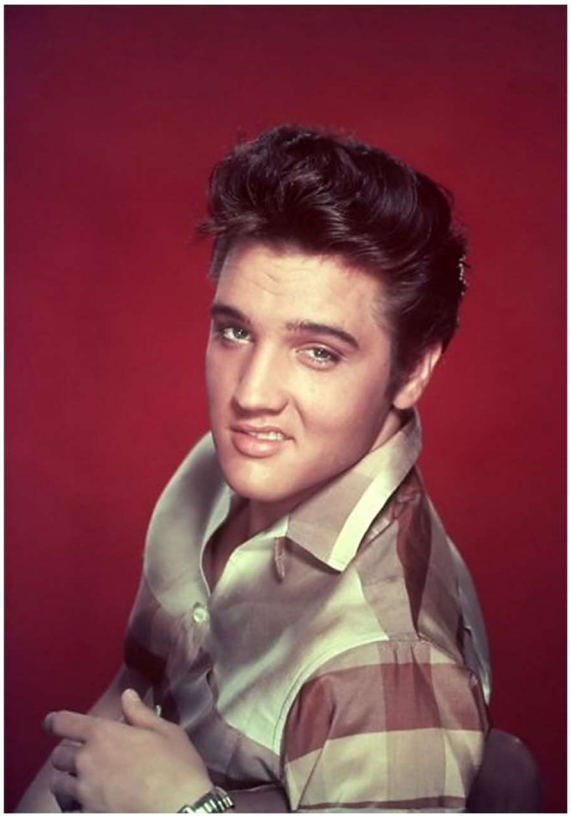

Obr. 178 a 179 – Další z propagačních fotografií k filmu Jailhouse Rock, který Elvis Presley natočil v roce 1957, a ztvárnil v něm postavu Vince Everetta, jemuž pobyt ve vězení pomohl v cestě ke slávě.
Autor snímků: Virgil Apger
Zdroj: elvicities.com, pinterest.com

Koncem 50. let, kdy přišel poprvé do styku s tehdy dvaadvacetiletým Elvisem Presleym, byl už Apger, podobně jako jeho kolegové z konkurenčních studií Paramount (Bud Fraker, Bill Avery, Mal Bulloch) a 20th Century Fox (Frank Powolny) velmi zkušenou stálicí na hollywoodském fotografickém poli. A ačkoliv věkem jistě spadal do „staré školy," byl schopen svůj styl inovativně přizpůsobovat i zcela novým požadavkům na konečný vzhled snímků, které na něj coby na fotografa byly kladeny. Právě na jeho snímcích s Elvisem je tento „moderní trend" zřetelně patrný. Ať už na detailních portrétech tváře, nebo na celkových záběrech jeho bláznivě tančící postavy při originálních choreografiích se Apgerovi v roce 1957 podařilo vystihnout Presleyho podstatu drzého, nespoutaného rebela, tolik přitažlivého pro nastupující generaci mladých lidí.

Obr. 180 – S Ann-Margret, film Viva Las Vegas, 1963.
Autor snímku: Virgil Apger
Zdroj: pinterest.com

Postupem let Virgil Apger samozřejmě s Elvisem spolupracoval ještě na celé řadě dalších filmů, například vytvořil propagační snímky pro muzikálové příběhy „It Happened At the World's Fair" (Stalo se na světové výstavě) z roku 1963 či „Kissin' Cousins" z roku 1964.

Za podrobnější zmínku však stojí především Apgerovy fotografie Elvise s kráskou švédského původu Ann-Margret Olssonovou, kteří spolu ztvárnili hlavní role ve filmu „Viva Las Vegas“ (natočen 1963, uveden 1964). Mezi oběma protagonisty se totiž během natáčení vyvinul silný a skutečně vážný citový vztah, což se kladně projevilo jak na kvalitě samotného filmu, jehož scénář jinak opět spadá spíše do klišé „mýdlových oper,“ tak i na fotografiích, na nichž spolu Elvis s Ann-Margret figurují. Ta pozitivní „chemie“ mezi nimi je zřetelně znát, ze snímků čiší sex-appeal a uvolnění, jaké tou dobou Elvis zažíval už jen zřídka. Vztahu obou hvězd a jejich nadějím na společnou budoucnost však brzy učinili přítrž především bulvární novináři a následně také manažer Parker.

Výrazným protipólem k těmto stále poměrně milým a civilním fotografiím jsou pak portréty k Elvisovu pozdějšímu filmu, spadajícímu už zcela do kategorie těch „béčkových.“ Šlo o snímek „Harum Scarum“ (Harémové prázdniny) z roku 1965, v němž měl Presley ztvárnit jakousi moderní verzi šejka slavného Valentina. Dopadlo to ovšem dosti absurdně, o čemž svědčí i vybraný Apgerův snímek na straně 109. I přesto byl ale film relativně úspěšný (dostal se na 11. příčku žebříčku Variety). Stejně „kýčovitý“ byl, včetně některých fotografií, i další snímek „Spinout“ (1966) kde si Presley zahrál „pro změnu“ automobilového závodníka (podobně jako ve „Viva Las Vegas“).

Fotografie k dalším filmům nepříliš valné kvality, jakými dále byly například „Frankie and Johnny“ (1966), Paradise Hawaiian Style“ (1966), „Easy Come, Easy Go“ (1967), „Double Trouble“ (1967), „Clambake“ (1967), „Stay Away, Joe“ (1968), Speedway (s Nancy Sinatrovou, 1968) a „Live a Little, Love a Little“ (1968) se obrazově příliš neliší od všech ostatních promo snímků pořízených pro filmy tohoto typu – Elvis vypadá takřka na všech portrétech stejně, ať už hrál řidiče či fotografa, nebo ať už podle scénáře napřed zbil kohokoliv, aby mu vzápětí na to zazpíval.

Obr. 181 a 182 – S Ann-Margret, Viva Las Vegas, 1963.
Autor snímků: Virgil Apger; zdroj: pinterest.com

Obr. 183 – Elvis na oficiálním propagačním portrétu pořízeném v roce 1963 k filmu Kissin' Cousins, v němž ztvárnil dvojroli bratranců Joshe a Jodieho. Tento film byl natočen natolik neuměle, až je hned v několika záběrech patrné, že kamera nezabírá skutečného Elvise, nýbrž jeho dubléra. Rovněž ateliérové scény byly připraveny velmi nedbale. Presley byl z výsledku natáčení znechucen.
Autor snímku: Virgil Apger
Zdroj: pinterest.com

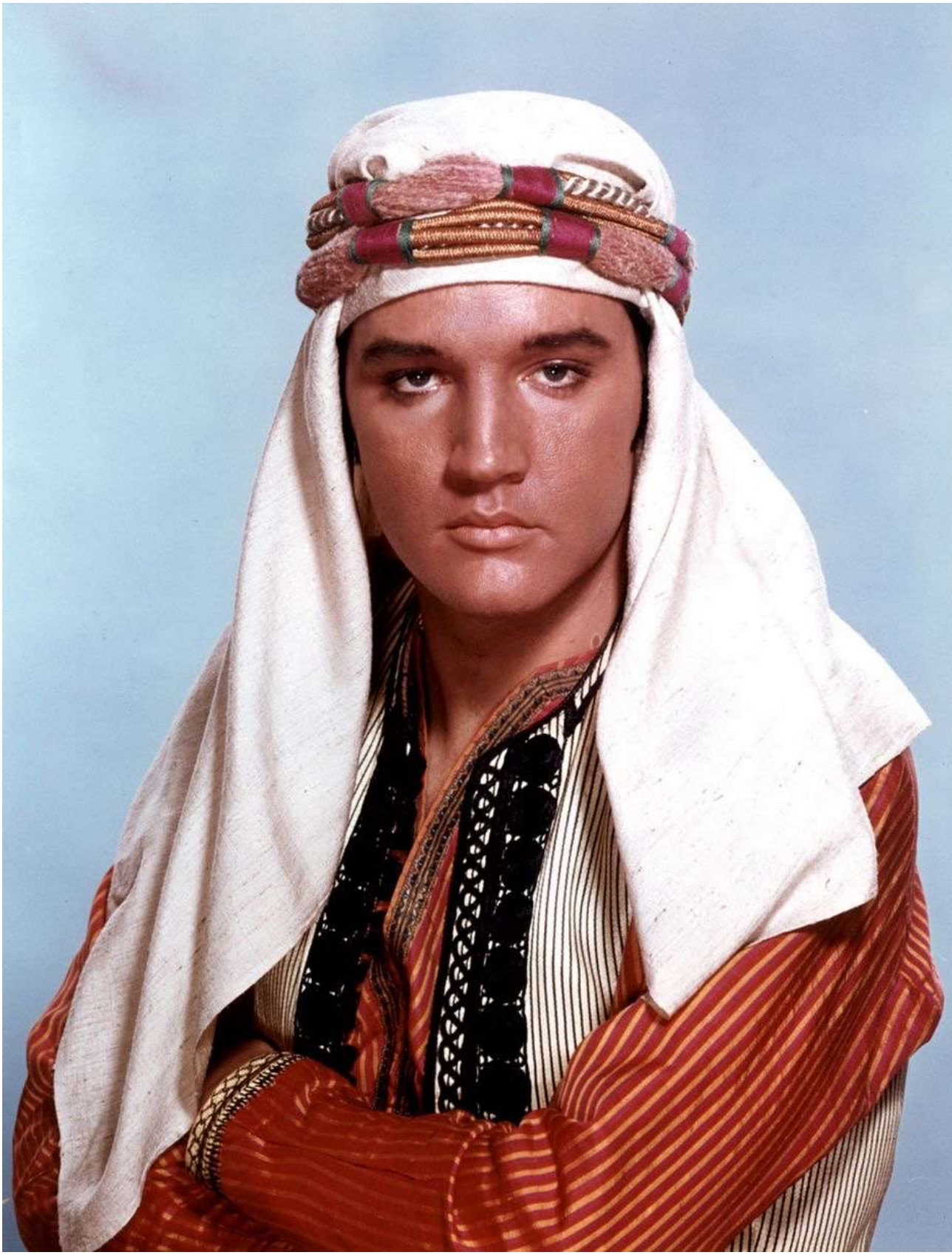

Obr. 184 – Elvis jako „arabský šejk" na propagačním portrétu k filmu Harum Scarum z roku 1965, od něhož si původně sliboval docela slušnou roli, ovšem pouze do chvíle, než obdržel scénář a poslechl si hudbu, na kterou měl zpívat. K dovršení své narůstající frustrace z Hollywoodu se v témže roce sešel s Beatles, kteří se ptali, kdy se vrátí k živým vystoupením.
Autor snímku: Virgil Apger
Zdroj: elvicities.com, pinterest.com

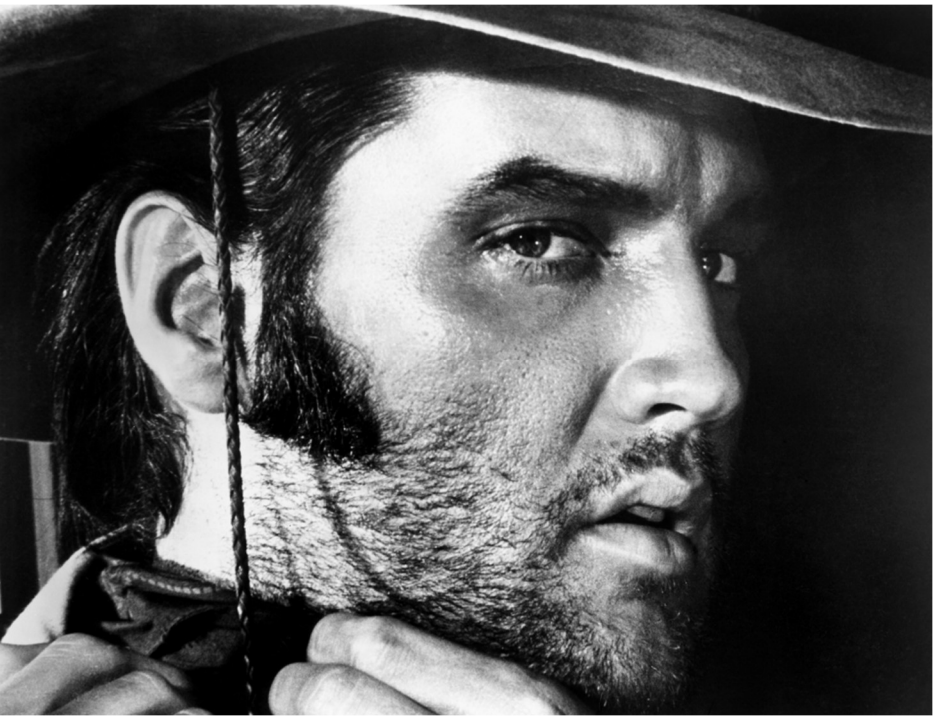

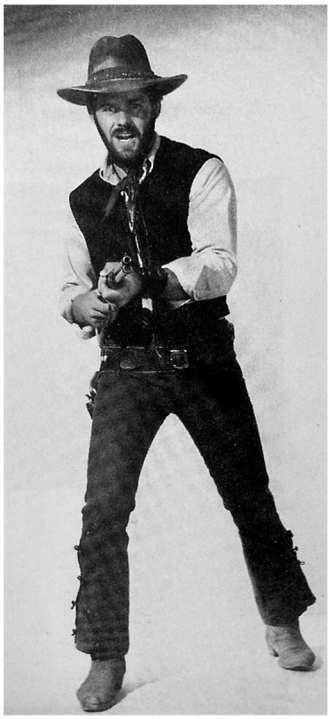

Obr. 185, 186 – Elvis (vlevo) jako drsný „Charro" (kovboj) ve stejnojmenném westernu natočeném koncem jeho herecké kariéry v roce 1968. Na snímku vpravo je Jerry Schilling (člen Presleyho ochranky) jako Elvisův dvojník, když se fotografované scény teprve připravovaly.
Autor fotografií: neznámý (freelancer najatý natáčecím studiem National General Pictures)
Zdroj: walmart.com, kniha Me and a Guy Named Elvis, Penguin Random House, 2007

Z výčtu další Presleyho filmografie stojí po vizuální a fotografické stránce za zmínku snad už jen western „Charro!" (Kovboj) vypuštěný do kin 1969, kde se Elvisovi alespoň částečně splnil jeho dávný sen o trochu dramatičtější roli a filmu, kde bude konečně pouze hrát, nikoliv zpívat. Nazpíval k němu jen úvodní píseň, která podbarvila titulky. Autor propagačních fotografií k tomuto filmu už bohužel není znám, nicméně jsou zajímavé především kvůli výrazné změně vizáže, kterou Elvis Presley kvůli tomuto natáčení prodělal. Pro hlavní roli psance, na jehož hlavu šerif vypsal tučnou odměnu, si Elvis nechal narůst několikadenní strniště a z „uhlazeného seladona" se tak jako mávnutím kouzelného proutku proměnil v drsného antihrdinu, často s doutníkem v koutku úst. Zajímavostí také je, že při pořizování propagačních snímků k filmu za Presleyho v úvodu zaskakoval Jerry Schilling, jeho blízký přítel a člen ochranky, tzv. Memphiské mafie.

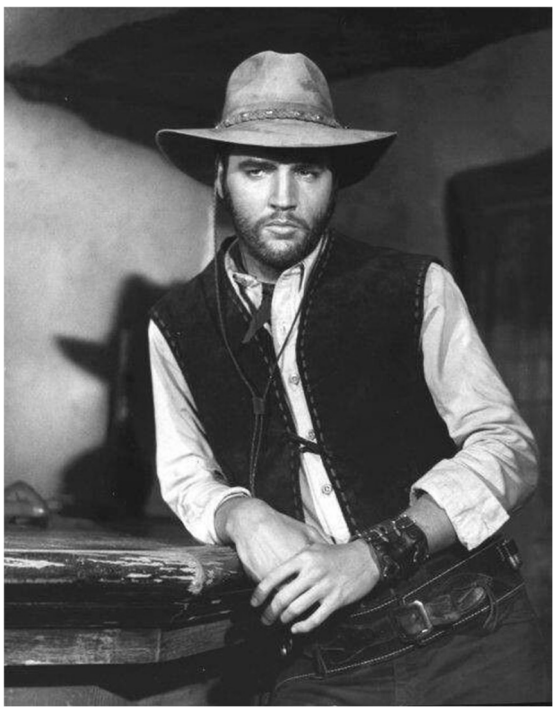

Obr. 187 – Ve filmu Charro! natočeném v roce 1968.
Autor snímku: neznámý
Zdroj: pinterest.com

Ještě pro doplnění zmíním, že jak se Elvisova hollywoodská kariéra chýlila ke konci, a on sám za to byl skutečně rád, kvalita jeho filmů se kupodivu zase o něco zvedla. V roce 1969 si pak po charismatickém westernovém pistolníkovi

balancujícím na hraně zákona zahrál ještě v celkem slušném snímku, byť s poněkud nesmyslným názvem „The Trouble With Girls (And How To Get Into It),“ kde ztvárnil hlavní roli Waltera Halea. Děj je situován do 20. let minulého století a Presley představuje majitele putovní osvětové šou. V tomto filmu se Elvis po delší době mohl realizovat i hudebně, jelikož nakonec obsahoval alespoň pár kvalitních skladeb, konečně hodných Presleyho impozantního hlasu a především schopnosti skvělé interpretace - ať už šlo o spirituál „Swing Down Sweet Chariot,“ nebo o výtečně zaranžovanou a vtipně ironizující country píseň s prvky bluegrassu nazvanou „Clean Up Your Own Backyard.“

Obr. 188 – Propagační portrét k filmu The Trouble With Girls z roku 1969.
Autor snímku: Virgil Apger
Zdroj: elvicities.com

V téže době se však manažer Parker, kterého ke spolupráci s Presleym motivovaly už nejspíš pouze peníze, nikoliv Elvisův talent a tvůrčí potenciál, jemuž ostatně nikdy příliš nerozuměl, dopustil další (pro Presleyho hereckou kariéru) osudové chyby, když mu zabránil přijmout poněkud kontroverzní roli naivního gigola Joea Bucka ve filmu „Půlnoční kovboj,“ o kterou měl Elvis zájem a mohl si zahrát po boku Dustina Hoffmana. Ačkoliv to byla role přesně toho typu, po jaké celou dobu v Hollywoodu prahl a byla pro Presleyho jako stvořená na míru, zazářil v ní nakonec mladý Jon Voight. Elvis místo toho skončil opět v muzikálu „Change Of Habbit“ (1969), byť poměrně zdařilém, jehož scénář se však s hloubkou příběhu „Půlnočního kovboje“ bohužel nedal srovnat ani v nejmenším.

Své kvality coby „brzdy veškerého tvůrčího pokroku“ pak manažer Tom Parker na Elvisově filmovém poli stvrdil ještě jednou, v polovině 70. let, kdy Presleyho osobně přímo v zákulisí jeho šou v Las Vegas oslovila Barbra Streisandová, která velmi stála o to, aby se zpěvák objevil v roli jejího partnera v chystaném remaku slavného snímku „Zrodila se hvězda.“ Elvis byl nadšen a velmi se na spolupráci s ní těšil. Parker ovšem nakonec vznesl naprosto nesmyslný požadavek na honorář vyšší, než měla Streisandová, a Elvisův hollywoodský sen se tak navždy definitivně rozplynul.

Vše zlé mělo možná nakonec být ale i k něčemu dobré. Již od druhé poloviny roku 1965, kdy se s Presleym na svou vlastní žádost sešli členové kapely Beatles, která tou dobou pod přezdívkou „britská invaze“ dobývala svět, hlodala v Elvisovi myšlenka na návrat prostřednictvím koncertů před živé publikum.

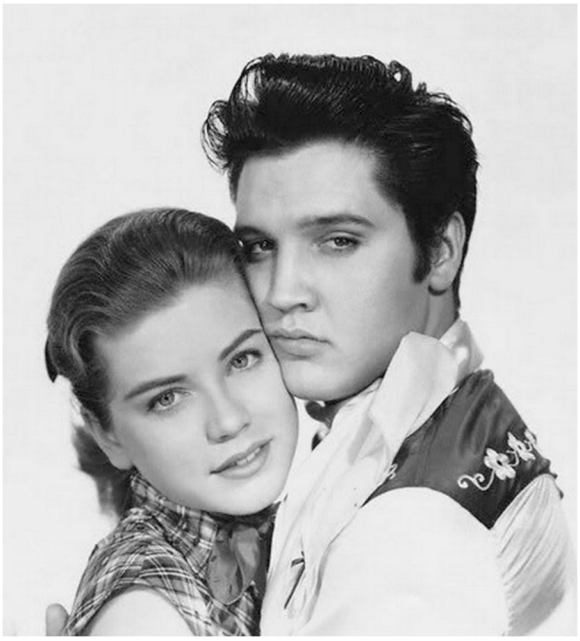

Obr. 189 – S Dolores Hartovou na propagačním fotu k filmu Loving You z roku 1957.
Autor snímku: Bud Fraker
Zdroj: pinterest.com

V červnu, respektive díky televizi především v prosinci 1968 a hlavně pak v létě 1969 si tento sen splnil, a to naprosto triumfálním způsobem.

K fotografiím pořízeným během více než dekádu dlouhé Presleyho hollywoodské kariéry lze už jen dodat, že ačkoliv jich pro každý z jeho filmů vzniklo vždy několik set, ne-li tisíc, o jejich autorech, tedy pokud nešlo přímo o šéfy příslušných portrétních ateliérů, se toho bohužel ví zoufale málo. To u filmu platilo všeobecně. Negativy takových propagačních snímků filmová studia (s výjimkou o něco málo pečlivějšího MGM) často nijak systematicky neoznačovala, netřídila, nedatovala, a nakonec vlastně ani pořádně nearchivovala. Hollywoodští fotografové pracující pro filmové produkce nebyli považováni za umělce, byť jejich díla často uměním byla, a to velkým. Šlo o řadové, většinou „bezejmenné“ zaměstnance s pracovní dobou osm či devět hodin denně, pět i více dní v týdnu, podle toho, jak bylo zrovna potřeba. Ani jména těch nejzručnějších, kteří svou prací výrazně napomohli propagaci mnoha oskarových hitů a pozdějších kasovních trháků, nebyla zmiňována v závěrečných titulcích.

Tito „anonymní fotografičtí hrdinové“ (nejen) amerického filmového průmyslu 20. století museli navíc kromě svého značného talentu oplývat rovněž bezmeznou trpělivostí, neboť řada filmových hvězd měla ve svých smlouvách obsaženo tzv. „právo veta,“ kdy použití konkrétního snímku, byť byl třeba z pohledu autora sebelepší, ne-li dokonce nejlepší z celé série, mohly s konečnou platností trvale zakázat. Aby tomu fotografové a jejich asistenti v co největší míře předcházeli, naučili se fotografie, resp. originální negativy k nim a jejich případné vady na kráse dokonale ručně retušovat, čímž již tak velmi slavným celebritám propůjčovali ještě mnohem zářivější lesk.

Obr. 190 – S herečkou Carolyn Jonesovou na glamour dvojportrétu k filmu King Creole, natočenému v roce 1958.
Autor snímku: Bud Fraker
Zdroj: elvicities.com

3.3 Intermezzo - rodinné období, 1967-73

Elvis Presley byl od počátku své kariéry v šoubyznysu kvůli způsobu sebeprezentace na pódiu a později i díky některým svým filmovým rolím vnímán jako sexuální symbol. Ženy po něm šílely a on si najednou, zhruba od svých dvaceti let, kdy už začal být poměrně známý, mezi nimi mohl vybírat, a často to také během svých koncertních turné a později i během let strávených v Hollywoodu dělal. Nejspíš hlavně zpočátku své kariéry se choval tak trochu jako „utržený z řetězu," při jeho hravé a zvídavé povaze ho bavilo objevovat vše nové a nepoznané, včetně dívek, které tou dobou už byly vždy na dosah. Zároveň ale v jádru zůstával i tím slušně vychovaným, bohabojným a vlastně i nesmělým jižanským džentlmenem, což v důsledku vedlo k jeho osobitému pojetí věrnosti a monogamie. To v praxi například znamenalo, že pokud někde byl s nějakou konkrétní dámskou známostí, vždy se tam věnoval pouze jí a žádné jiné dívce. Pro další zastávku na koncertní šňůře to už ale neplatilo, tam už na něj čekala třeba zase úplně jiná žena.

Jeho imidž sexuálního idolu byla ale samozřejmě i promyšleným marketingovým tahem, bylo potřeba pěstovat obraz mladého nespoutaného rebela, a tak Elvisovi zejména v období před vojnou manažer Parker radil, aby se nikde příliš často neobjevoval ve společnosti pouze jedné konkrétní slečny, protože by pak jeho fanynky mohly být zklamané, že už je zadaný, a mohly by o něj ztratit zájem. Na to mladý Presley slyšel, jeho publikum pro něj bylo vším, vždyť to byly právě neustále se rozrůstající řady jeho příznivců, které mu umožnily žít jeho „americký sen" a zažít vzestup z absolutní bídy až na zářivé výsluní. Proto se šťastného konce nedožilo hned několik vážných vztahů s dívkami, které měl Elvis upřímně rád a jichž si vážil nejen jako svých ženských protějšků - partnerek, ale i jako spřízněných duší, jimž neměl obavy se s čímkoliv svěřovat.

Obr. 191 – Čtrnáctiletá Priscilla Beaulieuová píše z Německa dopis Elvisovi, rok 1960.
Autor snímku: (pravděpodobně) James Whitmore
Zdroj: kniha Private Presley: The Missing Years – Elvis in Germany, William Morrow and Company, 1993

Parkerovu strategii však Elvis uplatňoval hlavně v době, kdy ještě žila jeho matka Gladys, jež byla jednak jeho zbožňující osobní pečovatelkou, tak zároveň i největší důvěrnicí, kterou mu vlastně až do konce života žádná jiná žena nikdy nedokázala nahradit (snad s výjimkou Ann-Margret, s níž ho pojil nejspíš jediný plnohodnotný

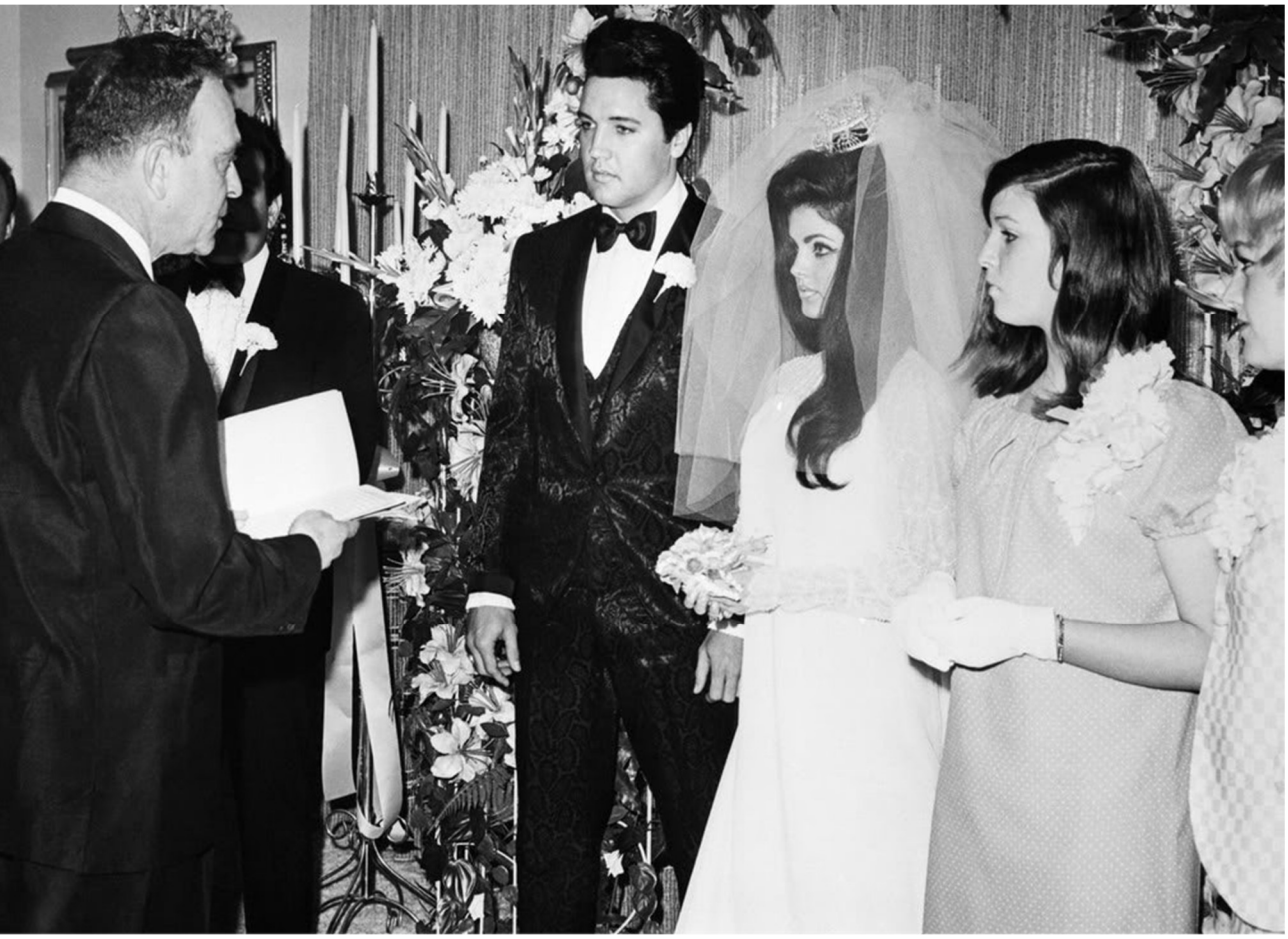

Obr. 192 – Fotografie ze svatebního obřadu Elvise a Priscilly Presleyových, který se konal 1. května 1967 v hotelu Aladdin v Las Vegas.
Autor snímku: fotograf společnosti MGM
Zdroj: vogue.fr

vztah muže a ženy). Po smrti Gladys zůstal Elvis na světě sám, i se svou pečlivě vybudovanou imidž. Po zbytek života pak hledal (a nenacházel) partnerku, která by mu dokázala být milenkou, kamarádkou i matkou zároveň.

Koncem roku 1959 během vojenské služby v Německu se v jeho životě náhodně zjevila čtrnáctiletá Priscilla Beaulieuová, jejíž nedotčená krása a mládí zaimponovaly tehdy čtyřiadvacetiletému vojákovi, už poněkud znuděnému snadno dostupnými tanečnicemi a striptérkami z nočních klubů, stejně jako obligátními davy fanynek. Priscilla měla navíc tu výhodu, že byla Američanka tou dobou žijící v Německu, takže s ní mohl mluvit bez problémů anglicky. I to vedlo k jeho důvěře v tuto mladou dívku, která se do něj záhy zamilovala. Po dlouhé době měl pocit, že opět našel spřízněnou duši, a navíc mu Priscillino mládí poskytovalo prostor i pro to, aby se stala jeho dalším „tvůrčím projektem." Postupně pojal úmysl z ní „vychovat ku obrazu svému" dokonalou manželku a pokud možno i matku svých dětí, zkrátka novou plnohodnotnou paní Presleyovou.

Obr. 193 – Svatba Elvise a Priscilly, 1. května 1967 v hotelu Aladdin v Las Vegas.
Autor snímku: neznámý
Zdroj: Elvis Presley Enterprises, Inc.

Obr. 194 – Snímek pořízený těsně po svatbě Elvise a Priscilly 1. května 1967. Bývá často chybně reprodukován zrcadlově převrácený.
Autor fotografie: neznámý
Zdroj: pinterest.com

Poté, co se s ní v březnu 1960 v Německu rozloučil a následně vážnou známost s ní před novináři popíral, si i tak občas (nepravidelně) telefonovali a psali (zejména Priscilla Elvisovi). Ale teprve o dva roky později, v létě a o Vánocích 1962, kdy už bylo Priscille sedmnáct let, ji Elvis pozval na návštěvu do Gracelandu. Od března 1963 už s ním v Memphisu bydlela trvale (pod dohledem Vernona Presleyho a jeho druhé ženy Dee), dokonce tam dokončila střední školu, jak bylo přislíbeno jejím rodičům. Vše, tedy až na četné Elvisovy aférky mimo Graceland, z nichž pouze vztah s talentovanou Ann-Margret byl zcela jiného druhu, směřovalo k tomu, že se právě drobná kráska Priscilla stane jednou jeho ženou. A skutečně to tak dopadlo, ať už z jakýchkoliv pohnutek – o Vánocích roku 1966 se zasnoubili a 1. května následujícího roku se v Las Vegas vzali.

Obřad, stejně jako příjezd pouhých čtrnácti svatebčanů z letního sídla v Palm Springs, byl až do poslední chvíle přísně utajovaný i před nejvěrnějšími členy Memphiské mafie, zato přímo na místě, v hotelu Aladdin v Las Vegas manažer Tom Parker ihned poté uspořádal slavnostní snídani s tiskovou konferencí pro sto hostů, samozřejmě včetně novinářů a fotoreportérů. Dva z nich, Plukovníkem najatí fotografové z MGM, dokumentovali samotný slavnostní akt, další desítky zástupců jiných médií poté zmíněnou recepci v hotelu. Jména autorů konkrétních snímků, nyní již rovnoměrně rozprostřených po všech světových tiskových agenturách, fotobankách i soukromých archivech, již proto v tuto chvíli není možné přesně rozklíčovat, neboť jejich účast na svatbě Presleyových byla skutečně masová. Vybrala jsem tedy pro ilustraci některé z těchto záběrů. Jeden z barevných snímků mi oficiálně poskytl také archiv společnosti Elvis Presley Enterprises v Gracelandu.

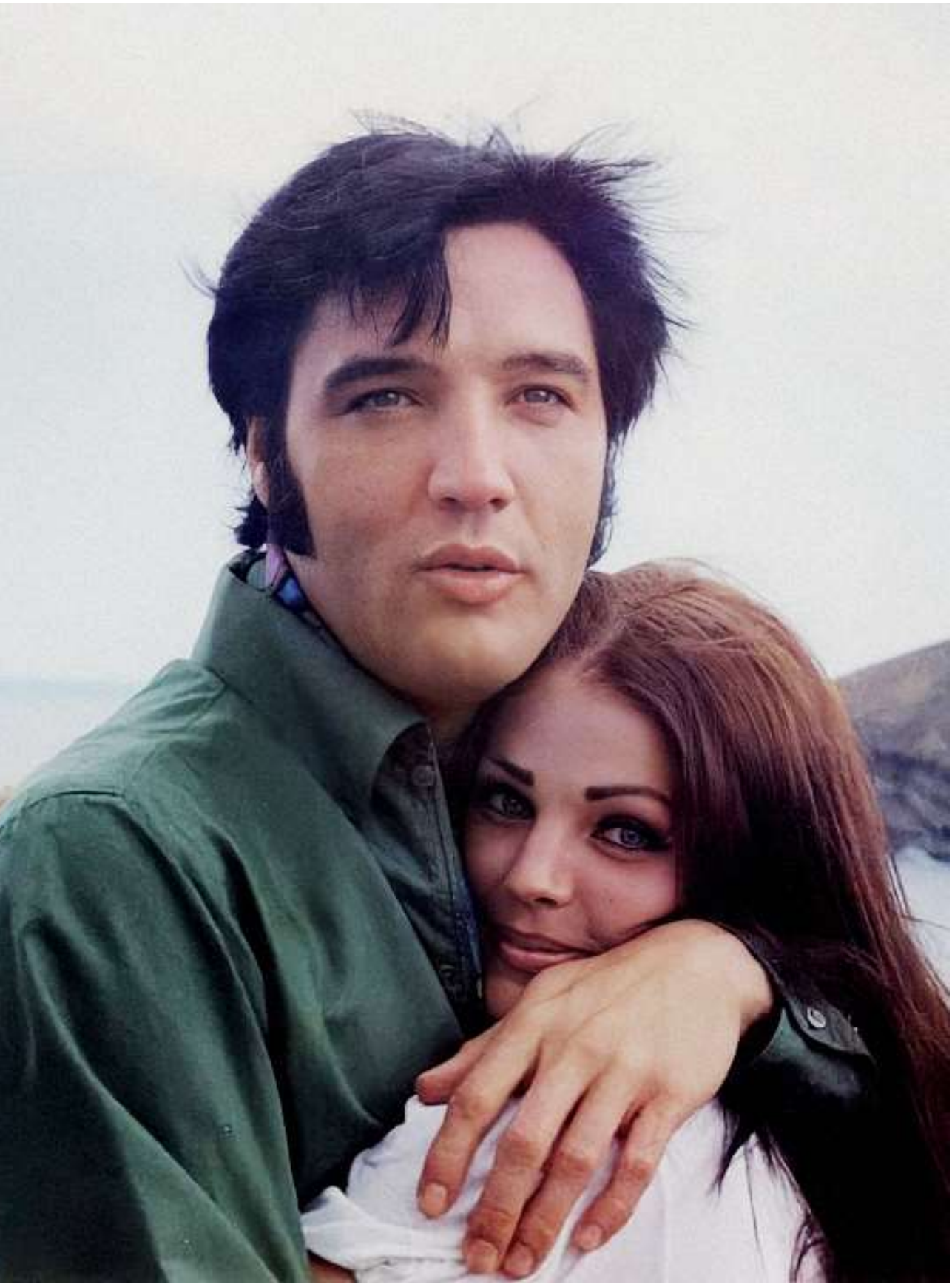

Obr. 195 až 197 (na následující str. 117) – Fotografie pořízená 4. května 1969 během dovolené Elvise, Priscilly, jejich rodiny a přátel na Havaji. Momentky zachycující Elvise při jakémkoliv druhu odpočinku jsou poměrně vzácné, jelikož jeho akční povaha a tvůrčí hnací síla mu obvykle nedovolovaly si takové okamžiky vychutnat. Na fotografii na str. 117 nahoře se opaluje na zahradě svého letního sídla v Palm Springs (1969), na snímku dole je zhruba v témže období zachycen s Priscillou a Lisou Marií v Gracelandu.
Autoři fotografií: neznámí, pravděpodobně někdo z členů tzv. Memphiské mafie (Elvisovy ochranky) či rodiny
Zdroj: twitter.com/presleyarchive, kniha Unseen Elvis – Candids of the King, Little, Brown & Company, 1992

Obr. 198 – Elvis s manželkou Priscillou a novorozenou dcerou Lisou Marií 5. února 1968 ještě v porodnici, těsně před propuštěním domů.
Autor snímku: Perry Aycock
Zdroj: twitter.com/presleyarchive

Přesně devět měsíců po uzavření sňatku, 1 . února 1968, se manželům Presleyovým narodila dcera Lisa Marie, jež zůstala jejich jediným potomkem. Elvis byl prý hrdým a milujícím otcem, který svou holčičku rád rozmazloval. Ještě v porodnici novopečenou rodinu společně zachytil kmenový fotograf memphiské pobočky agentury Associated Press (AP) **Perry Aycock** (*1928 – †1972), který pár let poté předčasně zemřel. S Presleym však během působení v Memphisu předtím rovněž přicházel do styku při různých příležitostech celkem pravidelně.

Obr. 199 – Elvis s manželkou Priscillou a roční Lisou Marií, 1969.
Autor snímku: neznámý
Zdroj: pinterest.com

Rok 1969 by se dal nejspíš označit za jeden z nejšťastnějších ve zpěvákově životě – měl tehdy, aspoň zdánlivě, úplně všechno: krásnou ženu, zdravé dítě, a navíc se mu dařilo i po profesní stránce. Vrátil se ke svému publiku a živým koncertům v tak oslnivé formě, že ho chválili i jindy zatvrzelí kritici, a kromě toho ještě přímo v domovském Memphisu natočil desku plnou hitů „From Elvis In Memphis." Prosperoval po všech stránkách a podle svědectví svého okolí k tomu v té době

nepotřeboval ani žádné dodatečné chemické stimulanty. Stačila mu radost z hudby a z toho, že se po letech snad konečně „znovu našel."

Když bylo Elvisově dceři Lise Marii dva a půl roku, najali si její rodiče na pořízení oficiálních rodinných portrétů fotografa z NBC Universal Studios **Franka Carrolla**, který se jim předtím osvědčil při dokumentování průběhu natáčení Elvisova průlomového televizního pořadu, v současnosti všeobecně známého pod názvem „'68 Comeback Special," jemuž se budu podrobně věnovat v následující kapitole, stejně jako detailům kariéry tohoto fotografa a jeho mladšího kolegy.

Carroll s mladými manželi a jejich malou dcerkou vytvořil sérii několika půvabných barevných snímků, tu více, tu méně aranžovaných, jak je patrné z vybraných ukázek z tohoto sezení v listopadu 1970 v Los Angeles, které prezentuji na této straně.

Rodinná idylka manželů Presleyových se ale záhy začala rozpadat na kusy, a to zhruba od konce roku 1970, v jehož průběhu se zpěvák naplno vrátil k živým vystoupením. Vrátil se totiž také ke svému způsobu života rockové hvězdy, do značné míry stereotypnímu i únavnému, v němž pro manželku s malým dítětem nebylo příliš místa. V únoru 1972 Priscilla od Elvise odešla, odstěhovala se i s dcerou z Gracelandu do Los Angeles. V červenci téhož roku byli manželé právně odloučeni a následně počátkem října 1973 oficiálně rozvedeni.

To mělo samozřejmě rovněž nemalý vliv na další osud a kariéru superhvězdy, která definitivně zhasla za pouhé necelé čtyři roky poté. A tak stejně, jako byl ročník 1956 pro Elvise průlomový na jeho cestě vzhůru ke slávě, o jaké se mu nikdy ani nesnilo, dá se rok 1973 označit za podobně zlomový, ovšem tentokrát zcela opačným směrem. Z piedestalu hyperúspěšné megastar, jíž ovšem navzdory všem přešlapům zůstával i poté, a jeho vlastní smrt ho na tomto postu paradoxně pomohla etablovat trvale, se začal závratnou rychlostí řítit směrem dolů, což vedlo k jeho neradostnému a dosud ne zcela objasněnému konci v polovině srpna roku 1977.

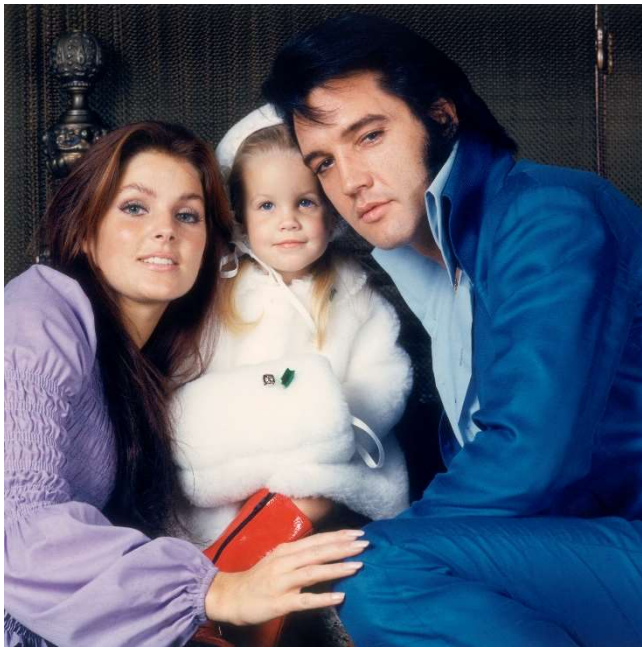

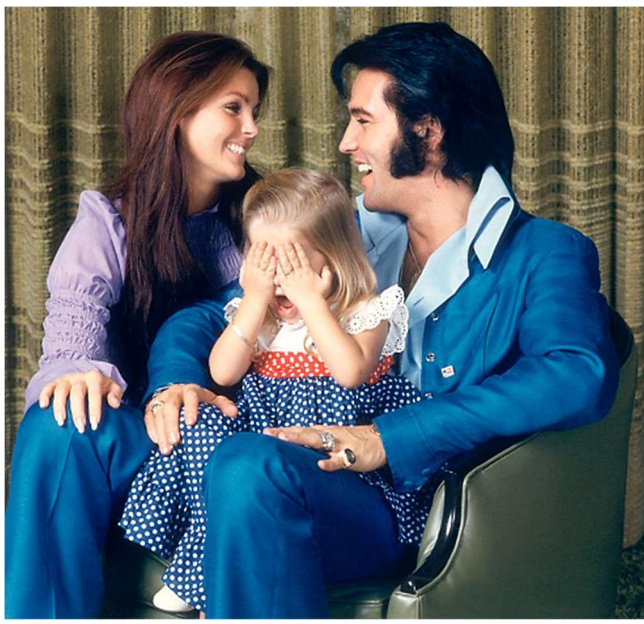

Obr. 200 až 202 – Elvis, Priscilla a Lisa Marie, listopad 1970.
Autor fotografií: Frank Carroll
Zdroj: pinterest.com

„V Hollywoodu je jedinou sázkou na jistotu
film s Elvisem Presleym.“

Hal Wallis, producent

4. Návrat na vrchol

Nejspíš především neformální setkání koncem srpna 1965 v Los Angeles a následná improvizovaná noční jam session s britskou hudební skupinou Beatles, která od raných 60. let 20. století začala dobývat hitparády v Evropě i zámoří, zatímco se otrávený Elvis Presley v téže době už značně nudil v Hollywoodu a o pořádný hit nezavadil několik let, vedly o tři roky později k realizaci televizního pořadu natočenému společností NBC. Ten byl určen k tomu, aby se Elvis po osmileté koncertní pauze před Vánoci 1968 připomenul svým věrným příznivcům prostřednictvím vystoupení před živým obecenstvem, byť prozatím v omezeném počtu a jen v televizním studiu.

Tento „recitál“ sponzorovala firma Singer, podle níž se osmdesátiminutový program původně i jmenoval – „Singer Presents Elvis“ (Singer uvádí Elvise). Mělo jít o striktně vánočně komponovaný hudební pořad, ovšem Elvisovi se spolu s režisérem Stevem Binderem naštěstí navzdory požadavkům Toma Parkera podařilo prosadit změnu repertoáru, a tak bylo nakonec na program zařazeno vánočních písní jen pár. Pro Elvise tím v červnu, kdy se tento „comeback“ natáčel, potažmo pak hlavně 3. prosince, kdy byl odvysílán, začala zcela nová etapa jeho kariéry.

Pořad „’68 Comeback Special,“ jak je tento televizní koncert znám dnes, byl triumfálním „zmrtvýchvstáním“ tehdy třiatřicetiletého rokenrolového rebela, který znovu usedl na pomyslný hudební trůn. Ani další úspěchy na sebe pak nenechaly dlouho čekat. Půl roku poté dobyl Las Vegas, kde v dubnu 1956 zcela propadl. Paradoxně však i tento zářný úspěch nakonec vyústil v celkový zmar.

Obr. 203 – Elvis Presley při vystoupení v pořadu Singer Presents Elvis.
Autor snímku: Frank Carroll / Gary Null
Zdroj: thesun.ie

4.1 Znovuzrození – Comeback Special, 1968

Návrat před kamery, tentokrát ovšem televizní, který byl předzvěstí jeho návratu k živým vystoupením, pojal Elvis Presley za pomoci týmu kolem sebe skutečně ve velkém stylu. Oděn od hlavy až k patě do černé kůže, s havraními vlasy, podmalovanýma očima a kotletami delšími než kdy dřív zapůsobil na diváky ve studiu a posléze i u obrazovek jako zjevení z jiného světa. Možná až ze světa daleké budoucnosti, kdy hudební styl EMO neexistoval ještě ani v zárodku, natož v plenkách. Přesto, zaměříme-li se podrobněji na vizuál Presleyho právě v tomto temném outfitu, který pro něj speciálně pro tuto příležitost navrhl Bill Belew, autor i mnoha pozdějších zpěvákových proslulých kombinéz (tzv. „jumpsuits"), nelze se moc ubránit dojmu, že právě tento „znovuzrozený" Elvis byl jakousi předzvěstí subkultury, která se na světové kulturní scéně masověji prosadila až mnohem později, zejména po roce 2000. A nešlo zdaleka jen o vizáž, byť ta byla už na první pohled omračující. To, co předvedl potem skrz naskrz zborcený Presley v koženém oblečku, ale i v jiných modelech, které měl na sobě pro zpestření v několika žánrově odlišných prostřizích v pořadu, bylo také vysloveně „emo" – totiž emocemi nabité k prasknutí. A publikum to oslovilo. Elvisův televizní speciál se s ratingem 42 procent stal nejsledovanějším pořadem roku, který vyzdvihli i kritici.

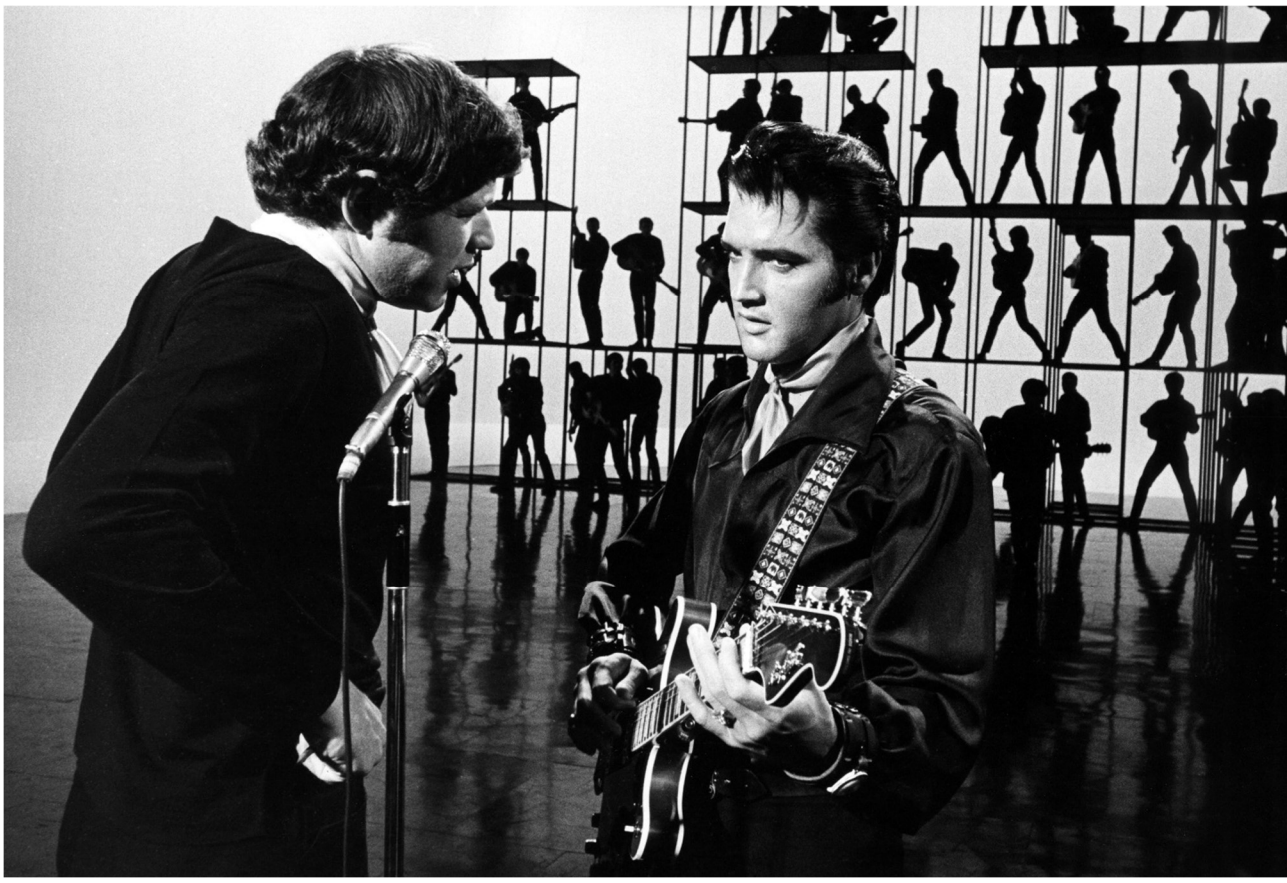

Obr. 204 – Režisér Steve Binder při rozhovoru s Presleym během natáčení televizního pořadu Singer Presents Elvis, červen 1968.
Autor snímku: Frank Carroll / Gary Null
Zdroj: pinterest.com

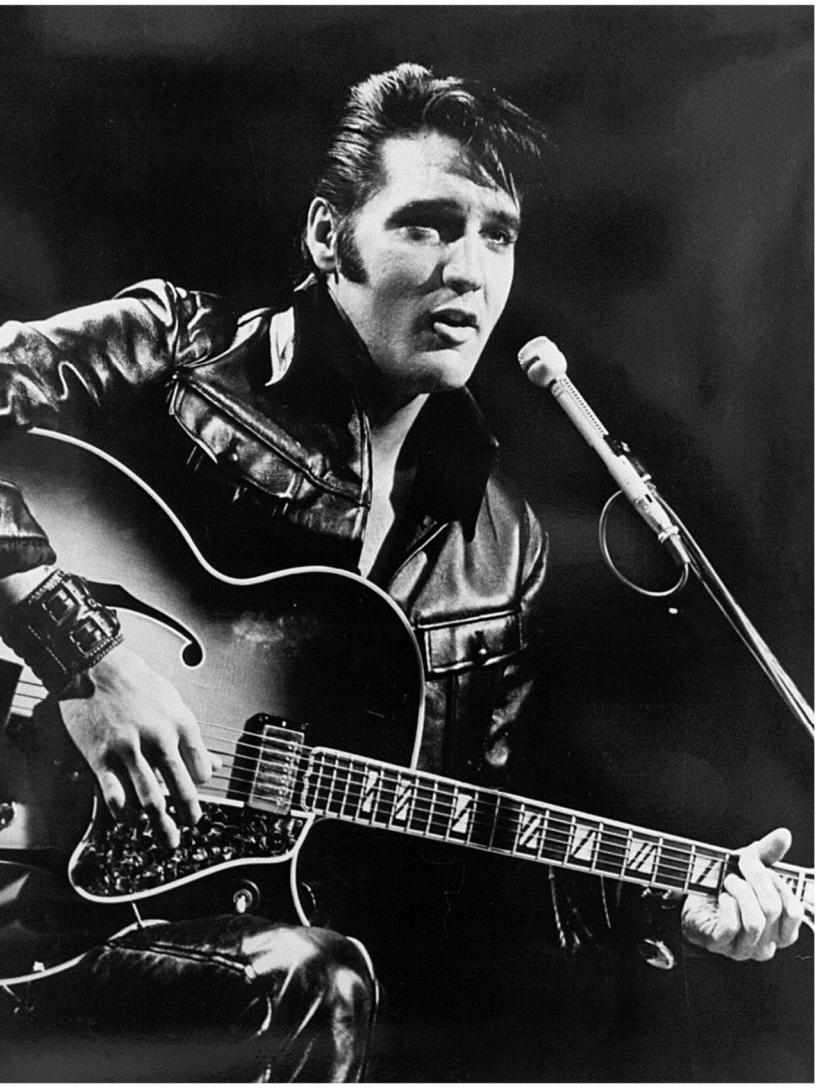

Obr. 205 – Elvis při tzv. „sit down" šou, Comeback Special, 1968
Autor snímku: Frank Carroll / Gary Null
Zdroj: pinterest.com

Všichni byli zvědaví na „návrat rokenrolového krále," dokonce i „král" sám. Před samotným červnovým natáčením, které bylo rozděleno do čtyř koncertů, s ním cloumala nervozita. Po sestříhání a před odvysíláním pořadu o půl roku později samozřejmě jakbysmet. Měl ovšem neuvěřitelné štěstí na režiséra Steva Bindera, který se s Elvisem vezl na téže vlně a byl stejně jako on připraven ignorovat Plukovníkovy požadavky na vánoční repertoár. Binder s Presleym si coby umělci a vrstevníci navzájem rozuměli, chápali se a v názorech na šou většinou shodovali, což mělo pozitivní vliv na konečný výsledek. Pořad byl invenční, Elvis odhodlaný podat ten nejlepší výkon, scény byly nápadité a celkově to mělo energii a spád, které publikum vděčně ocenilo. Presley všem (a především sám sobě) po dlouhé době dokázal, že co se hudby týče, jeho vkus a talent se během těch let strávených s „holywoodskými slaďáky" nikam nevytratil. Snad jen na chvilku usnul, aby při této příležitosti znovu vytryskl na povrch. Jako gejzír.

Společnost NBC na natáčení do televizního studia vyslala i své dva fotografy. Starším a zkušenějším z nich byl **Frank Carroll** (*1929 - †2017), který do NBC (National Broadcasting Company) přišel v roce 1954 jako technik a laborant obsluhující fotokomoru, aby o 34 let později odcházel do penze z pozice hlavního fotografa. Během své kariéry a poté i po odchodu do důchodu procestoval celý svět a měl příležitost spolupracovat s mnoha celebritami. Rodinné portréty, které pořídil v listopadu 1970 u Elvise Presleyho v jeho domě v Los Angeles, už jsem zmínila dříve.

Spolu s Carrollem se jako druhý fotograf NBC natáčení pořadu v Los Angeles účastnil také jeho mladší kolega **Gary Null** (*1937), který pro společnost pracoval od 60. do 90. let minulého století. Toho provází poměrně zajímavá minulost. Fotografii studoval už na střední škole Fremont High School pod vedením Clarence Bacha, který „vychoval" mnoho hollywoodských fotografů a také některé fotoreportéry časopisu *Life*. Poté se Null nechal naverbovat k námořnictvu s tím, že i tam bude sloužit jako fotograf. To se však nestalo, první dva roky obsluhoval kulomet, než se přihlásil na armádní fotografickou školu v New Jersey. Tam se ke svému úžasu dozvěděl, že se tím jeho vojenská služba automaticky prodlužuje o šest let.

Obr. 206 a 207 (na následující straně) – Elvis při jedné z tzv. „stand up" šou během natáčení televizního pořadu Singer Presents Elvis, které se uskutečnilo 27. a 29. června 1968 v kalifornském Burbanku.
Autor snímků: Frank Carroll / Gary Null
Zdroj: pinterest.com

Tomu se ale nakonec vyhnul a do civilu byl propuštěn v červnu 1959, jak bylo původně dohodnuto. Krátce před tím začal shánět zaměstnání a jeho středoškolský učitel Bach mu poradil, že NBC právě někoho hledá. Přijali ho a počkali na něj ještě měsíc, než mu skončila služba u námořnictva. Za to pak u firmy strávil čtyřicet let své profesionální kariéry.

Pod snímky z natáčení Elvisova televizního speciálu jsou ve fotobankách obvykle uváděni oba autoři, kteří zpěváka očividně zabírali každý z jiného úhlu a svou práci poté studiu a jeho archivu odevzdali společně. Ani v tomto případě tedy nelze úplně spolehlivě určit, kdo z nich přesně pořídil který konkrétní snímek, proto je budu pod fotografiemi uvádět oba, ačkoliv Gary Null v rozhovoru poskytnutém 27. ledna 2019 novinám *Santa Clarita Valley Signal*[7] tvrdí, že většina fotografií Elvise v koženém outfitu je jeho. Negativy ovšem zůstaly majetkem společnosti NBC, Frank Carroll už je několik let po smrti, a tak toto tvrzení není možné zcela spolehlivě prokázat, ale ani vyvrátit.

Nicméně Null byl později najat Presleyho manažerem Parkerem, aby dokumentoval Elvisova vystoupení v hotelu International v Las Vegas, a také byl jediným oficiálním fotografem Presleyho pozdějšího havajského koncertu přenášeného přes satelit v lednu 1973, k němuž se ještě dostanu.

Obr. 208 – Elvis při jedné ze scén tzv. „stand up" šou během natáčení televizního pořadu Singer Presents Elvis, které se uskutečnilo 27. a 29. června 1968 v kalifornském Burbanku. Každý ze čtyř koncertů ve studiu byl určen pro zhruba 200 pozvaných diváků.
Autor snímku: Frank Carroll / Gary Null
Zdroj: masslive.com

[7] https://signalscv.com/2019/01/gary-null-a-life-behind-the-lens/

Obr. 209 – Elvis při závěrečném čísle pořadu, písni „If I Can Dream," Comeback Special, červen 1968.
Autor snímku: Frank Carroll / Gary Null
Zdroj: pinterest.com

Vznik samotného televizního speciálu navíc poznamenala bouřlivá první polovina roku 1968, který byl politicky, kulturně i společensky výjimečný. Zvláště některými jeho událostmi byl Elvis Presley osobně hluboce zasažen a rozhodl se na ně reagovat v samém závěru pořadu. Tou první příhodou bylo dubnové zavraždění pastora Martina Luthera Kinga, pro Presleyho o to víc frustrující, že k němu došlo v „jeho" Memphisu. A aby toho nebylo málo, následoval počátkem června ještě úspěšný atentát na bývalého ministra spravedlnosti Spojených států, poté senátora a kandidáta na prezidenta Roberta Kennedyho, který krátce před svou smrtí zvítězil v primárkách v Jižní Dakotě a Kalifornii, kde také 6. června v Los Angeles zemřel. Oba zavraždění otevřeně vystupovali proti rasové diskriminaci, a proti ní bylo zaměřeno i Elvisovo závěrečné číslo, emotivně velice přesvědčivě podaná skladba „If I Can Dream." Tu pro Presleyho „na zakázku" a v podstatě přes noc zkomponoval Walter Earl Brown. Její text je inspirován jedním z kázání Martina Luthera Kinga, dokonce ho několikrát přímo cituje. Píseň byla napsána, aby v závěru pořadu nahradila vánoční skladbu „I'll Be Home For Christmas," původně požadovanou Plukovníkem Parkerem. Když Elvis poprvé uslyšel demo verzi, byl hluboce dojat a prohlásil, že už nikdy nebude zpívat ani hrát nic, v co sám nevěří. Píseň se pak stala dnes již kultovním závěrečným číslem televizního speciálu, zpěvák navíc její přednes podpořil outfitem navrženým opět Billem Belewem speciálně pro tuto příležitost – šlo o bílý dvouřadý oblek, ostře kontrastující s jeho černými vlasy, doplněný výrazným rudým hedvábným šátkem, symbolizujícím prolévání krve.

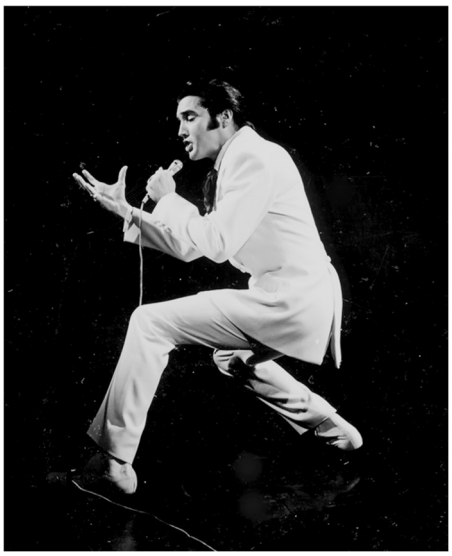

Obr. 210 a 211 – Presley v bílém obleku při zpěvu závěrečné písně „If I Can Dream," Comeback Special, Kalifornie, červen 1968.
Autor snímků: Frank Carroll / Gary Null
Zdroj: pinterest.com

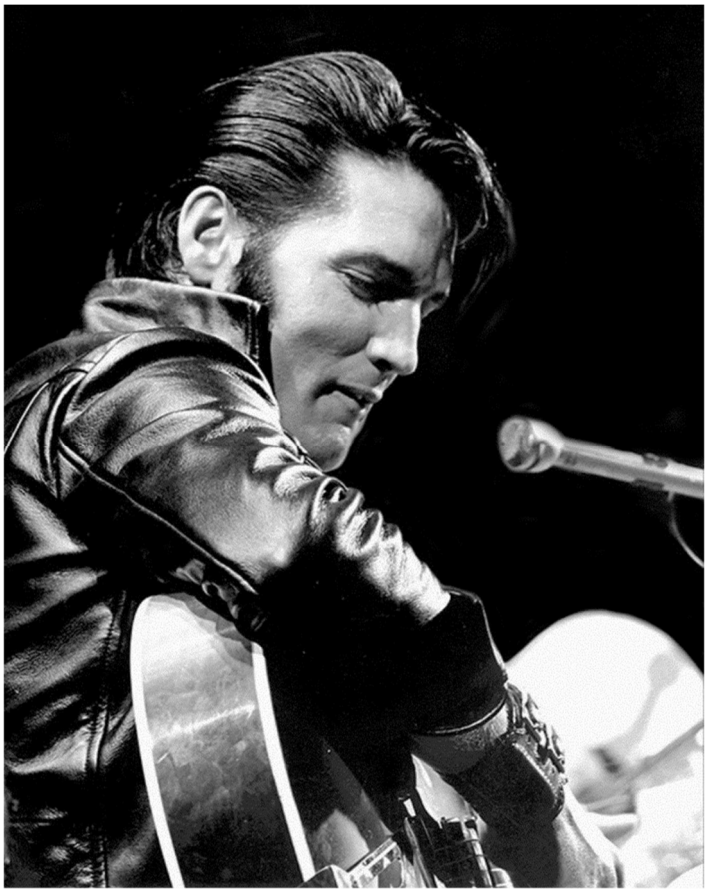

Obr. 212 až 214 – Při natáčení pořadu Singer Presents Elvis 27. a 29. června 1968 v kalifornském Burbanku.
Autor snímků: Frank Carroll / Gary Null
Zdroj: masslive.com

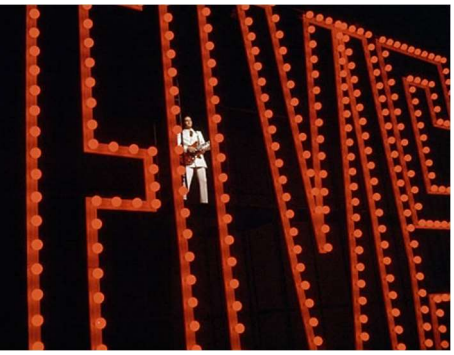

Obr. 215 a 216 – Záběry ze scény s obřím nápisem ELVIS.
Autor: Frank Carroll / Gary Null
Zdroj: gettyimages.com

Na program však byla zařazena i jiná čísla – například gospelový vstup, pro změnu odzpívaný ve vínovém obleku, nebo již osvědčené hity z 50. let, prezentované ovšem v nových, svěžích aranžích, často spojené dohromady a odehrané ve zrychleném tempu. Elvise při dvou koncertech pojatých jako jam sessions „vsedě" doprovázeli jeho původní muzikanti – Scotty Moore na kytaru a D. J. Fontana na bicí. Kontrabasista Bill Black už v té době bohužel nežil. Druhé dva z celkem čtyř koncertů Presley pro změnu odzpíval vestoje, v improvizovaném čtvercovém boxerském ringu umístěném přímo mezi diváky, čímž mezi interpretem a jeho publikem vznikl bezprostřední kontakt.

Pro písně „Trouble" a „Guitar Man" se zajímavou „živou stínohrou" kytaristů v mříži na pozadí za zpěvákem byla jedním z přítomných hudebníků Elvisovi přímo na místě pohotově zapůjčena atraktivní červená elektroakustická kytara, která jako výrazný barevný akcent skvěle doplnila jeho temnou vizáž a díky níž mimo jiné vznikl snad nejslavnější záběr z této akce (viz str. 127). Na jinak černé a většinou bodově nasvícené scéně navíc občas zazářil impozantní nápis „ELVIS," vytvořený z červených žárovek, který záběrům kamer rovněž dodal zajímavou atmosféru.

Fotograf Gary Null v již zmíněném rozhovoru pro noviny *Santa Clarita Valley Signal* nedávno poznamenal, že když přicházel koncem června 1968 do televizního studia, myslel si, že ho čeká jen běžný pracovní den, jako každý jiný. Vůbec ho nenapadlo, že se jeho a kolegovy fotografie stanou tak slavnými a budou při všech možných příležitostech tolikrát reprodukovány až do dnešních dnů.

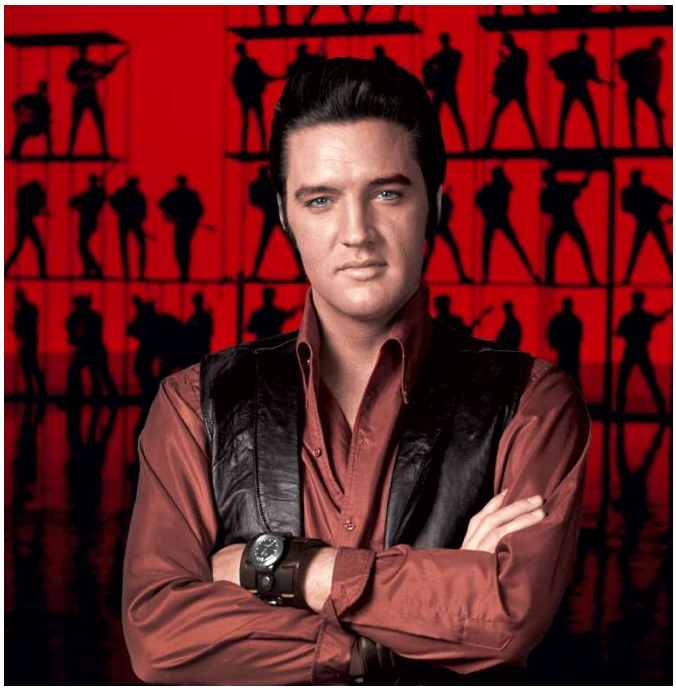

Obr. 217 – Portrét Elvise v jednom z jeho outfitů použitém při natáčení pořadu Singer Presents Elvis (později známém jako Comeback Special), červen 1968. Úsměv nakřivo mu na tváři zůstal, ale z výrostka se mezitím stal muž.
Autor snímku: Frank Carroll / Gary Null
Zdroj: pinterest.com

Elvis Presley se vrátil před živé obecenstvo v plné fyzické i psychické síle, se zcela novou vizáží, oslnivější než kdy dřív. Už to nebyl ten přidrzlý mladíček, divoce se vlnící v bocích, aby jeho fanynky kvičely blahem.

Na pódiu stál (či seděl) sebevědomý dospělý šoumen, z něhož sálalo charisma, testosteron, ale také pokora a osobitý smysl pro humor, to vše namíchané v odzbrojujícím poměru. Pořad byl ale zatím hlavně zkouška, to nejlepší mělo teprve přijít.

4.2 Dobytí Las Vegas, 1969-72

Obr. 218 – Elvis podepisuje smlouvu s vedením hotelu International v Las Vegas, 26. února 1969. V pozadí je vidět rozestavěný hotel. Autor snímku: neznámý Zdroj: elvis.co.uk

Nečekaný úspěch televizního speciálu Elvise Presleyho nabil zcela novou energií. Počátkem roku 1969 se spontánně rozhodl natočit svou další desku místo u RCA v Nashvillu raději přímo v Memphisu, v malém nahrávacím studiu (American Sound Studio), které provázela skvělá reputace a jezdili do něj nahrávat i hudebníci ze zámoří, protože tamní producent Chips Moman dokázal jejich materiálu dodat originální zvuk. Tak vzniklo album „From Elvis In Memphis," které záhy začalo dobývat čelní příčky hitparád písněmi „In the Ghetto," „Long Black Limousine," „Kentucky Rain" a především rockovou baladou „Suspicious Minds," Elvisovým posledním hitem číslo jedna v jeho kariéře.

Na jaře 1969 se také začalo jednat o vhodném místě, kde se Presley vrátí ke koncertování před živým publikem. Pro Elvise si svým soukromým letadlem osobně do Memphisu z Nevady doletěl známý hotelový magnát Kirk Kerkorian, aby ho pozval na prohlídku zhrusu nového, v tu chvíli ještě rozestavěného hotelu International, jehož otevření připravoval na letní sezónu. Šlo o největší budovu svého druhu ve státě Nevada, situovanou v Las Vegas, s koncertním sálem schopným pojmout dva tisíce sedících diváků.

Presley s manažerem Parkerem podepsali s vedením hotelu smlouvu, datum Elvisova zahajovacího koncertu bylo stanoveno na 31. července 1969. Měsíc předtím v tomtéž sále pravidelně vystupovala Barbra Streisandová, která ho pro Elvise de facto otestovala a během jejíchž koncertů se teprve ladilo ozvučení a osvětlení. To byl z dalších Parkerových mazaných tahů – jen ať se s problémy trápí někdo jiný.

Elvis si pro návrat do Vegas sestavil také novou kapelu. Sám vybíral jednotlivé hráče (sólová a doprovodná kytara, baskytara, piáno, bicí), a měl při tom velmi šťastnou ruku. Vznikl tak legendární TCB[8] Band, který zpěváka na koncertech doprovázel dalších osm let. O vokální doprovod se postaraly dva sbory – mužští gospeloví Imperials a ženský kvartet Sweet Inspirations, jenž dříve proslavila hlavně spolupráce s Arethou Franklinovou. To vše ještě podtrhoval pětadvacetičlenný big band - orchestr dirigovaný (kromě Elvise na scéně v popředí) Bobbym Morrisem schovaným v pozadí.

[8] TCB je zkratkou rčení „Taking Care of Business" (Starám se o obchod), které se nedlouho předtím stalo Elvisovým mottem a logem, mimo jiné je obsaženo na mnoha špercích, kterými obdarovával své blízké.

Obr. 219 – Elvis Presley během prvního koncertu v hotelu International v Las Vegas, kde byl posléze angažován dvakrát do roka (vždy měsíc v zimě a měsíc v létě) po dalších sedm let.
Autor snímku: Peter C. Borsari
Zdroj: grazielvis.it

Samotnému koncertu 31. července předcházely pečlivé přípravy, jen nazkoušení repertoáru pro šou v Las Vegas znamenalo pro muzikanty zvládnout celkem kolem stovky písní, jelikož každý koncert měl být trochu jiný. Mnozí návštěvníci na ně navíc chodili opakovaně. S Elvisem se v hotelu International (později Hilton) počítalo kromě úvodního zahajovacího koncertu po celý měsíc vždy dvakrát za večer – po osmé na tzv. „dinner show," později pak následovalo ještě půlnoční vystoupení, tzv. „midnight show." Každé trvalo něco přes hodinu a po úvodním kolosálním úspěchu bývala všechna vyprodaná.

Presley byl z návratu před živé publikum velice nervózní, sžíraly ho obavy, že už své příznivce nedokáže rozpálit, a navíc ve Vegas, s nímž měl předchozí neradostné zkušenosti. Stačilo ale pár úvodních tónů a sál nacpaný k prasknutí už mu tleskal vestoje. Oděný do Belewovy černé dvoudílné kreace, jejíž design vycházel z karatistického kimona, pohyboval se mimořádně štíhlý Elvis se zbrusu novým účesem po pódiu s elegancí černého pantera a se stejnou grácií si pohrával i s publikem – jako kočka s myší. Las Vegas si pak zcela podmanil na několik let, jeho koncerty se staly spolehlivým lákadlem, návštěvníci jeho šou samozřejmě během svého pobytu rádi utráceli i v přilehlých kasínech.

Úvodního vystoupení, stejně jako tiskové konference uspořádané následující den, se účastnila řada novinářů a fotografů. Spolehlivě se mi podařilo vypátrat alespoň tři z nich. Prvním byl **Peter C. Borsari** (*1938 - †2006), hollywoodský fotograf celebrit, původem Švýcar, který si během své kariéry získal důvěru mnoha hvězd zábavního průmyslu. Z jeho rozsáhlého digitalizovaného archivu[9] je patrné, že Presleyho fotografoval při mnoha různých příležitostech, včetně jeho dalších koncertů, návštěv u Elvise doma, a to jak v Los Angeles, tak v Gracelandu v Memphisu.

[9] http://www.borsariimages.com/archive/public/Search.cfm

Obr. 220 a 221 – Elvis Presley při jednom z vystoupení v hotelu International v Las Vegas, kde začal koncertovat v létě 1969.
Autor snímků: Terry O'Neill
Zdroj: artsy.net, morrisonhotelgallery.com

Kromě slavného prvního vystoupení, jímž zpěvák dobyl „město hříchu," zdokumentoval následně Borsari, stejně jako mnoho jeho kolegů z branže, také tiskovku s rozjařeným Elvisem, která následovala den poté, 1. srpna. Jak je patrné z ilustračního snímku, tiskovou konferenci si rovněž nenechala ujít spousta novinářů, včetně značného počtu fotoreportérů, a proto bezchybně identifikovat autory snímků pořízených při této příležitosti je rovněž značně obtížné, ne-li nemožné. Tiskové agentury, fotobanky a archivy sice četnými fotografiemi právě z této konference disponují, ovšem jména fotografů, kteří záběry pořídili, se mezitím (až na pár výjimek) už zřejmě natrvalo ztratily v propadlišti dějin.

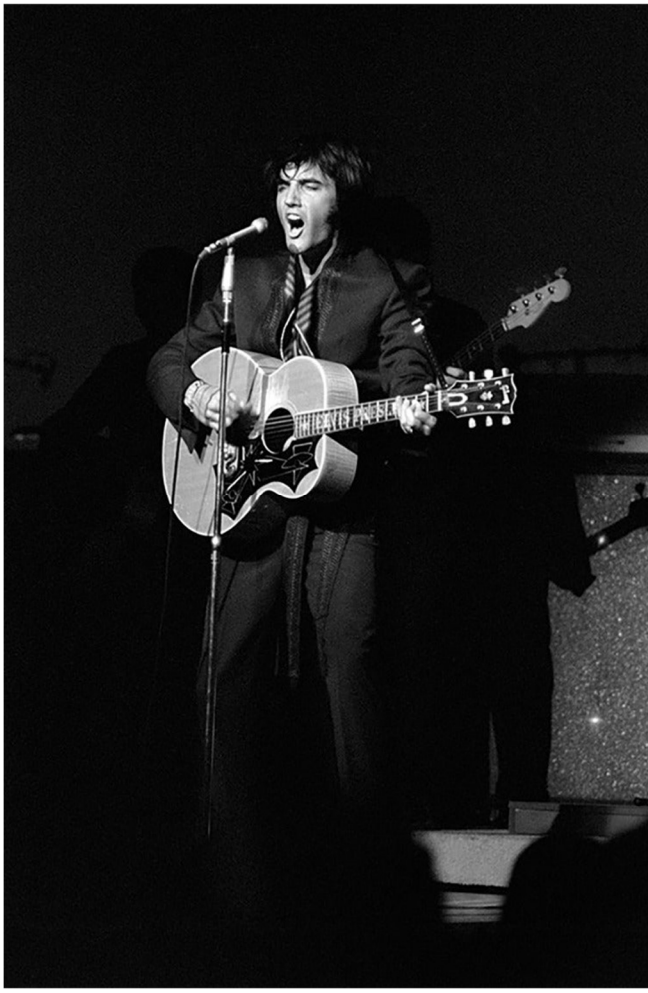

Obr. 222 – Během historicky prvního vystoupení v hotelu International v Las Vegas, 31. července 1969. Presley od té doby pravidelně vyprodával tamní sál.
Autor snímku: Terry O'Neill
Zdroj: 1stdibs.com

Druhým fotografem, který se prokazatelně účastnil jak úvodního koncertu, tak i následné tiskovky, byl Brit **Terry O'Neill** (*1938 - †2019), Londýňan a posléze známý módní fotograf, který ovšem úplně původně svou kariéru začal u fotografické jednotky letiště Heathrow. Během šedesátých let fotografoval jiné hudební ikony tehdejší doby, jako byli například Beatles či Rolling Stones, ale také členy britské královské rodiny. Své objekty zachycoval většinou v jejich přirozeném, neformálním prostředí. Mezi jeho nejznámější patří portréty Eltona Johna a herečky Faye Dunawayové, která

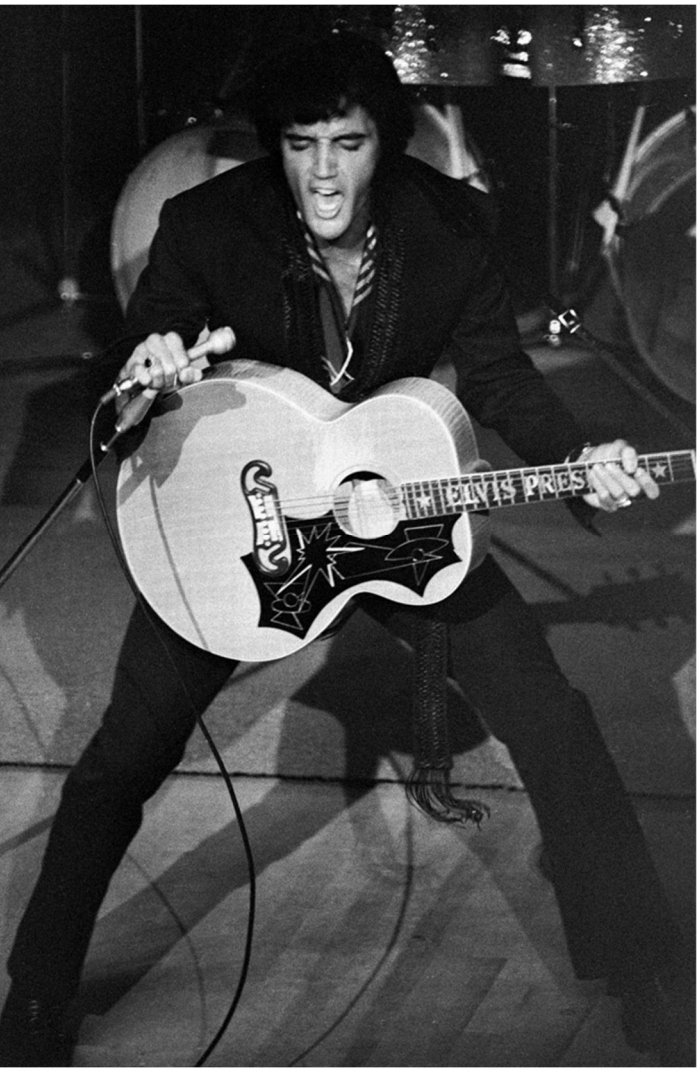

Obr. 223 – Elvis Presley během prvního koncertu v Las Vegas, kde byl posléze angažován pravidelně.
Autor snímku: Hank deLespinasse
Zdroj: elvicities.com

byla několik let jeho ženou. Zajímavostí v souvislosti s Elvisem je rovněž skutečnost, že O'Neill v roce 1975 prožil romanci také s Presleyho ex-manželkou Priscillou, kterou taktéž portrétoval.

K fotografování Elvisova úvodního koncertu v létě 1969 ve Vegas se O'Neill dostal přes svého kamaráda, jímž byl zpěvák Tom Jones, který už se tou dobou přátelil i s hvězdou večera. Díky němu britský fotograf proklouzl až do zákulisí, kde se mu podařilo na manažerovi Parkerovi „vyloudit" místo se slušným výhledem, slibující zajímavé záběry. A několik se mu jich pak skutečně podařilo i pořídit, především těch za zajímavého bodového osvětlení. Vzhledem k Elvisovu oblečení jde sice o fotografie z léta 1969, ale zřejmě o záběry z jiné než z úvodní šou, jelikož Elvis má na sobě jiný opasek a nejspíš i kalhoty trochu odlišného střihu.

Třetím z fotografů prokazatelně přítomným během tohoto klíčového koncertu zpěvákovy kariéry, při němž se Elvis ocitl na pódiu ve velkém sále po více než osmi letech, byl **Hank deLespinasse** (*1943 - †2017), absolvent Brooksova institutu fotografie v Santa Barbaře. Ten v Las Vegas přímo bydlel, takže byl v tomto ohledu oproti ostatním ve výhodě a dlouhodobě „blíže ke zdroji."

Po kolosálním úspěchu prvního koncertu následovala hned druhý den již zmíněná tiskovka, na níž se Elvis nijak netajil tím, že 31. července 1969 v Las Vegas zřejmě prožil nejlepší noc svého života. Borsari, O'Neill a deLespinasse samozřejmě pokrývali i tuto událost, ovšem s nimi i horda dalších fotografů. Z tohoto brífinku uspořádaného 1. srpna v Las Vegas pochází i fotografie, kterou jsem použila na obálku své bakalářské práce a jejíhož autora se mi bohužel nepodařilo vypátrat. Vzhledem k úhlu pohledu, absenci blesku, který někteří jiní neváhali použít, odhaduji, že autorem snímku byl někdo, kdo stál či seděl velmi blízko vedle Hanka deLespinasseho nebo Terryho O'Neilla, z nichž však žádný autorem

Obr. 224 – Ilustrační foto z tiskové konference 1. srpna 1969 v Las Vegas.
Autor snímku: neznámý
Zdroj: elvicities.com

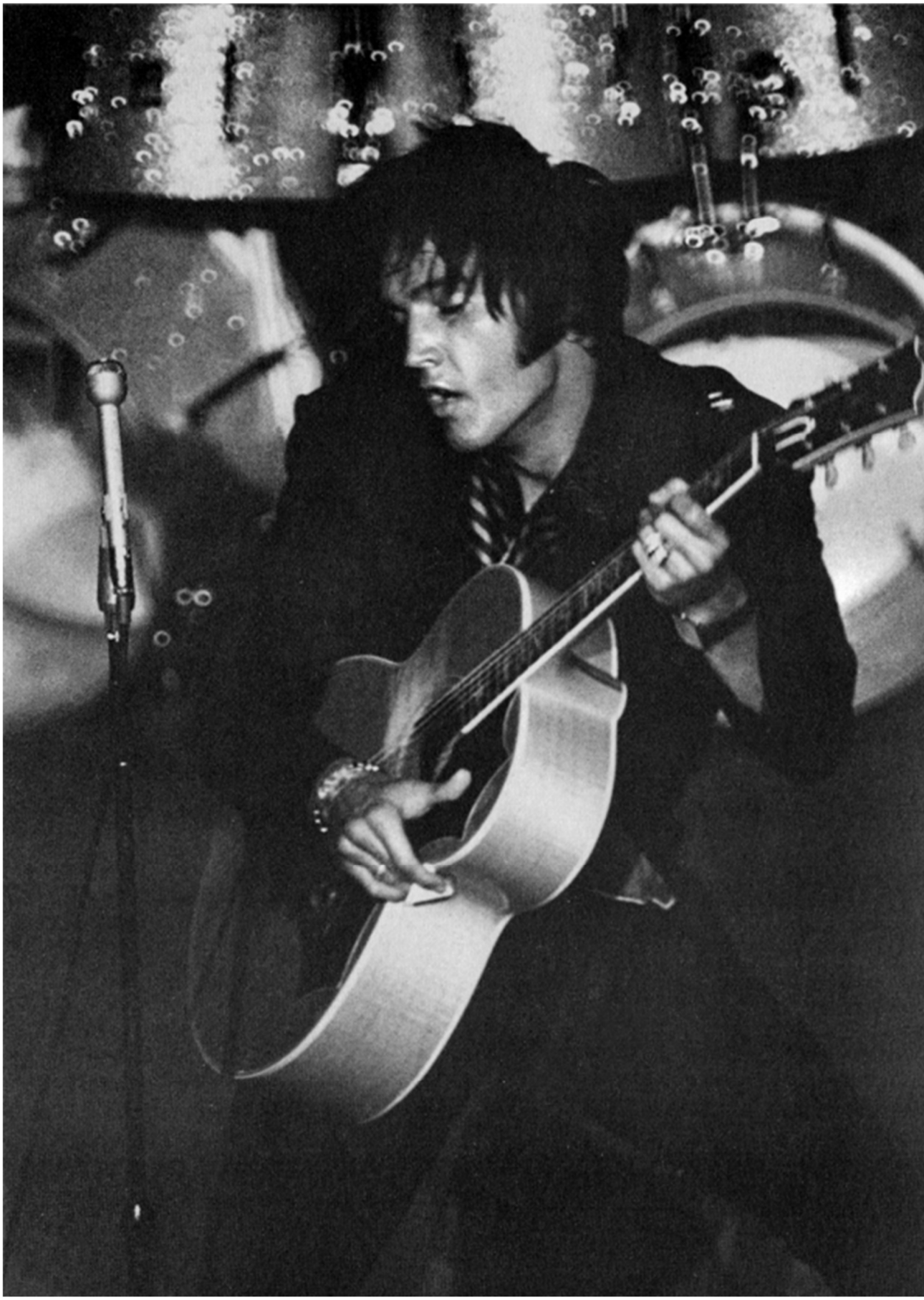

Obr. 225 – Elvis při svém historicky prvním vystoupení v hotelu International v Las Vegas, kde začal koncertovat 31. července 1969.
Autor snímku: Hank deLespinasse
Zdroj: elvicities.com

Obr. 226 – Elvis během vystoupení v Las Vegas v lednu nebo únoru 1970, oblečený v jedné ze svých raných kombinéz, tzv. „jumpsuits," které pro něj kvůli lepším vlastnostem kopírujícím divoké taneční pohyby zpěváka navrhl jeho dvorní kostýmní návrhář Bill Belew. Tyto první jednodílné obleky byly velmi inovativní, kvůli osvětlení a lepší viditelnosti zpěváka na scéně obvykle vyvedené v bílém odstínu a zpočátku zdobené pouze několika jednoduchými prvky, jako byl například opasek či nákrčník s třásněmi, nebo později pro Presleyho charakteristický vysoký límec, kterým rád maskoval svůj údajně příliš tenký a dlouhý krk.
Autor snímku: neznámý
Zdroj: Elvis Presley Enterprises, Inc.

snímku nejspíš není. Usuzuji tak z toho, že tato fotografie by nejspíš jinak byla obsažena v jejich portfoliích a bylo by na ni v souvislosti s nimi šířeji poukazováno.

Elvis Presley se stal posléze jakýmsi „maskotem" Las Vegas. Vstupní hala hotelu, v němž během svých angažmá obýval vyhrazené apartmá ve 30. poschodí, připomínala při jeho pobytu obří pouťový stánek. K mání tam byly Parkerem dodané suvenýry všeho druhu, samozřejmě s elvisovskou tematikou – kloboučky, plyšoví baseti, samolepky, placky, fotografie, plakáty, trička, sukně, bundy, boty.

Zejména během prvních dvou let se Elvis v Las Vegas vyhříval na výsluní své znovudobyté slávy. Tisk referoval, že (zvláště poté, co černé outfity kvůli chabému osvětlení vyměnil za sněhobílé) na pódiu připomíná řeckého boha a jeho živá vystoupení měla vskutku elektrický náboj a vysoce nadprůměrnou kvalitu. Také zpěvákovy pohyby byly sofistikované, zařazoval do nich i prvky bojových umění. Tomu nakonec muselo být přizpůsobeno i jeho oblečení, a tak od roku 1970 nahradily původně dvoudílné obleky kombinézy ušité vcelku, které se lépe přizpůsobovaly Elvisovu stále divokému tanci a na rozdíl od prvních adaptací kimon se u nich tak často netrhaly kalhoty a nemusel narychlo odcházet z pódia s „holým pozadím," aby se spěšně převlékl.

V roce 1970 natočila společnost MGM o Elvisovi, jeho srpnovém angažmá v Las Vegas a také přípravách a zkouškách na něj, které se konaly v Kalifornii, dokumentární film nazvaný „Elvis: That's the Way It Is," který do té doby neměl obdoby. Původní verze obsahovala i rozhovory s fanoušky, ty však byly při reedici v roce 2000 vypuštěny. Právě z tohoto dokumentu, při jehož natáčení také vznikla řada zajímavých fotografií, je dobře patrné, že zpěvák byl v té době ve vrcholné formě. Skvěle vypadal, nové, vkusné světlé kombinézy s vysokými límci mu padly jako ulité, skladby měl hudebně i pohybově zvládnuté.

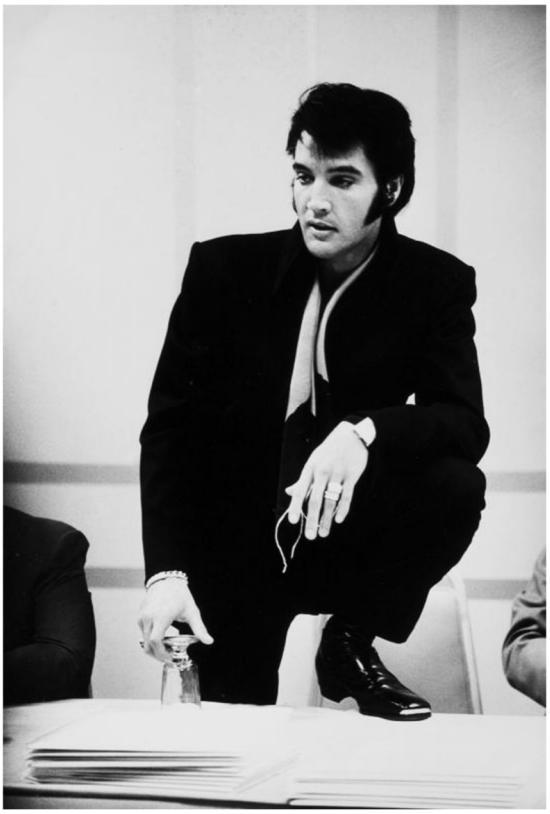

Obr. 227 a 228 – Během tiskové konference 1. srpna 1969 v hotelu International v Las Vegas, po zahajovacím koncertu.
Autor snímků: Terry O'Neill
Zdroj: julienslive.com

Obr. 229 – V srpnu 1970 během koncertu v Las Vegas, kde společnost MGM o Presleym natáčela dokument „Elvis: That's the Way It Is." Ozdobné řetízky, které držely tento bílý outfit vpředu pohromadě, si Elvis při představení často nechtěně utrhl.
Autor snímku: pravděpodobně Lucien Ballard (kameraman pořadu)
Zdroj: cute766.info

Do zpěvu dával srdce i duši. Pódium i obecenstvo mu zcela patřily, ovládal je tak lehce, jako by to dělal odjakživa a nikdy v životě netrpěl trémou. Dokumentární film režíroval Dennis Sanders a za kamerou stál povětšinou ostřílený veterán **Lucien Ballard** (*1908 - †1988), který je rovněž autorem některých Elvisových fotografií spojených s tímto natáčením.

Ale, jak už to v podobných případech bývá, když už se podle zaběhlého scénáře postupuje moc dlouho, a zejména při tak obrovském nasazení, které Presley do svých šou dvakrát za večer dával, nic netrvá věčně a časem takové vypětí (fyzické i psychické) zákonitě unaví i ty nejodolnější jedince, byť je jejich motivace uspokojit nadšené fanoušky sebevětší. A tak se nutně začalo dostavovat vyčerpání a také nuda ze stereotypu, zvláště poté, co ke koncertům v Las Vegas přibyla ještě četná turné a také pravidelné angažmá v nedalekém Lake Tahoe, rovněž v Nevadě.

Elvis mezitím začal mít zákonitě i rodinné problémy, v něž celý tento snad až příliš rychle rozjetý kolotoč začal ústit. Aby se z toho nezbláznil, vše následně řešil již navyklým způsobem – nezdravým stylem stravování, léky na předpis (de facto na cokoliv, na co se předepsat daly), které se mu nikdo neodvažoval odepřít (byl to přece Elvis!), následně prudkými změnami nálad, uzavíráním se do sebe a studiem Bible i nejrůznějších jiných náboženství, v čemž se nejspíš snažil najít odpověď, jak z toho všeho nejlépe vybruslit. Kromě vysokých požadavků na to, kolik měl vydělávat peněz, aby udržel životní úroveň nejen svou vlastní, ale také své širší rodiny

Obr. 230 – Při jednom z vystoupení v hotelu International v Las Vegas v srpnu roku 1969. Oblečen ještě do dvoudílného kostýmu inspirovaného kimonem.
Autor snímku: neznámý
Zdroj: rollingstone.com

Obr. 231 – Během druhé sezony v hotelu International v Las Vegas, 12. srpna 1970, v období prvních bílých kombinéz, zatím ještě bez výšivek a flitrů.
Autor snímku: neznámý (možná Lucien Ballard)
Zdroj: pinterest.com

Obr. 232 – Elvis Presley na pódiu při koncertě ve zcela zaplněném sále hotelu International (později Hilton) v Las Vegas v roce 1970.
Autor snímku: neznámý
Zdroj: twitter.com/presleyarchive

a mnoha dalších lidí, kteří na něm záviseli (a zhusta rovněž bezostyšně parazitovali – během koncertních turné ho obklopoval zhruba stočlenný tým), na něj okolí i on sám kladl nároky také týkající se jeho vizáže, na niž vždy úzkostlivě dbal a která se mu vlivem výše zmíněného kolotoče, únavy, zdravotních problémů, závislosti na návykových medikamentech a také kvůli věku postupně dařila udržet čím dál méně.

Snad nejobskurnější událostí, ke které vedly tyto tlaky, včetně neshod s manažerem Parkerem, zuby nehty bránícím Elvisovi ve výjezdu na světové turné (neboť Parker nevlastnil americký pas, jak se ovšem ukázalo až po Elvisově smrti), byl Presleyho tajný útěk z Gracelandu a vlastnoručně zrežírované setkání s prezidentem Spojených států Richardem Nixonem, k němuž došlo v Bílém domě 21. prosince 1970.

Nutno dodat, že Elvisovu bezprecedentnímu zmizení předcházela hádka s otcem a manželkou ohledně financí, s nimiž zpěvák dle jejich mínění zacházel příliš lehkovážným způsobem. Rád je utrácel například za šperky nebo jiné luxusní dárky, a to i pro lidi, kteří pro něj byli naprosto cizí – jen ho těšilo, když viděl jejich překvapení a udělal jim radost. Mnoho členů jeho tzv. Memphiské mafie tak obdrželo například nová auta (nejčastěji značky Cadillac), motocykly, některým Elvis koupil i domy, v nichž doposud žijí nebo je obývají jejich rodinní příslušníci. Jen v domovském Memphisu pravidelně podporoval na 50 charitativních organizací. Ač byl sám milionářem, hodnota peněz mu ve své podstatě příliš neříkala, byly pro něj pouze prostředkem, jak sobě a ostatním zpříjemnit život, ale nijak zvlášť mu na nich nikdy nezáleželo. To ovšem jeho ženě ani otci, který se snažil dohlížet na synovo účetnictví, příliš neimponovalo.

Zpěvák už od dětství kromě komiksových superhrdinů vždy obdivoval policisty, hasiče a záchranáře, tedy obecně profese sloužící dobru a spravedlnosti, a tak se časem jeho velkou vášní stalo sbírání policejních odznaků nejrůznějšího druhu. V mnoha městech byl například jmenován čestným zástupcem šerifa, k čemuž obdržel i příslušný průkaz a jakési pravomoci. A právě o něco podobného šlo i při setkání s Nixonem. V letadle cestou do Washingtonu, kam ho ovšem pracovníci letiště původně (pod krycím jménem Jon Burrows) vůbec

nechtěli nechat nastoupit, neboť měl u sebe pár (legálně držených) zbraní, ručně sepsal pro prezidenta šestistránkový dopis, v němž mu vylíčil, jak moc ho trápí drogová problematika (svá léčiva nikdy za drogy nepokládal), a zejména pak tvrdé drogy typu heroin, prodávané mládeži na ulicích. Coby výrazná postava ze šoubyznysu, věřící ve svůj vliv, nabídl Nixonovi svou pomoc a navrhl mu, že by se rád stal tajným agentem, konkrétně Úřadu pro boj s narkotiky. Audience u prezidenta se skutečně domohl a na Nixonovu přímluvu vytoužený odznak získal. Oba muži si také vyměnili osobní dárky.

Jejich setkání zdokumentoval **Oliver (Ollie) F. Atkins** (*1917 - †1977), tehdejší oficiální fotograf Bílého domu a také dlouholetý fotoreportér deníků *Birmingham Post*, *Washington Daily News* a *Saturday Evening Post*. Snímky z tajné schůzky Elvise s Nixonem, které však byly oficiálně zveřejněny až téměř po roce, jsou v současnosti jedněmi z nejžádanějších dokumentů z National Archives and Records Administration (Národní archiv Spojených států amerických), dokonce populárnějšími než Listina základních práv či Ústava USA. Atkins byl absolventem alabamské univerzity, na níž vystudoval žurnalistiku.

Krátce na to byl Elvis vyznamenán ještě organizací Jaycees jako jeden z deseti „nejvýznačnějších mladých Američanů." Ocenění si převzal 16. ledna v Ellis Auditoriu v Memphisu, kde vystoupil s velmi emotivním děkovným projevem. Ceny si velice vážil a hrdě ji nosil při sobě.

Poté pokračoval v zuřivém koncertování ve Vegas a v Lake Tahoe, na něž záhy navázala turné po celých Spojených státech, a to v čím dál okázalejších a blyštivějších kostýmech, na přechodnou dobu doplněných pláštěnkami po vzoru superhrdinů, v nichž se Elvis od mládí rád zhlížel.

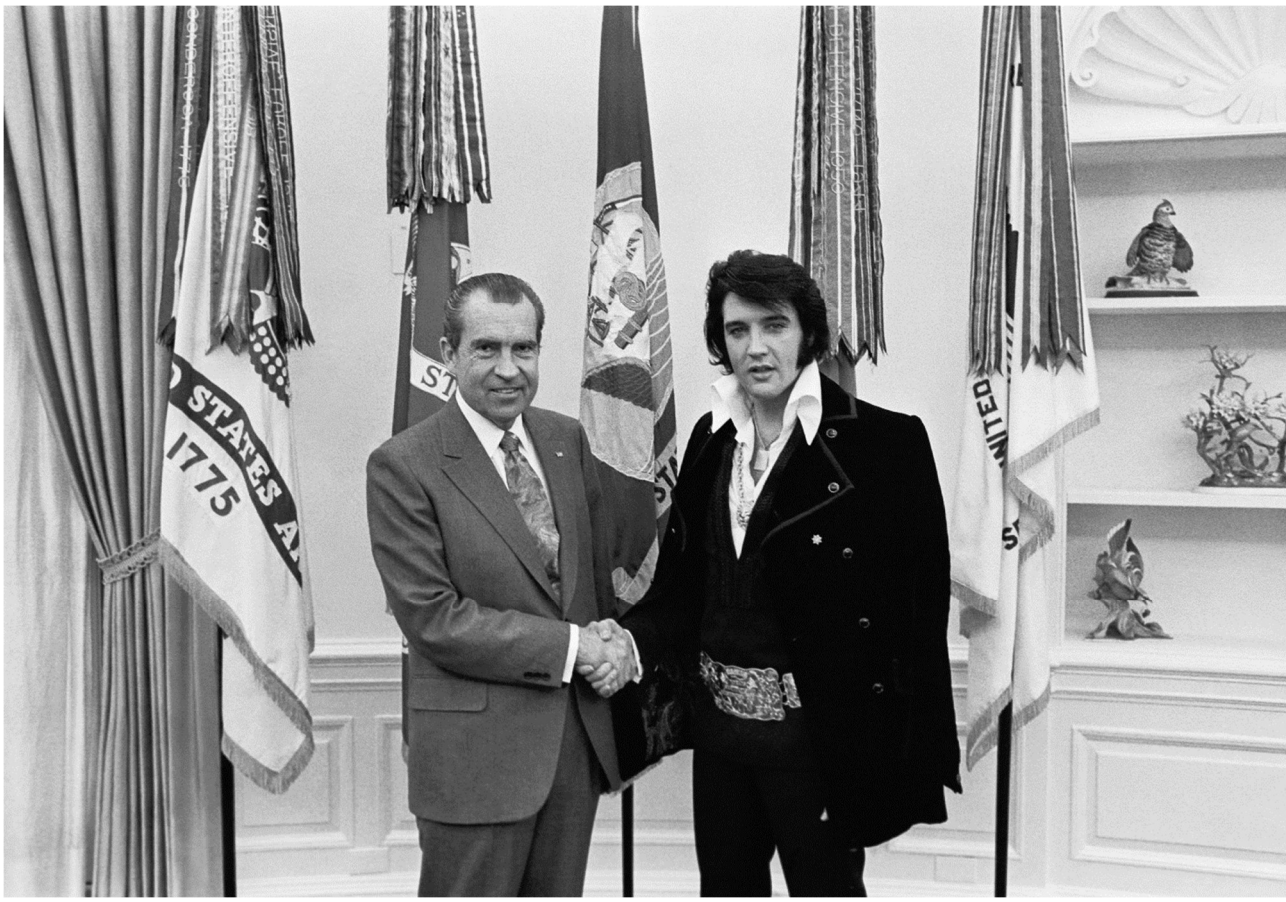

Obr. 233 – Nejznámější fotografie ze setkání Elvise s prezidentem Nixonem v Oválné pracovně Bíleho domu, 21. prosince 1970. Oba slavní muži svou schůzku drželi v tajnosti, snímek byl zveřejněn až zhruba po roce od setkání.
Autor snímku: Ollie Atkins
Zdroj: wikipedia.com

Obr. 234 – Portrét Elvise Presleyho pořízený 16. ledna 1971 u auta cestou na slavnostní oběd u příležitosti vyznamenání od Jaycees.
Autor snímku: Dave Darnell
Zdroj: archive.commercialappeal.com

4.3 Princ z jiné planety, Madison Square Garden, červen 1972

Od podzimu roku 1970 začal Elvis Presley pravidelně vyrážet na několikadenní turné po různých částech Spojených států. Mezitím zvládl odzpívat také akusticky komplikovaná vystoupení v Astrodromu v texaském Houstonu, v hale určené především pro sportovní utkání, rodea a zemědělské výstavy, která tehdy pobrala přes 40 tisíc návštěvníků. Během šesti koncertů v řadě tam jeho šou zhlédlo přes 200 tisíc lidí. Šlo zatím o největší prostor, kde do té doby hrál. Skutečný „křest ohněm" ho ale teprve čekal na počátku června 1972, kdy měl vystoupit v Madison Square Garden v New Yorku, kde nikdy předtím nehrál, a zahájit tak další koncertní šňůru. Byla to další z pečlivě připravovaných akcí, Elvis si byl vědom, že newyorské publikum bývá mnohem náročnější, než obecenstvo v jiných městech.

Chystaným čtyřem koncertům v Garden předcházela 9. června odpoledne obligátní tisková konference, opět za masové účasti médií, kde Elvis (s pokorou i vtipem při těchto příležitostech sobě vlastním již od 50. let), Plukovník Parker a Vernon Presley ochotně odpovídali na dotazy novinářů, včetně těch bulvárních a ne příliš taktních, týkajících se Elvisova manželství a rodiny, tou dobou už v krizi.

Všechny čtyři koncerty, které se mimořádně vydařily, byly beznadějně vyprodané a v publiku nechyběly ani celebrity, jako John Lennon a George Harrison, David Bowie nebo Paul Simon s Artem Garfunkelem. RCA nahrávala odpolední a večerní vystoupení 10. června a sestřih z nich na pulty obchodů posléze dodala v rekordním čase, za pouhý týden.

Obr. 235 – Elvis během tiskové konference, která 9. června 1972 předcházela jeho koncertům v Madison Square Garden v New Yorku.
Autor snímku: Bob Gruen
Zdroj: pinterest.com

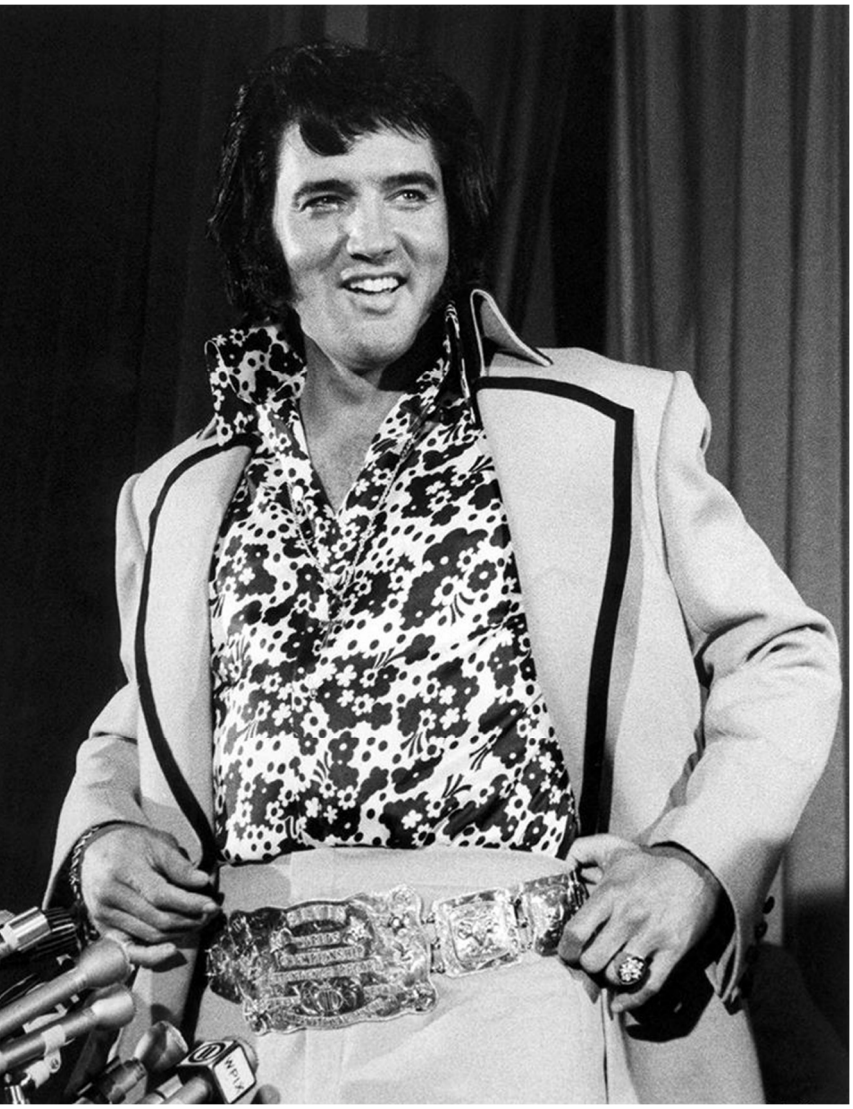

Obr. 236 – Elvis Presley předvádí 9. června v New Yorku novinářům masivní zlatý opasek, který obdržel za svá vystoupení v hotelu International v Las Vegas.
Autor snímku: Bob Gruen
Zdroj: morrisonhotelgallery.com

Ani jindy zdrženlivý tisk nešetřil chválou a reportérka z New York Times Elvise a jeho sebeprezentaci přirovnala k „princi z jiné planety," byť byl v té době už trochu baculatější, jelikož problémy s nadváhou již řešil v podstatě neustále, tu více, tu méně úspěšně. Presley i přesto svým talentem a přehršlí charismatu opětovně dokázal, že je stále mimořádným zjevením na kulturní scéně.

Jak tiskovou konferenci, tak i následné koncerty samozřejmě bohatě pokryla také řada fotografů. Ze snímků pořízených při těchto příležitostech vyčnívají především práce **Boba Gruena** (*1945), v současné době stále žijícího a řadu let etablovaného autora portrétů mnoha rockových hvězd, který v té době již spolupracoval například s Ikem a Tinou Turnerovými, Bobem Dylanem a rovněž byl osobním fotografem Johna Lennona a Yoko Ono. Pracoval jako hlavní fotograf pro *Rock Scene Magazine* a specializoval se především na nearanžované snímky rockových hvězd, pořizované často při neoficiálních příležitostech v zákulisí.

Tiskové konference se účastnil také bulvární fotoreportér a „lovec celebrit" **Tom Wargacki**, který posléze Elvise v průběhu 70. let zachytil ještě při mnoha jiných příležitostech, mimo jiné i s jeho přítelkyněmi v autě, a nechyběl tam ani **Ron Gallela** (*1931), přezdívaný jako „kmotr všech paparazzi." Galella, Newyorčan s italskými kořeny, sloužil jako fotograf amerického letectva během války v Koreji. V roce 1958 odpromoval na Art Center College of Design v Los Angeles, kde studoval fotožurnalistiku. Svými snímky přispíval zpočátku do časopisů *National Enquirer* a *Photoplay*, později je často uveřejňovaly například magazíny *Time*, *Harper's Bazaar*, *Vogue*, *Vanity Fair* nebo *People* či *Rolling Stone*.

Z koncertů, které se v New Yorku odehrály 9. až 11. června 1972, pořídil výmluvné záběry Presleyho „převtěleného do superhrdiny" zejména oficiální fotograf Madison Square Garden **George Kalinsky** (*1936). Právě jeho snímek Elvise s roztaženým pláštěm v rukou při děkovačce, který jako by zpěvákovi dával křídla,

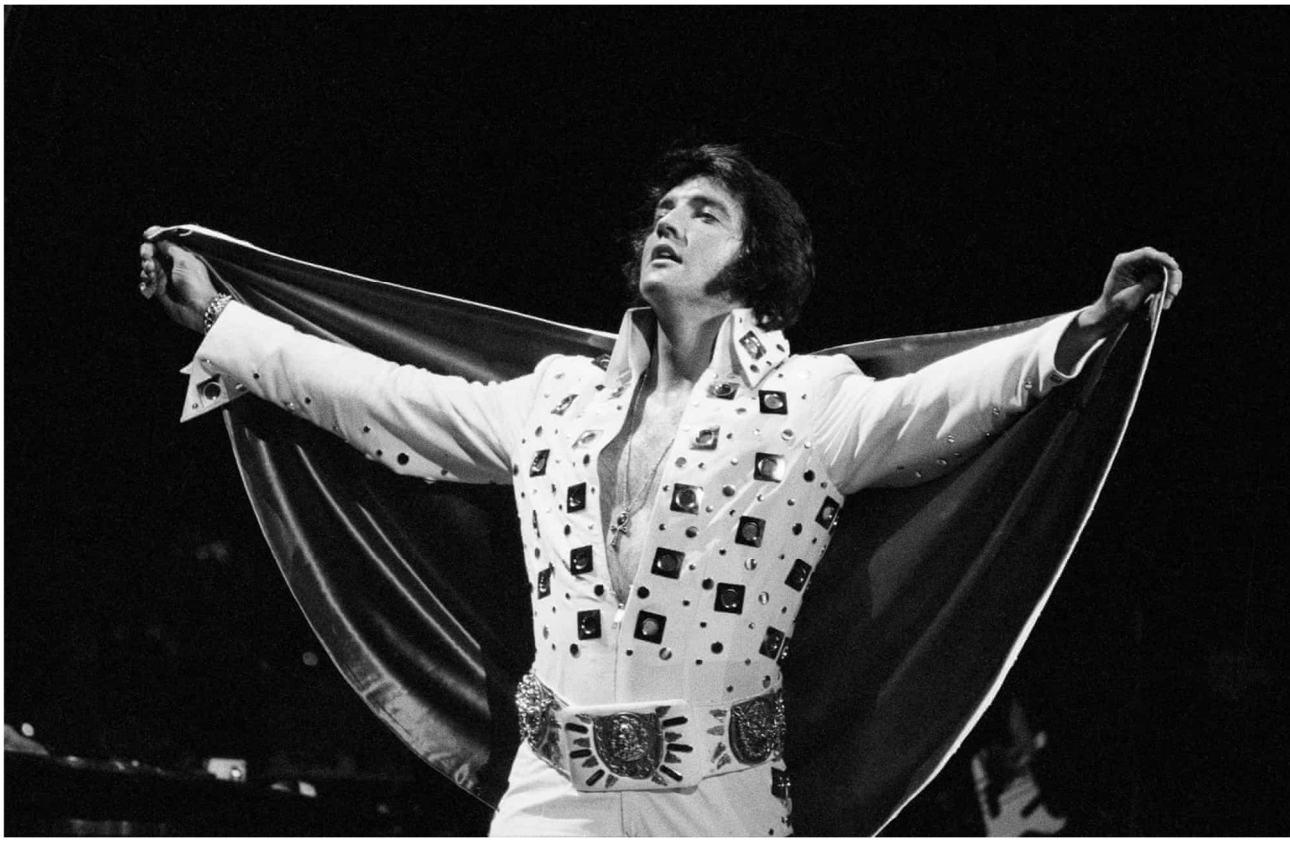

Obr. 237 – Elvis v kostýmu připomínajícím superhrdinu v závěru vystoupení 10. června 1972 v Madison Square Garden, New York.
Autor snímku: George Kalinsky
Zdroj: pinterest.com

byl v roce 2012 vydavatelstvím Sony Legacy použit na znovuvydaný záznam tohoto newyorského živého vystoupení s názvem „Prince From Another Planet," propůjčeným z dobového tisku.

Na prvním z koncertů v Garden rovněž fotografoval dlouholetý fotoreportér novin *New York Times* **Larry Morris** (*1924 - †1987), který v deníku začínal jako mnozí jeho kolegové z branže nejprve jako laborant a technik ve fotokomoře. Poté sloužil u námořnictva v Pacifiku na protiletadlové lodi. Do novin se vrátil po svém propuštění v roce 1946 a od roku 1950 už tam byl zaměstnán jako kmenový fotograf. Ceněné byly především jeho snímky z oblasti sportu.

V témže roce, ještě před červnovým turné zahájeným v New Yorku, se pro předchozí úspěch společnost MGM rozhodla o zpěvákovi natočit další dokument „Elvis On Tour" podle podobného schématu, jako předchozí „Elvis: That's the Way It Is." Filmový štáb s Elvisem vyrazil v březnu do nahrávacího studia, kde byl přiveden k životu jeden z jeho hitů „Always On My Mind," v dubnu pak na turné po jižních státech USA. Do filmu byly zařazeny také záběry ze zákulisí a z cest. Měl premiéru v listopadu téhož roku a posléze získal Zlatý glóbus za nejlepší dokumentární film.

Obr. 238 – Úvodní koncert 9. června 1972 v Madison Square Garden.
Autor snímku: Larry Morris
Zdroj: nytimes.com

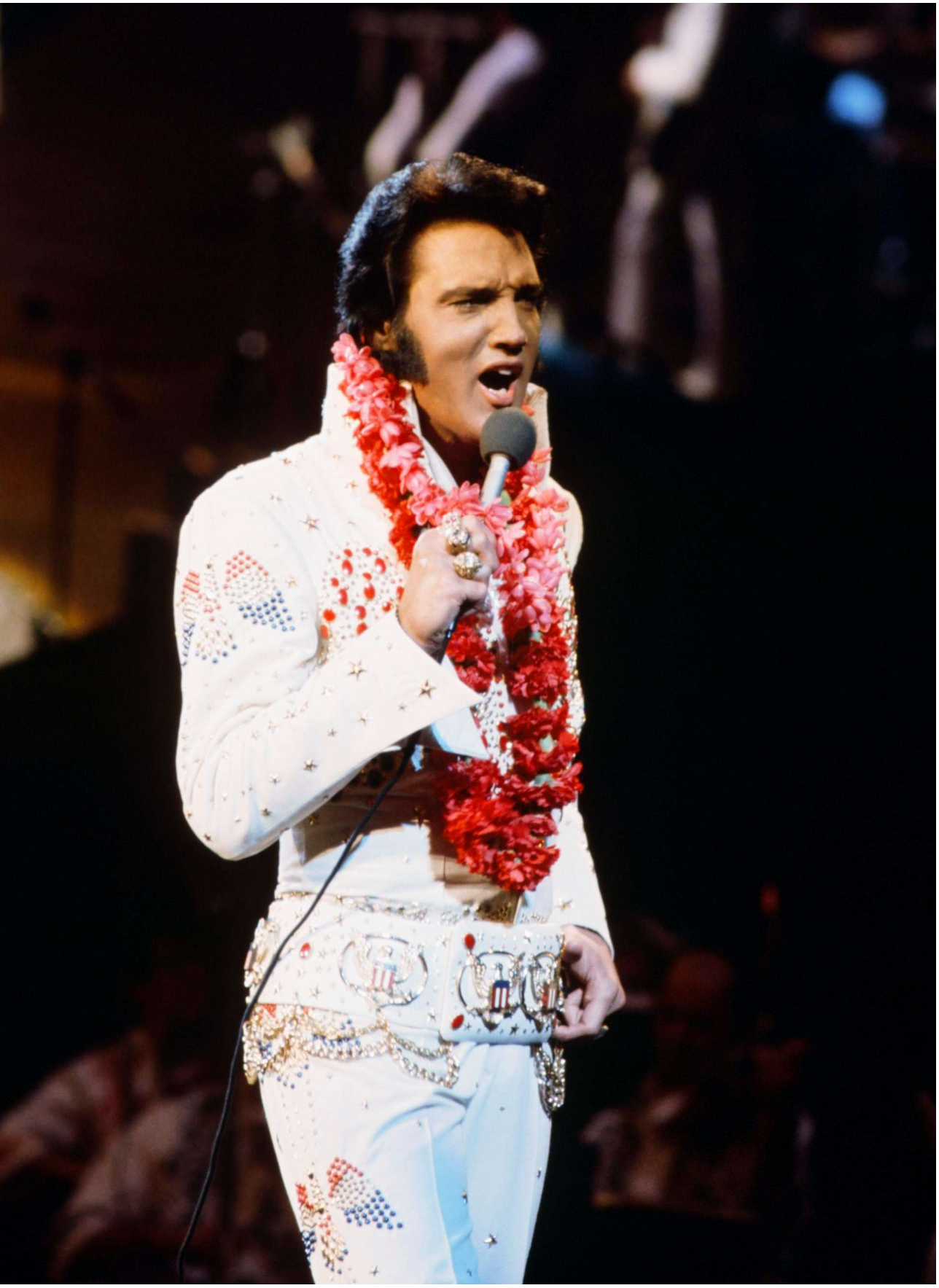

Obr. 239 – V lednu 1973 vystoupil Elvis v Honolulu na Havaji na koncertě, který byl přenášen přes satelit do 40 zemí po celém světě.
Autor snímku: Gary Null
Zdroj: pinterest.com

4.4 Pozdrav z Havaje, leden 1973

V srpnu 1972 zahájil Elvis další „letní koncertní sezónu“ v Las Vegas. Své již tradiční, čím dál bohatěji zdobené kombinézy v tuto dobu na čas odložil a nahradily je jednoduché kalhoty, pestrobarevné (většinou hedvábné) košile a saka. S Priscillou už v té době žili každý zvlášť a schylovalo se k rozvodu. Rozchod prý ovšem nejprve provázely neshody o majetkové vyrovnání, Priscilla se ukázala být poměrně tvrdou bojovnicí, pokud šlo o peníze pro ni a pro dceru. Po Elvisově boku se v té době začala pravidelně objevovat nová přítelkyně, dvaadvacetiletá Linda Thompsonová, čerstvá Miss Tennessee, s níž mu vztah oficiálně vydržel čtyři roky.

Obr. 240 – Fotografie z tiskové konference v hotelu Hilton v Las Vegas, kde byl v září 1972 oznámen záměr uskutečnit koncert vysílaný přes satelit.
Autor snímku: Frank Carroll
Zdroj: pinterest.com

Po závěrečném koncertu letního lasvegaského angažmá v hotelu Hilton byla 4. září 1972 manažerem Parkerem tamtéž narychlo svolána tisková konference, na níž byli novináři seznámeni s nejnovějším chystaným projektem. Šlo o přímý přenos koncertu vysílaný přes satelit do celého světa. Ten se měl uskutečnit 14. ledna 1973 v Honolulu na Havajských ostrovech, a tak se posléze i stalo. Další tiskovka k této připravované události, jež byla celosvětově první svého druhu, se pak konala ještě přímo na Havaji, kde Elvis (prozatím bez televizních kamer) vystoupil „nanečisto“ na třech koncertech v polovině listopadu. Tam bylo také oznámeno, že část výtěžku z plánovaného lednového vystoupení přenášeného družicí bude věnována fondu pacientů trpících rakovinou. Tento závazek se podařilo dodržet a předpokládanou částku překročit.

Obr. 241 – 20. listopadu 1972 Elvis v Honolulu oznámil, že část výtěžku půjde na charitu.
Autor snímku: neznámý
Zdroj: pinterest.com

Zpěvák, který v té době opět bojoval s nadváhou způsobovanou jak genetickými dispozicemi, tak i nezdravým stravováním, léky a nedostatkem spánku i pohybu, zahájil další náročnou dietu, aby se před celým světem pokud možno

Obr. 242 a 243 – Po příletu vrtulníkem na Havaj vítaly v lednu 1973 Elvise na letišti davy fanoušků, kteří ho ozdobili květinovými věnci.
Autor snímků: Gary Null
Zdroj: pinterest.com, esquire.com

předvedl v té nejlepší kondici. Částečně se mu to podařilo a ve svých čerstvých osmatřiceti letech pak na pódiu vypadal impozantně i díky originálnímu kostýmu navrženému Billem Belewem opět speciálně pro tuto příležitost. Šlo zase o kombinézu, s okázalou aplikací „amerického orla," státního symbolu USA, vyvedenou v národních barvách doplněných zlatými cvočky ve tvaru hvězd, a to i na masivním opasku a na plášti, které kostým doplňovaly a zpěvák je během představení v euforii odhodil do publika, stejně jako tam skončil blíže neurčený počet hedvábných šátků, které mu fanynky již tradičně nadšeně stahovaly z krku a s nimiž je měnil za havajské květinové věnce. To více než jasně prezentovalo Presleyho jako muže hrdého na svou vlast, která mu umožnila prožít jeho sen, zvláště, když do repertoáru zařadil ještě skladbu „American Trilogy," jež celý dojem podtrhla. Vše se odehrávalo v sále s pódiem lemovaným světelnými nápisy „Elvis," a to i v azbuce.

Obr. 244 – Pódium Elvisova satelitního koncertu bylo velkolepě pojaté, včetně mnoha na svou dobu náročných světelných efektů.
Autor snímku: Gary Null
Zdroj: gettyimages.com

Na koncert, kterému dva dny před datem vysílání předcházela ještě generální zkouška se vším všudy, včetně kostýmů, se v televizi dívala více než miliarda diváků z celého světa, a to třeba i v Austrálii, Japonsku či komunistické Číně. Pořad měl dokonce vyšší sledovanost než Armstrongovo

přistání na Měsíci. Ve 40 zemích byl odvysílán v přímém přenosu, ve 28 státech Evropy následující den ze záznamu, v Americe pak kvůli časovému posunu a kolizi se Super Bowl amerického fotbalu kupodivu až 4. dubna.

Vzhledem k tomu, že celou akci opět natáčela NBC Universal, vyslala tam rovněž i svého fotografa, jímž byl v tomto případě znovu **Gary Null**, který se osvědčil už pětl let předtím při dokumentování Elvisova televizního comebacku. Null byl dle svých slov jediným oficiálním fotografem havajské satelitní šou, avšak snímky z této události jsem nalezla i v portfoliu Petera Borsariho, který Elvise rovněž fotografoval při jeho prvním koncertě v Las Vegas v roce 1969, stejně jako při několika dalších příležitostech. Nicméně ve fotobankách typu Getty Images jsou z této akce skutečně zastoupeny výhradně Nullovy záběry, od detailů až po celky, jak je patrné z názorných ukázek zařazených v této kapitole.

Koncert se mimořádně vydařil, Elvis se tak opět předvedl širokému publiku ve vynikající hlasové formě, sál a s ním i celý svět mu opět ležely u nohou. Bylo to ale bohužel už nejspíš také naposledy, kdy byl pro takový heroický výkon dostatečně motivován a záleželo mu na něm.

Již pár dní po návratu z Havaje se však věci začaly rapidně měnit k horšímu. Únorové angažmá v Las Vegas provázely problémy a nepříjemnosti vícero druhů. Už od roku 1970 zpěvákovi vyhrožoval zabitím anonymní útočník, 18. února 1973 pro změnu na pódium vyšplhali čtyři opilci, na které Elvis uplatnil svůj karatistický výcvik. Množily se i zdravotní problémy, počínaje hlasovými indispozicemi a chrapotem z klimatizace, které vyústily v těžkou chřipku a zrušení šesti koncertů.

Potíže pak pokračovaly i na dalším turné, plicní infekce se táhla, další naplánovaná vystoupení musela být odkládána a rušena. Elvis byl také průběžně několikrát hospitalizován. Mezitím ještě v memphiském studiu Stax stihl nahrát několik skladeb, vydaných na albu „Raised On Rock," a 9. října se v Santa Monice rozvedl s Priscillou.

Obr. 245 a 246 – Zpěvákův kostým byl bohatě zdobený.
Autor snímků: Gary Null
Zdroj: pinterest.com

Obr. 247 – Rozvedeni. 9. října 1973.
Autor snímku: George R. Fry
Zdroj: latimes.com

Obr. 248 – Zpěvák na portrétu pořízeném přibližně v době nahrávání ve studiu Stax.
Autor snímku: neznámý
Zdroj: bloginroll.blogspot.com

Bývalí manželé od soudu odcházeli ruku v ruce, jak dokazují fotografie pořízené fotografem deníku *Los Angeles Times* **Georgem R. Fryem** (*1928 - †2020), z nichž na této straně jednu pro ilustraci uvádím, a vše se zdálo být relativně v pořádku. Nicméně již 15. října byl Elvis Presley opět hospitalizován, tentokrát doma v Memphisu, údajně kvůli zápalu plic. V nemocnici si poležel necelé tři týdny. Podle některých členů jeho ochranky byla prý ale skutečným důvodem pobytu v nemocnici spíš detoxikace.

Ať už to bylo jakkoliv, zpěvák se během listopadu 1973 rychle zotavil a ještě před Vánoci absolvoval další nahrávací frekvenci ve studiu Stax. Tam natočil nejspíš nejkvalitnější materiál od roku 1970, kdy jednotlivé skladby interpretoval opět s lehkostí, hravostí a přesvědčivostí. Mezi nimi například vydařené balady „Loving Arms," „My Boy" a nebo velmi svižně provedenou píseň „Promised Land" od Chucka Berryho.

Během nahrávání ve Stax, jak dokazuje další fotografie, Elvis na čas opět pozbyl své opuchlosti, která se u něj začala ve více či méně pravidelných intervalech střídavě objevovat od roku 1972, kdy se jeho manželství ocitlo v krizi a zpěvák se obracel k „útěchám" všeho druhu – ať už šlo o jídlo, drogy (výhradně léky na předpis) či nové přítelkyně. V období od roku 1973 už se Presley vzhledem k problémům se svým zdravím a vizáží vyhýbal fotografům a ani jeho manažer Tom Parker jich k němu z „marketingových důvodů" moc nepouštěl, neboť hvězdu bylo i přes veškeré problémy potřeba prezentovat v co nejzářivějších barvách.

Zhruba od poloviny roku 1973 se do role zpěvákových fotografů tedy začali hojně sami „pasovat" především nejrůznější jeho fanoušci či členové doprovodu, jejichž schopnosti ani vybavení zpravidla samozřejmě nedosahovaly kvalit předchozích profesionálů např. Wertheimerova či Apgerova kalibru. Tomu také nejčastěji odpovídají i záběry, které s Presleym pořídili, a to jak po technické, tak i po umělecké stránce.

Zajímavá byla v tomto ohledu také „politika" manažera Parkera, který, pokud už nějakého fotografa vůbec oficiálně najal, donutil ho zároveň podepsat smlouvu, jíž se fotograf vzdal veškerých svých autorských práv k pořízeným snímkům, a také negativů, jež se následně staly majetkem Presleyho s Parkerem, kteří si s nimi poté mohli nakládat, jak uznali za vhodné.

Obr. 249 – Ke konci satelitem přenášeného koncertu z havajského Honolulu dostal Elvis symbolickou královskou korunu. Program trval celkem hodinu a čtvrt, zaznělo v něm sedmadvacet skladeb a zhlédla ho více než miliarda diváků po celém světě. Vzhledem k času konání byl 14. ledna 1973 přímým přenosem prostřednictvím satelitu nejprve odvysílán hlavně v Asii a Austrálii, v evropských zemích pak ze záznamu o den později, ve Spojených státech potom počátkem dubna. Šlo o poslední velkou výzvu v kariéře zpěváka, s nímž to záhy po tomto triumfálním úspěchu začalo jít velmi rychle z kopce.
Autor snímku: Gary Null
Zdroj: pinterest.com

„Na Elvisovi je v mnoha ohledech naprosto neuvěřitelná jeho schopnost udržet se na vrcholu tak dlouho v prostředí, kde lidé zazáří jako meteor, a vzápětí shoří na prach.“

časopis Newsweek, srpen 1969

„Na člověku, který neví kudy kam a nalezne opět správnou cestu, je něco vskutku magického.“

John Landau, hudební kritik

5. Volný pád

Poslední čtyři roky života a kariéry Elvise Presleyho byly poznamenány četnými zvraty, tu k lepšímu, tu naopak strmě k horšímu. Ty druhé postupně začaly převažovat. O tom, co všechno nakonec vedlo či přinejmenším přispělo ke zpěvákově předčasné smrti, se dodnes vedou diskuse jak mezi odborníky, tak i veřejností, a je to také vděčné téma některých vcelku absurdních spekulací, živených nadějí, že zpěvák možná dosud nezemřel, jen se uchýlil do ústraní, například pod zcela novou identitou.

Každopádně ze snímků, které byly v tomto již ne příliš radostném období jeho života pořízeny, je (až na pár světlých výjimek) poměrně jasně patrné, že Presleyho zdravotní stav a fyzická kondice se rapidně horšily. A bylo to samozřejmě znát i na jeho výkonech při živých vystoupeních, která začala být často přerušována nebo posléze i úplně rušena a odkládána. Také na nahrávání nových skladeb Elvis postupně zanevřel a odmítal se dostavit do studia, což nakonec vyústilo v jakousi „mobilní nahrávací jednotku," kterou mu RCA zařídila přímo v Gracelandu, jenž zpěvák opouštěl čím dál méně (a nerad).

Koncem 60. a počátkem 70. let Elvis na pódiu doslova zářil a jeho tanec připomínal instinktivní pohyby a mrštnost kočkovité šelmy, ač už nebyl téhož „prvoplánového" druhu, jaký předváděl na úplném počátku své kariéry. Do svých vystoupení často zařazoval náročné prvky karate, jemuž se aktivně věnoval. Po skončení koncertu scénu zpravidla opouštěl, ač vyčerpán, velmi svižným poklusem, aby spolu se svou ochrankou stihl doběhnout včas k limuzíně přistavené k některému ze zadních vchodů do budovy, než se tam nahrnou fanoušci.

Obr. 250 – Elvis předvádí na pódiu během koncertu v roce 1972 jeden ze svých karatistických výkopů. Autor snímku: John Rowlands Zdroj: gottahaverockandroll.com

Postupně se však v důsledku svého fyzického i psychického stavu hýbal čím dál méně, o to větší podívanou však měly být jeho kostýmy, čím dál zdobenější, jež bylo navíc nutné postupně neustále přešívat, neboť zpěvákovy míry často značně kolísaly. Někdy dokázal viditelně zhubnout (nebo naopak otéct) až o několik konfekčních velikostí v řádu pouze jednoho až dvou týdnů, jak dokazují některé z fotografií pořízené v rámci jednoho jediného turné. Jeho fenomenální hlas ho ale ani v tomto období obvykle nezradil, zpíval většinou s nasazením, byť také často zapomínal text. Jindy, zvláště pod vlivem léků na povzbuzení či naopak utlumení, se rozhodl s publikem spíše rozmlouvat, udílet mu „rady do života" a žertovat, leckdy i nevhodně, než aby zpíval, což mu ale diváci obvykle

velkoryse odpouštěli. Vyskytly se však i roztržky s doprovodnými hudebníky a postupně také s členy vlastní ochranky, kteří v některých případech podle Elvise zasahovali snad až příliš tvrdě (a vysloužili si za to i žaloby, které se Presleymu přirozeně nelíbily). Posléze tři z nich propustil, za což se mu náležitě pomstili.

Obr. 251 – Elvis v tmavém kostýmu s bájným Fénixem, 1972–75.
Autor snímku: John Rowlands
Zdroj: brandfordexpositor.ca

V období mezi lety 1972 až 1975 najal Plukovník coby oficiálního fotografa, který dokumentoval Elvisovy koncerty a vyjížděl s ním pravidelně na turné, Kanaďana **Johna Rowlandse** (*1947), jenž s ním na žádost RCA objel celkem osmačtyřicet vystoupení. Právě Rowlands byl tím, kdo v rozhovoru poskytnutém kanadským novinám *Brandford Expositor* vloni prozradil, jak to bylo s jeho závazkem vůči Presleymu a Parkerovi. Ve smlouvě musel podepsat, že se vzdává veškerých svých autorských práv k pořízeným snímkům. Aby si tuto ztrátu vykompenzoval, požadoval fotograf dvojnásobek svého obvyklého honoráře, který také dostal.[10]

Dle Rowlandsových slov byly zpočátku koncerty velkolepé a Presley byl v dobré kondici. Nicméně od roku 1975 už se zpěvákova nadváha začala vymykat kontrole a pořídit pěkné snímky bylo čím dál obtížnější, i když pro něj Bil Belew začal navrhovat kostýmy raději v tmavších odstínech, aby se Elvisovy „nedostatky na kráse" dařilo lépe zakrýt. Proto se Rowlands rozhodl, že už zpěvákova vystoupení dokumentovat nebude a přestane s ním jezdit na turné. Následně si postěžoval Plukovníku Parkerovi, že s Elvisem nemá pro sebe k dispozici ani jediný záběr, který by mohl zařadit do svého portfolia, aby dokázal, že Presleyho vůbec někdy fotografoval. Plukovník mu posléze vrátil padesát negativů a uvolnil omezení autorských práv. Rowlandse poté během jeho doposud aktivní kariéry proslavily další snímky rockových hvězd, zejména Davida Bowieho.

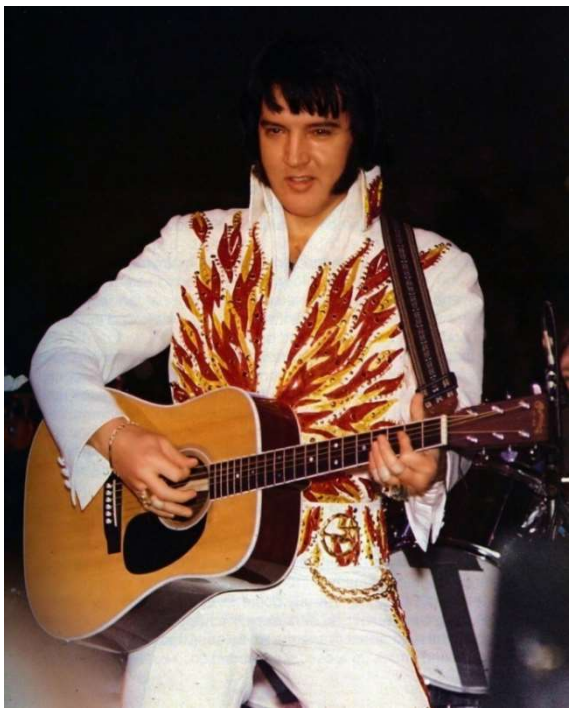

Obr. 252 – Elvis během koncertu v roce 1976 v bílé kombinéze bohatě zdobené motivem plamenů. Snímek uveřejnil ve své knize Sean Shaver, ale zda je i jeho autorem, není jisté.
Autor snímku: Sean Shaver (nebo Rex Martin)
Zdroj: tapatalk.com/groups/elvismomentsintime

Jak jsem již naznačila v předchozí kapitole, postupem času se role Elvisových fotografů zhostili převážně nadšení amatéři, kteří se hojně rekrutovali z řad zpěvákových oddaných

[10] https://www.brantfordexpositor.ca/entertainment/local-arts/rowlands-photos-of-elvis-in-pop-up-art-show

fanoušků či členů jeho doprovodného týmu. Za nejspíš nejkontroverznější postavu z této skupiny bývá Presleyho příznivci a znalci často považován **Sean Shaver**, autor několika fotografických publikací s Elvisem, v nichž se ovšem nezdráhal pod svým jménem zveřejnit i jiné snímky, než kterých byl sám autorem. Například od jiných „superfanoušků," jakými byli třeba **Rex Martin** nebo **Judy Palmerová**, kteří zpěváka hojně navštěvovali jak před branami některého z jeho sídel, nebo v zákulisí. Jejich záběry jsou většinou nevalné technické a umělecké kvality, nicméně o to víc jich doposud v hojném počtu koluje po různých burzách a aukcích všeho druhu (např. eBay), a to jako jednotlivých zvětšenin, tak i v knižní podobě.

Obr. 253 – Při koncertu v Birminghamu, Alabama, 29. 12. 1976.
Autor snímku: Keith Alverson
Zdroj: elvisinfonet.com

O něco (málo) kvalitnější snímky zpěváka na sklonku jeho života pořídil **Keith Alverson** (*1952), rovněž Presleyho oddaný fanoušek, který ke konci Elvisovy kariéry zhlédl a horlivě zdokumentoval řadu jeho turné i vystoupení ve stálém angažmá v Las Vegas. Z fotografií, které při těchto příležitostech pořídil, vydal rovněž už několik publikací. Spojil se pro tyto účely se známým expertem přes „elvisologii" Erikem Lorentzenem a společně zpracovali několik tučných svazků, z nichž např. jeden, nazvaný „Strictly Elvis 1973-74-75" obsahuje přes 1500 Alversonových fotografií, nově naskenovaných z originálních negativů. Ani druhý díl publikace - „Strictly Elvis 1976-77" na sebe nenechal dlouho čekat a je svým objemem dosti podobný. Nicméně i v Alversonově případě bohužel platí, že kvantita výrazně převyšuje kvalitu, a tak jsou tyto tučné svazky určené především skalním Presleyho fanouškům, spíše než příznivcům fotografie.

Obr. 254 – Při koncertu v Ames, Iowa, 28. 5. 1976. Zpěvák má na sobě svůj oblíbený kostým s motivem slunečních hodin.
Autor snímku: Len Leech
Zdroj: ourdailyelvis.wordpress.com

Jmen těchto tzv. „superfanoušků," kteří měli pro jakékoliv setkání s Elvisem vždy po ruce fotoaparát, by se dala vyjmenovat celá řada, proto zmíním pouze ty nejproduktivnější z nich, jakými byli **Bob Heis**, **George Hill**, **Len Leech** nebo **Tom Loomis**. Jejich záběry, podobné jako vejce vejci, rovněž doposud často kolují po aukcích či alespoň soukromých blozích věnovaných Elvisovi.

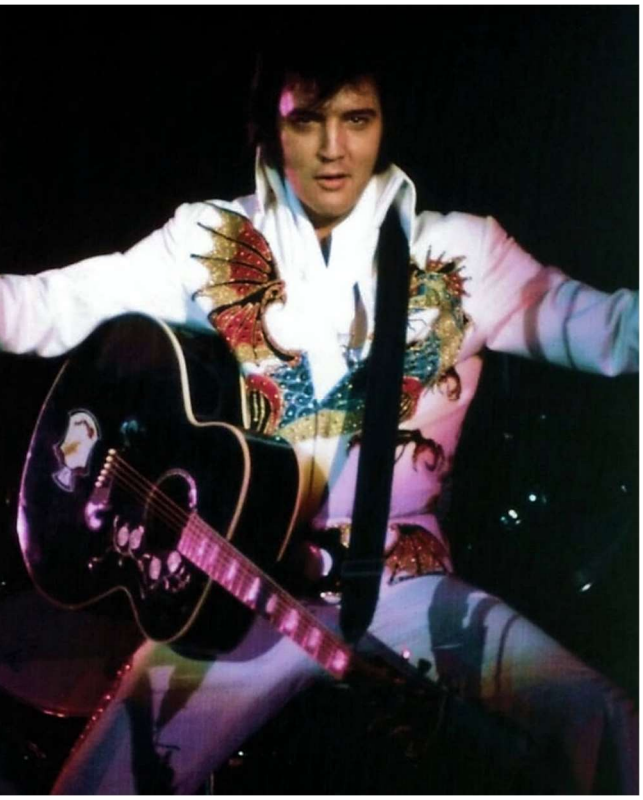

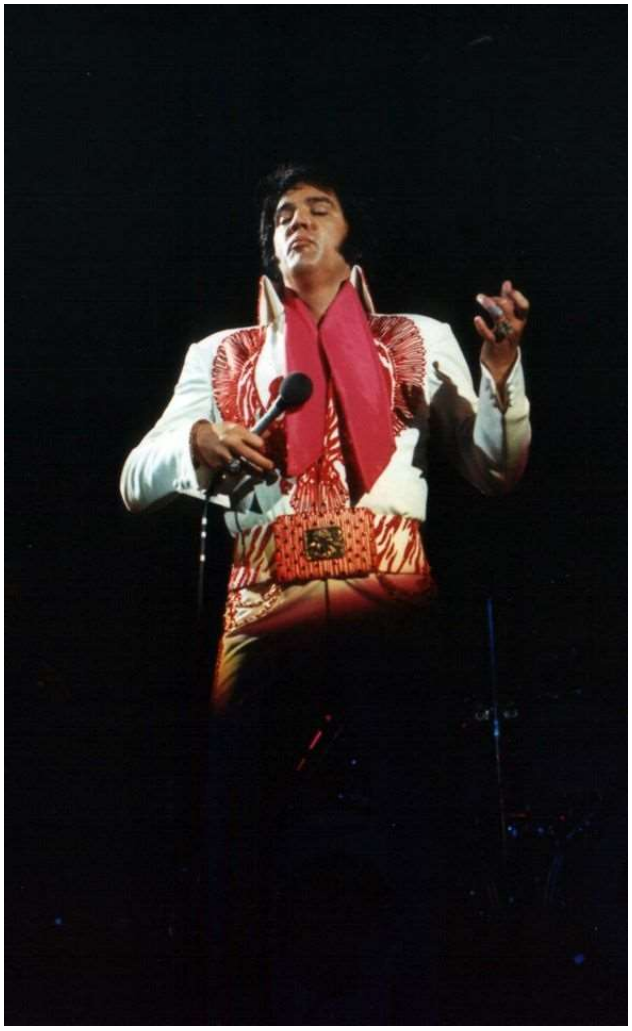

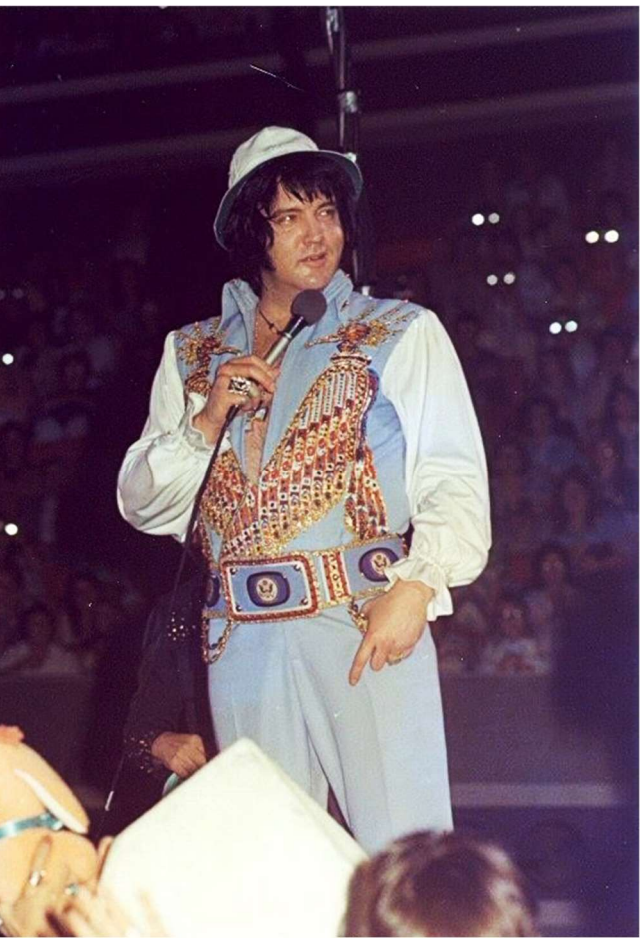

Obr. 255 až 258 – „Superfanoušek" Keith Alverson, stejně jako mnozí jiní, absolvoval v letech 1973 až 1977 bezpočet koncertů Elvise Presleyho, během nichž pořídil stovky snímků dokumentárního charakteru. Poté z nich vydal několik publikací. Bylo to v době, kdy už se zpěvák oficiálně fotografoval nerad, proto jsou snímky od jeho příznivců víceméně jediné, na nichž byl zachycen.
Autor snímků: Keith Alverson
Zdroj: pinterest.com

Dalším „mužem s fotoaparátem," který byl Presleymu nablízku zejména v 70. letech, byl **Ed (Edward Michael) Bonja** (*1945 - †2019), který se staral hlavně o chod turné, byl pomocníkem Plukovníka a také synovcem jeho asistenta Toma Diskina. Právě přes něj se ke zpěvákovi dostal. Také on své snímky hojně publikoval (celkem ve čtyřech knihách) i vystavoval. Nutno říci, že alespoň některé z nich si to svým pojetím zasloužily nejen proto, že na nich byl zrovna Elvis Presley.

Právě Bonja bývá na fanouškovských webech často titulován jako Elvisův oficiální fotograf, ale z rozhovorů s ním a také z autentických audio záznamů[11], které se dochovaly z živých vystoupení, kde zpěvák občas v závěru představoval členy svého doprovodného týmu, vyplývá, že funkce „oficiální fotograf" nejspíš zdaleka nebyla jediná, kterou Bonja během doby strávené s ním zastával. Na jednom z koncertů ho Elvis představil jako člověka, který se „stará o zavazadla." Nicméně Bonjův zřejmě nejzdařilejší snímek (kompozičně, barevně, světelně i technicky), který pořídil 2. června 1975 během koncertu ve městě Mobile v Alabamě, byl o rok později použit na obal Presleyho další LP desky nazvané „From Elvis Presley Boulevard, Memphis, Tennessee."

Bonja měl vzhledem k povaze a délce trvání svého pracovního poměru u Presleyho samozřejmě přístup i do zákulisí nebo do zpěvákova hotelového apartmá, kde ho například vyfotografoval při zkoušení a přehlídce nových kostýmů dodaných Billem Belewem.

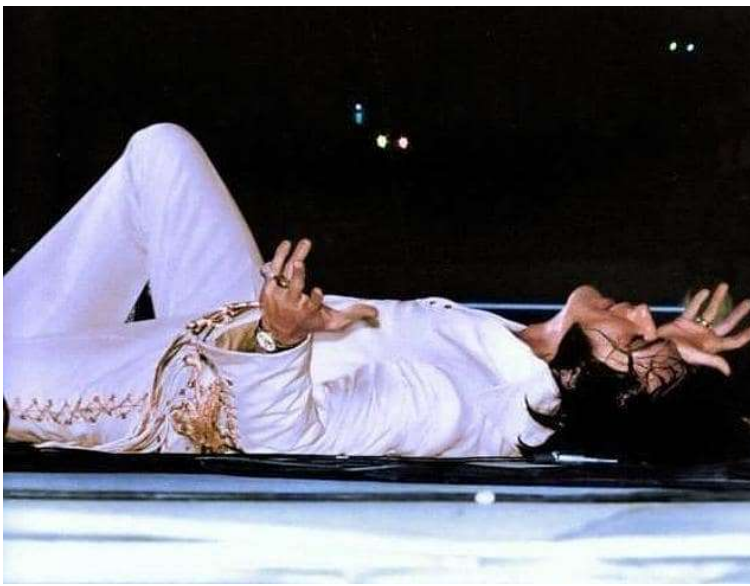

Obr. 259 a 260 – Při koncertu v Mobile v Alabamě, 2. 6. 1975 (nahoře). Elvis zpívá vleže v Oklahoma City, 16. listopadu 1970 (dole). Autor snímků: Ed Bonja Zdroj: pinterest.com, elvis.com.au

[11] youtube.com – Elvis Presley – Team Introduction-Ed Bonja

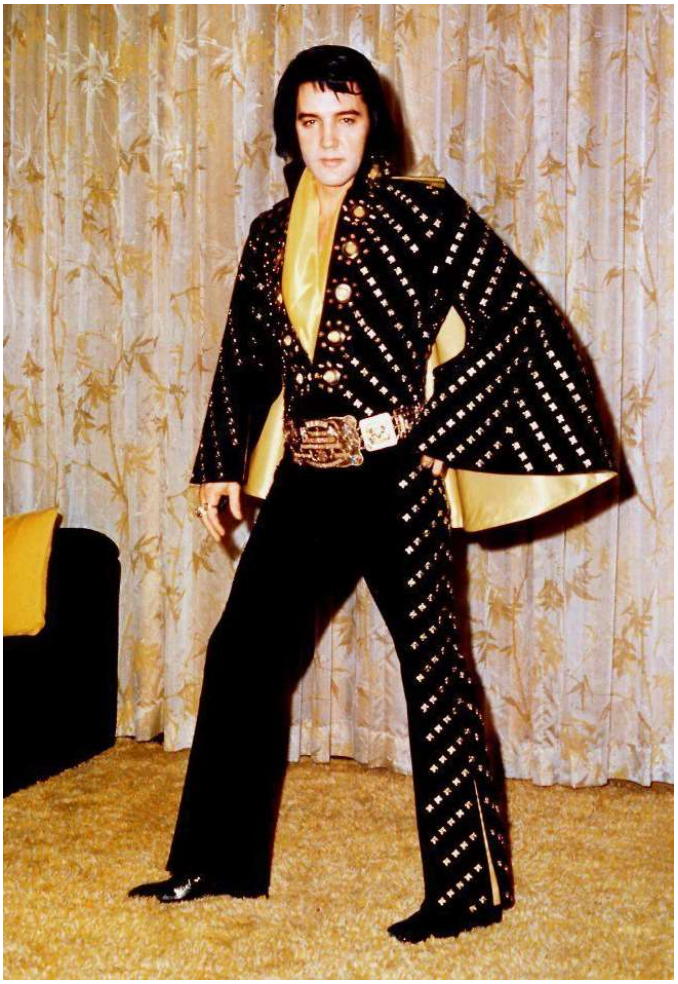

Obr. 261 a 262 – Elvis Presley při „módní přehlídce" nových kostýmů od Billa Belewa v hotelovém apartmá v Las Vegas v roce 1972.
Autor snímků: Ed Bonja
Zdroj: pinterest.com

Na rozdíl od Johna Rowlandse neměl Ed Bonja problém s tím, že by se mu zpěvák v závěru kariéry fotografoval hůře, než předtím. Podle něj bylo Presleyho fotografovat poměrně snadné, protože jeho výraz byl vždy plný emocí a zpěvák prý oplýval značnou dávkou osobního kouzla v podstatě až do konce života.[12]

Kolísajících výkonů „rokenrolového krále" i výrazných změn jeho vizáže si však časem samozřejmě začali všímat novináři, především ti bulvární. Pro ty byl Elvis vděčným soustem a jako doprovodné snímky si ke svým příspěvkům, zpravidla založeným na anonymních výpovědích „osob ze zpěvákova bezprostředního okolí," vybírali pokud možno fotografie, které zpěváka co nejvíce dehonestovaly. Nicméně i seriózní deník *Washington Post* vydal už koncem září 1974 článek, v němž si kritik neodpustil poznámku o Presleyho „bachoru." Ten se pak před svým obecenstvem během dalších vystoupení obhajoval tím, že pod kostýmem pro jistotu nosí neprůstřelnou vestu, protože už mu bylo několikrát vyhrožováno atentátem. Ostatně již v roce 1970 vystupoval během letního angažmá s jedním koltem zastrčeným v botě a s druhým za pasem, když kdosi napřed poslal do hotelu výhrůžku, že Elvise zastřelí.

Plátek *National Equirer* uveřejnil 19. listopadu 1974, tedy zhruba dva měsíce před Presleyho čtyřicátými narozeninami, na něž se šoumen lpící donedávna na svém mladistvém vzhledu nikterak zvlášť

[12] www.elvis.com.au/presley/interview-with-ed-bonja-elvis-presleys-photographer-1970-1975.shtml

netěšil (a vlastně je pak ani pořádně neoslavil), na své titulní straně velkou „otvírákovou“ fotografii téměř přes celou stránku k článku s titulkem „Elvis at 40 – Paunchy, Depressed & Living in Fear“ (Elvis ve 40 – s pupkem, v depresi a žijící ve strachu), který pak pokračoval ještě uvnitř daného čísla. Tím Presleyho samozřejmě nijak zvlášť nepotěšil. Nutno ovšem dodat, že obrázek již na první pohled vypadá, že ho někdo speciálně upravil a vyretušoval tak, aby na něm zpěvák působil obludným dojmem, a spíše, než reálný snímek připomíná ilustraci vytvořenou tak, aby byla v souladu se zamýšleným pejorativním vyzněním doprovodného textu. U fotografie není uveden ani její autor.

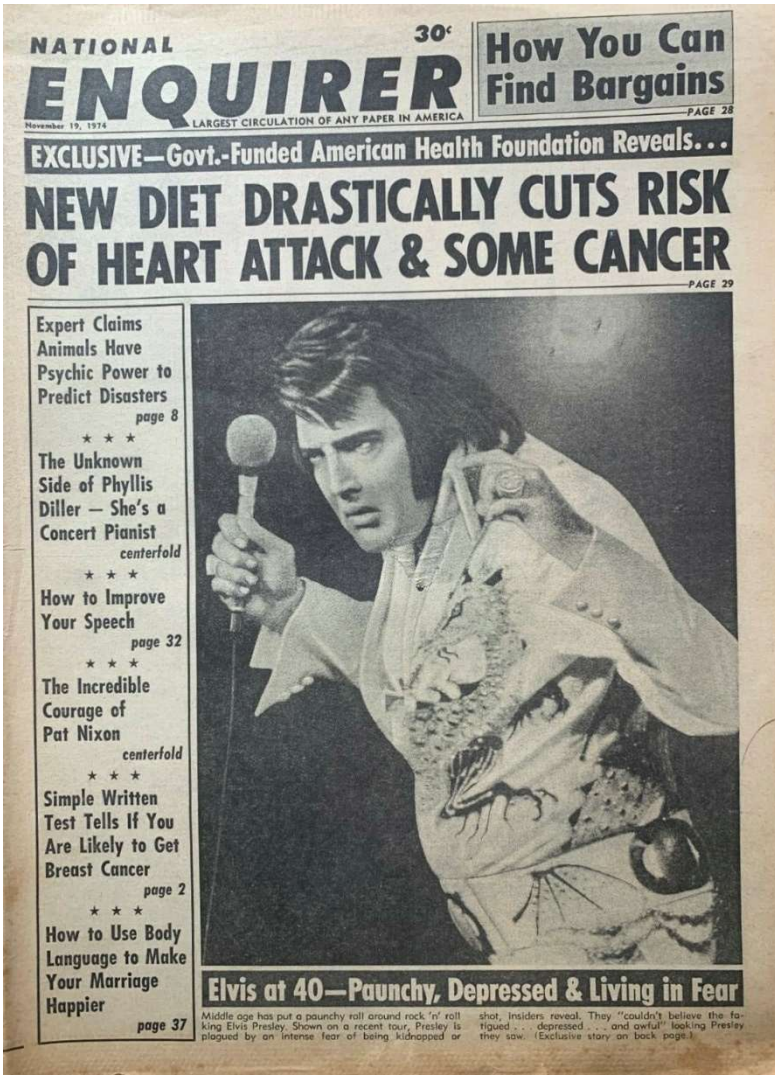
NATIONAL ENQUIRER 30¢
November 19, 1974 LARGEST CIRCULATION OF ANY PAPER IN AMERICA
How You Can Find Bargains PAGE 28
EXCLUSIVE—Govt.-Funded American Health Foundation Reveals...
NEW DIET DRASTICALLY CUTS RISK OF HEART ATTACK & SOME CANCER PAGE 29
Expert Claims Animals Have Psychic Power to Predict Disasters page 8
The Unknown Side of Phyllis Diller — She's a Concert Pianist centerfold
How to Improve Your Speech page 32
The Incredible Courage of Pat Nixon centerfold
Simple Written Test Tells If You Are Likely to Get Breast Cancer page 2
How to Use Body Language to Make Your Marriage Happier page 37
Elvis at 40—Paunchy, Depressed & Living in Fear
Middle age has put a paunchy roll around rock 'n' roll king Elvis Presley. Shown on a recent tour, Presley is plagued by an intense fear of being kidnapped or shot, insiders reveal. They "couldn't believe the fatigued . . . depressed . . . and awful" looking Presley they saw. (Exclusive story on back page.)

Obr. 263 – Titulní strana bulvárních novin National Enquirer, v nichž 19. listopadu 1974 vyšel o Elvisovi značně nelichotivý článek. Autor snímku: neznámý, foto repro Zdroj: ebay.com

Jeden takový, opět poněkud bulvárního rázu, pořídil v ulicích Memphisu kmenový fotoreportér tamní mutace deníku *Commercial Appeal* **Dave Darnell**, autor povedeného portrétu na str. 142, když na něm v červnu 1972 Presleyho zachytil, jak po odloučení od Priscilly veze na svém motocyklu jinou ženu (byla jí tanečnice Mary Kathleen Selphová, s níž zpěvák krátce chodil a která nedlouho poté zahynula při autonehodě).

Obr. 264 – Při projížďce Memphisem s novou známostí, 30. června 1972. Autor snímku: Dave Darnell Zdroj: facebook.com

Kromě tohoto obrázku, jímž bylo v postprocesu nejspíš manipulováno, ale už přibližně od roku 1972 průběžně vznikaly jiné snímky, na nichž zpěvák vypadá tu „opuchle,“ nebo naopak zase „splaskle.“

Na druhou stranu se mezitím, zřejmě v obdobích, kdy byl celkově v o něco lepším duševním rozpoložení, zpěvák objevoval na koncertech během svých četných turné i v daleko lepší kondici, stále vyprodával sály a dokázal svému publiku zprostředkovat kulturní zážitek, za který si zaplatilo, jak dokazuje snímek v „pavím kostýmu“ na str. 160.

Fotografii pořídil v červnu 1974 po koncertu ve Philadelphii již dříve zmiňovaný fotoreportér Tom Wargacki, jehož snímky jsou hojně zastoupeny v archivu fotobanky Getty Images.

Od roku 1975 už Elvise jeho nová, oteklá vizáž ale příliš neopouštěla. Svému kadeřníkovi a blízkému důvěrníkovi Larrymu Gellerovi se údajně svěřil: *„Všichni si myslí, že jsem jen normálně tlustej. Nechápou, že mi správně nefungujou vnitřnosti. Mám spastické tlusté střevo. A k tomu glaukom a to ostatní – je vůbec zázrak, že ještě držím pohromadě.“* [13]

Obr. 265 – Elvis přijíždí do hotelu po koncertu, který odzpíval 23. června 1974 ve Philadelphii.
Autor snímku: Tom Wargacki
Zdroj: gettyimages.com

O zpěvákovo zdraví, a bohužel také pravidelný nadměrný přísun léků všeho druhu, se v té době staralo hned několik lékařů, někteří ho zejména v posledních letech doprovázeli i na turné, případně byli k dispozici přímo v Las Vegas.

Ani v osobním životě se mu příliš nedařilo, přestože se v něm kromě oficiální přítelkyně Lindy Thompsonové hojně objevovaly i jiné ženy. Linda od Presleyho odešla v roce 1976, v listopadu téhož roku se seznámil se svou poslední láskou, dvacetiletou Ginger Aldenovou, již mnozí ze zpěvákových skalních fanoušků viní ze zpěvákovy smrti, neboť pár se prý často hádal a byla to nakonec právě Ginger, která Elvise našla v Gracelandu bez známek života. Zpěvák i jeho doprovod, ať už šlo o ženy nebo členy jeho „vnitřního kruhu,“ tedy zejména rodiny a Memphiské mafie, se často při různých příležitostech ocitali v hledáčku bulvárních fotoreportérů.

Obr. 266 a 267 – S Lindou Thompsonovou (snímek vlevo) v březnu 1976 a členem ochranky Redem Westem (vpravo) v červenci 1976.
Autor snímků: Tom Wargacki; zdroj: gettyimages.com

[13] GELLER, Larry; SPECTOR, Joel; ROMANOWSKI, Patricia: Elvis Presley – Pravdivý příběh o jeho životě a smrti; Papyrus; 1995; ISBN 80-85776-44-8; str. 218

Obr. 268 – O něco štíhlejší Elvis se snoubenkou Ginger Aldenovou počátkem ledna 1977 v Arkansasu. Ze snímku byly vyretušovány „přebytečné" postavy vlevo a následně ho Aldenová použila na obálku svých memoárů nazvaných „Elvis & Ginger."
Autor fotografie: David Spencer; zdroj: today.com

Nicméně ani fotoaparátům serióznějších fotografů a členů svého doprovodu se Elvis samozřejmě nevyhnul tak jako tak, ať už to bylo na koncertech, v soukromém životě, nebo během poslední dovolené, kterou strávil s Ginger, její rodinou a několika přáteli v březnu 1977 na Havaji.

Ještě předtím ho však v druhé půli února čekalo turné po jižních státech, kde se hned při úvodním koncertu v Miami na Floridě zjevil před publikem oproti konci roku 1976 a lednu 1977 opět extrémně opuchlý. Právě na tomto koncertu byl přítomen fotograf **Robert Deutsch**, tehdy ještě na volné noze, později od roku 1983 dlouhodobě zaměstnán jako kmenový fotoreportér deníku *USA Today*. Dodnes je aktivně činný, vede v Americe například různé fotografické workshopy. Jeho portfolio je plné především snímků z oblasti sportu, včetně šestnácti olympiád, ale rovněž z kultury a dalších aktualit, k nimž byl povolán. Z celebrit fotografoval například krátce před smrtí také Johna Lennona.

Na Deutschovi je zajímavé, jak ke svým snímkům „oteklého" Elvise (ukázku jednoho jeho snímku uvádím na str. 163) posléze přistoupil, ať už to bylo z jakýchkoliv pohnutek, pietních či jiných. Ačkoliv fotobanka *Getty Images* disponuje hned několika Deutschovými záběry z tohoto koncertu, u snímků jsou všude uváděny pouze iniciály autora „R. D." a nikoliv jeho plné jméno.

Obr. 269 – Elvis a Ginger během dovolené na Havaji v březnu 1977.
Autor snímku: neznámý
Zdroj: today.com

Obr. 270 a 271 – Elvis během posledních koncertů v roce 1977. Autor snímků: neznámý (možná Robert Emerson); zdroj: gettyimages.com

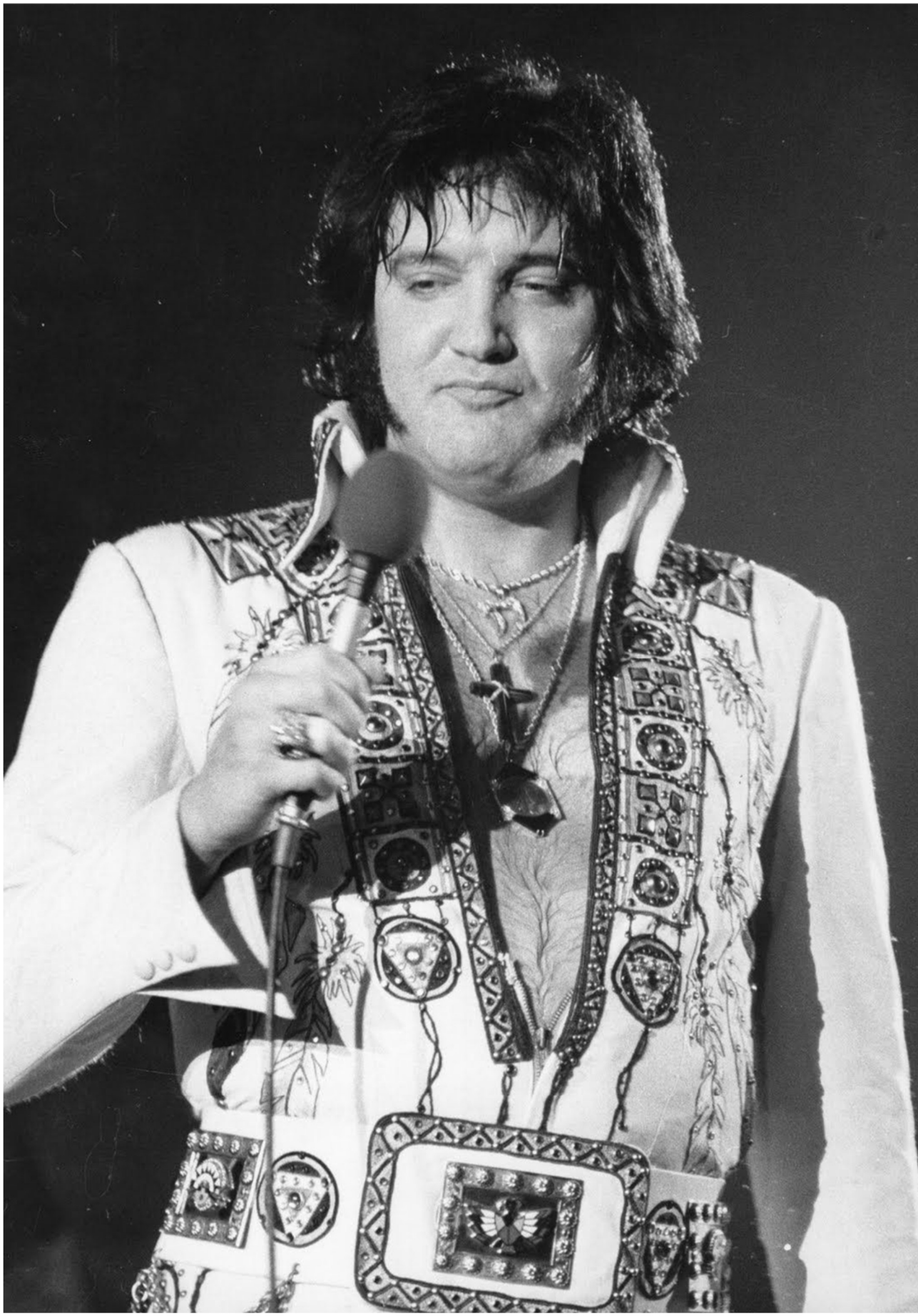

Obr. 272 – Elvis během koncertu v Miami na Floridě, 12. února 1977. Autor snímku: Robert Deutsch; zdroj: gettyimages.com

Obr. 273 – Zpěvák předvádí jednu z póz inspirovaných uměním karate v závěru koncertu v Milwaukee ve Wisconsinu, 27. dubna 1977.
Autor snímku: Ronald C. Modra
Zdroj: gettyimages.com

Na jednom z posledních turné po severu Spojených států zachytil Elvise během koncertu v Milwaukee ve Wisconsinu tamní fotoreportér **Ronald C. Modra**, jenž přispíval jako fotograf na volné noze do mnoha magazínů, jako byly například *Time*, *Newsweek*, *People*, *National Geographic*, *Playboy* nebo *Parade.* Později se proslavil zejména svými snímky ze světa sportu (především baseballu), ale věnoval se i krajinářské, portrétní a reklamní fotografii – kupříkladu pro značky Coca-Cola, Reebok či Dodge.

Jeho fotografie zpěváka v póze v podřepu, s jednou nohou pokrčenou a druhou nataženou do strany, která se pro Presleyho během koncertů, a především pak v jejich závěru stala typickou, jako by již evokovala Presleyho blížící se smrt. Elvis má na snímku pokorně skloněnou hlavu směrem k mikrofonu a publiku, vážný výraz v obličeji a zavřené oči, jako by se už se vším loučil. Jde o emotivní záběr, který bývá velmi často reprodukován v nejrůznějších Presleyho biografiích, nebo jím novináři často doprovázejí články pravidelně vycházející při příležitosti výročí zpěvákova úmrtí. Rozhodně se v tomto případě jedná o vkusnější volbu, než v případě fotografie oteklého Elvise od Roberta Deutsche (viz str. 163), již mnohá periodika použila také k aktualitě o Presleyho skonu.

Ačkoliv během Presleyho poslední koncertní šňůry, kterou absolvoval od 17. do 26. června, přičemž poslední zastávkou (a tedy i vůbec posledním koncertem v životě) bylo město Indianapolis, již Elvis působil

velice vyčerpaným dojmem, natáčela televize CBS některá z jeho vystoupení pro další plánovaný speciál. Plukovník Parker za exkluzivní vysílací práva žádal (a také obdržel) předem rovný milion dolarů. Nejprve se točilo 19. června v Omaze, ale materiál se vzhledem k Elvisovu špatnému zdravotnímu stavu, kdy se doprovodný tým obával, že každou chvíli zkolabuje, téměř nedal použít. O dva dny později natáčela CBS ještě koncert v Rapid City, který už byl vydařenější.

Závěrečný koncert v Indianapolis, před nímž Elvis od zástupců RCA převzal ocenění za předběžné objednávky svého nejnovějšího alba „Moody Blue," byl prý z celého turné nejlepší. Elvis se přes své celkové vyčerpání a viditelně špatný stav nešetřil a diváky okouzlil zejména emotivním podáním několika pomalých skladeb, například písně „Hurt," jejíž výmluvný text možná tou dobou zažíval i na vlastní kůži. Publiku nezapomněl před koncem vystoupení poděkovat, představil mu svého otce, snoubenku Ginger, jakož i další členy rodiny a svého týmu, a přislíbil, že pokud si to obecenstvo bude přát, rádi se k němu zase v budoucnu vrátí. To už se však nikdy nestalo.

Obr. 274 – Elvis během koncertu paroduje oblíbence své dcery Lisy Marie Eltona Johna. Zpěváci se znali a vzájemně respektovali.
Autor snímku: neznámý
Zdroj: pinterest.com

Obr. 275 a 276 – Vyčerpaný Elvis Presley během svého posledního koncertu 26. června 1977 v Indianapolis.
Autor fotografií: neznámý (některý z fanoušků – pravděpodobně Bob Heis, Len Leech nebo Tom Loomis)
Zdroj: pinterest.com

„Ctižádost je sen poháněný osmiválcovým motorem.“

„Imidž je jedna strana mince a člověk
ve své přirozenosti strana druhá.
Řekněme, že je velmi těžké
sladit obě dohromady.“

Elvis Presley

6. Král je mrtev (...ať žije král!)

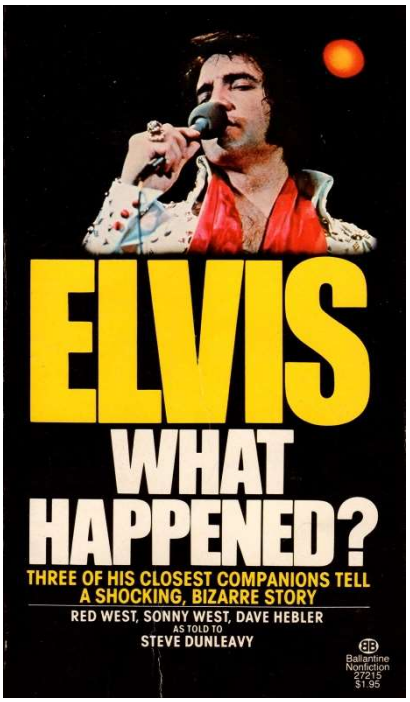

Obr. 277 – Obálka knihy vydané Elvisovými bývalými bodyguardy. Foto: repro; zdroj: amazon.com

Ač byl Elvis Presley během své hvězdné kariéry v podstatě neustále obklopen značným množstvím nejrůznějších lidí, ať už šlo o jeho zaměstnance, přátele či všudypřítomné fanoušky, jen málokdo z nich si zřejmě uvědomoval, v jak kritickém psychickém i fyzickém stavu se během posledních pár měsíců svého života stále ještě relativně mladý zpěvák nacházel. A to i přesto, že ho během posledních pár let několikrát křísili z kómatu a musel být hospitalizován, ať už z jakýchkoliv důvodů. Anebo to možná bylo také tak, že ti, co si to uvědomovali, už to odmítali řešit. Jedna skupina nejspíš proto, že se rokenrolový král domníval, jak má vše pod kontrolou, další proto, že prostě problémy raději přehlížela a nechtěla se s Presleym dostat do konfliktu. Některým členům Elvisovy družiny údajně dokonce vyhovovalo, když byl zpěvák pod vlivem drog, protože je pak prý tolik pracovně nevytěžoval. Pak tu byl samozřejmě ještě Plukovník Parker, koncem 70. let už beznadějný gambler, který dokázal v Las Vegas prohrát i tři miliony dolarů za večer. A ten jistě více než kdo jiný potřeboval, aby mu Elvis pokud možno i nadále vydělával jeho (smluvně velmi vágně ošetřených) padesát procent ze zisku, což byl z pozice manažera neobvykle vysoký podíl.

Bylo tu však ještě trio tří bývalých přátel a bodyguardů, které Presley v půli roku 1976 propustil, jak z úsporných důvodů, tak pro jejich příliš hrubé zacházení s fanoušky, Elvisovými přáteli i novináři, kvůli čemuž bylo vzneseno několik žalob a soudní výlohy tak představovaly další výdaje. Dlouholetý kamarád ze střední školy Red West, jeho bratranec Sonny West a poměrně nový člen Memphiské mafie Dave Hebler se po svém vyhazovu spojili s bulvárním novinářem Stevem Dunleavym, s nímž sepsali tzv. „všeříkající" knihu nazvanou „Elvis, What Happened?" (Elvisi, co se stalo?). Tam, především ve snaze se finančně zahojit, neboť od Vernona Presleyho dostali jen týdenní odstupné, skandalizujícím způsobem popsali nejrůznější důvěrné detaily ze zpěvákova soukromí, včetně afér se ženami a jeho nadužívání léků. Presley se s nimi před vydáním této publikace ještě snažil usmířit a nabídl každému z nich 50 tisíc dolarů, nicméně kniha nakonec vyšla pouhé dva týdny před jeho smrtí. Elvis její vydání považoval za zradu.

Jak jsem již uvedla v předchozí kapitole, poslední koncertní turné zpěváka a jeho hudebníků skončilo 26. června 1977 v Indianapolis celkem úspěšným koncertem, přes všechny problémy, které tuto šňůru provázely. Na další turné se měl Elvis vydat od 17. do 28. srpna, vstupenky již byly v prodeji (a leckde vyprodány). Na tato vystoupení už ale nikdy nedošlo a fanoušci si lístky většinou ponechali na památku.

Obr. 278 – Poslední známá fotografie zachycující Elvise Presleyho ještě naživu při nočním návratu od zubaře 16. srpna 1977, zhruba v půl jedné ráno.
Autor snímku: Robert Call
Zdroj: elvisdaily.com

Jednomu z Presleyho příznivců, kteří tradičně obléhali Hudební bránu do Gracelandu, však zůstal ještě zajímavější suvenýr. Když se Elvis Presley vracel půl hodiny po půlnoci 16. srpna 1977 od zubaře, stiskl **Robert Call** spoušť svého fotoaparátu v okamžiku, kdy zpěvák zamával jeho čtyřleté (sic!) dcerce. Tím se tento fanoušek stal autorem úplně poslední fotografie Elvise ještě naživu. Příběh provázející vznik tohoto snímku je bizarní zvláště s přihlédnutím k době, kdy byl pořízen. Je s podivem, že se rodina s tak malým dítětem v té době před Gracelandem vůbec vyskytovala a jen to dosvědčuje, jak byli někteří z Presleyho příznivců až fanaticky odhodlaní zpěváka spatřit v podstatě kdykoliv, bez ohledu na to, že už byla hluboká noc. Svědčí to však i o tom, s jakým nedostatkem soukromí se Presley až do posledních hodin života potýkal.

Elvise Presleyho nalezla 16. srpna 1977 před druhou hodinou odpoledne bezvládně ležet na podlaze v koupelně jeho snoubenka Ginger Aldenová. Ačkoliv nejevil známky života už v Gracelandu, byl převezen do nemocnice, kde se ho několikrát marně pokusili oživit. Kolem půl čtvrté odpoledne byl oficiálně prohlášen za mrtvého. Následovala pitva, ale ještě než byla vůbec dokončena, bylo příčinou smrti stanoveno srdeční selhání. Příkaz k pitvě navíc nenařídil soud, ale Elvisův ošetřující lékař. Nechal Vernona Presleyho podepsat příslušný formulář předem tak, aby výsledky vyšetření zůstaly k dispozici pouze nejbližší rodině a soudní příkaz, který by v opačném případě nutně následoval, se tím podařilo obejít.

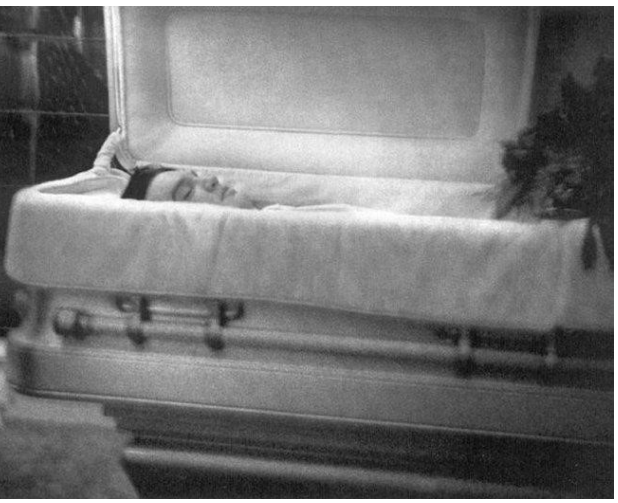

Obr. 279 – Posmrtný snímek zpěváka, který údajně za tučný úplatek tajně pořídil jeho bratranec.
Autor snímku: Billy Mann
Zdroj: elvisdaily.com

Následujícího dne bylo zpěvákovo tělo převezeno z márnice zpět do Gracelandu a tam na přání Vernona, jenž se snažil respektovat vděčnost svého syna vůči svým příznivcům, odpoledne veřejně vystaveno v otevřené rakvi, aby se s ním fanoušci mohli rozloučit. Neobešlo se to bez skandálu, neboť jeden z Elvisových bratranců, **Billy Mann**, se prý nechal bulvárním plátkem *National Enquirer* podplatit a za 18 tisíc dolarů tajně propašoval k rakvi zapůjčený „špionážní" mini fotoaparát Arco Flex, jímž zpěvákovy vystavené ostatky vyfotografoval. Tak prý vznikl vůbec poslední, již posmrtný záběr Elvise Presleyho, který na titulní straně tohoto periodika 6. září obletěl Ameriku a prodal tím rekordních 6,5 milionu jeho výtisků.

Obr. 280 – Ukázky titulních stran některých deníků, které vyšly 17. srpna 1977, den po smrti Elvise Presleyho.
Foto: repro; zdroj: ebay.com, pinterest.com, collectors.com

„Elvis je největším hybatelem kultury dvacátého století...
Posunul hranice hudby, zavedl rytmus do řeči i do módy.
Vzešla z něj společenská revoluce, nastartoval
fenomén šedesátých let.“

Leonard Bernstein

7. Elvisova silná témata

Elvis Presley býval již za svého života označován za „krále rokenrolu," a je tak titulován dodnes. Sám zpěvák ale přízvisko „král" neměl v oblibě a svým fanouškům průběžně z pódia opakoval, že král je Ježíš, zatímco on (Elvis) je pouze bavič. Na hudebním poli navíc není rokenrolový přívlastek v souvislosti s Presleym tak úplně přesný, neboť svou šíří záběru zejména v pozdějších letech své kariéry překračoval hranice tohoto žánru, který ho původně proslavil.

Nebyla to ale jen hudba, do níž Presley jako osobnost aktivně zasahoval. O jeho působení v Hollywoodu jsem již psala, a právě s ním (ale nejen) jsou svázána i další témata, která byla Elvisovi velmi blízká a k nimž měl co říct, ať už přímo či nepřímo.

Jeho od mládí vyhraněný styl, co se týče vizáže a módy, jsem rovněž zmínila již v úvodu. Na následujících stranách bych se k tomuto tématu, jež Elvise definovalo od počátku jeho kariéry v šoubyznysu (a vlastně už dávno před ním), chtěla podrobněji vrátit prostřednictvím mozaiky sestavené z fotografií, které se k němu úzce vážou. Podobný prostor ještě věnuji Elvisově oblíbenému motorismu, dále sportům, kterým se rád věnoval, a samozřejmě také fanouškům, jimž byl až do konce života vděčný za svůj úspěch.

7.1 Móda

Jedním z oborů, do nějž Elvis Presley kromě hudby a filmu poměrně významně zasáhl, byla rozhodně móda, která ho zajímala v podstatě již od puberty, výrazněji pak hlavně od chvíle, kdy si začal sám vydělávat, a to již na střední škole na nejrůznějších brigádách. Jeho styl oblékání i účesu se už v tomto poměrně útlém věku velmi lišil od toho, co bylo zejména v první polovině 50. let 20. století normou.

Jak jsem již zmiňovala, na rozdíl od svých vrstevníků Elvis rozhodně nepreferoval běžnou konfekci a svému okolí se proto jevil jako výstřední frajírek. Kromě neobvyklých barev, nejrůznějších rafinovaných detailů, vzorů a kombinací jednotlivých kusů ošacení věnoval pozornost také materiálům, z nichž byly oděvy (a obuv) zhotoveny, a tak už coby velmi mladý nosil například (pro muže značně neobvyklé) košile ušité z krajky. V 70. letech se mu pro změnu líbilo hedvábí a květinové dezény. Také boty měl rád výrazné – k tmavému oblečení nosil obvykle bílé, nebo alespoň kontrastně dvoubarevné. Ponožky pokud možno rovněž, například kostkované či pruhované, nebo třeba výrazně červené. Důležitou roli v jeho imidž sehrál také make-up, jímž získal svůj pověstný „hypnotický pohled" a působil jím značné pozdvižení.

Se stylovými outfity musela samozřejmě ladit i jeho celková vizáž, především vlasy a obličej. Nutno dodat, že s prvními „kosmetickými úpravami" tohoto druhu mu především zpočátku vydatně pomáhala jeho matka Gladys, jež mu ochotně půjčovala své přípravky.

Ač byl původně blonďák, zejména po vojně a návratu z Německa se „obchodní značkou" jeho vlasů stala havraní čerň, na niž si vlasy (a s nimi i obočí a řasy) nechával barvit, původně kvůli požadavkům z Hollywoodu, později už čistě ze své vlastní vůle.

Co se pleti týče, měla ta Presleyho až do pozdního věku k dokonalosti poměrně daleko. V mládí ho trápilo akné, v dospělosti pak hlavně rozšířené póry. Přesto na četných fotografiích, ať už byly pořízeny v jakémkoliv období jeho života, vykazuje Elvis parametry fotogenického modela, a to mnohdy i podle současných měřítek. Domnívat se však, že zpěvák svůj vzhled považoval za dokonalý a jeho celková pohlednost byla kromě vlasů stoprocentním dílem přírody, by byl omyl. Například první plastickou operaci, při níž si nechal zúžit kořen nosu, absolvoval už koncem 50. let, další zásah v této oblasti následoval krátce poté. V pozdějším věku, kdy již bojoval s nadváhou, si ještě nechal vyhladit vrásky kolem očních víček a upravit tvar brady. Byly to ale z pohledu dnešní plastické chirurgie jen velmi nepatrné zásahy, které by nikdo „nezasvěcený" bez nápovědy zřejmě ani nepostřehl.

Na následujících stranách se chystám představit Elvise na několika snímcích spadajících do kategorie módní fotografie. Jde o záběry několika různých tvůrců, počínaje snímkem **Roberta B. Stinneta** (*1924 - †2018), dlouholetého reportéra deníku *Oakland Tribune*.

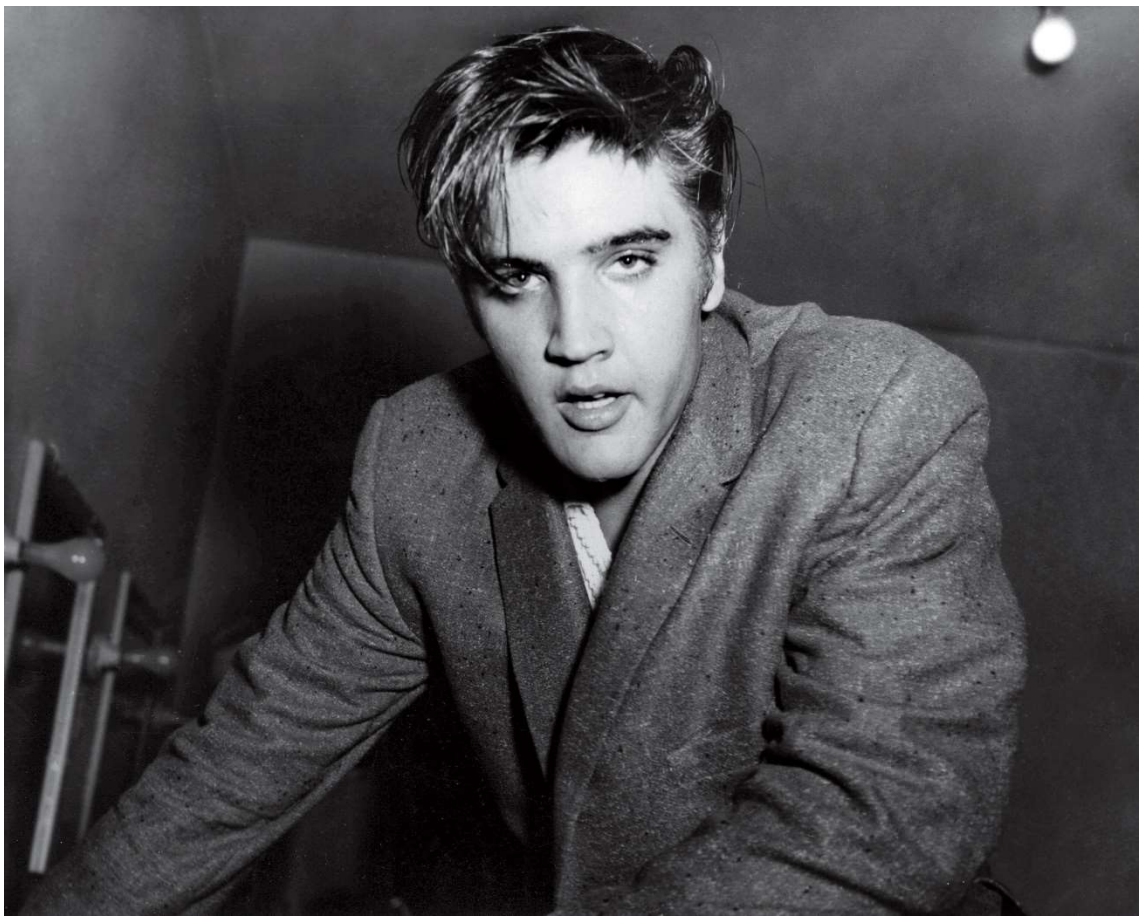

Obr. 281 – Elvis s ještě viditelně světlými vlasy, jak jej zachytil fotograf 3. června 1956 v Oaklandu v Kalifornii, kde koncertoval.
Autor snímku: Robert B. Stinnet
Zdroj: elvisechoesofthepast.com

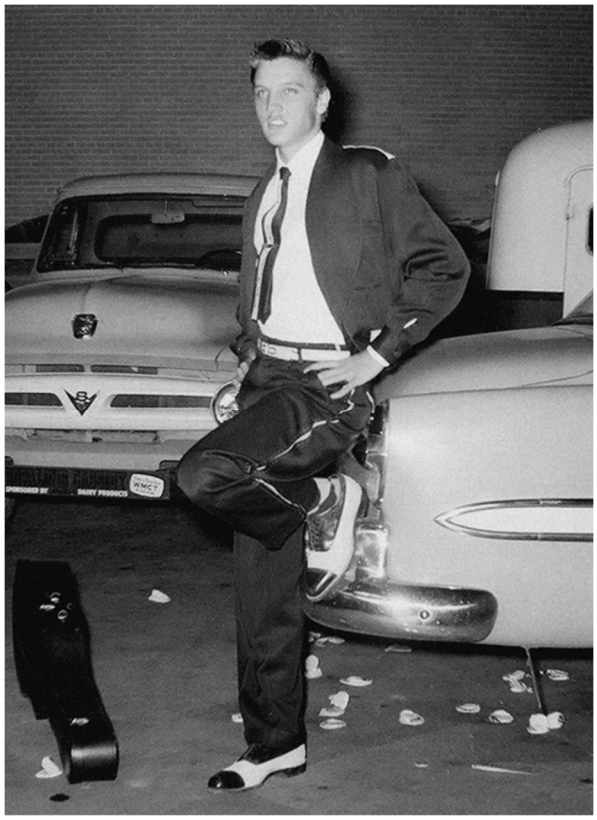

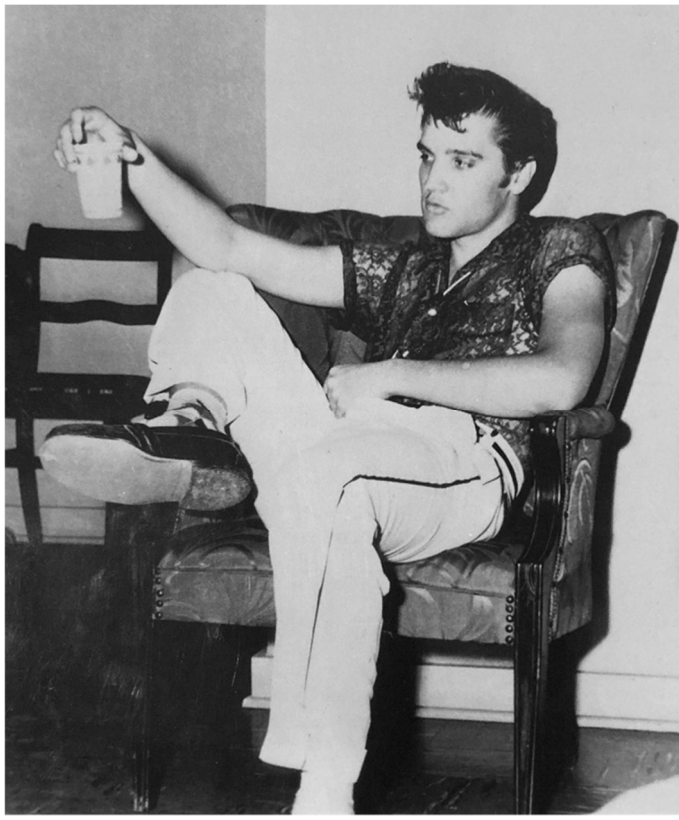

Obr. 282 a 283 – Již od mládí si Elvis liboval v (pro muže) celkem netypických materiálech, jako byla například krajka nebo samet. V polovině 50. let vlastnil a nosil krajkové košile jak v bílém, tak černém provedení (viz fotografie výše). Oblékal k nim často kalhoty s lampasem, oblečení obvykle pořizoval v obchodě bratrů Lanských v Memphisu. Autor snímků: neznámý; zdroj: pinterest.com, kniha Unseen Elvis – Candids of the King, Little, Brown & Company, 1992

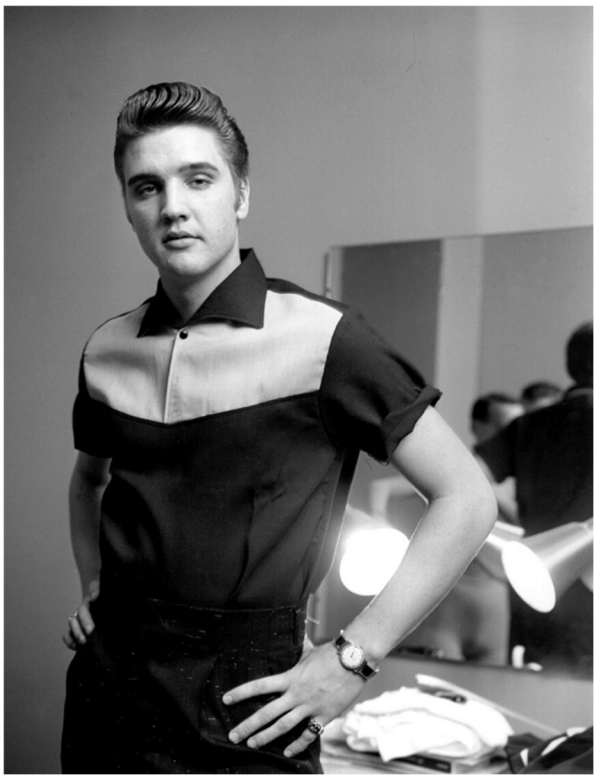

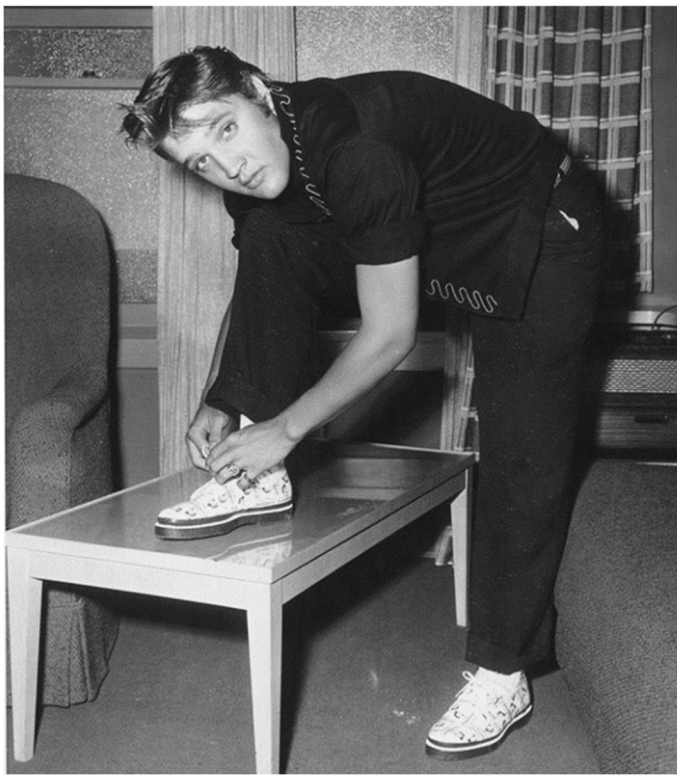

Obr. 284 a 285 – Elvis Presley se obvykle nebál do svého šatníku zařadit výrazné (až výstřední) kousky typu černé košile se světle růžovým sedlem (vlevo). Nebo, vzhledem ke svému vztahu ke country hudbě, pro změnu blejzr s kontrastní výšivkou (vpravo). A k tmavému outfitu klidně obul i výrazné světlé polobotky, v tomto případě šlo o reklamní pár zdobený jeho portréty. Autor snímků: neznámý Zdroj: pinterest.com, instagram.com/elvis

Obr. 286 až 288 – Při úpravě make-upu a charakteristického účesu (foto nahoře) zachytil hvězdu na vzestupu fotograf v roce 1956. Na snímku dole, zabraném ze zajímavého úhlu z nadhledu, je dobře vidět, jak komplikovaně se mladý zpěvák česal. Používal na to tři různé druhy vosku. Na str. 175 v typickém outfitu – košili, oblíbené kravatě a kalhotách s úzkým páskem se sponou na straně. Autor snímků: Alfred Wertheimer; zdroj: kniha Elvis Presley and the Birth of Rock and Roll, Taschen, 2015

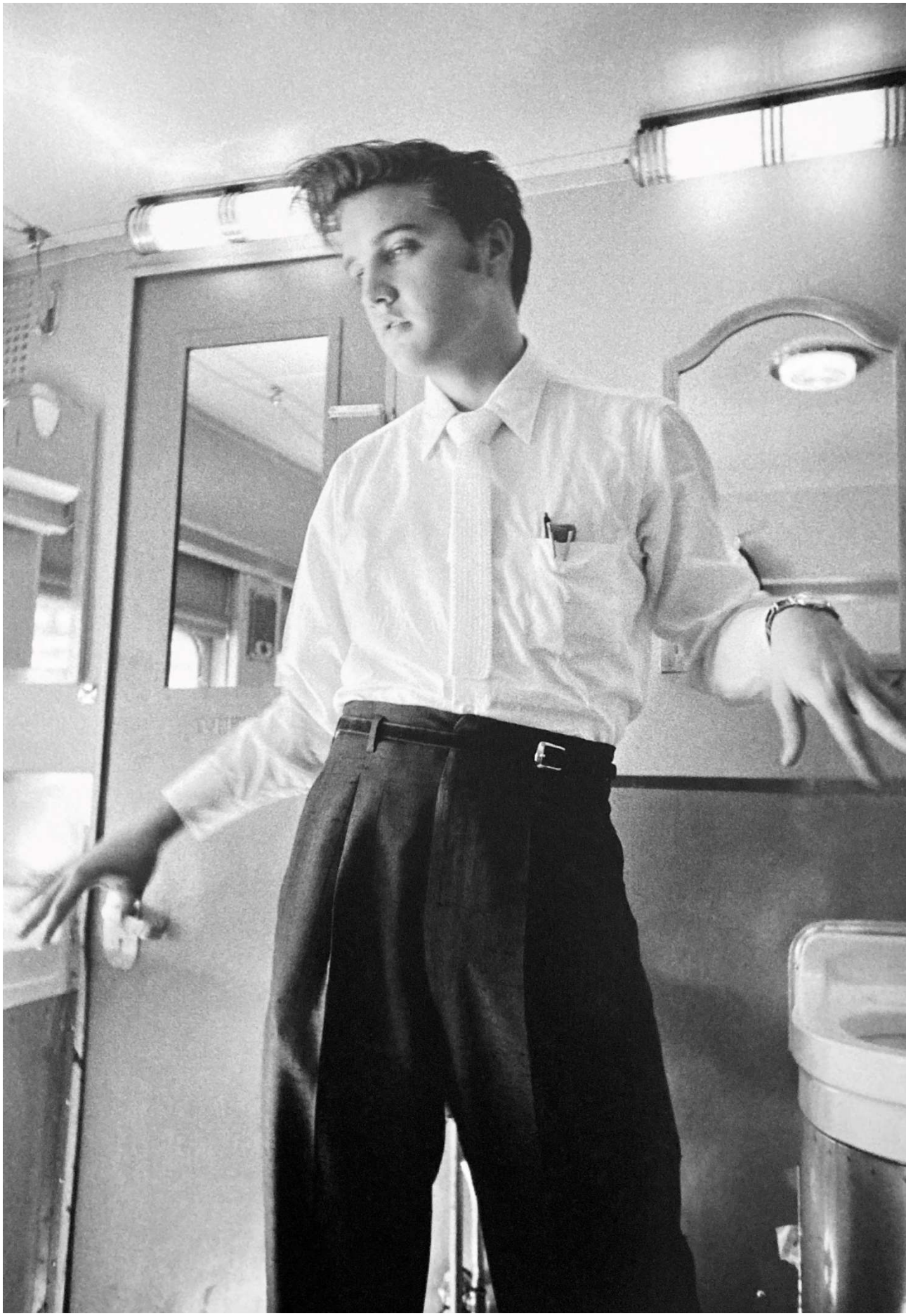

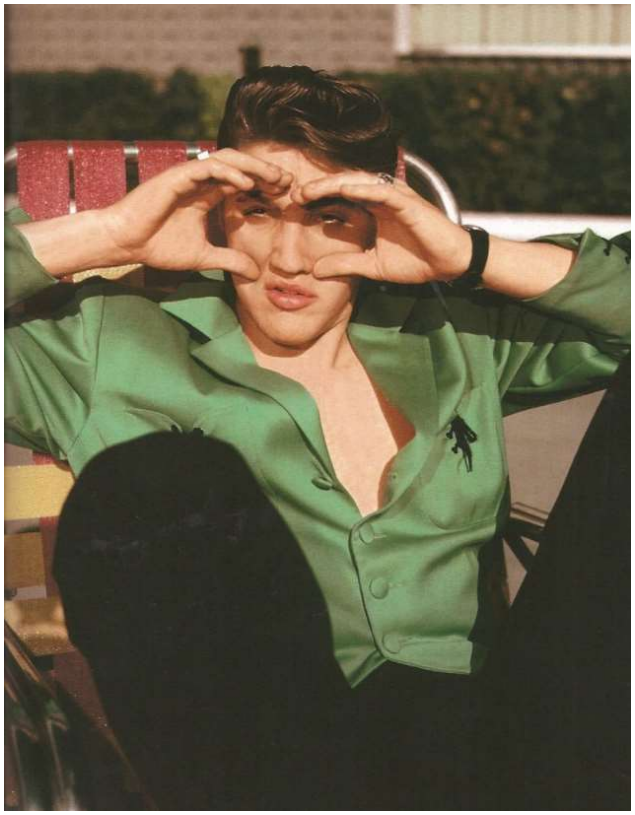

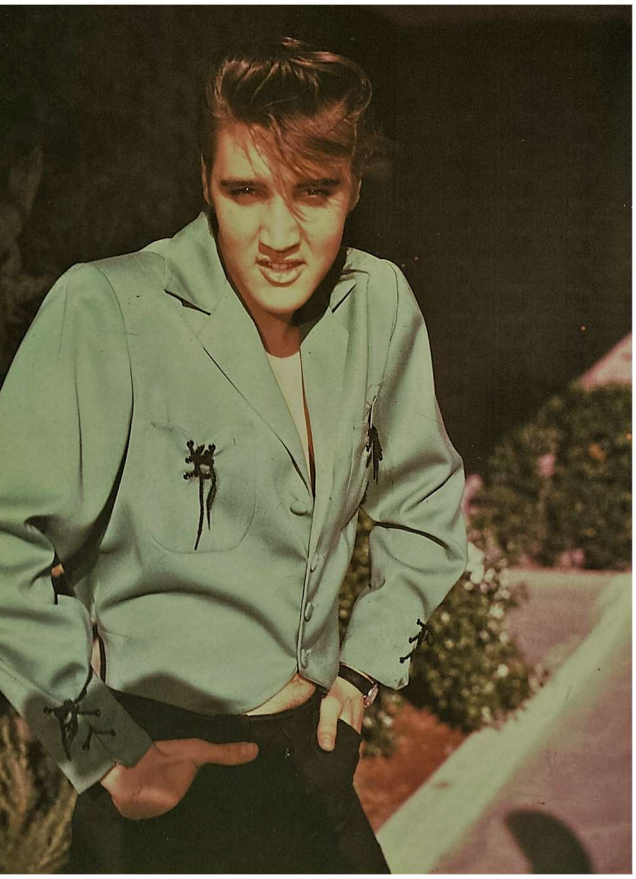

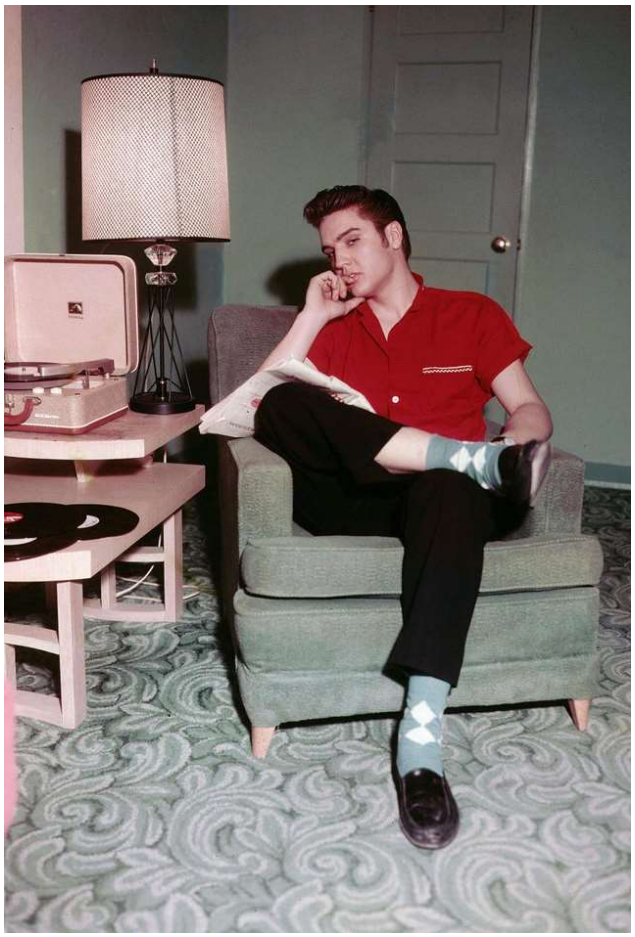

Obr. 289 až 292 – Během prvního (neúspěšného) angažmá v Las Vegas v hotelu New Frontier v dubnu 1956 fotografoval Elvise v několika jeho outfitech reportér magazínu DIG. Snímky pak pro fanynky v několika variantách ve velkém namnožila firma Moss Photo Service z New Yorku.
Autor snímků: fotograf časopisu DIG, Moss Photo Service; Zdroj: elvisechoesofthepast.com, pinterest.com

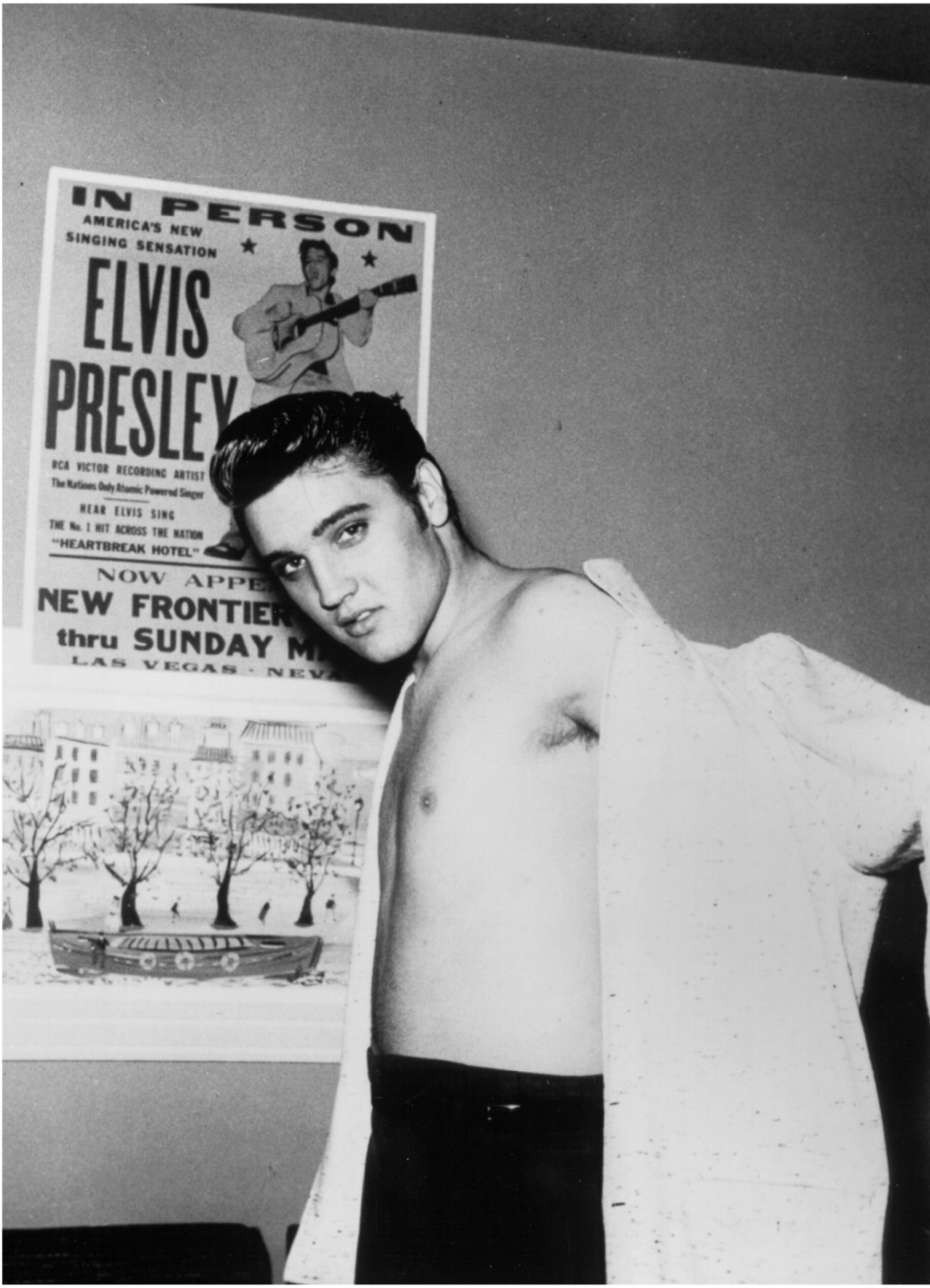

Obr. 293 – Elvis si v Las Vegas při rozhovoru a fotografování pro magazín DIG, určený především mladým čtenářům a čtenářkám, zkoušel také firemní oblečení s logem tohoto časopisu. Na tomto snímku pózuje před plakátem zvoucím na jeho koncerty.
Autor snímku: fotograf časopisu DIG
Zdroj: pinterest.com

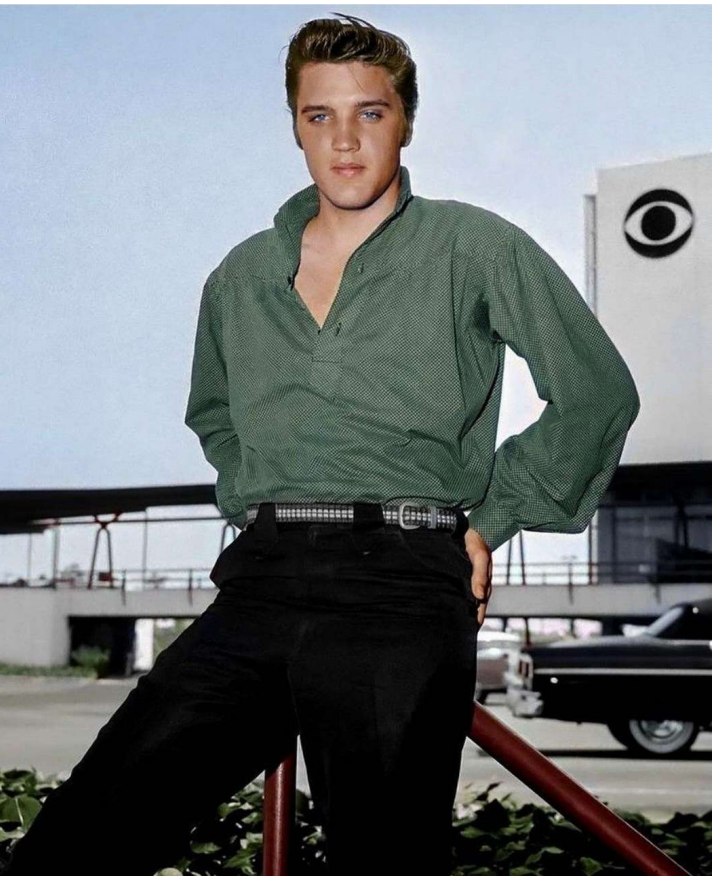

Obr. 294 až 296 – Při natáčení filmu Loving You (foto vpravo dole) v roce 1957 maskér Elvisovi poradil, že jeho modré oči více vyniknou, když si obarví vlasy na tmavší odstín. Na snímku vlevo dole má ještě svou vlastní světlou barvu vlasů a sponu opasku typicky otočenou na bok, aby mu nezavazela při hraní na kytaru. Foto nahoře vzniklo při natáčení filmu Love Me Tender.
Autoři snímků: Frank Powolny či jeho asistenti (nahoře), Bill Avery nebo Mal Bulloch (vpravo dole), vlevo dole autor neznámý
Zdroj: elvisechoesofthepast.com, pinterest.com

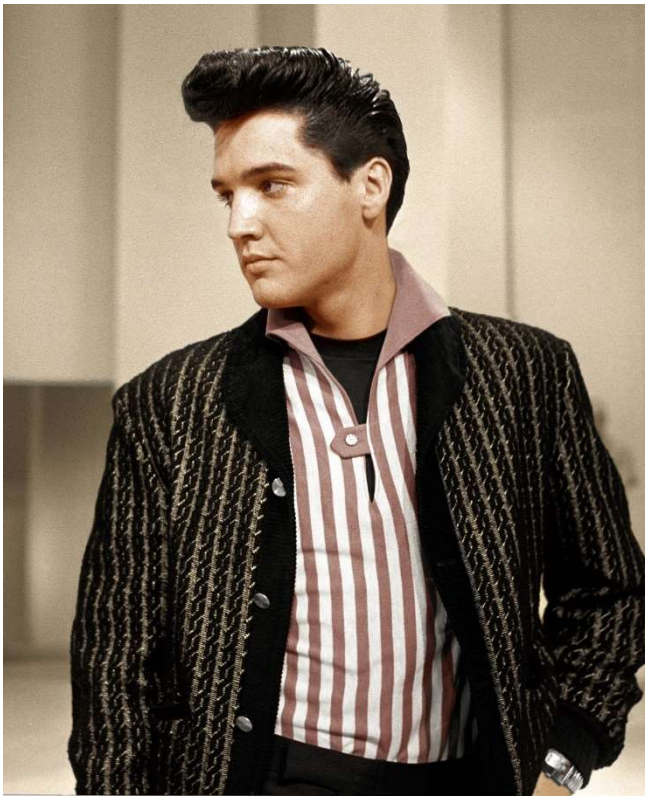

Obr. 297 a 298 – Ukázky Elvisových outfitů, které s oblibou nosil hlavně na počátku 60. let. Patřily mezi ně už hedvábné košile, prozatím s decentními puntíky, pro jízdu na motorce nesměla chybět stylová čapka. Na snímku vpravo je vidět, že se zpěvák nebál vzájemně kombinovat ani velmi výrazné vzory.
Autoři snímků: Bob Williams (vlevo), neznámý (vpravo)
Zdroj: instagram.com/elvis

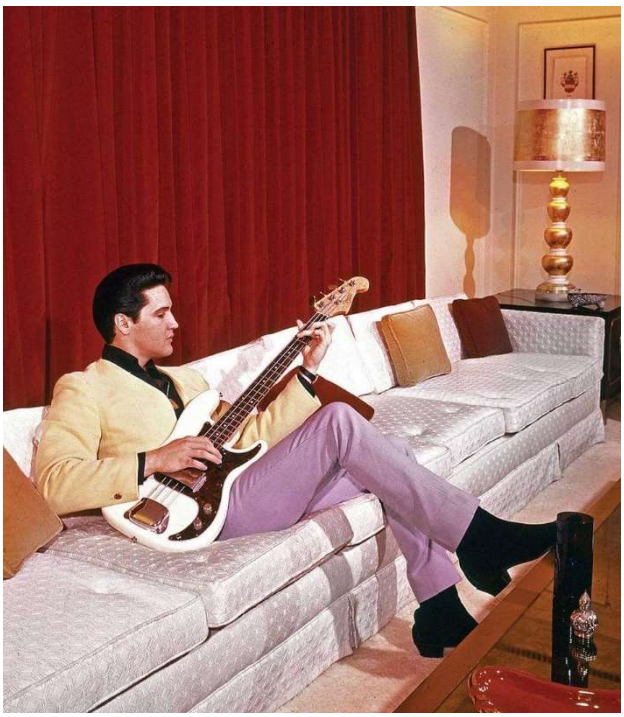

Obr. 299 a 300 – Uhlazená elegance jednoduchých střihů a pastelových barev vévodila Elvisovu šatníku během let strávených filmováním v Hollywoodu. Stejně uhlazený byl i jeho pečlivě tvarovaný účes, v polovině 60. let byl ovšem zpěvák zcela bez kotlet.
Autoři snímků: Charles Nicholas (vlevo), Virgil Apger
Zdroj: pinterest.com

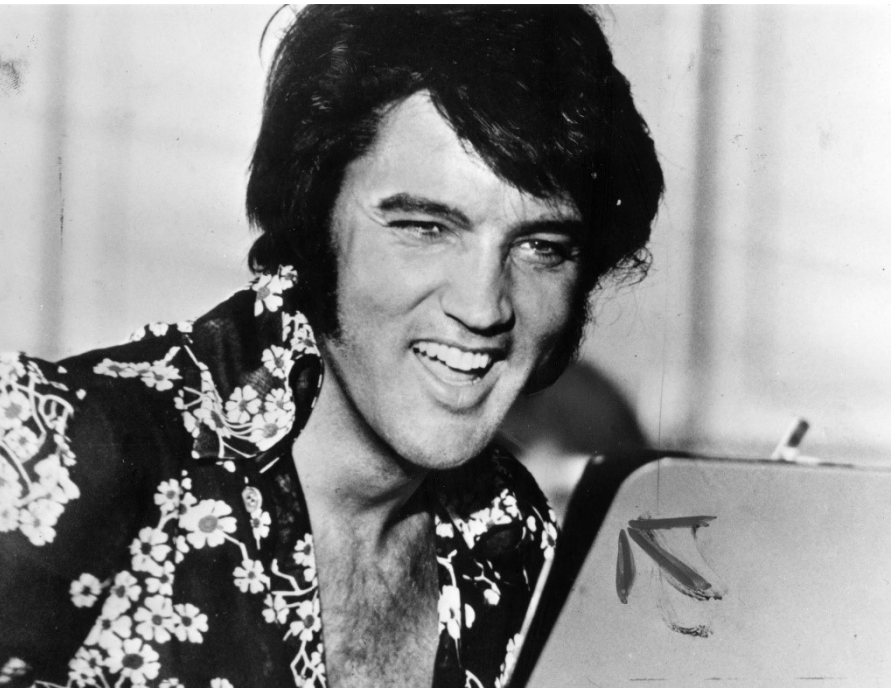

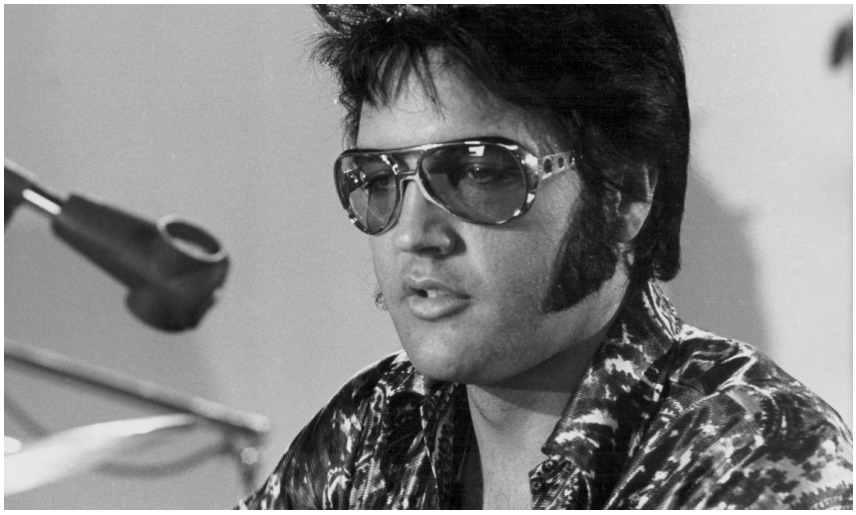

Obr. 301 až 306 – Přelom 60. a 70. let, období odhalených hrudí a košil s květinovými či jinak výraznými vzory, a také typických brýlí. Presley už v té době trpěl zeleným zákalem.
Autoři snímků: pravděpodobně Lucien Ballard (čb), ostatní neznámý autor
Zdroj: pinterest.com

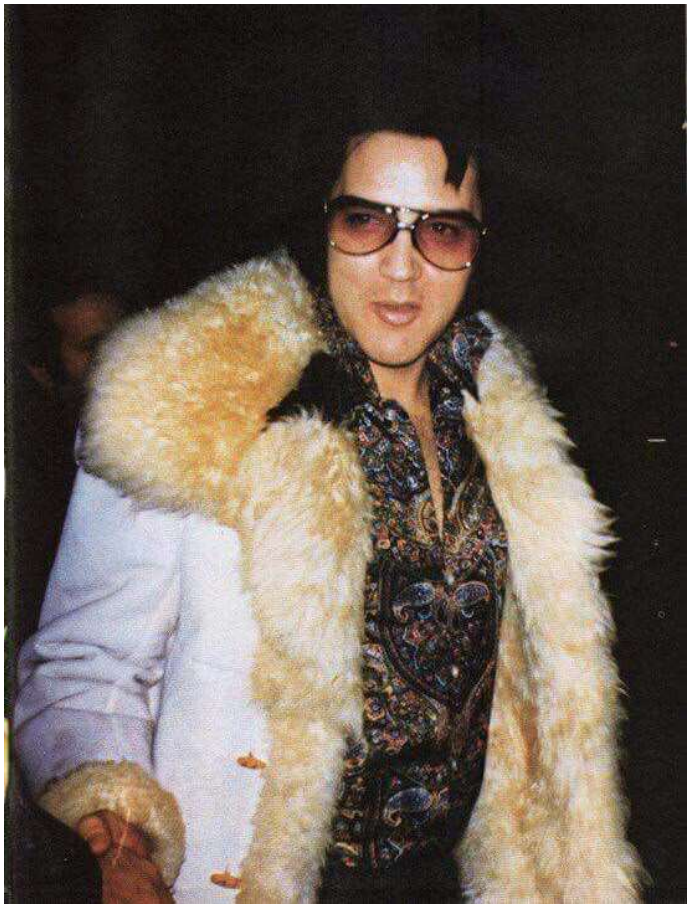

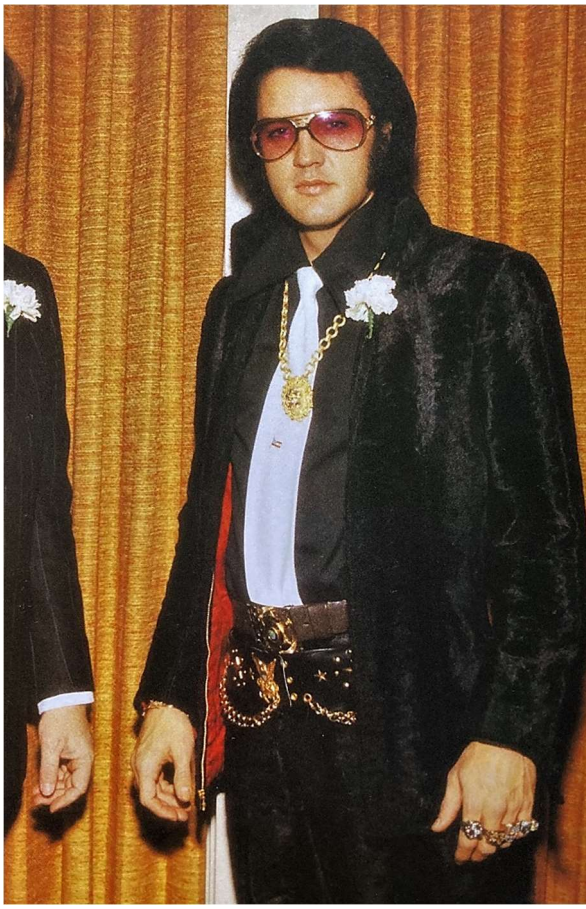

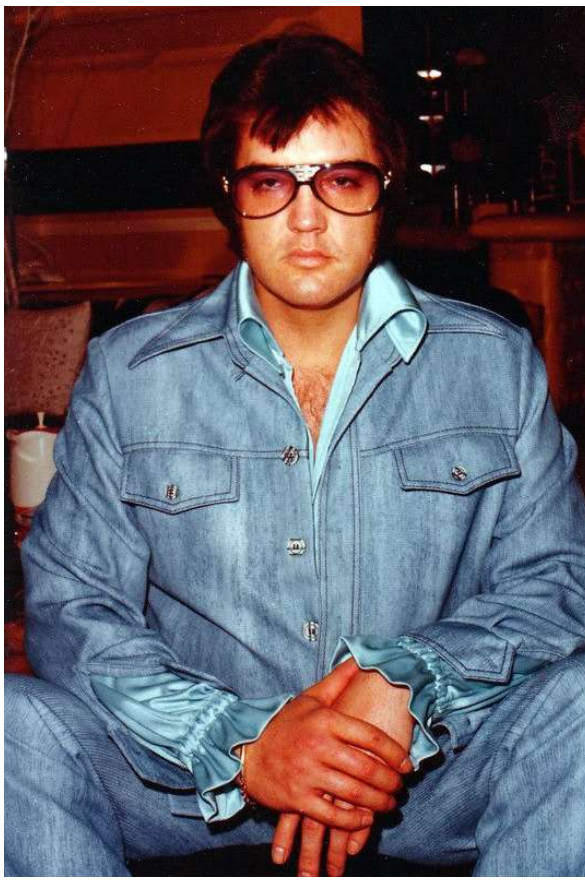

Obr. 307 až 310 – V 70. letech už se velké brýle staly nezbytnou součástí Elvisovy imidž a jeho šatník tvořily okázalé kožichy, kožené kabáty a hedvábné košile s nabíranými rukávy, široké opasky a například i tmavý oblek z lesklého sametu (vpravo nahoře). Autoři fotografií: neznámí; zdroj: pinterest.com, kniha Elvis Presley Unseen Archives, Parragon Publishing, 2006

7.2 Motorismus

Kromě módního oblečení, doplňků, šperků a stylového zařízení několika domů, které Elvis Presley se svou rodinou střídavě obýval jak v Memphisu, tak v Los Angeles a Palm Springs, mu dobytá sláva a s ní i přístup k dostatečným finančním zdrojům umožňovaly si průběžně plnit také další sny, tentokrát ryze „klukovského" charakteru. Těmi byly samozřejmě nejrůznější automobily a motocykly, kterých si za život pořídil značné množství. A nejen sobě. Vozidly všeho typu také rád obdarovával své blízké, ale třeba i náhodné kolemjdoucí, kteří se zrovna vyskytli v blízkosti autosalonu, kde se rozhodl nakupovat.

Mezi jeho oblíbené značky aut odjakživa patřily luxusní Cadillacy, které jako chlapec pozoroval v ulicích a přemýšlel o tom, jak je nespravedlivé, že je řídí vždy jen postarší vážení pánové, a ne někdo mladý. Hned jak k tomu měl příležitost, rozhodl se tento stereotyp změnit. Jeho prvním vlastním automobilem, který sobě a své doprovodné kapele pořídil, byl růžový Cadillac z druhé ruky. Ten ovšem záhy na jednom turné shořel. Poté Elvis pořídil nový vůz, původně modrý, který nechal přestříkat opět narůžovo a věnoval ho své matce, ačkoliv nevlastnila řidičský průkaz. Bylo to také jediné auto z počátku jeho kariéry, které si nostalgicky ponechal až do konce života (právě z piety k matce). Modely růžových Cadillaců v nejrůznějším provedení jsou pro Elvisovy fanoušky doposud běžně k mání jako upomínkové předměty.

Zejména v mládí, dokud Presley s Blue Moon Boys hojně cestovali a koncerty obráželi po vlastní ose, dával zpěvák z praktických důvodů přednost velkým limuzínám se silným motorem, v nichž bylo možné si po vystoupení cestou do dalšího města zdřímnout. A proto si kromě Cadillacu oblíbil i značku Lincoln. Později vlastnil také Rolls-Royce, Mercedes, Ferrari nebo luxusní vůz Stutz Blackhawk. V Německu měl pronajaté sportovní BMW a ještě předtím v Memphisu krátce jezdil s obskurní tříkolkou Messerschmitt. Z motocyklů pak upřednostňoval Harley-Davidson, ale rád se projel i na Triumphu, kterým obdaroval členy své ochranky.

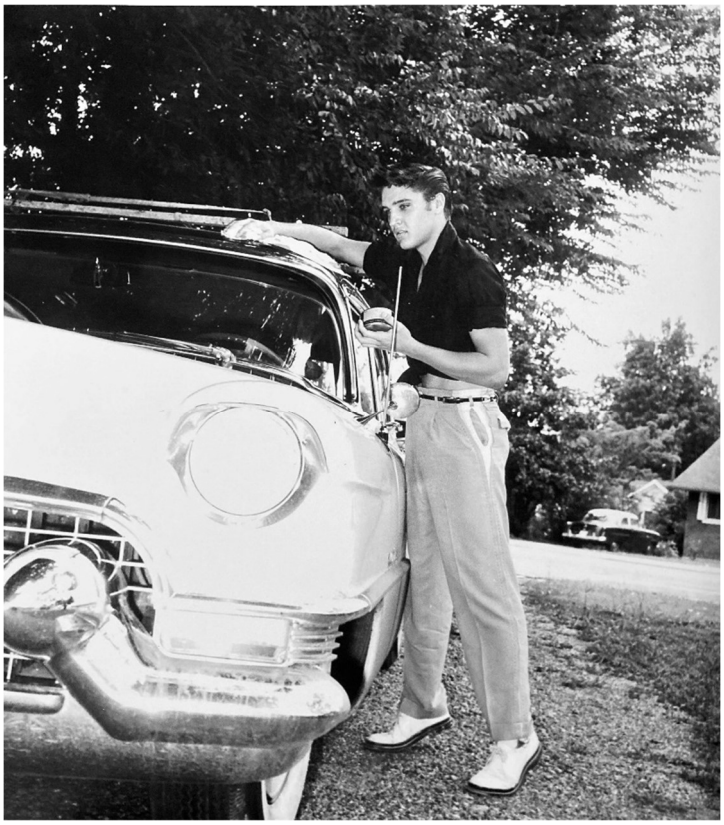

Obr. 311 – Elvis Presley leští před svým domem na Audubon Drive proslulý růžový Cadillac Fleetwood z roku 1955, jenž věnoval své matce Gladys, ačkoliv neřídila.
Autor snímku: neznámý
Zdroj: kniha Elvis – (ne)smrtelná ikona, Dobrovský, 2017

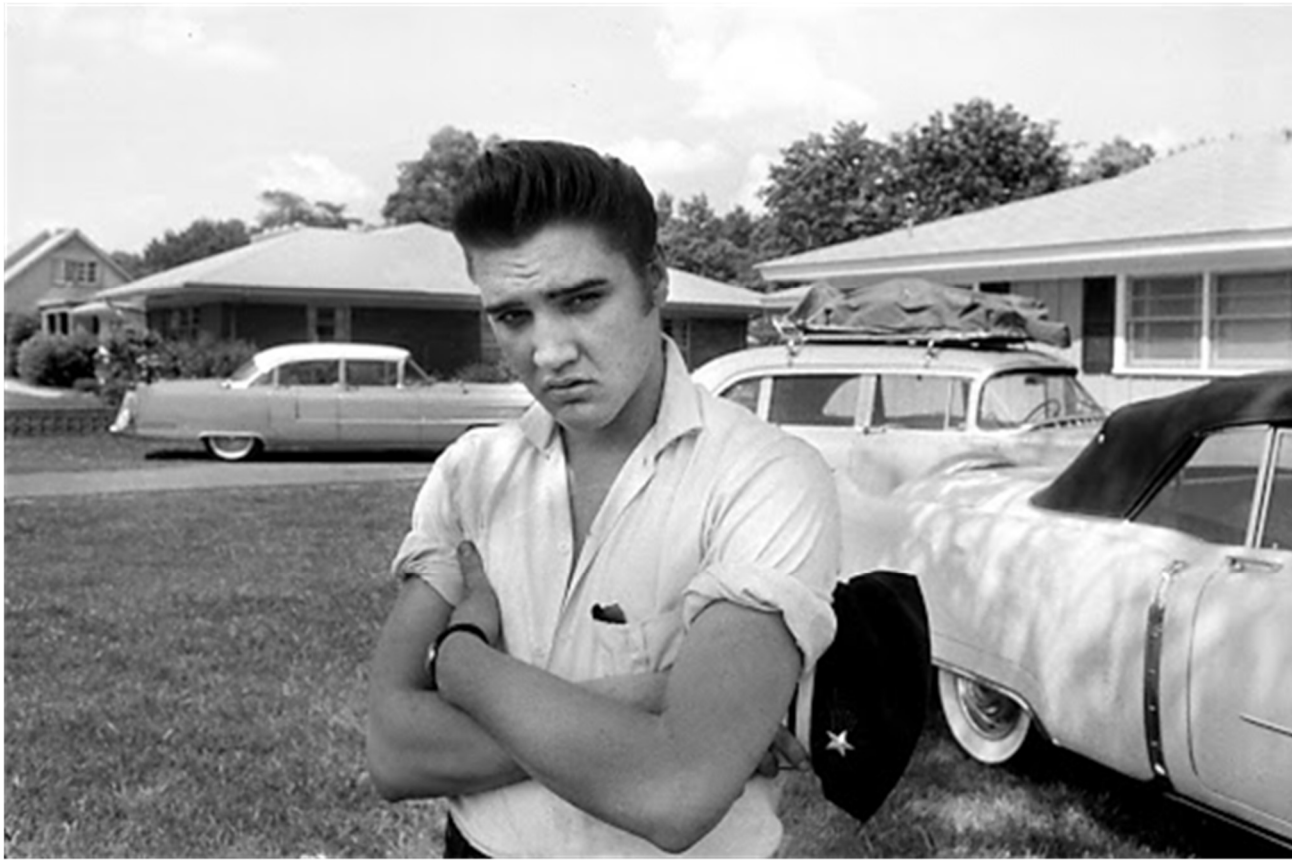

Obr. 312 – Elvis Presley v květnu 1956 na zahradě svého někdejšího domu na Audubon Drive v Memphisu se svými vozy, které v té době vlastnil. Na střeše jednoho z Cadillaců v pozadí je vidět kontrabas Billyho Blacka, který muzikanti takto běžně převáželi. Autor fotografie: Phillip A. Harrington; zdroj: harringtonarchive.com

Celkem za svůj život Elvis zakoupil přes dvě stovky vozidel, z nichž obvykle v jednu chvíli vlastnil pět až šest kusů, neboť vozový park svůj i své rodiny průběžně obměňoval, a jak jsem již zmínila, spousta Presleym pořízených vozů či motocyklů skončila vzápětí u jiných majitelů.

V autě nebo na motorce se také často prohánět ve svých filmových rolích, kdy si například ve „Viva Las Vegas" natáčeném v roce 1963 zahrál automobilového závodníka. Podle podobného klišé, kdy Elvis ve filmu hraje, zpívá a řídí rychlá auta byl o tři roky později natočen také snímek „Spinout" a za další dva, v roce 1968, ještě „Speedway" s Nancy Sinatrovou, kde Elvis rovněž závodí v rychlém voze. Na motocyklu nebo v autě jezdil ale v rámci scénáře i v jiných snímcích, například v „Roustabout" a „Clambake." S jeho dnes již legendárními vozidly ho zachytila řada fotografů, které jsem již podrobněji zmiňovala v předchozích kapitolách, a proto zde stručně představím už jen jejich snímky.

Obr. 313 – Elvis v miniaturní tříkolce značky Messerschmitt, do níž se nastupovalo střechou. Vlevo je zpěvákův dědeček Jessie Presley. Autor snímku: Phillip A. Harrington; zdroj: harringtonarchive.com

Obr. 314 (na předchozí straně), 315, 316 – Startování motocyklů občas dávalo Elvisovi i jeho pomocníkům docela zabrat. Zvláště Harley.
Autoři fotografií: Phillip A. Harrington (vlevo), Alfred Wertheimer (na předchozí straně a vpravo)
Zdroj: harringtonarchive.com, time.com

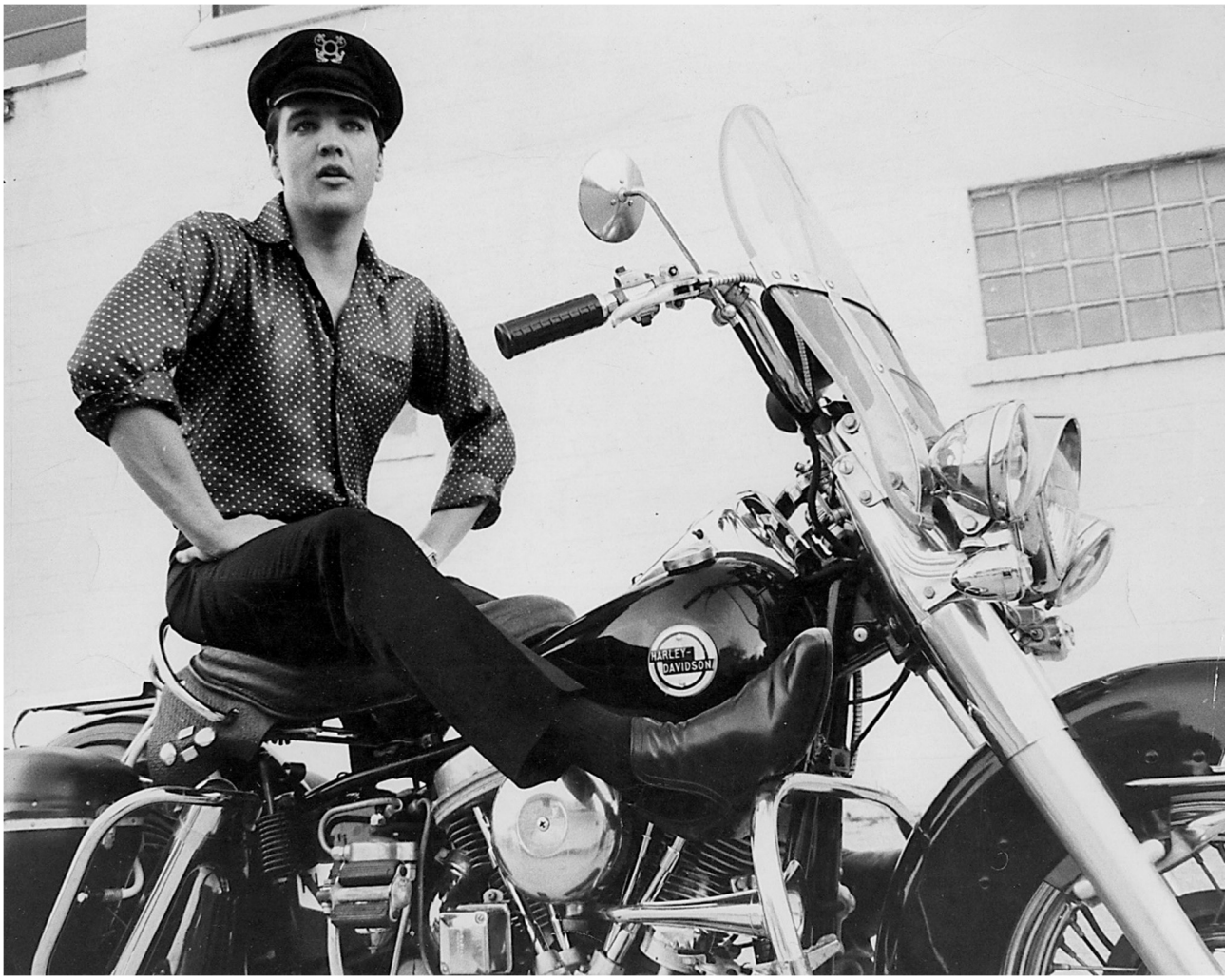

Obr. 317 – Ani jízda na motocyklu se v případě Elvise Presleyho samozřejmě neobešla bez stylového outfitu, včetně pokrývky hlavy a bot. Zpěvák na svých motorkách a v autech rád vozil i své přátele, jezdil rychle a policie občas na jeho žádost nechala uzavřít pár ulic, aby se jimi Presley a jeho družina mohli nerušeně prohánět a neohrožovali ostatní účastníky silničního provozu.
Autor snímku: Bob Williams
Zdroj: scottymoore.net

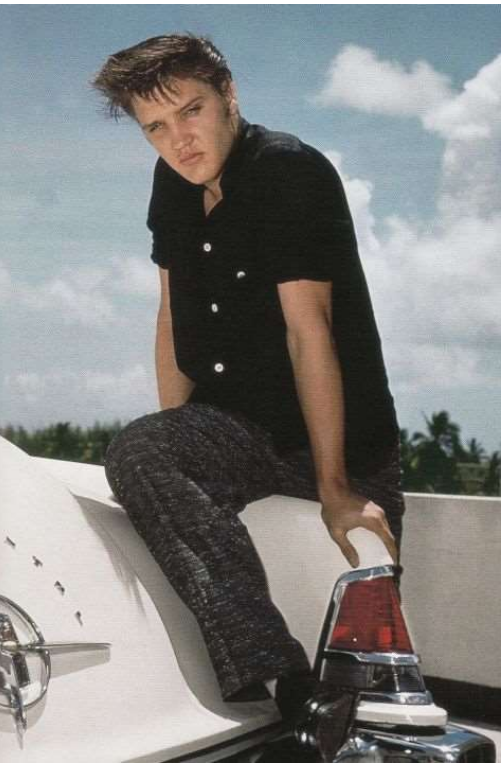

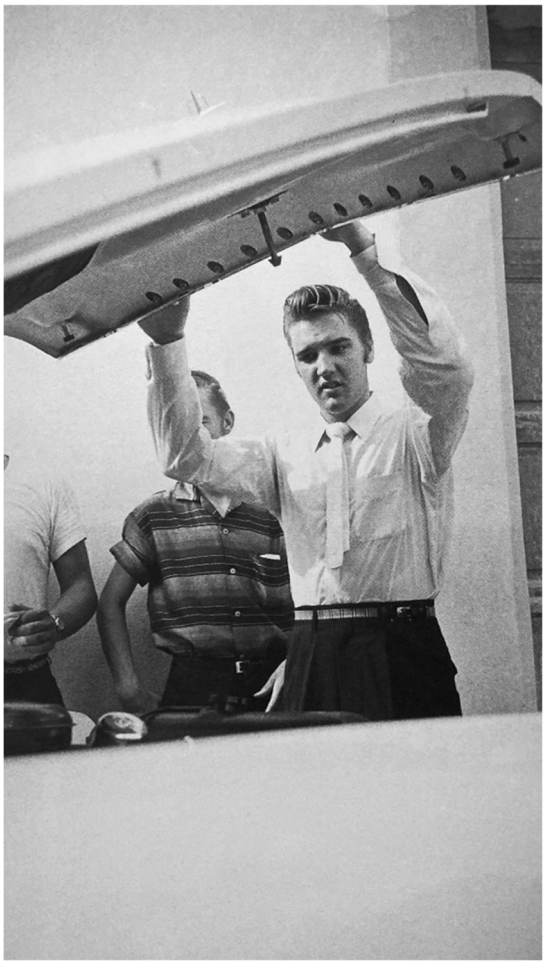

Obr. 318 až 321 – Počátkem srpna 1956 si Elvis na Floridě pořídil nový bílý Lincoln Continental poté, co mu předchozí světle fialový model téže značky fanynky počmáraly svými rtěnkami srdíčky a vzkazy s jejich telefonními čísly.
Autoři snímků: Charles Trainor (barevné fotografie a snímek vlevo dole), Bob Moreland (vpravo dole)
Zdroj: elvisechoesofthepast.com, pinterest.com, kniha Elvis, the Cool King, Atomium Books, 1989

Obr. 322 až 326 – Nejoblíbenější značkou vozů Elvise Presleyho byl jednoznačně Cadillac. Během svého života jich vlastnil několik modelů – např. Fleetwood, Eldorado nebo Seville. Všechny byly přizpůsobené na zakázku náročným požadavkům majitele, ať už šlo o barevné provedení karoserie a interiéru, nebo jejich luxusní vybavení. Vpravo nahoře snímek z filmu Viva Las Vegas, kde se odehrála i motoristická svatba, na druhém snímku shora vlevo Elvis v Německu přebírá klíčky od sportovního BMW. Autoři snímků: Virgil Apger (vpravo nahoře), ostatní autoři neznámí; zdroj: pinterest.com, vintag.es

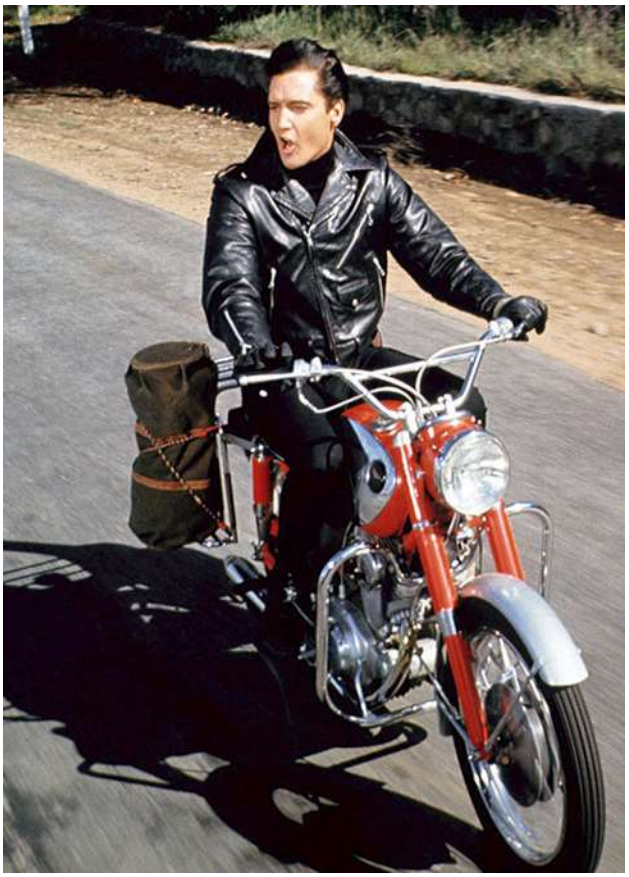

Obr. 327 až 329 – Ve svých filmových rolích jako automobilový závodník nebo rebel na motorce. Nahoře vlevo snímek z filmu Spinout, nahoře vpravo Elvis na motocyklu Honda ve filmu Roustabout, dole opět coby závodník, pro změnu ve filmu Viva Las Vegas.
Autoři fotografií: Virgil Apger (nebo jeho asistent – vlevo nahoře a dole), Bud Fraker (nebo asistent – vpravo nahoře)
Zdroj: pinterest.com

Obr. 330 až 332 – Zatímco oficiálně dával Elvis přednost luxusním vozům se špičkovou výbavou, po rozlehlých pozemcích Gracelandu se s oblibou pohyboval v golfových vozících, ačkoliv jinak golf nehrál. Vozítka nechal vybavit silnějšími motory a se svou rodinou a přáteli v nich po zahradě i rád závodil. Na snímku vlevo dole se prohání na Hondě s Ann-Margret ve filmu Viva Las Vegas.
Autoři snímků: Jim Reid nebo Charles Nicholas (nahoře), Virgil Apger (vlevo dole), neznámý autor (vpravo dole)
Zdroj: pinterest.com, muzika.cz, graceland.com

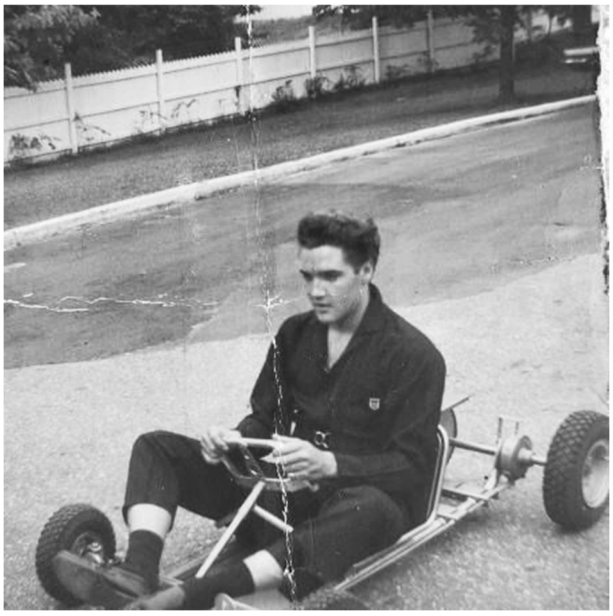

Obr. 333 až 335 – Na snímku nahoře, z něhož byly pro reklamní účely vyretušovány dvě postavy (zřejmě prodejců) je Presley zachycen v roce 1956 na jednom ze svých motocyklů Harley-Davidson. Ve chvílích volna si ale třeba neváhal pronajmout celý zábavní park, kde se pak vozil na autodromu (vlevo dole), případně jezdil po zahradě v Gracelandu na káře (vpravo dole).
Autoři fotografií: neznámí
Zdroj: pinterest.com, elvisdaily.com, twitter.com/gott_julie

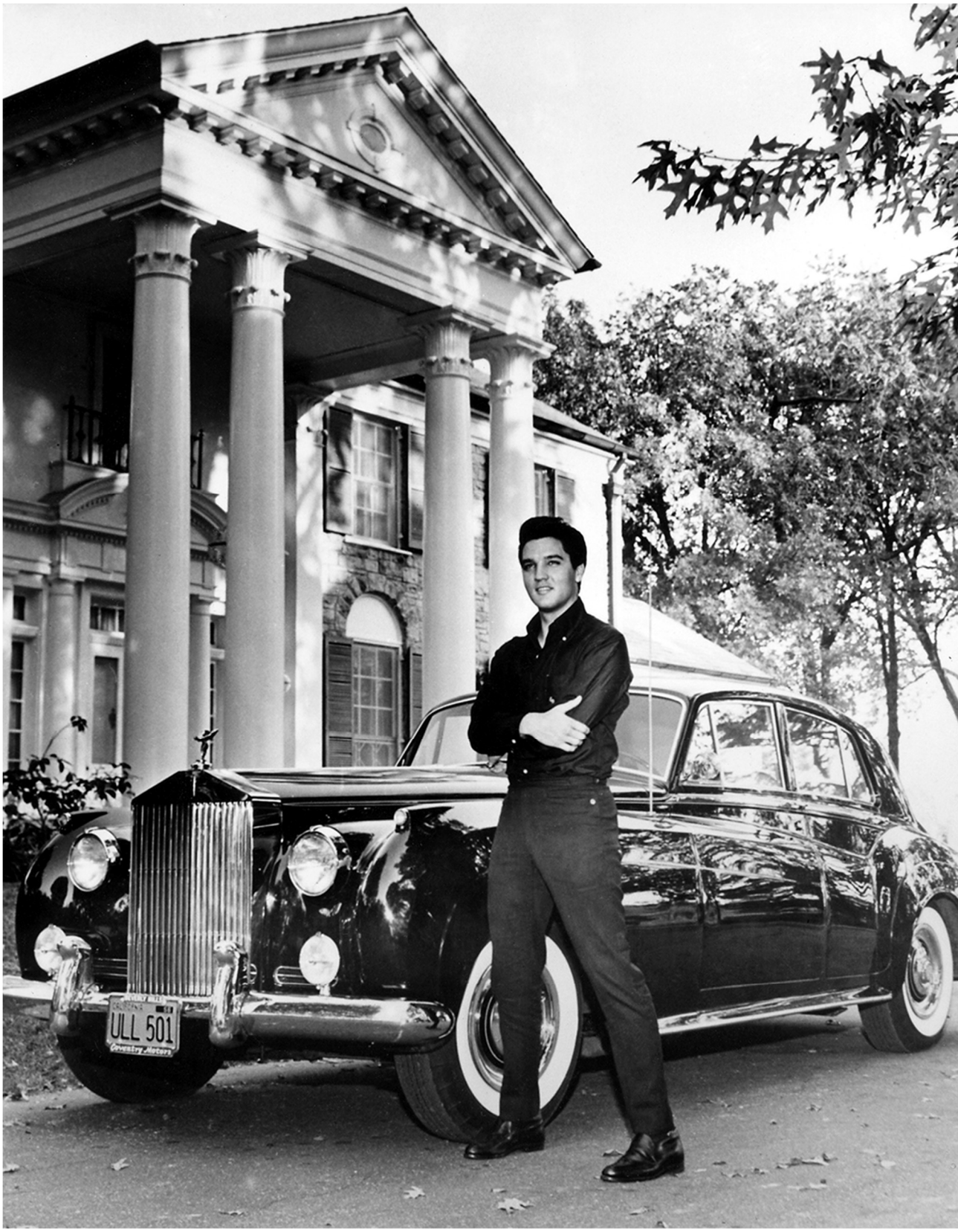

Obr. 336 – Pyšný majitel zbrusu nového vozu Rolls-Royce pózuje počátkem 60. let 20. století před svým sídlem Graceland v Memphisu. Během svého života vlastnil Elvis Presley nejméně dva vozy této luxusní britské značky, a to modely Phantom V a Silver Cloud. První z Rolls-Royceů, který zakoupil, věnoval o několik let později do aukce určené pro charitativní účely. V 70. letech pak byly nejluxusnějšími kousky v jeho stáji zejména vozy Stutz Blackhawk, ale vlastnil i sportovní Ferrari nebo De Tomaso Pantera. Nechyběly samozřejmě ani Fordy – nejzajímavějším z nich byl pravděpodobně Ford Thunderbird z roku 1962.
Autor snímku: Bob Williams
Zdroj: stern.de

7.3 Sport

Pro ty, kdo Elvise Presleyho a jeho imidž začali vnímat až koncem jeho kariéry, bude nejspíš velkým překvapením, že býval nadšeným aktivním sportovcem. Již na střední škole mu učaroval (americký) fotbal, chtěl se stát dokonce hráčem školního týmu Humes High. Trenér mu však dal podmínku, že ho přijme, pokud si Elvis nechá ostříhat vlasy a oholí si kotlety, aby nevyčníval z řady. To se samozřejmě nikdy nestalo. A tak si zpěvák na počátku své cesty ke slávě, kdy už začínal být v Memphisu známý, postupně vytvořil svůj vlastní tým, kde hrál na pozici quarterbacka. Presley s přáteli hrával zpočátku v Guthrie Parku, později na hřišti u Komunitního centra Davea Wellse a někdy i v Gracelandu nebo na cestách, když byl na turné.

Obr. 337 až 342 – Elvis Presley se spoluhráči, kteří se někdy rekrutovali z přihlížejících zvědavců, při zápasech v americkém fotbalu, který si často chodil zahrát přímo do centra Memphisu. Uprostřed vlevo jako hráč fotbalu ve filmu The Trouble With Girls.
Autoři fotografií: Barney Sellers (kromě prostřední řady vlevo), Virgil Apger či jeho asistent (uprostřed nalevo)
Zdroj: twitter.com/VisitGraceland

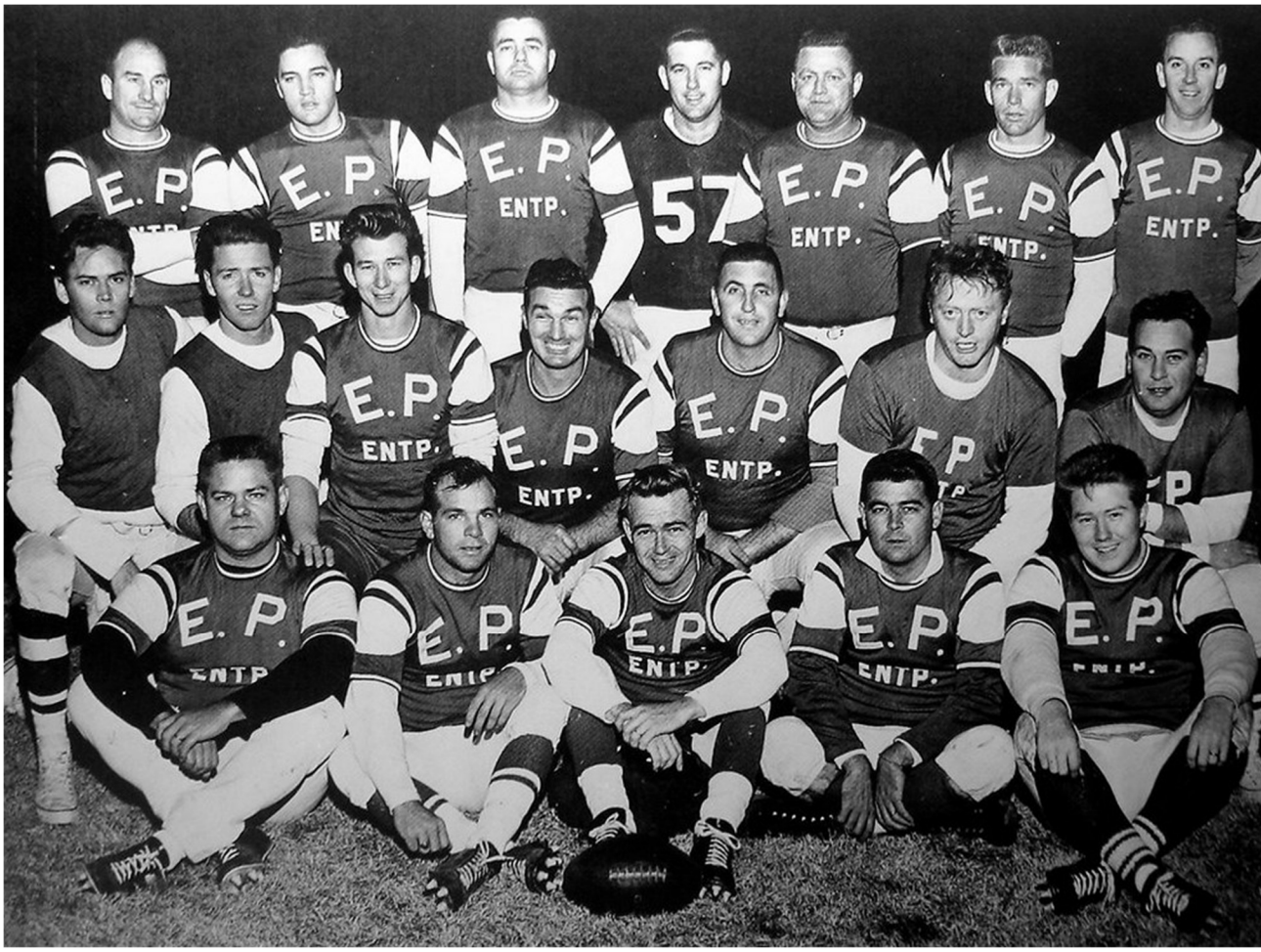

Obr. 343 – Fotbalový tým společnosti Elvis Presley Enterprises, který měl samozřejmě i vlastní dresy. Elvis je v horní řadě druhý zleva.
Autor snímku: neznámý; zdroj: kniha Unseen Elvis – Candids of the King, Little, Brown & Company, 1992

Kromě svého volného času si Presley zahrál fotbalistu i na stříbrném plátně, a to ve snímku „The Trouble With Girls" z roku 1969. Hollywood mu ale poskytl i jiné sportovní příležitosti – například ve filmu „Kid Galahad" z roku 1962 ztvárnil boxera, což si mimo jiné vyžádalo důkladnou přípravu v maskérně. Ve filmu si zahrál po boku Charlese Bronsona a možná i díky této roli ho později pojilo přátelství s boxerským šampionem Muhammadem Alim. Zpěvák a boxer spolu měli pěkný vztah plný vzájemného respektu ke svému umění. Elvis pak Alimu nechal u svého kostýmního návrháře vyrobit pro příchod do ringu luxusní plášť posázený drahokamy, který mu věnoval.

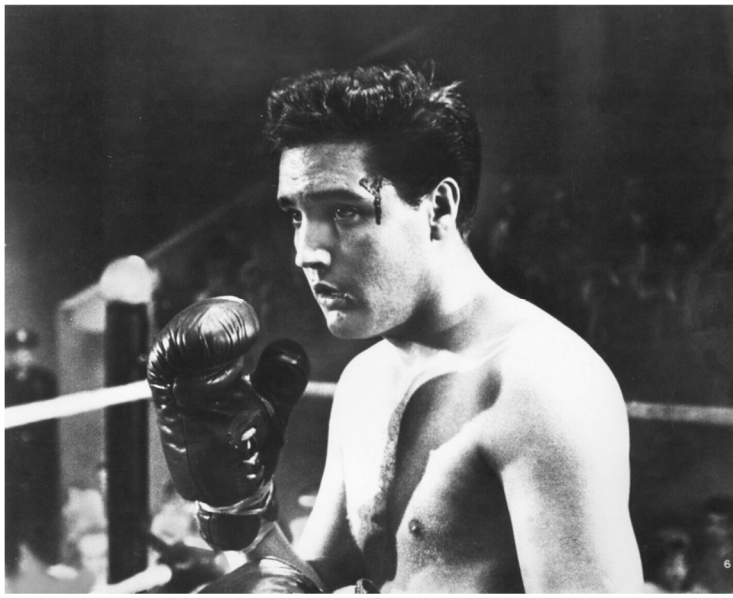

Obr. 344 – Elvis Presley jako boxer ve filmu Kid Galahad, 1962.
Autor fotografie: freelancer najatý studiem United Artists
Zdroj: imdb.com

Co se však kontaktních bojových sportů týče, měl zpěvák ještě daleko blíže k jinému z nich. Už od své vojenské služby v Německu trénoval umění karate, v němž se postupně dopracoval až k černému pásu devátého stupně.

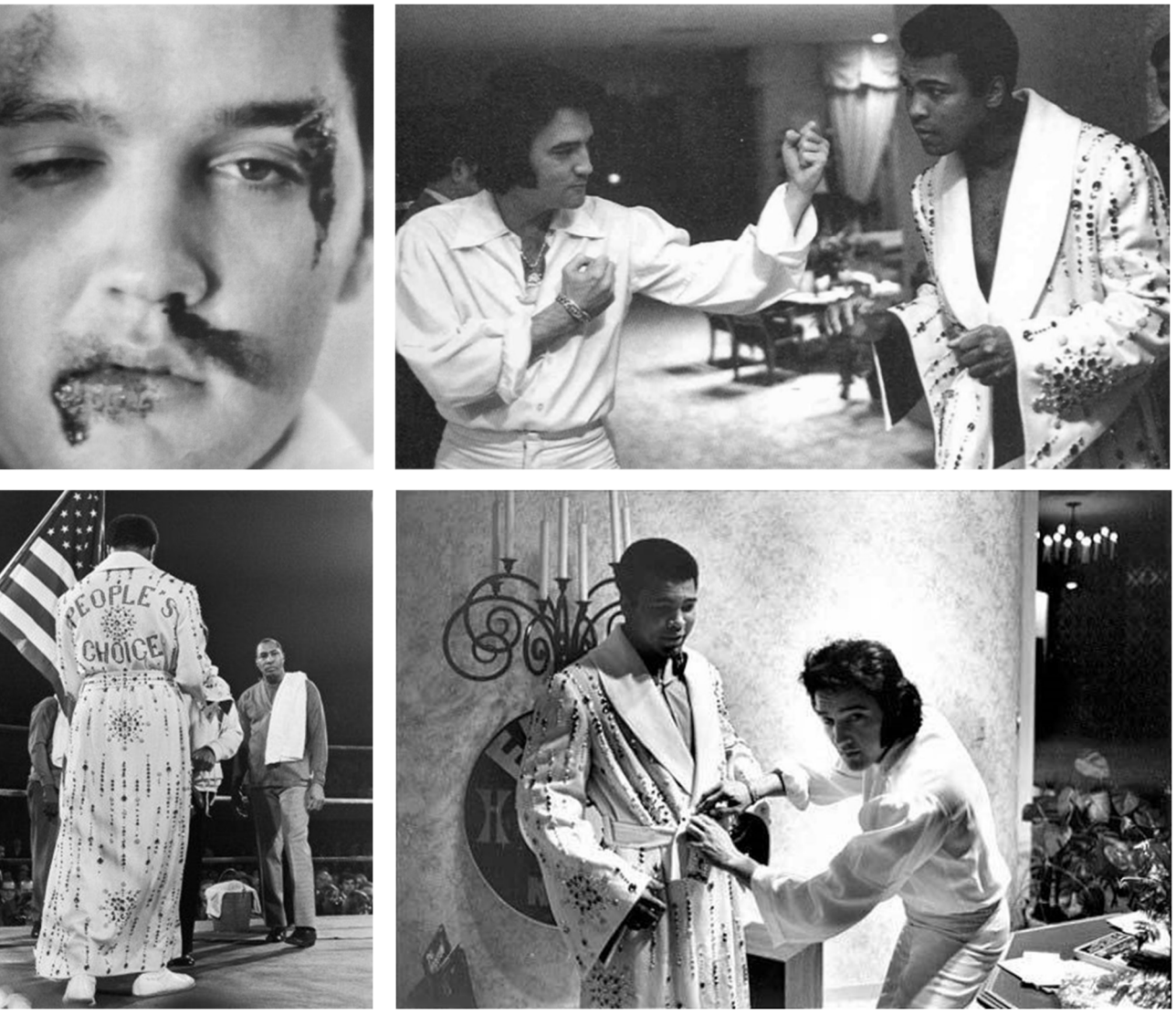

Obr. 345 až 348 – Elvis Presley s boxerem Muhammadem Alim, s nímž se spřátelil v roce 1973. Dostal od něj pár podepsaných boxerských rukavic a na oplátku mu věnoval zdobený plášť. Vlevo nahoře Presley v roli boxera ve filmu Kid Galahad v roce 1962.
Autoři fotografií: freelancer najatý studiem United Artists (vlevo nahoře), ostatní snímky neznámý autor
Zdroj: kniha Elvis Fashion, From Memphis to Vegas, Elvis Presley Enterprises, 2003, pinterest.com

Prvky karate často předváděl i během svých koncertních vystoupení a v 70. letech pomohl v Memphisu dokonce založit karatistickou školu. O tomto sportu se také z vlastní iniciativy chystal spolu s několika významnými sportovci a trenéry natočit dokumentární film „The New Gladiators," na jehož částečnou realizaci však došlo až po Presleyho smrti.

Tomuto konkrétnímu sportu se ale aktivně věnoval zhruba sedmnáct let a dle trenérů, kteří s ním přišli do styku, v něm byl skutečně dobrý. Často také trénoval doma v Gracelandu (i v obývacím pokoji) se svými přáteli a členy své ochranky. Díky způsobu boje, který si osvojil, pohybu a lehké chůzi, při níž našlapoval na špičky, získal přezdívku „Tiger" (Tygr), neboť prý jeho styl připomínal útok velké kočkovité šelmy. Motiv tygra zdobil také jeden z jeho koncertních kostýmů. Certifikát o dosažení černého pásu devátého stupně Presley na sklonku života věnoval své snoubence Ginger Aldenové s tím, že o desátý stupeň se pokoušet nebude, protože pak už by se neměl kam posouvat dál.[14]

[14] ALDENOVÁ, Ginger – Elvis & Ginger, The Berkley Publishing Group, 2014, str. 274-275

Obr. 349 až 351 – Umění karate začal Elvis Presley studovat už na vojně v Německu (vpravo nahoře). Doma v tom pak pokračoval, více či méně pravidelně trénoval například se svým trenérem Edem Parkerem (dole). V Memphisu také založil školu karate.
Autoři fotografií: Jim Reid (vpravo nahoře), autoři dalších dvou fotografií neznámí
Zdroj: kniha Fond Memories of Elvis, Pyramid Press Photos, 1987, kniha Private Presley: The Missing Years – Elvis in Germany, William Morrow and Company, 1993, jeffspeakmankenpobrisbane.com.au

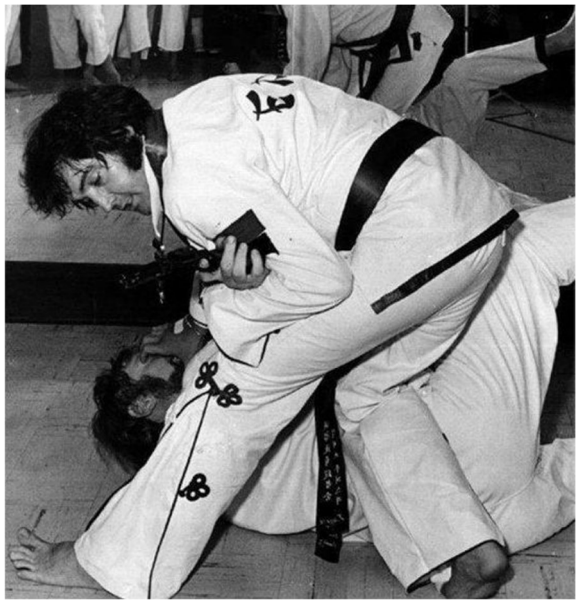

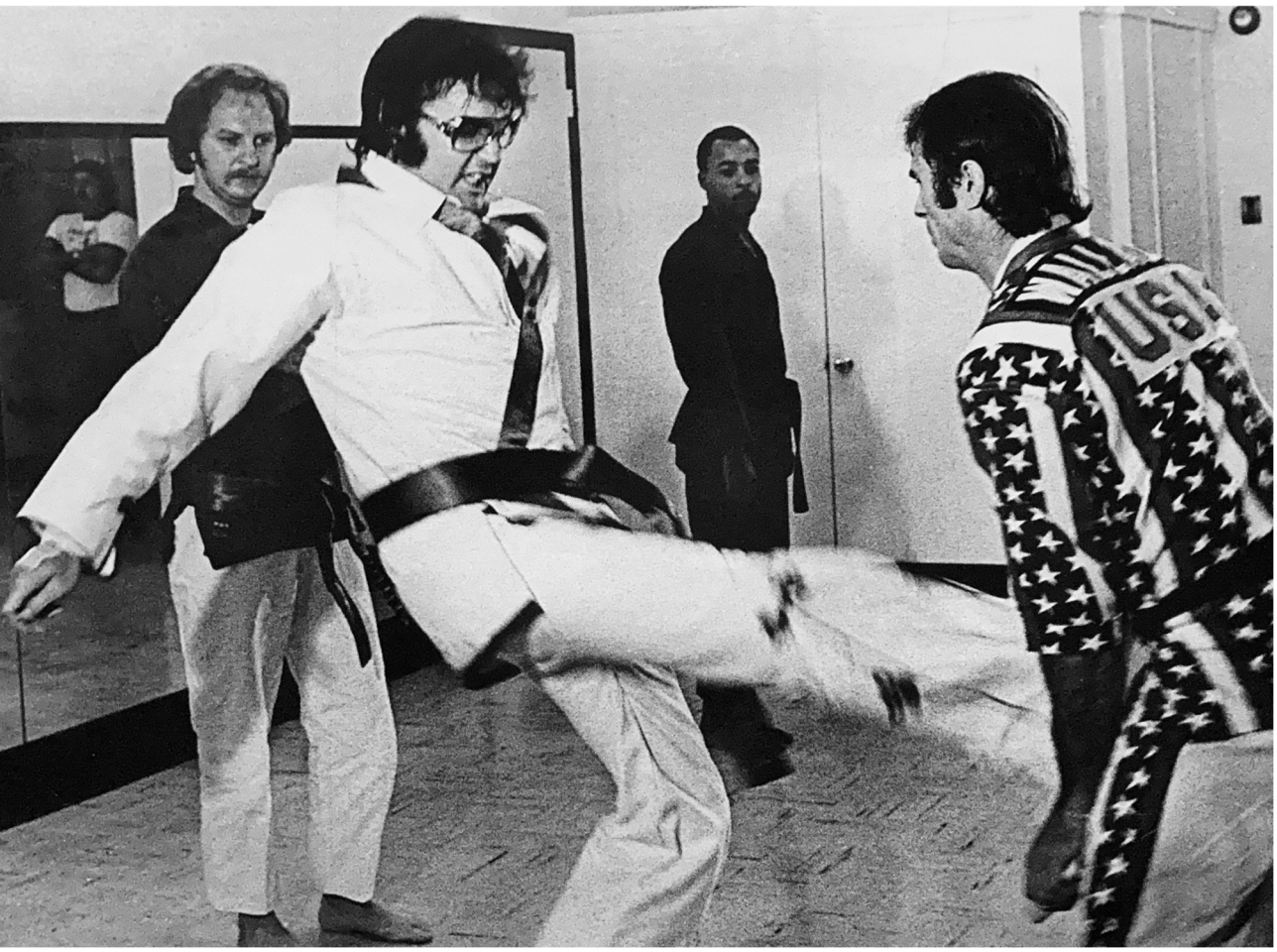

Obr. 352 až 354 – Elvis při tréninku ve škole Tennessee Karate Institute, kterou v roce 1974 pomohl založit v centru svého domovského města – v Memphisu. Posléze tam trénoval jak s korejským mistrem bojových umění Kangem Rheem, tak i s americkými trenéry Edem Parkerem a Billem Wallacem. S nimi také spolupracoval na scénáři a natáčení některých scén chystaného dokumentárního filmu o karate s pracovním názvem The New Gladiators. Původní myšlenkou bylo, že půjde o hraný akční film, ale náklady na jeho vznik by byly příliš vysoké, a navíc Presley by při své fyzické kondici už tak náročný projekt nejspíš nezvládl, a tak se autoři konceptu posléze přiklonili k dokumentárnímu pojetí. Zpěvák o karate a zkušenostech s jeho tréninkem rád hovořil i s publikem během svých koncertů, jemuž názorně předváděl některé karatistické pózy a prvky. Během své aktivní kariéry karatisty, když ještě pravidelně trénoval, dosáhl černého pásu devátého stupně. Bojovníci, kteří s Presleym (přezdívaným Tygr) někdy zápasili, se shodují v názoru, že byl v tomto sportu dobrý. Na snímcích nahoře Elvis zápasí se svým dlouholetým kamarádem a členem své ochranky Redem Westem, kterého pak propustil.
Autoři fotografií: Jim Reid (dolní foto), ostatní snímky neznámý autor
Zdroj: kniha Fond Memories of Elvis, Pyramid Press Photos, 1987, kniha Private Presley, pinterest.com

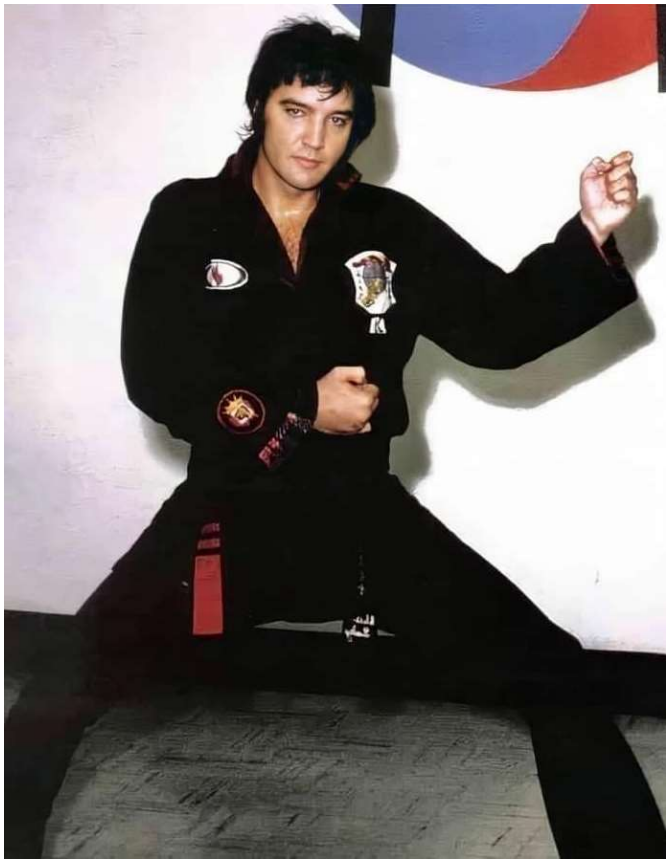

Obr. 355 až 357 – Karate se Elvis Presley rád věnoval po většinu své aktivní kariéry, zhruba od roku 1959 až do konce svého života. Byl na tento sport samozřejmě i patřičně vybaven, a to kimony v bílém a černém provedení, která byla na zádech opatřena jeho iniciálami „EP". V domovském Memphisu pomohl založit a sponzoroval karatistickou školu mistra Kanga Rheea (vpravo dole).
Autoři fotografií: neznámí
Zdroj: kniha Unseen Elvis – Candids of the King, Little, Brown & Company, 1992, pinterest.com

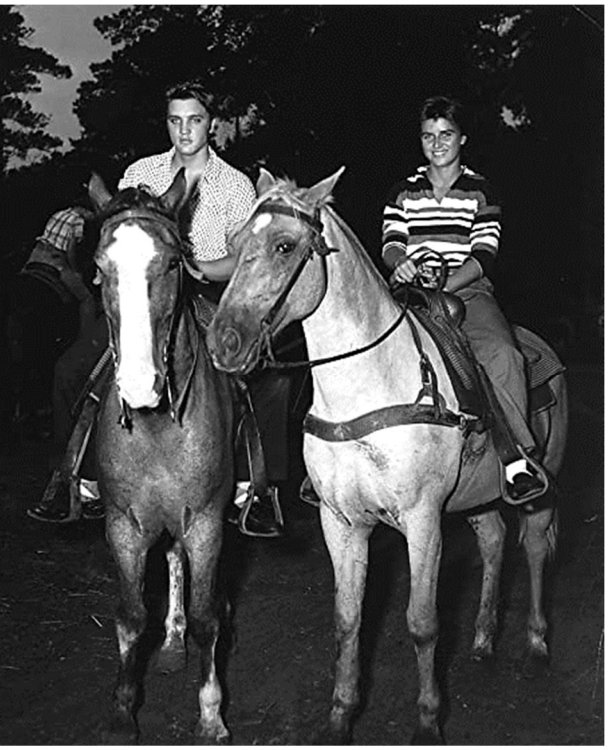

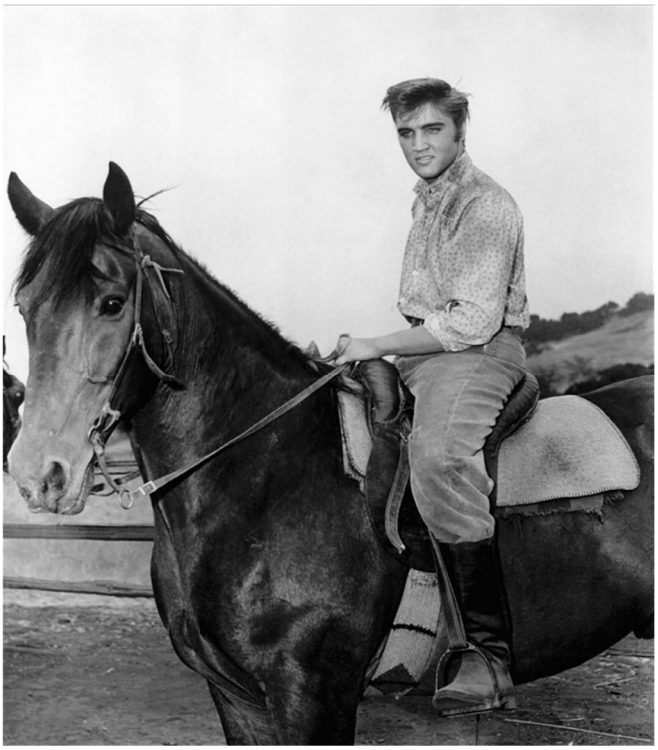

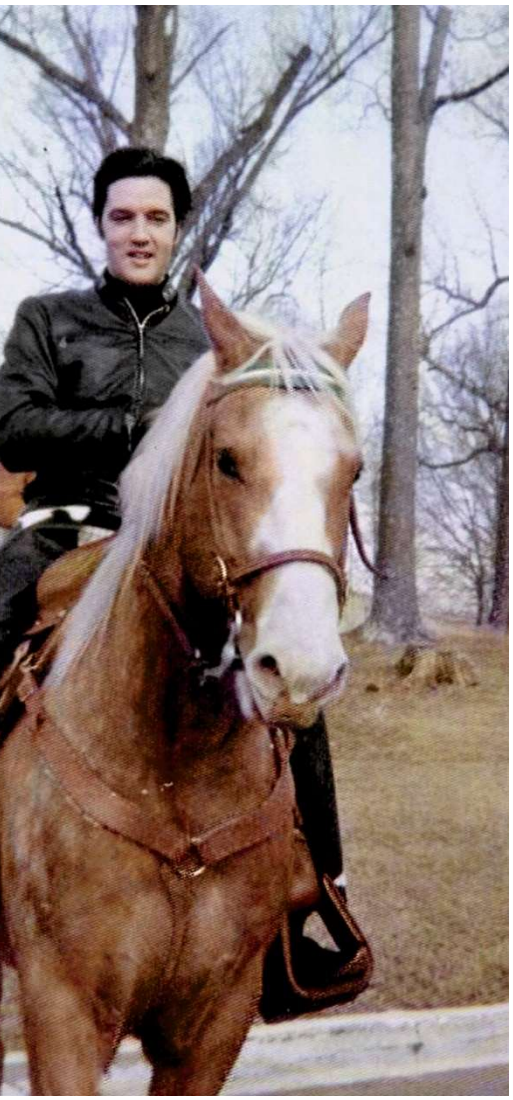

Obr. 358 až 361 – Vzhledem ke své kariéře u filmu byl Elvis Presley nucen jezdit na koni už od roku 1956 coby Clint Reno ve svém prvním hraném snímku Love Me Tender, tehdy si ale v sedle ještě nebyl tak jistý, a tak, aby nepřišel k úrazu, využíval i dubléra. Stejně tomu bylo i ve filmu Flaming Star natočeném o pár let později. V roce 1966 koupil své ženě Priscille jako vánoční dárek koně, a aby jí na vyjížďkách nebylo samotné smutno, obdaroval potom koňmi i několik svých přátel, a posléze i sebe. Ořem jako stvořeným pro rokenrolového krále se stal zlatý palomino (na snímku vlevo dole), kterého Elvis překřtil jménem Rising Sun (Vycházející slunce). Postupně svépomocí opravil stáje v Gracelandu a nakrátko vlastnil i nedaleký ranč. Koně jsou v Gracelandu doposud.
Autoři fotografií: Frank Powolny nebo jeho asistent (vpravo nahoře),
Sean Shaver (vpravo dole), zřejmě Judy Palmerová (vlevo dole),
snímek vlevo nahoře neznámý autor
Zdroj: pinterest.com; elvis-collectors.com

7.4 Fanoušci

Elvis Presley a jeho fanoušci, to je vskutku kapitola sama pro sebe. Už od začátku. Jako mladý nesmělý hoch své nejbližší okolí svými prvními muzikálními pokusy spíše obtěžoval a mnozí je trpělivě snášeli, zatímco jiní mu rovnou dávali jasně najevo, že je svou hudbou otravuje. Časem se to však změnilo, Elvis našel svůj osobitý styl, z outsidera se stala hvězda první velikosti a i z některých dříve zarytých odpůrců se postupně rekrutovali jeho příznivci, včetně Franka Sinatry.

"Elvisomanií" byly zpočátku postiženy hlavně mladé dívky a ženy, oslněné především zpěvákovým výjimečným zjevem a charismatem. Rané koncerty v 50. letech byly schopné hystericky proječet, aniž by ho pořádně zaslechly zpívat. I to se ale postupně změnilo a mezi Presleyho oddané obdivovatele přibyli jak muži, z nichž někteří se mu nejspíš chtěli hlavně podobat, tak i příslušníci starší a mladší generace, jež mu přišli na chuť z nejrůznějších jiných důvodů. Hudba a styl v nich samozřejmě sehrály důležitou roli.

Presley sám o svůj vztah s fanoušky usilovně dbal a maximálně se jim věnoval. Rozdával autogramy, fotografoval se s nimi, především během svého počátečního působení v Las Vegas scházel mezi ně z pódia a při zpěvu písně "Love Me Tender" si s fanynkami vyměňoval polibky, zatímco fanouškům srdečně potřásal pravicí. Svému obecenstvu byl až do konce života vděčný, neboť si (i vzhledem ke skromným poměrům, z nichž pocházel), velice dobře uvědomoval, že bez něj by to nedotáhl tak daleko.

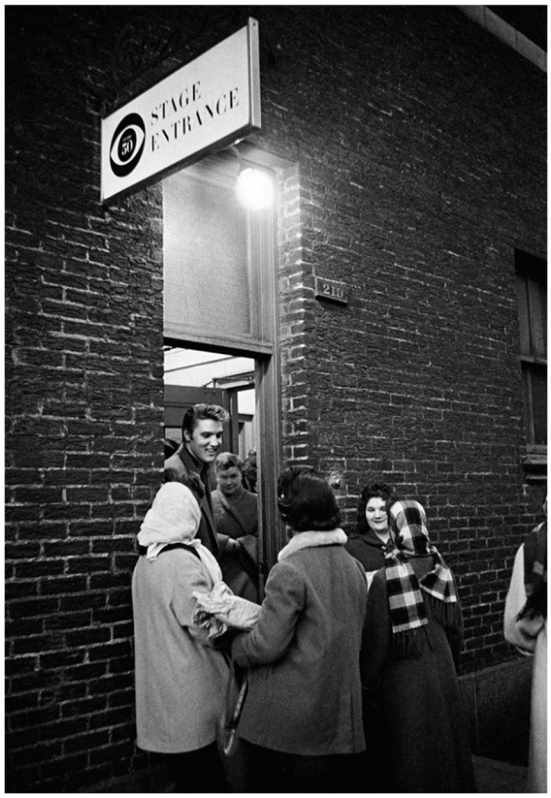

Obr. 362 – Elvis Presley s fanynkami u vchodu do studia CBS, kde 17. března 1956 vystoupil v televizním pořadu Stage Show. Autor fotografie: Alfred Wertheimer Zdroj: time.com

Během svých vystoupení rozdával lidem dárky - ať už to byly šály potřísněné kapkami jeho potu, nebo třeba i drahé šperky. Dárky nosili i fanoušci Presleymu a on je vděčně přijímal. Doma v Gracelandu se pravidelně zastavoval u Hudební brány, kde se jeho příznivci srocovali takřka nepřetržitě, bez ohledu na denní či noční hodinu. Někdy přišel pěšky, jindy mezi ně přijel na koni, nebo projížděl autem, z něhož, pokud nevystoupil, s nimi aspoň prohodil pár slov ze staženého okénka.

Také při těchto příležitostech zpěvákovy interakce s jeho publikem vznikla řada fotografií, pořízených v různých fázích jeho kariéry jak profesionálními (především v 50. letech), tak amatérskými fotografy. Výběr z nich představuji v tomto samostatném oddíle.

Obr. 363 – Elvis se podepisuje fanouškům během natáčení filmu Loving You, 1957. V Hollywoodu tehdy jezdil na personalizovaném jízdním kole „Hound Dog," které ke své nemalé radosti obdržel od přátel a kolegů z produkce.
Autor snímku: pravděpodobně Bill Avery, Mal Bulloch nebo Bob Willoughby z Paramount Studios
Zdroj: pinterest.com

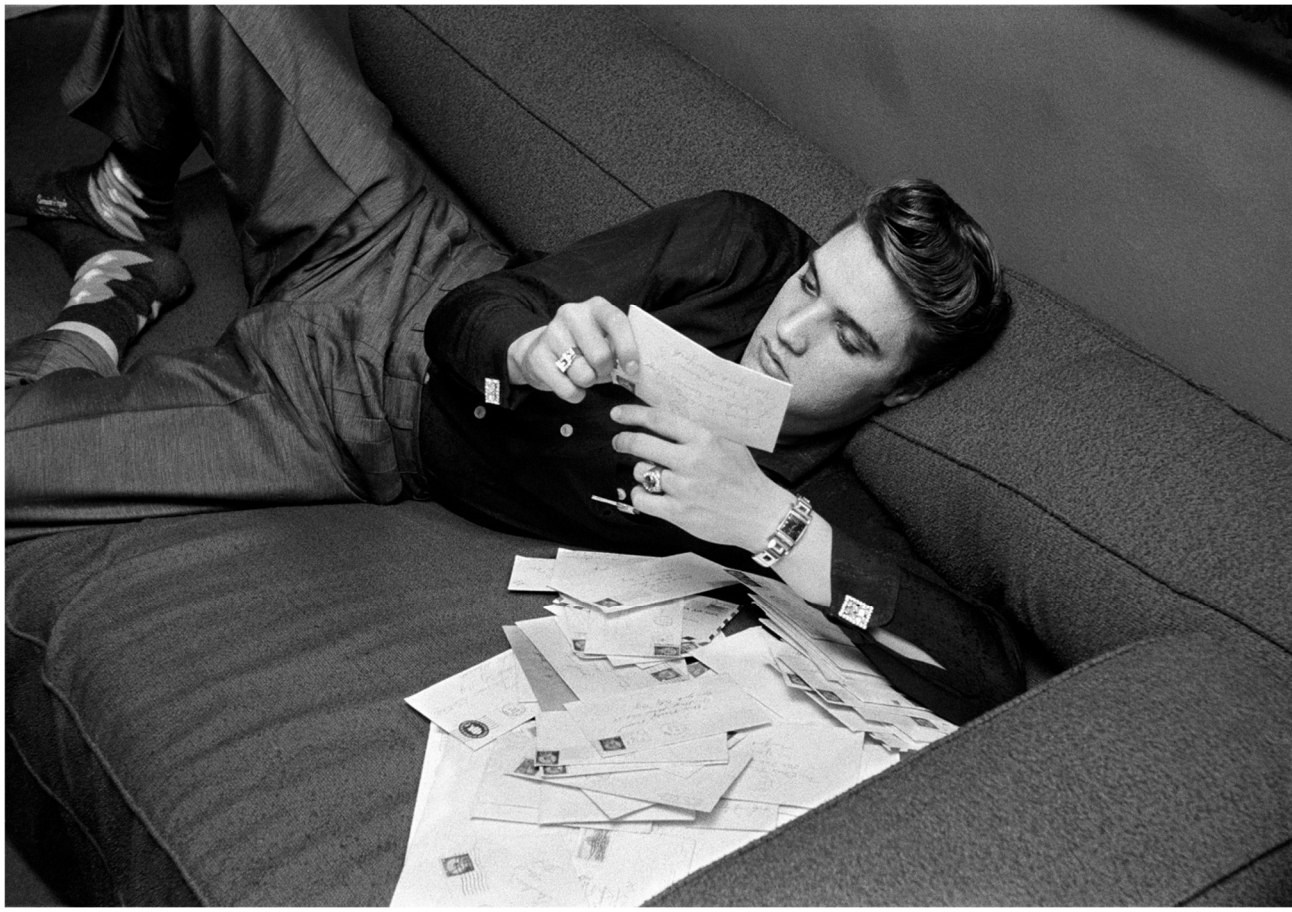

Obr. 364 a 365 – Fanynky v New Yorku se 1. července 1956 zoufale snaží získat Elvisův autogram poté, co v Hudson Theatre vystoupil v pořadu Steve Allen Show (snímek nahoře). Zpěvák si čte dopisy od svých příznivců, které mu byly doručeny do jeho pokoje v hotelu Warwick v New Yorku, kde 17. března 1956 účinkoval v televizním pořadu Stage Show bratří Dorseyových (dole).
Autor fotografií: Alfred Wertheimer
Zdroj: kniha Elvis Presley and the Birth of Rock and Roll, Taschen, 2015

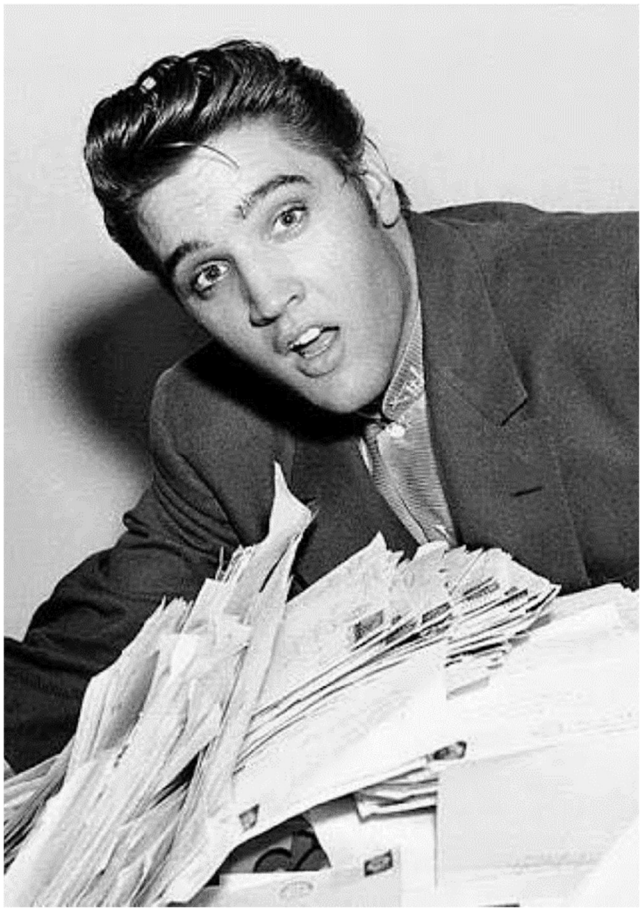

Obr. 366 až 369 – Zpěvák obdivuje 3. června 1956 v Oaklandu v Kalifornii sukni jedné ze svých příznivkyň, která je ozdobena stylizovanou notovou osnovou a Elvisovým jménem (vlevo nahoře). Jinou dívku – Ninu Carsonovou Presley tamtéž políbil na tvář (vpravo nahoře). V červnu 1955 se Elvis v Biloxi v Mississippi seznámil se svou fanynkou June Juanicovou (vlevo dole), s níž pak o rok později pár měsíců chodil a hovořili prý i o svatbě. Na snímku vpravo dole se s vyděšeným výrazem snaží posbírat a udržet pohromadě všechny dopisy, které mu přišly od jeho příznivců – a především příznivkyň.
Autoři snímků: Bill Campbell / The Chronicle (snímky nahoře), ostatní záběry neznámý autor
Zdroj: elvisdaily.com, pinterest.com

Obr. 370 a 371 – Elvis se na příjezdové cestě do Gracelandu zdraví se dvěma fanynkami a pózuje jim ve svém kabrioletu Cadillac Eldorado vyvedeném ve fialové metalíze (foto nahoře). Na snímku dole se zdraví s fanoušky v Russwood Parku v Memphisu, kam přijel 4. července 1956 koncertovat v doprovodu policejní eskorty.
Autoři fotografií: snímek nahoře – autor neznámý, snímek dole – Alfred Wertheimer
Zdroj: bygonely.com, kniha Elvis Presley and the Birth of Rock and Roll, Taschen, 2015

Obr. 372 až 374 – Fanynka v transu při Elvisově koncertu ve Philadelphii, 1956 (vlevo nahoře). Na snímku vpravo nahoře se Elvis podepisuje svým příznivcům, kteří pravidelně obléhali bránu do Gracelandu. Na snímku dole s fanynkami v Detroitu, květen 1956. Autoři snímků: neznámí; zdroj: pinterest.com

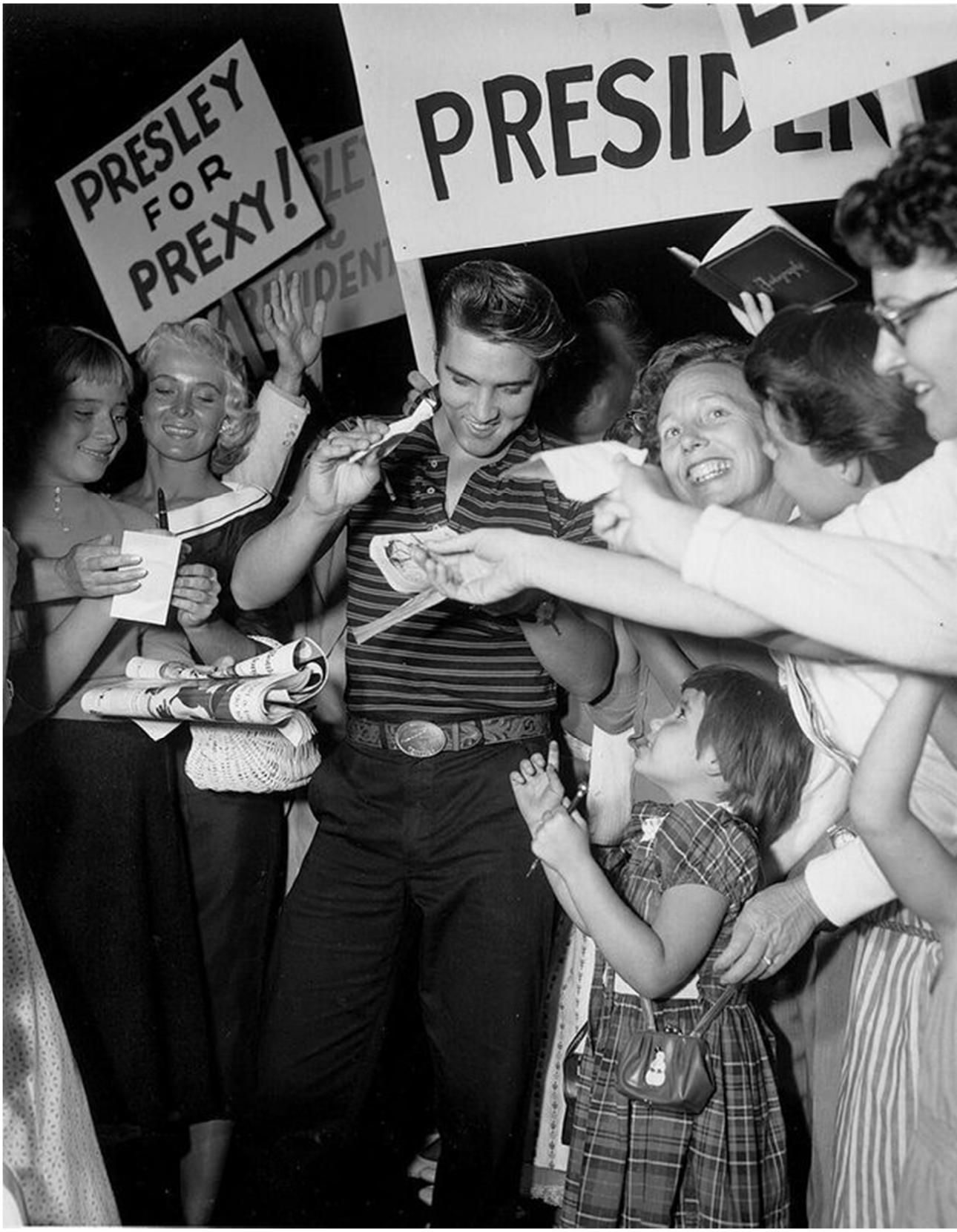

Obr. 375 – V roce 1956 probíhala ve Spojených státech amerických prezidentská volební kampaň, čehož pro marketingové účely a další zviditelnění Elvise využil i jeho manažer, Plukovník Tom Parker. Nechal vyrobit sérii odznaků pro zpěvákovy příznivce, na nichž byly nápisy typu: „Hlasuji pro Elvise," „Nezlobte se na mě, ale volím Presleyho," a podobné žertovné hlášky. Některé z fanynek však tuto reklamu vzaly naprosto vážně a pro Presleyho kandidaturu do Bílého domu se ve skutečnosti sešlo kolem pěti tisíc podpisů. Na snímku z 16. srpna 1956 Elvis rozdává autogramy fanynkám s volebními transparenty na jeho podporu, které se v hojném počtu sešly, aby se s ním setkaly při jeho návštěvě Los Angeles.
Autor fotografie: neznámý
Zdroj: gettyimages.com

Obr. 376 a 377, 378 (na str. 207) – Elvisovi příznivci a především příznivkyně zaplavili úzkou uličku, z níž byl zřejmě vchod do zákulisí sálu, kde zpěvák účinkoval. Rozvášněný dav musel držet na uzdě kordon policistů.
Snímky na další straně – nahoře: Před Hudson Theatre v New Yorku si zpěvák 1. července 1956 promluvil s neznámou dívkou v bílých šatech, která tam na něj čekala. Poté, co zmizel uvnitř, rozplakala se.
Dole: Králi rokenrolu se na akci Cotton Carnival v jeho domovském Memphisu dostalo 15. května 1956 vskutku královského zacházení, políbily ho tam pro štěstí před jeho vystoupením hned dvě královny krásy – miss Clare Malloryová a vicemiss Patricia Cowdenová.
Autoři fotografií: Alfred Wertheimer (str. 207 nahoře), Bob Williams (str. 207 dole), neznámý autor (str. 206)
Zdroj: amazon.com, kniha Elvis Presley and the Birth of Rock and Roll, Taschen, 2015, usatoday.com

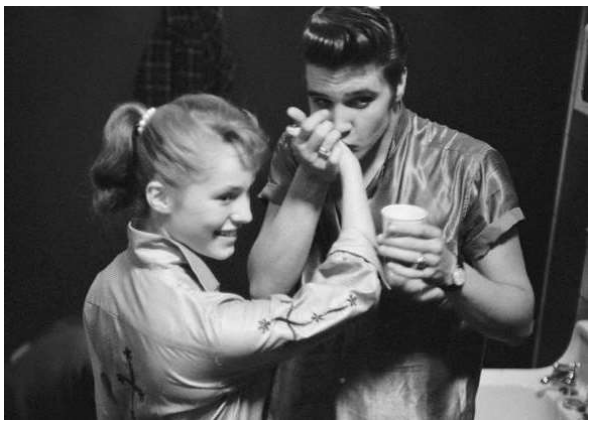

Obr. 379 až 381 – Snímek nahoře: Elvis 15. března 1957 v doprovodu herečky Barbary Langové (druhá zleva) rozdává autogramy svým příznivcům v areálu filmových studií MGM, kde v té době natáčel film Jailhouse Rock. Vlevo dole je zachycen 4. června 1956 v Burbanku v Kalifornii v zákulisí televizní šou Miltona Berla, kde vystoupil o den později a způsobil svým smyslným tancem celonárodní skandál. Vpravo dole s jednou z fanynek v zákulisí koncertu uspořádaného 27. května 1956 v Daytonu v Ohiu.
Autoři snímků: Phillip Harrington (vpravo dole), ostatní neznámí
Zdroj: pinterest.com, gettyimages.com, fineartamerica.com

Obr. 382 až 384 – Presley své publikum rád obdarovával, například hedvábnými šátky, které mu fanynky stahovaly z krku, případně jim je sám házel z pódia. Na snímcích na této straně je zpěvák zachycen již na sklonku své kariéry 30. května 1975 při koncertu v Huntsville v Alabamě s jednou ze svých příznivkyň, která si k němu přišla pro polibek..
Autor fotografií: Tony Triolo / the Huntsville Times; zdroj: pinterest.com

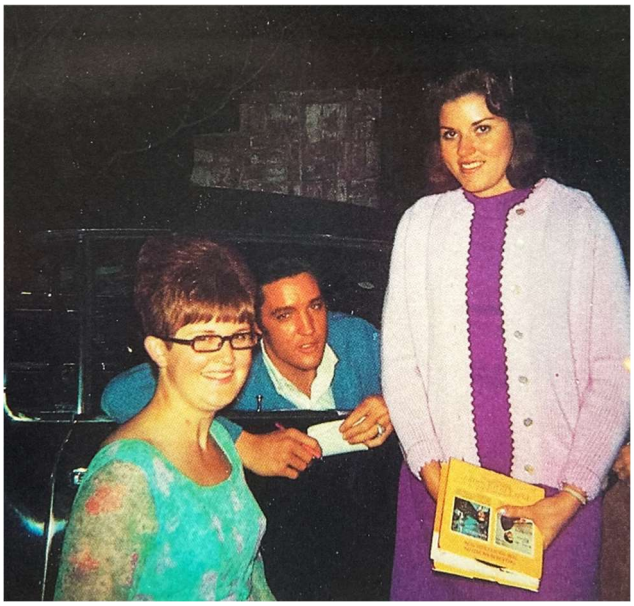

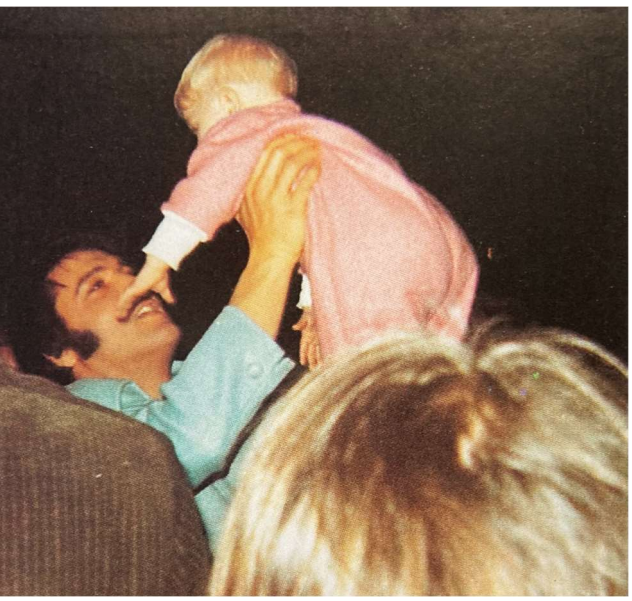

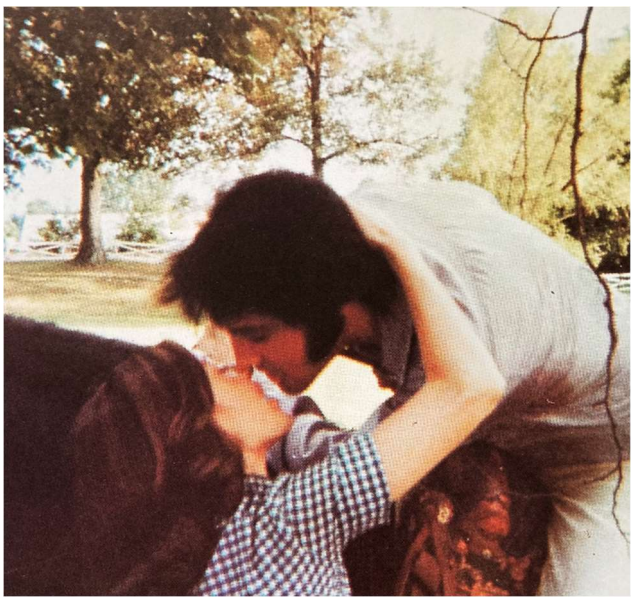

Obr. 385 až 393 – Elvis v 60. a 70. letech se svými příznivci na amatérských barevných fotografiích, které si s ním hojně pořizovali věrní fanoušci, kdykoliv se jim k tomu naskytla vhodná příležitost – u Presleyho doma v Gracelandu, v Beverly Hills, Las Vegas nebo na letišti.
Autoři fotografií: neznámí (některé snímky na str. 210 zřejmě Judy Palmerová)
Zdroj: kniha Unseen Elvis – Candids of the King, Little, Brown & Company, 1992, pinterest.com

„Elvis byl přesvědčený, že talent mu seslal samotný Bůh.
A že to nebyla náhoda - že si ho zkrátka vybral.“

Tom Jones

„Elvis byl hrozně fajn chlap, nadaný a charismatický.
Miloval cheeseburgery, holky a svou matku.
V jakém pořadí, to si nejsem jistý.“

Johnny Cash

8. Ozvěny, odlesky, přesahy

Elvis Presley sice oficiálně zemřel 16. srpna 1977, nicméně některé lidi o skonu "krále rokenrolu" nepřesvědčily ani jeho tělesné ostatky veřejně vystavené v rakvi ve vstupní hale Gracelandu, kterým se přišly poklonit tisíce fanoušků. Dva z nich, do nichž v davu na třídě Elvise Presleyho najel vysokou rychlostí automobil, dokonce při té příležitosti rovněž přišli o život. Další desítky příznivců omdlévaly v srpnovém vedru, když čekaly před zpěvákovým sídlem, až na ně přijde řada a dostanou se dovnitř, aby se se svým idolem naposledy rozloučili.

Obr. 394 – Zpěvák Elvis Presley a pastor Bob Joyce na dvojportrétu srovnávajícím jejich podobu. Foto: repro; zdroj: pinterest.com

Přesto se dodnes často spekuluje o tom, že Elvis ve skutečnosti nezemřel, jen se uklidil pod cizí identitou kamsi do ústraní, kde začal žít zcela nový, odlišný život, protože už měl své slávy plné zuby. Posléze se vyrojila řada "zaručených" zpráv o tom, kde byl kdy spatřen. Asi nejbizarnější z těchto teorií ho zařadila mezi komparzisty ve filmu Sám doma. Soudobější fáma označuje za živoucího Elvise pastora Boba Joyce z Arkansasu, ačkoliv ten sám toto tvrzení vyvrací (a navíc vypadá na Elvisových aktuálních 86 let věku opravdu extrémně zachovale). Nicméně je pravda, že Bob Joyce dokáže velmi přesvědčivě zazpívat některé Presleyho hity a částečně se mu podobá i po vizuální stránce.

Obr. 395 - John Travolta s Olivií Newton-Johnovou na propagačním snímku k filmu Pomáda z roku 1978. Vizáž Travoltovy postavy zřetelně inspiroval Elvis. Autor fotografie: Alan Pappé Zdroj: pinterest.com

Budu se však držet oficiální verze a data zpěvákova úmrtí. Trochu strašidelné je, že v den, kdy zemřel, se shodou okolností objevil na fotografii v jedné ze scén při natáčení muzikálu Pomáda, filmu, jehož celý děj a pojetí jasně vychází z 50. let. Hlavního hrdinu v tomto snímku hraje John Travolta, přičemž vizáž jeho postavy byla zřetelně inspirována právě Presleym. Elvis dokonce původně dostal nabídku v muzikálu sehrát epizodní roli "Anděla náctiletých," avšak odmítl ji. V Pomádě se místo něj nakonec objevil a jednu píseň zazpíval Frankie Avalon.

Nicméně ve scéně, kdy si jedna ze středoškoláček utahuje ze své spolužačky Sandy, visí na zdi Elvisova fotografie (propagační snímek z roku 1958 k filmu King Creole

Obr. 396 – Herečka Stockard Channingová jako Rizzo zpívá Elvisovi ve filmu Pomáda píseň o tom, aby ji nesváděl svým smyslným tancem. Scéna se zvláštní shodou okolností natáčela v den, kdy zpěvák zemřel ve svém domě v Gracelandu v Memphisu.
Foto: repro; zdroj: pensandpatron.com

vytvořený Budem Frakerem) a dotyčná herečka zpívá: "Elvis! Elvis! Let me be, keep that pelvis far from me!" (Elvisi, Elvisi, nech mě na pokoji, drž ty své boky ode mě dál!) Pelvis, což je v překladu do češtiny pánevní kost, byla hanlivá přezdívka, kterou Presleymu vymysleli jeho odpůrci kvůli divokému vlnění se v bocích. A právě scéna s touto písní se zvláštní shodou okolností natáčela v tentýž den, kdy Elvis Presley nečekaně skonal, což prý tvůrce Pomády poněkud vyděsilo. Film byl nakonec uveden do kin v roce 1978.

Dalším, již novodobějším filmařským počinem, kde se "reinkarnovaný" Elvis Presley objevuje, je vtipně historizující komedie Forrest Gump z roku 1994 s Tomem Hanksem v titulní roli. Podle scénáře tohoto snímku Presley odkoukal své ikonické taneční kroky, které skandálním způsobem předvedl při vystoupení v televizní šou Miltona Berla 5. června 1956, právě od malého Forresta, jenž jako chlapec musel nosit speciální ortopedické boty, které ovlivňovaly jeho pohyb.

Tyto ikonické fotografie, na nichž skutečného Elvise při jeho dnes již legendárním tanci zachytil **Stewart Sawyer**, tehdy fotoreportér zpravodajské agentury United Press, jsem si záměrně šetřila až do této závěrečné kapitoly, neboť se od nich, a zejména pak od jedné konkrétní, odvíjejí i některé Presleyho přesahy do současnosti.

Obr. 397 – Elvis Presley 5. června 1956 při vystoupení v televizní Milton Berle Show, kde svým tancem při písni Hound Dog způsobil celonárodní pozdvižení.
Autor fotografie: Stewart Sawyer
Zdroj: gettyimages.com

Obr. 398 – Elvis Presley zachycen při své ikonické póze během tance na píseň Hound Dog, který předvedl kolem stojanu mikrofonu při vystoupení v televizním pořadu Milton Berle Show vysílaném 5. června 1956 z Burbanku v Kalifornii. Snímek bývá často parodován.
Autor snímku: Stewart Sawyer
Zdroj: pinterest.com

Obr. 399 – Elvis na propagačním snímku k filmu Jailhouse Rock z roku 1957 při jedné ze svých typických figur při tanci na špičkách. Právě tato fotografie se postupem času stala symbolem masového vnímání veřejnosti, která si díky tomuto konkrétnímu snímku Presleyho zafixovala jako rokenrolového rebela a předobraz revolty mládeže, která se plně rozvinula v 60. letech 20. století.
Autor fotografie: Virgil Apger
Zdroj: pinterest.com

Stejně tak jsem si až sem na konec schovala ještě jeden velice zásadní snímek od Virgila Apgera, pořízený v roce 1957 na propagační materiál pro Presleyho film "Jailhouse Rock," na němž také hodlám demonstrovat současné vnímání Elvisovy imidž.

Obě tyto slavné fotografie totiž výmluvně vystihují zpěváka v době, kdy byl v druhé polovině 50. let minulého století na vrcholu své popularity a stal se symbolem rebelství nastupující mladé generace, a s ním i předzvěstí radikálních kulturních, společenských a politických změn, které se následně odehrály v 60. letech.

Jde o záběry, které jsou přímo či nepřímo známé i naprostým laikům. Při pohledu na tyto fotografie nebo i jen na pouhé siluety zpěváka, které byly právě z těchto snímků postupem času vytvořeny nebo odvozeny, je drtivé většině lidí na první pohled jasné, o koho jde. Díky těmto jeho "obrazům zastaveným v čase" si Elvise nyní můžeme například upéct jako perníček, navštívíme-li německý Friedberg, ukáže nám, kdy bezpečně přejít po přechodu pro chodce, nebo máme možnost si jeho siluetu na samolepce nalepit třeba na notebook, auto či kamkoliv jinam bude libo, a všichni ho bezpečně poznají. Takhle se totiž hýbal a tyto typické pózy zaujímal jen jeden jediný člověk - Elvis Presley.

Obr. 400 až 402 – Tančící Elvis se dá v současnosti sehnat na internetu i v podobě formiček na pečení (horní řada snímků). Dole: V německém Friedbergu, kde Presley sloužil jako voják, mají speciální semafory. Foto: Michael Probst, repro; zdroj: ebay.com; pinterest.com

A tím se "oslím můstkem" dostávám k dalšímu jeho přesahu, jímž bezesporu jsou tisíce, či spíše desítky tisíc imitátorů nejrůznější úrovně, kteří se do Elvise snaží stylizovat a napodobovat ho už od doby, kdy se objevil na scéně. Má to ale háček - ani ten nejpřesvědčivější z nich nedostal do vínku všechno to, co měl "pravý Elvis" - ať už jde o výjimečný hlas, talent pro hledání (a také nacházení) dokonalého zvuku a emotivní interpretace skladeb, nebo o jeho oslnivý vzhled, na němž tvrdě pracoval, a také (to především) o šíři jeho záběru na hudební, filmové či módní scéně. Humornou paralelou může být, že i sám Elvis čas od času rád leckoho napodoboval. Například své přátele a hudební rivaly Johnnyho Cashe (ten Elvisovi na oplátku dělal totéž) nebo Eltona Johna, z herců pak především Petera Sellerse.

Podíváte-li se ale na vystoupení imitátora Presleyho, byť může být (třeba i vlivem plastických operací) zpěvákovi vizuálně sebepodobnější, a porovnáte-li jej s originálem, vždy spolehlivě zjistíte, jak urputné úsilí musel takový člověk vynaložit, aby se naučil a implantoval do sebe všechno to, co bylo pro Elvise Presleyho

Obr. 403 – Do Elvise se i v současnosti stylizují tisíce imitátorů.
Autor fotografie: David Zaitz
Zdroj: gettyimages.com

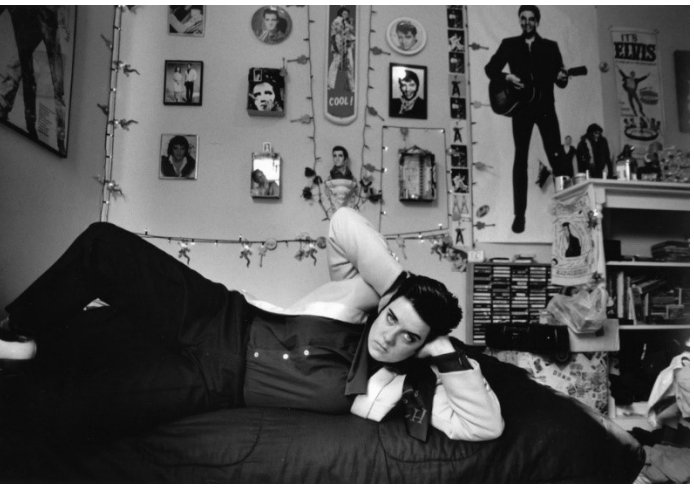

Obr. 404 – Leigh Crowová jako Elvis Herselvis, lesbická imitátorka Elvise Presleyho na počátku své kariéry.
Autor fotografie: Nancy Andrewsová
Zdroj: lesbianherstorian.tumblr.com

vlastní, spontánní a přirozené. A vždy z toho nakonec vzniká jakási urputná křeč, někdy (málokdy) lépe a jindy (většinou) hůře maskovaná. Nicméně všichni tito pseudo-Elvisové rovněž napomáhají předávat Presleyho odkaz dál, často i zcela novým generacím jeho příznivců. Řada z nich se dokonce stala "Elvisem na plný úvazek" a vystoupeními v Presleyho stylu se úspěšně živí. Vyskytla se dokonce, k nelibosti mnohých, i lesbická představitelka zpěváka, která si říkala Elvis Herselvis. Její podoba s Presleym v mládí patřila kupodivu k těm zdařilejším.

Ač je to trochu komické, pořádají se po celém světě dokonce setkání a různé soutěže "Elvisů," třeba v Las Vegas, což vtipně paroduje černá komedie "3000 miles to Graceland" (2001, český název filmu zní "3000 mil na útěku") s Kurtem Russellem a Kevinem Costnerem v hlavních rolích. I přímo v samotném Gracelandu někteří z Presleyho imitátorů vystupují v rámci tzv. Elvis Weeks (Elvisových týdnů). Jde o vzpomínkové festivaly pravidelně organizované společností Elvis Presley Enterprises (EPE), vždy kolem data zpěvákova úmrtí, které každoročně přitahují davy zájemců z celých Spojených států i z jiných zemí. A oddaní fanoušci zpěváka, z nichž mnozí v době jeho smrti ještě ani nebyli na světě, ochotně platí nemalé částky za veškeré zážitky tohoto druhu, včetně prohlídek Presleyho domu a přilehlých výstavních prostor, do kterých už se muzeum od doby svého otevření v létě roku 1982 rozrostlo. Tím činí z Gracelandu v Memphisu druhé nejnavštěvovanější sídlo v USA, hned po Bílém domě ve Washingtonu. Ročně Gracelandem projde přes 600 tisíc návštěvníků, kteří rádi využívají možnosti ubytovat se v přilehlém luxusním hotelovém komplexu. Zařídila ho Priscilla Beaulieu Presleyová, zpěvákova ex-manželka, samozřejmě v "Elvisově stylu."

Společnost Elvis Presley Enterprises je ovšem zaměřena čistě obchodně, a tak svědomitě prodává zpěváka především jako legendu a mýtus, a velmi úzkostlivě dbá na to, aby se vyhnula jakékoliv prezentaci Presleyho po roce 1973, tj. po rozvodu s Priscillou, kdy Elvis "nastoupil cestu k úpadku a sebedestrukci." A to včetně (či hlavně) "tutlání" jeho fotografií pořízených po tomto termínu, a také jakýchkoliv videozáznamů. Proto byl EPE de facto trvale zablokován pro jakékoliv další vysílání speciál natočený televizí CBS během Presleyho posledního turné v červnu 1977. O tomto přístupu svědčí ostatně i výběr několika fotografií, které mi z Gracelandu ochotně poskytla správkyně tamního archivu Angie Marcheseová. Na "časově nejnovějším" z těchto záběrů je Elvisovi maximálně 37 let. Totéž platí i pro veškeré EPE licencované výrobky (např. knihy,

dokumentární filmy a upomínkové předměty), které se prodávají ve velkém jak v obchodním centru přímo naproti Gracelandu (jehož vlastníkem a provozovatelem je rovněž EPE), tak i v četných autorizovaných internetových aukcích a e-shopech.

Presleyho motto a logo TCB - Taking Care of Business (Starám se o obchod) - tak došlo naplnění i po jeho smrti, a troufám si tvrdit, že hlavně po ní. Pro Elvise samého zřejmě poměrně nečekaně, neboť o trvanlivosti své kariéry neustále pochyboval. Sláva, kterou si vydobyl za svého života, a také pohádkové jmění s ní spojené, z něhož toho však v roce 1977 až tak moc nezbývalo, se totiž ani v nejmenším nedají srovnávat s cirkusem, který se rozpoutal hned po jeho smrti. Natož s obrovskými zisky, které z jeho jména doposud plynou mnoha lidem, z nichž někteří s ním ve skutečnosti přišli osobně do styku jen velice letmo, nebo vůbec.

Obr. 405 – Televizor, který Elvis Presley kdysi v afektu prostřelil doma v Gracelandu, kde ho při návštěvě v roce 2011 takto vyfotografovala renomovaná americká fotografka Annie Liebovitzová. Foto: repro – Annie Liebovitzová; zdroj: artsy.net

Například renomovaná fotografka Annie Leibovitzová přistoupila k Elvisovu odkazu vskutku originálně. Vyfotografovala v roce 2011 (značně informativním způsobem) v Gracelandu jeho televizor, jenž zpěvák kdysi v afektu prostřelil revolverem, když se mu nelíbil kdosi v pořadu, který zrovna puštěná stanice vysílala. Liebovitzová vytiskla limitovanou edici tohoto záběru v celkovém počtu čtyřiceti kusů fotografií, z nichž každou nabízí prostřednictvím internetové galerie Artsy ke koupi za 22.500 amerických dolarů. Nutno dodat, že podobně pojala i Elvisův gramofon.

Obr. 406 – Originální odznaky (placky) pro odpůrce Elvise, které jim v rámci marketingu prodával zpěvákův manažer Tom Parker. Zajistil tím zpěvákovi i sobě další zajímavý příjem. Foto: repro; zdroj: vocal.media

Bývalé milenky, kuchařky, služky a členové Memphiské mafie i zpěvákovy širší rodiny, z nichž se většina za Presleyho života nenaučila o moc víc, než se mu setrvale klanět a posluhovat, za což byli ostatně placeni, nedělají či nedělali (postupně totiž vymírají) nic jiného až dosud - počínaje přednáškami na téma "můj život s Elvisem" a konče vydáváním všelijakých knižních memoárů, mnohdy pochybné kvality i výpovědní hodnoty.

Z kdysi naivní a oddané dívenky Priscilly, jejíž hlavním úkolem měla být především dokonale zvládnutá role Presleyho manželky a matky jeho dcery, což se v závěru trochu vymklo z rukou, se nakonec stala

Obr. 407 – Elvis na digitální vizualizaci – stylizovaném portrétu k příležitosti jeho nedožitých osmdesátin, jak ho vytvořili kreativci z firmy Phojoe, zabývající se manipulací s fotografií.
Autor snímku: Phojoe
Zdroj: sachsmedia.com

obchodnice s lokty skoro ostřejšími, než měl Presleyho manažer Parker. Zajímavé také je, že po Elvisově smrti začala vystupovat spíše jako truchlící vdova, než ex-manželka. Snad jedinou z rodiny, která ke zpěvákově památce alespoň na tvůrčím poli přistoupila se ctí a s osobitým vkusem, jenž by její milující otec nejspíš dost ocenil, je jeho dcera Lisa Marie, pomineme-li tedy její zpackaný soukromý život, do něhož se dávná osobní tragédie určitě promítla. Její duety, jež díky využití moderních technologií s otcem nazpívala, mají v historii jeho hudby své místo a nelze jim upřít jisté nostalgické kouzlo.

Plukovník Tom Parker se vždy vyznačoval neomylnými obchodními instinkty, o čemž svědčí mimo jiné i geniální nápad s vydáním edice odznaků s nápisy "I Hate Elvis" (Nenávidím Elvise) či "Elvis Is a Jerk" (Elvis je trotl), určeným primárně Presleyho odpůrcům, z jejichž prodeje však zisky plynuly do kapes Elvise a jeho manažera. Svého hvězdného klienta přežil Parker téměř o dvě desetiletí a bezprostředně po Elvisově smrti měl plné ruce práce ani ne tak se zařizováním jeho pohřbu, na nějž se dostavil v šortkách, baseballové čapce a strakaté havajské košili, jako především s tím, aby si obstaral veškeré tantiémy plynoucí z Presleyho materiálů i posmrtně. Ty na něm ovšem nakonec po letech společnost EPE v čele s Priscillou (zastupující tehdy ještě nezletilou univerzální dědičku Lisu Marii) úspěšně vysoudila.

Žije tedy Elvis? Ano, ve své hudbě a ve svých filmech, bezesporu. Vždy s blížícím se kulatým výročím zpěvákova narození se leckdo pokouší "zhmotnit" představu, jak by asi legendární rebel a sex-symbol vypadal v příslušném věku, pokud by se ho byl skutečně dožil. S nejspíš posledním takovým pokusem přišla u příležitosti Presleyho nedožitých "kulatin" před šesti lety agentura Sachs Media Group společně s firmou Phojoe, která pomocí digitální fotomanipulace vytvořila fiktivní portrét osmdesátiletého Elvise. Zda by takto skutečně vypadal či vůbec vypadat chtěl, o tom se dnes můžeme jen dohadovat.

Kromě případné soudobé vizáže zpěváka se ale také mnozí, včetně seriózních médií typu *CNN* či *New York Times*, zabývají v poslední době otázkou Presleyho přístupu k očkování, který veřejně demonstroval 28. října 1956 před svým druhým vystoupením v televizní šou Eda Sullivana. Zachytil ho při tom fotograf **Seymour Wally** z *New York Daily News*. Elvis při té příležitosti nahrál také krátký vzkaz určený především

Obr. 408 – Před svým druhým vystoupením v populárním televizním pořadu Ed Sullivan Show se Elvis nechal veřejně naočkovat proti obrně, aby tím apeloval na zdráhající se mladou generaci. Snímek byl pořízen 28. října 1956 v New Yorku. Autor snímku: Stewart Sawyer; zdroj: nytimes.com

Obr. 409 – Během vojenské služby v někdejším Západním Německu se Elvis Presley stal aktivním dárcem krve. Na snímku neznámého autora mu ji odebírají zdravotnice Amerického červeného kříže. Foto: Americký červený kříž; zdroj: pinterest.com

dospívající mládeži, která s očkováním (tehdy to bylo proti obrně) značně váhala. Po Presleyho vystoupení a veřejné vakcinaci se proočkovanost mladé americké populace do půl roku zvedla z mizivých 0,6 procenta na neuvěřitelných 80 procent, jak uvádí magazín Scientific American. Komentář CNN vtipně přirovnal vzrůst zájmu o očkování po Elvisově názorném příkladu k současným frontám na nový iPhone. Problém dnešní doby tkví ovšem hlavně v tom, že už jaksi nemáme žádný takový "univerzálně platný vzor" Elvisova typu a vlivu.

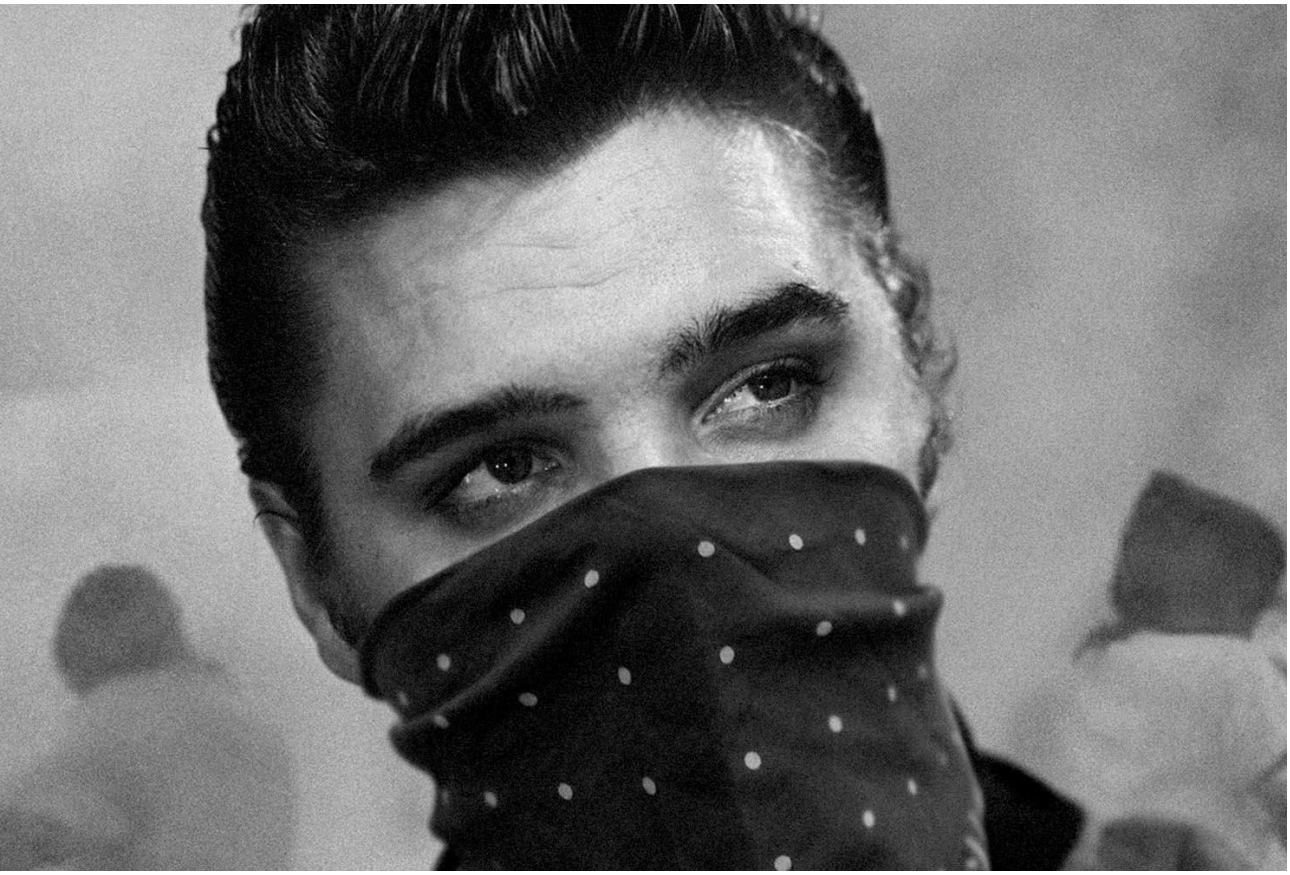

Obr. 410 – Elvis Presley s digitálně přidaným stylovým šátkem, který by možná nosil v době současné koronavirové pandemie.
Autor fotografie: David B. Hecht / manipulace (šátek) – Will St. Leger / výřez Neal Umphred
Zdroj: elvis-atouchofgold.com

Co by si tedy Elvis Presley počal během éry Covidu-19? Jak by si poradil s lockdownem? Nejspíš dost podobně, jako si v druhé polovině 70. let poradil se svou nechutí dostavit se do nahrávacího studia. Nové písně by natáčel přímo v Gracelandu, možná by došlo i na nějaký ten online koncert, i když jinak by při své introvertní, ač zvídavé povaze zřejmě nebyl velkým příznivcem sociálních sítí. Nicméně kanál YouTube by mu vyhovovat mohl.

A jinak? Šel by příkladem? Určitě. Dělal to tak ostatně vždy, když podle něj šlo o něco důležitého. Už na vojně se stal dárcem krve. Nosil by roušku? Nepochybně. Pokud by ho koronavirus zastihl ještě v mládí, zvolil by možná šátek s puntíky, který by stylově ladil s jednou z jeho oblíbených hedvábných košil, jak dokazuje další odvážná manipulace s originálním portrétem Elvise od **Davida B. Hechta** z roku 1956, na němž Presleyho (v jiné souvislosti) "zarouškoval" už v roce 2009 irský street-artový výtvarník **Will St. Leger** (*1972). Nad jeho nápadem se v červenci 2020 po rozšíření covidu zamyslel autor Neal Umphred, který provozuje zajímavý blog Elvis - a Touch of Gold a jenž St. Legerovu vizualizaci ještě výřezem upravil tak, aby lépe korespondovala s koronavirovým tématem.

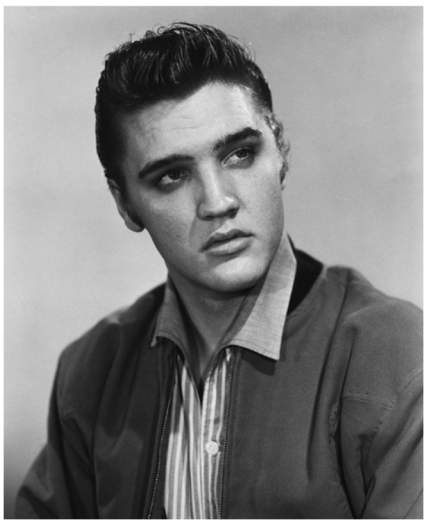

Obr. 411 – Původní studiový portrét Elvise, který za účelem propagace jeho nového alba vytvořil v lednu roku 1956 společností RCA najatý výtvarník Hecht.
Autor fotografie: David B. Hecht
Zdroj: elvis-atouchofgold.com

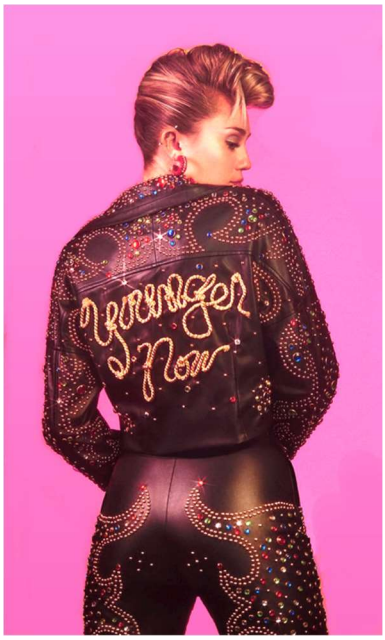
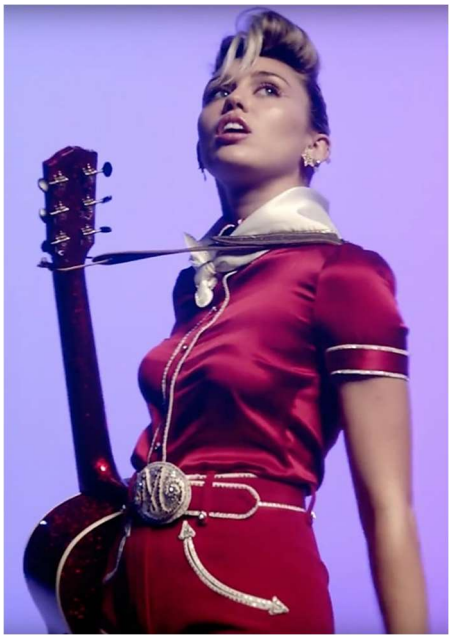

Obr. 412 až 414 – Elvise Presleyho v roce 2017 přiznala jako svůj vzor zpěvačka Miley Cyrusová, když se do něj stylizovala ve svém klipu. Foto: repro; zdroj: weheartit.com, popsugar.co.uk, last.fm

Pokud by však pandemie vypukla až ve zpěvákově pozdnějším věku, nejspíš by sáhl po bytelnějším a přísnější normy splňujícím respirátoru, který by ale napřed, tuším, nechal Billa Belewa pobít pár cvočky a posázet několika drahokamy.

Elvis Presley tu s námi zkrátka stále je, ať už by to tak chtěl nebo očekával, či nikoliv. A také, ať už to tak chceme či nechceme my, kdo žijeme v této době. Poklony mu průběžně skládají i mnozí současní umělci a designéři. Například Miley Cyrusová se na scéně objevila učesaná a oblečená jako Elvis, Lady Gaga pro změnu občas nosí tričko s Presleyho portrétem. Givenchy nedávno uvedl kolekci koženého oblečení inspirovanou Presleyho legendárním outfitem z pořadu '68 Comeback Special. K hudebnímu odkazu Elvise se hlásí nepřeberné množství muzikantů, počínaje bývalými členy Beatles. Paul McCartney se stal již před lety hrdým majitelem kontrabasu hudebníka Billa Blacka ze zpěvákovy původní doprovodné skupiny Blue Moon Boys, na nějž se naučil Blackovým stylem i hrát. Zpěvačka

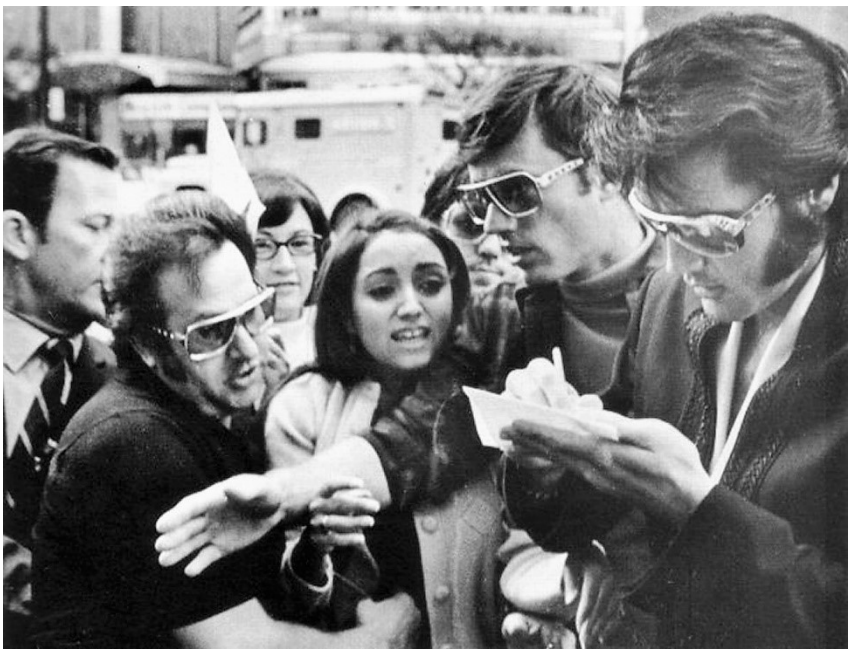

Obr. 415 – Elvis Presley se 11. září 1970 v Detroitu podepisuje mladé fanynce. Nad tímto snímkem se často spekuluje o tom, že onou dívkou uprostřed je tehdy dvanáctiletá zpěvačka Madonna. Po porovnání jiných dobových portrétů Madonny z téže doby i místa (v Detroitu tehdy žila) se přikláním k názoru, že by to mohla být ona. Vypovídají o tom především její oči, obočí a zuby. Autor snímku: neznámý; zdroj: pinterest.com

Obr. 416 – Psací pero Montblanc z loňské kolekce Great Characters Edition, věnované Elvisi Presleymu.
Foto: repro
Zdroj: bagaddictsanonymous.com

Madonna si zřejmě došla pro Elvisův autogram už v roce 1970 v Detroitu, když jí bylo pouhých dvanáct let, a nedávno se svým synem natočila domácí video s jejich cover verzí Presleyho hitu "Can't Help Falling In Love." Frontman Led Zeppelin Robert Plant dodnes nostalgicky vzpomíná na každý detail z osobního setkání s Presleym a před časem vystoupil se svou cover verzí téže písně. Paul Simon již v roce 1986 nahrál album Graceland se stejnojmennou titulní skladbou, která popisuje jeho cestu do Memphisu a Presleyho někdejšího sídla. Ve výčtu takových příkladů bych mohla pokračovat ještě dlouho, je jich plný internet.

Presleyho vliv lze vystopovat také v české filmografii - samozřejmě v dnes již kultovním komediálním muzikálu "Šakalí léta" (1993) režiséra Jana Hřebejka s Martinem Dejdarem v hlavní roli, nověji v ne až tak povedené gangsterce "Bourák" (2020), kterého ztvárnil Ivan Trojan v režii svého bratra Ondřeje. Překvapivé, leč osvěžující bylo také zařazení zremixované Elvisovy taneční písně "A Little Less Conversation" do zbrusu nové fantasy pohádky "Princezna zakletá v čase" (2020), která se jinak odehrává v hlubokém středověku.

Značka špičkových (tudíž i velmi drahých) psacích potřeb Montblanc pro změnu uvedla vloni, u příležitosti 85. výročí narozenin Elvise Presleyho, na trh speciální kolekci vytvořenou na jeho počest. Design jejích psacích per vychází z proslulé kombinézy s americkým orlem, kterou na sebe zpěvák oblékl při koncertu přenášeném v lednu roku 1973 družicí z Havaje. O něco levnější kousky z této řady jsou inspirovány osmiválcovými motory, jež byly nezbytnou součástí automobilů, pro něž měl Presley slabost. Nejdražší modely této limitované edice se vyprodaly téměř vzápětí poté, co spatřily světlo světa.

Podle ankety provedené britskou mezinárodní internetovou firmou zabývající se průzkumem trhu a analýzou dat YouGov, citované na webu History.com, Elvis Presley ani jeho tvorba dnešní mladé generaci nic moc neříkají, víc ji údajně oslovují Beatles, David Bowie nebo Michael Jackson.

Osobně jsem také (především díky svému bratrovi a revivalové kapele, v níž hrál) vyrostla především na "britské hudební invazi" 60. let, ač se mi možná víc než čtveřice z Liverpoolu zamlouvali rozervanější Rolling Stones. Nicméně jméno Elvis Presley (klidně i bez toho příjmení) znám díky rodičům a prarodičům odmala. A troufám si tvrdit, že i dnešní děti a adolescenti, včetně těch velmi mladých, zhruba od 12 let věku, vědí, kdo to byl. Když jsem se na to vloni zeptala při hodině angličtiny žáků šesté třídy, které učím, správnou odpověď vykřiklo hned několik z nich, a někteří byli schopni ho na první pohled poznat i na obrázku.

Rovněž je zajímavé sledovat neustále vzrůstající počet odběratelů oficiálního kanálu Elvise Presleyho na YouTube. Jsou jich více než dva miliony a měsíčně jich přibývá kolem 20 tisíc. Vzhledem k věkové skupině, která tuto službu využívá nejčastěji, to patrně nebudou jen důchodci a Elvisovi vrstevníci. Množí se tam rovněž takzvaná "reakční videa," kdy různí (zpravidla mladí) uživatelé sledují např. některé z Elvisových živých vystoupení v Las Vegas, a pak je komentují. Velmi zajímavé jsou v tomto ohledu zejména reakce Afroameričanů, vzhledem k tomu, že Presley byl už za svého života obviňován z rasismu a z toho, že "ukradl černošskou muziku." Paradoxně už tehdy se Elvise jeho černí kolegové muzikanti poměrně masivně zastali.

Když v roce 1970 představitelé města Houstonu po Presleym žádali, aby své černošské vokalistky z kvarteta Sweet Inspirations na pódium raději nebral, reagoval na to Elvis tím, že pokud nevystoupí "jeho děvčata," pak ani on. A potom je kolem arény Astrodromu, kde se koncert konal, nechal povozit v džípu s otevřenou střechou, řízeném blondýnou, aby si je všichni dostatečně dobře prohlédli. O jeho reakci na zavraždění Martina Luthera Kinga prostřednictvím písně "If I Can Dream" jsem již psala. Obvinění z rasismu si tedy dovoluji považovat za scestná.

Ještě absurdnější je pak Presleyho a jeho působení směrem k davům přirovnávat k Adolfu Hitlerovi, čímž se ve své disertaci[15] z roku 2010 zabývá Brian Scott Johnson z Univerzity v Massachusetts. Kdo Elvise slyšel v Las Vegas v roce 1970 uvádět citátem z jiné písně skladbu „Walk a Mile in My Shoes," se nad tím může jen ušklíbnout a poznamenat: „Houby Hitler… prvotřídní kazatel by to byl!"

Z mého osobního i z těchto ostatních příběhů podle mě vyplývá, že zatímco chytlaví Beatles bývají obvykle atraktivní na první poslech, k docenění Elvisova "zjevení" na kulturní scéně v celém jeho lesku je třeba nejprve trochu dospět (a odfiltrovat od něj všechny imitátory nacpané do blyštivých kombinéz, připomínající nejčastěji spíše dost nepovedené karikatury, stejně jako klišé spojená s koncem jeho kariéry).

Není samozřejmě možné ignorovat ani zpěvákův konečný pád a tvářit se, jako by k němu nikdy nedošlo, byť to tak mnozí Elvisovi příznivci za vydatné podpory EPE dělají. Na druhou stranu ale ani není fér se na jeho neslavný konec výhradně zaměřovat, zdůrazňovat ho a popírat předchozí dlouhá léta jeho významných přínosů. Aktivní kariéra Beatles oproti té Presleyho trvala jen zlomek času a navíc je nutné jejich slávu dělit na čtyři díly, pro každého z členů skupiny jeden. O dalších talentech, jakými bezesporu byli Jimi Hendrix, Janis Joplinová, Jim Morrison, z novodobějších Kurt Cobain nebo Amy Winehouseová, jejichž životy však vyhasly v "magických" sedmadvaceti letech, tedy v porovnání s Elvisem mnohem dříve, se také není třeba příliš zmiňovat, jejich příběhy jsou všeobecně známé. Oproti nim se Presley i se svými sebezničujícími návyky dožil vlastně ještě úctyhodného věku.

Obr. 417 – Nafukovací růžový Cadillac je zřejmě určen především méně majetným Elvisovým fanouškům, kteří nechtějí zruinovat svůj rodinný rozpočet.
Foto: repro; zdroj: twitter.com/elvispresley

Zeptám se tedy znovu - žije Elvis? A rovnou si na tuto otázku sama odpovím: "Samozřejmě, a nejspíš ještě dlouho žít bude." A nejen v hudbě a ve filmu, nýbrž i v mnoha poctách a reminiscencích, například v podobě četných remixů či cover verzí jeho písní, na jejichž tvorbě se (ať už se spontánním nadšením, nostalgickou vzpomínkou či s promyšleným kalkulem) stále podílí velké množství lidí.

Fungují jako továrna na sen, který neumírá, ačkoliv ten, kdo ho původně snil, zemřel už před téměř čtyřiačtyřiceti lety.

15
https://scholarworks.umass.edu/open_access_dissertations/233/?utm_source=scholarworks.umass.edu%2Fopen_access_dissertations%2F233&utm_medium=PDF&utm_campaign=PDFCoverPages

„Elvis nebyl jen tak nějaká hvězda, co zazáří, a pak zase zhasne.
Nepřirovnal bych ho ani k Měsíci. On byl prostě celá galaxie.“

Bijay Tamang, fanoušek, YouTube

„Bůh se předváděl, když stvořil Elvise.
Byl živoucí definicí pojmu
SENZAČNÍ.“

Tracy McGintyová, fanynka, YouTube

Závěr

Mapování fotografického portrétu Elvise Presleyho a jeho proměn v čase a prostoru se ukázalo být úkolem daleko širším a náročnějším, než jsem předpokládala. Je to dáno i tím, že jde o téma, které je mi velice blízké a intenzivně mě zajímá. Proto jsem se mu věnovala s maximálním nasazením. Snímků Elvise po světě koluje nepřeberné množství a obsáhnout je všechny v jedné publikaci tohoto rozsahu je zhola nemožné. Stejně tak není reálné podchytit jmenovitě všechny jejich autory, natož okolnosti, které vznik každé jednotlivé fotografie provázely. Přesto jsem se o to alespoň pokusila a v řadě případů se mi, jak doufám, podařilo alespoň částečně odkrýt dávno zapomenuté jméno fotografa, původ a snad i zajímavé příběhy mnohdy půvabných dobových záběrů.

Ohlédnu-li se zpět a zalistuji-li znovu v textu a výběru fotografií autorů, jimž jsem v této práci věnovala prostor, vyčnívají mi nade všechna zmíněná jména zřetelně především dvě konkrétní - tím prvním je Alfred Wertheimer, jemuž uděluji pomyslnou zlatou medaili, stříbro si odnáší Virgil Apger. O bronzovou příčku by se nejspíš podělili ještě Frank Powolny s Budem Frakerem a jejich asistenty, ostatní autoři by skončili už na různých pozicích od bramborové medaile dál.

A proč? Ve Wertheimerově případě je tím hlavním důvodem ucelenost a vypravěčská bohatost jeho kolekce, rozmanitost záběrů, kompoziční, světelná i technická vytříbenost a v neposlední řadě také drzá hravost, s níž ke své práci přistupoval, kterou měl s Presleym společnou a jež právě jeho sérii dodává se vším ostatním jedinečný punc. Ačkoliv své snímky s Elvisem pořídil v relativně krátkém časovém úseku, právě jeho instinktivně správná osobní rozhodnutí a pečlivý přístup k zakázce, kterou plnil, rozhodly o tom, že jeho záběry stojí vysoko nad ostatními, pořízenými jinak neméně erudovanými a řemeslně zručnými autory, často i v témže období.

Nejvíce fotografických obrazů zpěváka bylo totiž nepochybně nasnímáno ve zlomovém roce 1956, kdy na kulturním nebi zazářil s razancí fungl nové neonové reklamy na Coca-Colu, abychom zůstali u stylově amerických příměrů. V portfoliích Wertheimerových fotografických souputníků však zdaleka nejsou k nalezení takové skvosty, jako právě u tohoto, ještě donedávna poměrně neznámého mistra. Nemalé investice do jeho nádherné monografie, kterou vydalo nakladatelství Taschen v roce 2015, bohužel až po Wertheimerově smrti, tedy rozhodně nelituji. Je to jedna z nejkrásnějších fotografických publikací, co jsem kdy držela v ruce, a to i přesto, že se v ruce téměř udržet nedá, jelikož je to "velekniha" o formátu bezmála A3, vážící přes tři kilogramy.

Přestože v mnoha ohledech působí přesvědčivě i další, víceméně už ale pouze jednotlivé snímky od jiných autorů, Wertheimerovi se v mých očích podařilo nejlépe zachytit jak podstatu Presleyho poněkud komplikované osobnosti, tak dobu, v níž žil a začal intenzivně tvořit. Obří monografie od Taschen nese název "Elvis Presley and the Birth of Rock and Roll" (Elvis Presley a zrod rokenrolu), a je to název tak výmluvný a přesný, že je divákovi skoro až bolestně líto, pokud tu dobu nezažil na vlastní kůži, což je bohužel i můj případ.

Obr. 418 – Voják Elvis Presley si nasazuje čepici před odplutím do Německa.
Autor snímku: Alfred Wertheimer
Zdroj: sirmonfineart.com

Hollywoodský fotograf Virgil Apger na rozdíl od realisty Wertheimera stvořil především iluzi. Fotografoval Presleyho pro účely propagace filmů, v nichž hrál, a tomu byla samozřejmě přizpůsobena i koncepce snímků, které jsou všechny aranžované. Nicméně jsou přepečlivě a navíc s technickou brilancí pojaté tak, že i ony na sto procent splňují krédo "rokenrolového rebela," který zčistajasna vtrhl na scénu a začal tam řádit jak urvaný ze řetězu. Právě to Apgera odlišuje od ostatních jeho hollywoodských kolegů, přestože i jim, zejména Franku Powolnému, se podařilo s Elvisem vytvořit jedinečné kolekce.

Trochu zarážející je skutečnost, že ani memphiským fotoreportérům lokálních deníků se během jejich četných pracovních styků s Presleym nepovedlo za mnohem delší období, které měli oproti Wertheimerovi i mistrům z Hollywoodu k dispozici, pořídit s Elvisem více kvalitních záběrů. Snad s výjimkou Boba Williamse, jehož portfolio je o něco bohatší. Ostatní fotografové z Memphisu se mohou pochlubit spíše výjimečnými jednotlivostmi, než ucelenými soubory.

Fotografické práce nadšených Presleyho fanoušků, kteří sami sebe často prohlašovali za zpěvákovy "oficiální fotografy," bych zhodnotila asi takto: "Ano, na těch snímcích je Elvis, nebo alespoň jeho část." I s takovými záběry se ale doposud hojně obchoduje a jejich cena se v internetových aukcích občas vyšplhá nečekaně vysoko, neboť jde často o originální zvětšeniny, na nichž se už podepsal zub času, což má pro leckoho také svůj půvab. Díla profesionálních fotografů Wertheimerova či třeba Harringtonova kalibru, nazvětšovaná jimi osobně často již před mnoha lety z původních negativů, se však svou cenou pohybují o několik řádů jinde. Občas lze na takové snímky narazit i ve vyhlášených aukčních síních, jako jsou Sotheby's či Christie's.

Většina autorských práv k fotografiím s Elvisem je však v dnešní době už v rukou velkých fotobank, jako jsou Getty Images nebo Alamy. Tam se dostaly jak z pozůstalostí po jejich autorech, tak i z nejrůznějších soukromých a firemních archivů. Snad nejvýznamnějším sběratelem Presleyho snímků byl archivář **Michael Ochs** (*1943), který však svou rozsáhlou sbírku více než tří milionů fotografií rockových hvězd odprodal právě agentuře Getty Images už v roce 2007.

Oproti němu newyorská fotografka hudebních celebrit **Lynn Goldsmithová** (*1948), která rovněž vlastní licence k pár zajímavým záběrům Presleyho, jichž ovšem není sama autorkou, si je střeží jako oko v hlavě. Dle svých slov jejich originální negativy zachránila a vykoupila z archivů různých periodik, kde byly často skladovány nevhodným způsobem. Zrestaurovala je a ručně zvětšované fotografie prodává za různě vysoké částky, odvíjející se od velikosti a provedení, například prostřednictvím internetové Morrison Hotel Gallery. Původní autory neuvádí, ani na dotaz. I zde tedy přeneseně platí Presleyho okřídlené motto "Taking Care of Business."

Poznámka autorky

Velikán formátu Elvise Presleyho, nota bene ve fotografii, se ukázal být naprosto vyčerpávajícím tématem. Ba co víc, nevyčerpával za dlouhých zimních večerů evidentně jenom mě, coby autorku této práce, ale významně ovlivnil také chod celé naší rodiny. A tak už obě mé děti ve věku tří a pěti let naprosto přesně vědí, kdo to byl, jak vypadal, a také jak zpíval. Mladší syn dokáže již zhruba od jednoho roku spolehlivě identifikovat první takty skladeb "In the Ghetto" a "Always On My Mind," jež si oblíbil jako ukolébavky víceméně náhodně, když jsme mu je já nebo manžel z náhlého hnutí mysli pustili. Tu druhou z nich se částečně naučil i zanotovat. Dcera pro změnu ráda tvoří, a tak mě nedávno překvapila vlastnoručně pojatým Elvisem, zřejmě v duchu hesla: "Když ty o něm pořád píšeš, což já ještě neumím, tak ti ho aspoň nakreslím." Musím přiznat, že mě její obrázky dojaly.

Co už však tak dojemné není, jsou mé další osobní paralely s Elvisovým životem. Během sepisování textu, výběru vhodných snímků, ladění layoutu, sazby a s tím spojeného dlouhodobého vysedávání u počítače, jsem prokazatelně přibrala několik kilogramů a vypěstovala si závislost na Ibalginu, stejně jako prohloubila tu na tzv. "camembertu útěchy." Útoky na ledničku se zejména v pozdních hodinách staly rituálem. A pak nastoupilo chronické vyčerpání a noční nespavost, doprovázené únavou přes den. K nim se připojilo rapidní zhoršení zraku. Na monitoru počítače bez zvětšení textu alespoň na dvě stě procent už nepřečtu téměř nic. Závěrečné kapitoly dopisuji v poznámkovém bloku na mobilu, přičemž vhodná slova mi napovídá jeho chytrá klávesnice. Je mi čtyřicet dva let, tedy přesně tolik, co Elvisovi, když zemřel. Rozumím mu. Na rozdíl od něj mi však bylo dovoleno „normálně“ dospět, a taky si mohu užívat „luxusu běžného stárnutí“ včetně problémů s tím

Obr. 419 a 420 – Elvis v dešti not a se stylovým účesem na obrázcích, které pro mě v březnu 2021 nakreslila má pětiletá dcera.
Autorka: Maruška Erbanová
Foto: repro

spojených bez toho, aby se na mě při tom zaměřovaly objektivy fotoaparátů či nabroušená pera často nemilosrdných novinářů. Aniž bych musela či měla potřebu koncertovat dva měsíce v roce dvakrát za večer v Las Vegas nebo i vícekrát za den na turné a obstarávat tím obživu pro sto lidí, cítím nesmírnou únavu. Přestože netrpím jako Elvis cukrovkou, hypertenzí, od dětství chronickou zácpou, náměsíčností, zeleným zákalem, natož snad leukémií, připadám si jako vyždímaný hadr na podlahu a občas mám taky chuť rozstřelit televizi, když hraje moc nahlas. Ale neudělám to. Nemám čím. Raději si nazuju své vyzývavě rudé botky značky Graceland a půjdu s nimi dělat parádu do jarních ulic. I tak mi totiž úsilí vynaložené na sepsání této práce stálo za to a jsem vděčná Institutu tvůrčí fotografie, že mi studium na něm ke zpracování tohoto tématu poskytlo příležitost.

Obr. 421 – Řetězec prodejen s obuví Deichmann prodává ve svých obchodech v České republice boty značky Graceland, jež jsem si překvapivě oblíbila už velmi dávno.
Foto: Daniela Erbanová

Nedělám si o Elvisovi Presleym přehnané iluze. Nebyl to polobůh ani superhrdina, ač se do něj s oblibou stylizoval. Ale nebyl ani žádné monstrum, jak se ho občas někdo snaží líčit. Měl své silné i slabé stránky, jako každý obyčejný smrtelník, jen v jeho případě bylo obojí vyhnáno do extrému. Jako by to, co dokázal, ve skutečnosti dokazoval za dva. Možná za sebe a svého bratra, jehož nikdy nepoznal. Do všeho šel naplno. V jeho světě nebylo místo pro troškaření. Postrádal formální vzdělání, ale byl bystrý a velice rychle se učil. Měl obrovský talent, který uměl zužitkovat. A také byl nesmírně loajální vůči svému okolí, což se mu nakonec stalo osudným. Nedokázal se totiž některých lidí zbavit včas. Z vděčnosti a nostalgie, pravděpodobně.

Obr. 422 – Samolepky s portréty Elvise Presleyho, které byly inspirovány mnoha snímky uvedenými v této bakalářské práci.
Foto: Daniela Erbanová

Nepochybně ho bavilo být Elvisem Presleym, tím úspěšným ryze americkým mužem, který jako Fénix povstal z popela… Tupela. A co ho nebavilo, to ho nakonec nejspíš i zahubilo. Stereotyp. Nuda. Rozpad rodiny. Ztráta iluzí a motivace. Tvůrčí stagnace. A jednotvárná šeď jeho bezprostředního okolí, přes všechno to navenek nablýskané pozlátko. Absence výzev a přinejmenším rovnocenných soupeřů či partnerů. Na cokoliv. Léky a závislost na nich už byly jen do obludných rozměrů narostlá pověstná poslední kapka. Jenom náplast

na bolesti úplně jiného druhu, na které stejně nakonec vždycky zůstal sám. I proto, že to tak vlastně chtěl a od ostatních kolem sebe přímo i nepřímo vyžadoval. Vadilo mu to sice, ale nevěděl si s tím moc rady. Stále něco hledal, ale už nenacházel. Odpovědi, lidi, kterým by mohl bezvýhradně věřit, vztahy. Nepovažoval se za nikoho extra, lepšího než ostatní, stejně jako se nepovažoval ani za drogově závislého. Byl přece speciálním agentem Úřadu pro boj s narkotiky. Nepil ani alkohol a doutník si občas zapálil jenom proto, že mu proklatě slušel. No ne? Jsou to však právě tyhle vady na kráse, které mu přes všechnu tu „skvělost" dodávají lidský rozměr.

Elvisův životní příběh, tvorba a vliv jsou fascinující a bezprecedentní. Král rokenrolu není vůbec přesné označení. Výtečné jsou totiž také jeho gospely (ty především, dostal za ně i cenu Grammy), blues nebo country písně. Od jeho smrti se na kulturní scéně dosud neobjevil žádný jiný jedinec jeho druhu. Zajímalo by mě, zda se ještě vůbec někdo takový někdy najde. Někdo, kdo bude mít to, co měl on. Úplně všechno. Nadání hudební i pohybové, hlas, cit, vzhled, charisma, neuvěřitelně široký tvůrčí záběr, hravost a smysl pro humor. Někdo, kdo bude „vše v jednom."

Možná ano, možná se jednou narodí, ale já už se toho nejspíš nedožiju. Proto jsem ráda za Elvise, člověka chybujícího, ale pro mě i proto krásného, zevnitř i zvenčí, který to sám se sebou ani svým okolím neměl jednoduché. Přesto bylo jeho prioritou dělat lidem radost. Jsem vděčná za Elvise, svého dobrého přítele a oblíbeného terapeuta.

V hudbě. Ve filmu. A na fotografiích.

Jmenný rejstřík

A

Aldenová, Ginger 160, 161, 168, 194
Ali, Muhammad 193, 194
Allen, Lew 59, 60
Allen, Steve 29, 38, 53, 54, 201
Alverson, Keith 155, 156
Andrewsová, Nancy 218
Apger, Virgil 58, 66, 67, 95, 103-109, 111, 150, 179, 187-189, 192, 216, 217, 227, 228
Atkins, Ollie 141
Avalon, Frankie 213
Avery, Bill 62, 67, 106, 178, 200
Aycock, Perry 118

B

Bach, Clarence 124, 126
Ballard, Lucien 138, 139, 180
Beaulieová, Priscilla 11, 69, 82, 85, 86, 104, 113-116, 118, 119, 134, 140, 147, 149, 159, 198, 218-220
Belew, Bill 123, 128, 132, 138, 148, 154, 157, 158, 223
Berle, Milton 29, 208, 214, 215
Bílá ranní holubice 92
Binder, Steve 121, 123, 124
Black, Bill 66, 130
Bonja, Ed 157, 158
Borsari, Peter C. 132-134, 149
Bowie, David 143, 154, 224
Brando, Marlon 47
Bronson, Charles 193
Brown, Walter Earl 128
Buck, Joe 111
Bull, Clarence S. 103
Bulloch, Mal 62, 106, 178, 200
Burrows, Jon 140

C

Call, Robert 168
Campbell, Bill 202
Carroll, Frank 119, 121, 123-130, 147
Carsonová, Nina 202
Cash, Johnny 61, 217
Channingová, Stockard 214
Cobain, Kurt 225
Cohn, Nudie 65
Cowdenová, Patricia 206
Cranfillová, Margaret 20
Cravens, Don 71-74
Crawfordová, Joan 103
Crowová, Leigh 218
Curtiz, Michael 67
Cyrusová, Miley 223

D

Darnell, Dave 43, 142, 159
Dauman, Henri 88
Dean, James 47, 50
Dean, Loomis 83
Dejdar, Martin 224
deLespinasse, Hank 134, 135
Deutsch, Robert 161, 163, 164
Dietrichová, Marlene 58
Dorseyovi, bratři 29, 53, 201
Douglas, Kirk 58
Dunawayová, Faye 133
Dunleavy, Steve 167
Dye, Robert W. 43
Dylan, Bob 144

E

Edwards, Tommy 27
Eisenstaedt, Alfred 35
Emerson, Robert 162
Everett, Vince 66, 103,
Erbanová, Maruška 229
Erbanová, Daniela 230

F

Fenn, Albert 86, 87
Finkelstein, Nat 92
Fontana, D. J. 66, 130
Ford, John 55, 58
Fraker, Bud 58, 62, 67, 95-101, 106, 112, 188, 214, 227
Franklinová, Aretha 131
Fry, George R. 150
Fulchinová, Anne 32

G

Gable, Clark 58
Gallela, Ron 144
Gardnerová, Ava 103
Garfunkel, Art 143
Geller, Larry 160
Givenchy 223
Goldsmithová, Lynn 57, 62, 228
Gooding, Marion W. 50
Grant, Currie 82
Grayová, Barbara 35, 39
Gruen, Bob 143, 144

H

Hale, Walter 111

Haley, Bill 27
Hamilton, John Ralph 55
Hanks, Tom 214
Harrington, Phillip A. 42, 183, 185, 208, 228
Harrison, George 143
Harlowová, Jean 103
Hebler, Dave 167
Hecht, David B. 58, 59, 222
Heis, Bob 155, 166
Hendrix, Jimi 225
Hepburnová, Audrey 53, 62
Herselvis, Elvis 218
Hill, George 155
Hitler, Adolf 225
Hoffman, Dustin 111
Hřebejk, Jan 224

J
Jackson, Michael 55, 224
John, Elton 133, 165, 217
Johnson, Bob 61
Johnson, Brian Scott 225
Joplinová, Janis 225
Joyce, Bob 213
Juanicová, June 202

K
Kalinsky, George 144, 145
Kellyová, Grace 103
Kennedy, Robert 128
Kerkorian, Kirk 131
King, Martin Luther 73, 128, 225
Kotljarenko, Nuta 65

L
Lady Gaga 223
Langová, Barbara 208
Lansky, bratři 20, 173
Lebeck, Robert 80
Leech, Len 155, 165
Lennon, John 42, 143
Leviton, Jay Bennet 45, 49-51
Lewis, Jerry Lee 61
Liebovitzová, Annie 219
Limeová, Yvonne 63
Lorenová, Sophia 102
Lorentzen, Erik 155
Loomis, Tom 155, 165

M
Madonna 223, 224
Malloryová, Clare 206
Mann, Billy 168
Marcheseová, Angie 218
Marshutz, Roger 52, 53
Martin, Rex 155
McCartney, Mike 59
McCartney, Paul 223
McMahanová, Betty Ann 20
McQueen, Steve 58
Modra, Ronald C. 164
Moman, Chips 131
Monroeová, Marilyn 53, 58, 92
Moore, Scotty 24, 54, 66, 130, 185
Moreland, Bob 45-48, 51, 186
Morris, Bobby 131
Morris, Larry 145
Morrison, Jim 225

N
Neal, Bob 25
Newman, Paul 53
Newton-Johnová, Olivia 213
Nicholas, Charles 43, 179, 189
Nixon, Richard 140
Null, Gary 123-130, 146, 148-151

O
Ochs, Michael 228
Olssonová, Ann-Margret 106-107, 113, 115
O'Neill, Terry 133, 134, 137
Owensová, Bobbi 35, 36

P
Palmerová, Judy 155, 198, 211
Pappé, Alan 213
Parker, Ed 195, 196
Parker, Thomas 27, 29, 45, 49, 55, 64, 67, 69, 73, 78, 79, 92, 95, 107, 111, 113, 115, 121, 124, 127, 128, 131, 134, 137, 140, 147, 150, 154, 157, 165, 167, 205, 219, 220
Perkins, Carl 61
Phillips, Dewey 24
Phillips, Sam 23, 61
Pierce, George 61
Powolny, Frank 56-58, 91-95, 106, 178, 198, 227, 228
Plant, Robert 224
Presley, Elvis Aaron 11-231
Presley, Jesse Garon 15
Presley, Jessie 183
Presley, Vernon 15, 19, 21, 61, 73, 75-77, 79, 115, 140, 143, 165, 167, 168
Presleyová, Dee 115
Presleyová, Gladys 15, 20, 23, 26, 61-63, 69, 73, 76-80, 91, 95, 107, 113 114, 172, 182
Presleyová, Lisa Marie 118, 119, 220
Presleyová, Minnie Mae 79
Probst, Michael 217

Prowseová, Juliet 94, 97

R
Randolph, William 26
Rastelli, Vittoriano 79
Reid, Jim 25, 73, 76, 77, 189, 195, 196
Reno, Clint 198
Rhee, Kang 196, 197
Richards, Keith 42
Richee, Eugene Robert 103
Rijff, Ger J. 51
Robertson, William V. 26
Romanowski, Patricia 160
Roweová, Anne 45, 46
Rowlands, John 153, 154, 158

S
Sanders, Dennis 139
Sawyer, Stewart 214, 215
Scheutler, Gus 84, 85
Schilling, Jerry 110
Schutzová, Siegrid 80, 81
Sellers, Barney 14, 33, 69, 192
Sellers, Peter 217
Selphová, Mary K. 159
Shaver, Sean 155, 198
Shearer, Lloyd 44
Simon, Paul 143, 224
Sinatra, Frank 58, 86, 199
Sinatrová, Nancy 86
Smith, Robert L. 65
Spector, Joel 160
Speer, William 24, 25
Spencer, David 161
Stephensová, Andrea J. 51
Stinnet, Robert B. 172
St. Leger, Will 222
Streisandová, Barbra 111

T
Taylorová, Elizabeth 55, 58, 103
Templeová, Shirley 58
Thompsonová, Linda 147, 160
Tiplerovi, manželé 21
Topp, David 24
Trainor, Charles 52, 186
Travolta, John 213
Triolo, Tony 209
Trojan, Ivan 224
Trojan, Ondřej 224
Turner, Ike 144
Turnerová, Tina 144
Tylerová, Judy 66, 67

U
Umphred, Neal 222

V
Voight, Jon 111

W
Wah-Nee-Ota 94
Wallace, Bill 196
Wally, Seymour 220, 221
Wargacki, Tom 144, 160
Warhol, Andy 91, 92
Wells, Dave 192
Wertheimer, Alfred 29-43, 51, 53, 54, 78, 150, 174, 175, 184, 185, 199, 201, 203, 206, 227, 228
West, Red 160, 167, 196
West, Sonny 167
White, Clarence H. 42
Whitmore, James 83-86
Williams, Bob 43, 63, 64, 75, 179, 185, 191, 206, 207, 228
Willoughby, Bob 102, 200
Winehouseová, Amy 225

Y
Yoko Ono 144

Z
Zaitz, David 218

Seznam zkratek

ABC – americká televizní stanice

AP – Associated Press

ASMP – American Society of Media Photographers

CBS – Columbia Broadcasting System

EPE – Elvis Presley Enterprises

MGM – Metro-Goldwyn-Mayer

NBC – National Broadcasting Company

NPPA – National Press Photographers Association

RCA – Radio Corporation of America

TCB – Taking Care of Business

UP, UPI – United Press (International)

Použité zdroje

Literatura

ALDENOVÁ, Ginger - Elvis & Ginger, The Berkley Publishing Group, New York, 2014, ISBN 978-0-425-26633-5

BEAULIEU PRESLEYOVÁ, Priscilla - Můj život s Elvisem, Československý spisovatel, Praha, 1992, ISBN 80-202-0367-2

BREWER GIORGIOVÁ, Gail - Žije Elvis?, Elka Press, Praha, 1994, ISBN 80-901694-0-6

BROWN, Peter Harry, BROESKEOVÁ, Pat H. - Down At the End of Lonely Street, the Life and Death of Elvis Presley, Penguin Books Ltd., New York, 1997, ISBN 0-525-94246-7

CLAYTONOVÁ, Marie - Elvis Presley Unseen Archives, Parragon Publishing, Bath, 2006, ISBN 0-75258-335-2

CURTIN, Jim - Unseen Elvis - Candids of the King, Little, Brown and Company, Boston, 1992, ISBN 0-8212-1912-X

ČERNOCKÝ, Pavel, MESZÁROŠ, Otto, ŠIMŮNEK, Roman, ULIČNÁ, Ika - Legenda jménem Elvis Aaron Presley 1935 - 1977, Nakladatelství Vodnář, Praha, 2004, ISBN 80-86226-52-2

DOLLOVÁ, Susan - Elvis, American Idol, Publications International, Ltd., Morton Grove, 2010, ISBN-13: 978-1-4127-1249-1, ISBN-10: 1-4127-1249-1

ESPOSITO, Joe, OUMANOVÁ, Elena - Božský Elvis, ETC Publishing s.r.o., Praha, 1996, ISBN 80-901792-5-8

GELLER, Larry, SPECTOR, Joel, ROMANOWSKÁ, Patricia - Elvis Presley - pravdivý příběh o jeho životě a smrti, Papyrus, Jeva, Knižní klub, Praha, 1995, ISBN 80-85776-44-8, ISBN 80-85797-16-X, ISBN 80-7176-103-6

GORDON, Robert - Elvis - muzeum v knize, Computer Press, a. s., Brno, 2009, ISBN 978-80-251-2558-8

GURALNICK, Peter - Careless Love - The Unmaking of Elvis Presley, Little, Brown and Company, New York, 1999, ISBN 978-0-316-33297-2

GURALNICK, Peter - Poslední vlak do Memphisu - Cesta Elvise Presleyho ke slávě, Simon and Simon Publisher, Praha, 1996, ISBN 80-85637-34-0

HUDSONOVÁ, Alice - Elvis - (ne)smrtelná ikona, Dobrovský s.r.o., Praha, 2017, ISBN 978-80-7390-758-7

LEVITON, Jay B., RIJFF, Ger J. - Elvis: Close-Up, Simon & Schuster Inc., New York, 1988, ISBN 0-671-66955-9 Pbk.

MORELAND, Bob, RIJFF, Ger J., GESTEL, Jan Van - Elvis, the Cool King, Atomium Books, Wilmington, 1990, ISBN 1-56182-010-5

MUNDYOVÁ, July - Elvis Fashion, Universe Publishing, New York, 2003, ISBN 0-7893-0987-4

NASHOVÁ, Alanna - Baby, Let's Play House - Elvis Presley And the Women Who Loved Him, HarperCollins Publishers, New York, 2010, ISBN 978-0-06-169984-9

NASHOVÁ, Alanna - Elvis and the Memphis Mafia, HarperCollins Publishers, New York, 2005, ISBN 978-1-84513-128-9

REID, Jim - Fond Memories of Elvis, Twenty-three Years of Photos, Pyramid Press Photos, Memphis, 1987

SCHILLING, Jerry, CRISAFULLI, Chuck - Me and a Guy Named Elvis: my lifelong friendship with Elvis Presley, Avery, Penguin Random House, 2007, ISBN 978-1-592-40305-9

SCHRÖER, Andreas - Private Presley: The Missing Years - Elvis in Germany, William Morrow and Company, Inc., New York, 1993, ISBN 0-688-04609-06

TILGNER, Wolfgang - Elvis Presley, Vydavatelství a nakladatelství Práce, Praha, 1991, ISBN 80-208-0161-8

WEST, Red, WEST, Sonny, HEBLER, Dave, DUNLEAVY, Steve - Elvis, What Happened?, Ballantine Books, New York, 1977, ISBN 0-345-27215-3

WEST, Sonny, TERRILL, Marshall - Elvis: Still Taking Care of Business, Triumph Books, Chicago, 2007, ISBN 978-1-60078-149-0

WERTHEIMER, Alfred - Elvis Presley and the Birth of Rock and Roll, Taschen, Köln, 2015, ISBN 978-3-8365-5907-2

Filmy

´68 Comeback Secial (Singer Presents Elvis), 1968, režie: Steve Binder

Aloha From Hawaii, 1973 – záznam koncertu, režie: Marty Pasetta

Elvis By the Presleys, 2005, režie: Rob Klug

Elvis On Tour, 1972, režie: Robert Abel, Pierre Adidge

Elvis Presley – A Boy From Tupelo, 2017, režie: Robert Gordon

Elvis: That's the Way It Is, 1970, režie: Denis Sanders

The Searcher, 2018, režie: Thom Zimny

This Is Elvis, 1981, režie: Andrew Salt, Malcolm Leo

Internet

1stdibs.com

amazon.com

antiquetrader.com

archive.commercialappeal.com

artphotolimited.com

artsy.net

bagaddictsanonymous.com

bellazon.com

billboard.com

bloginroll.blogspot.com

bol.com

borsariimages.com

bostonglobe.com

brandfordexpositor.ca
bygonely.com
collectors.com
cute766.info
ebay.com
elvicities.com
elvis.co.uk
elvis.com.au
elvis-atouchofgold.com
elvis-Collectors.com
elvisconcerts.com
elvisdaily.com
elvisechoesofthepast.com
elvisinfonet.com
elvispresleymusic.com.au
elvisthemusic.com
esquire.com
facebook.com
fineartamerica.com
genesis-publications.com
gettyimages.com
gottahaverockandroll.com
graceland.com
grazielvis.it
harringtonachive.com
history.com
iconicimages.net
imdb.com
instagram.com/elvis
jeffspeakmankenpobrisbane.com.au
johnhamiltoncollection.com
julienslive.com
last.fm
latimes.com
lesbianherstorian.tumblr.com
life.com
liveabout.com
mashable.com
masslive.com

media.pl.canalplus.com
memphismagazine.com
moma.com
morrisonhotelgallery.com
mutualart.com
muzika.cz
nytimes.com
obits.reviewjournal.com
ourdailyelvis.wordpress.com
pensandpatron.com
pinterest.com
popsugar.co.uk
postcardsmississippi.blogspot.com
quora.com
revolvergallery.com
rockandrollphotogallery.com
rollingstone.com
sachsmedia.com
scottymoore.net
shorpy.com
scholarworks.umass.edu
scientificamerican.com
signalscv.com
sirmonfineart.com
stern.de
stripes.com
takingcare-of-business.tumblr.com
tapatalk.com/groups/elvismomentsintime
thesun.ie
time.com
today.com
twitter.com/funfairtom
twitter.com/gott_julie
twitter.com/presleyarchive
twitter.com/VisitGraceland
usatoday.com
vintag.es
vintagemoviestarphotos.blogspot.com
vocal.media

vogue.fr

walmart.com

weheartit.com

wikimedia.org

wikipedia.com

youtube.com

Zdroje vložených citátů

1. graceland.com/quotes-by-elvis
2. graceland.com/quotes-by-elvis;
3. HUDSONOVÁ, Alice - Elvis - (ne)smrtelná ikona, Dobrovský s.r.o., Praha, 2017, ISBN 978-80-7390-758-7
4. graceland.com/quotes-about-elvis
5. graceland.com/quotes-about-elvis
6. graceland.com/quotes-by-elvis
7. HUDSONOVÁ, Alice - Elvis - (ne)smrtelná ikona, Dobrovský s.r.o., Praha, 2017, ISBN 978-80-7390-758-7; graceland.com/quotes-about-elvis
8. graceland.com/quotes-about-elvis
9. youtube.com

Fotografie na obálce – přední strana: Elvis Presley během tiskové konference uspořádané 1. srpna 1969 v hotelu International v Las Vegas. Autor neznámý. Zdroj: gettyimages.com

Fotografie na obálce – zadní strana: Elvis Presley při cestě vlakem z New Yorku do Memphisu, 3. až 4. července 1956. Autor snímku: Alfred Wertheimer. Zdroj: pinterest.com

Celkový počet znaků včetně mezer: 288 389

Počet normostran: 160

Počet obrázků celkem (včetně obálky): 424

Celkový počet stran: 232

Grafická úprava: Daniela Erbanová

Použité písmo: Bahnschrift SemiLight SemiCondensed

Tisk: TOMOS, a. s., Ohradní 59, Praha

